

INFORME SOBRE LA SITUACIÓ DE LA LLENGUA CATALANA (2010)

Coordinació:

Miquel Àngel Pradilla i Cardona

Director de la Xarxa CRUSCAT

Natxo Sorolla Vidal

Tècnic de la Xarxa CRUSCAT

**INFORME SOBRE LA SITUACIÓ
DE LA LLENGUA CATALANA
(2010)**

Coordinació:

- Miquel Àngel Pradilla i Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT)
- Natxo Sorolla Vidal (tècnic de la Xarxa CRUSCAT)

Autors:

- Natxo Sorolla Vidal (Xarxa CRUSCAT – IEC) i Xavier Tenorio Segarra (Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació – PCB/UB), per al capítol *Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística*.
- Agustí Pou i Pujolràs (professor associat de la Universitat de Barcelona) per al capítol *Estatut jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua, i relacions entre territoris*.
- Pere Mayans (Llicenciat en filologia catalana, catedràtic d'ensenyament secundari) i Teresa Tort (Especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió Interterritorial d'Ensenyament de la Llengua) per al capítol *Ensenyament*.
- Bernat López López (Universitat Rovira i Virgili) per al capítol *Els mitjans de comunicació i les indústries culturals*.
- Carles de Rosselló i Peralta (Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació – CUSC-UB) per al capítol *Institucions públiques. Projecció exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció*.
- Miquel Àngel Pradilla Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT – IEC) per a les *Conclusions*.
- Xarxa CRUSCAT per a la *Introducció*.
- Els autors dels capítols per a la *Síntesi de l'informe*.

Autoria:

De cada capítol:

Els seus autors.

De la publicació:

Observatori de la Llengua Catalana

C. de Rocafort, 242, bis 3r

08029 Barcelona, Països Catalans

Correu electrònic: observatori@observatoridelallengua.cat

Web: <http://www.observatoridelallengua.cat>

Coordinació

La Xarxa CRUSCAT – IEC ha elaborat aquesta obra per a l'Observatori de la Llengua Catalana.

Amb el Suport de:

Generalitat de Catalunya

Còpia i distribució de l'obra:

L'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* ha estat publicat sota llicència *Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0)* <<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca>>

ÍNDEX

1	Introducció.....	5
1.1	Origen i abast de l' <i>Informe</i>	5
1.2	Procediment d'elaboració de l' <i>Informe</i>	6
1.3	Estructura de l' <i>Informe</i>	6
1.4	Autoria i coordinació.....	6
2	Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010).....	8
2.1	Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística.....	8
2.2	Estatut jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua, i relacions entre territoris.....	39
2.3	Ensenyament.....	60
2.4	Els mitjans de comunicació i les indústries culturals.....	79
2.5	Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció.....	86
3	Síntesi de l'Informe.....	98
3.1	Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística.....	98
3.2	Estatut jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua, i relacions entre territoris.....	101
3.3	Ensenyament.....	106
3.4	Els mitjans de comunicació i les indústries culturals.....	107
3.5	Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció.....	108
4	Conclusions.....	110

1 Introducció

1.1 Origen i abast de l'Informe

Aquest informe té el seu origen en un conveni de l'Observatori de la Llengua Catalana,¹ organisme independent creat per iniciativa de tot un seguit d'entitats cíviques i culturals, amb la Xarxa CRUSCAT,² xarxa científica dependent de l'Institut d'Estudis Catalans. La Xarxa CRUSCAT aplega diversos centres i grups de recerca que treballen sobre la situació i l'evolució del català, per tal de fer-ne un seguiment i una avaluació des de la rigurositat acadèmica. En el marc de l'Observatori s'havia publicat anteriorment l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008 – 2009)*,³ l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005 – 2007)*⁴ i l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2003 – 2004)*,⁵ dels quals l'actual Informe es pot considerar hereu i continuador.

Actualment, l'interès i la preocupació que susciten l'estat del català i la seva vitalitat en els diversos àmbits de la realitat és, sortosament, transversal. La situació de la llengua catalana, de difícil parangó amb altres realitats lingüístiques del nostre entorn, és objecte d'anàlisi i de reflexions des de diversos nivells i disciplines. Les institucions públiques i també organismes socials de base sectorial han anat creant els darrers anys eines i instruments a través dels quals es difonen i s'avaluen informacions i dades sobre l'estat del català. En aquest context, el present *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* té un abast i respon a uns objectius que contribueixen a dotar-lo d'un perfil i una justificació propis i específics.

En efecte, en aquest estudi es recullen les dimensions demogràfiques, polítiques, jurídiques, econòmiques i socials de l'idioma. És a dir, s'hi poden trobar diverses perspectives que incideixen en les representacions, els usos i el coneixement de l'idioma per part de les persones i els col·lectius. La combinació d'aquests diferents vessants permet oferir al lector unes claus interpretatives bastant àmplies sobre la situació actual de la llengua. Cal advertir, però, que no s'hi inclouen altres aspectes, com són els relatius a la variació social o sociolingüística de la llengua, l'evolució terminològica, les interferències lingüístiques, o altres aspectes filològics o gramaticals en el seu sentit més ampli.

A més, i com a segona característica rellevant, l'estudi inclou la totalitat de l'àrea lingüística de parla catalana. Aquest abast territorial general, ja present en els anteriors informes, és un tret encara poc freqüent en les anàlisis d'aquest tipus. Un dels objectius de l'Observatori és, precisament, el de contribuir a fer visible i consolidar la nostra comunitat lingüística, caracteritzada per una notable fragmentació política, jurídica i comunicativa. L'evolució del procés de mundialització i els efectes lingüístics que se'n desprenen contribueixen a destacar la importància de les influències recíproques entre els diferents territoris de parla catalana a l'hora d'avaluar la situació i identificar els reptes del català.

Quant als objectius de l'estudi, es continua amb l'etapa oberta amb l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005 – 2007)*. En efecte, la voluntat principal és la de parar atenció als esdeveniments recents que han afectat la situació de la llengua catalana en la totalitat de la seva

¹ <<http://www.observatoridelallengua.cat>>

² <<http://www.demolinguistica.cat>>

³ XARXA CRUSCAT (2011): *Informe sobre 10a situació de la llengua catalana (2008 – 2009)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe_llengua_2008-09.pdf>

⁴ PONS, Eva; SOROLLA, Natxo (2009): *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005 – 2007)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe_llengua_2005-07.pdf>

⁵ PONS, Eva; VILA, Xavier (2005): *Informe general sobre la situació de la llengua catalana 2003-2004*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe6_ok.pdf>

àrea lingüística, partint de la construcció prèvia del marc teòric i històric d'anàlisi, amb la intenció de deixar constància, estudiar i elaborar una reflexió crítica dels fets més significatius que han afectat la llengua durant el període analitzat.

1.2 Procediment d'elaboració de l'*Informe*

L'experiència de la realització de tres informes generals ha permès palesar les dificultats metodològiques que presenta la realització d'un treball d'aquestes característiques. Aquestes dificultats es deuen a l'amplitud del camp d'estudi, els tipus diversos de dades a tractar i l'heterogeneïtat de les fonts utilitzades. En aquest cas, el procediment d'elaboració ve guiat per la voluntat més descriptiva que teoritzadora de l'*Informe*. Amb tot, no per això han estat menors les dificultats i els entrebancs que ha calgut anar salvant durant el procés d'elaboració, amb més o menys encert en cada cas.

L'*Informe* recull les dades sociolingüístiques, els fets polítics i socials, les normatives i sentències, i altres fets noticiables que han afectat la llengua catalana durant l'any 2010.

1.3 Estructura de l'*Informe*

L'organització interna de l'*Informe* segueix l'adoptada en l'anterior *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* i s'ha dedicat un capítol (capítol 3) a sintetitzar les dades més rellevants de cadascun dels apartats de l'informe.

Com es pot observar en l'índex, en l'apartat 2.1 es descriuen els resultats publicats més recentment en el camp sociolingüístic, així com el context demogràfic, econòmic i sociolingüístic del període. En l'apartat 2.2 s'exposen els canvis que han afectat l'estatus jurídic de la llengua catalana, la dinàmica sociopolítica, les qüestions referents a la unitat de la llengua i les relacions entre els diferents territoris. L'apartat 2.3 s'ha dedicat a la presència i l'ús del català en els diferents tipus d'ensenyament. En l'apartat 2.4 s'examina la situació de la llengua en els mitjans de comunicació i les indústries culturals. I, finalment, en l'apartat 2.5 s'avalua el tractament del català en les institucions públiques en els diferents nivells territorials i els àmbits socioeconòmic, sanitari i associatiu, així com la projecció exterior de la llengua.

1.4 Autoria i coordinació

L'Observatori de la Llengua Catalana ha editat, dissenyat, maquetat, publicat, distribuït i emmagatzemat l'obra. La selecció dels continguts que havia d'abraçar l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)*, així com l'estructura de l'obra, la selecció dels autors i la seva coordinació ha estat a càrrec de la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans. De la coordinació i el capítol introductor se n'ha encarregat Miquel Àngel Pradilla, director de la Xarxa CRUSCAT, i Natxo Sorolla, tècnic de la Xarxa CRUSCAT. Les conclusions han estat elaborades per Miquel Àngel Pradilla.

Els diferents apartats de l'informe (capítol 2) i la síntesi (capítol 3) són signats per cadascun dels seus autors. El primer apartat ha estat elaborat per Natxo Sorolla, el segon per Agustí Pou, el tercer per Pere Mayans i Teresa Tort, el quart per Bernat López i el cinquè per Carles de Rosselló. El Consell Supervisor de la Xarxa CRUSCAT – IEC ha revisat els continguts de l'obra.⁶

⁶ El Consell Supervisor de la Xarxa CRUSCAT està compost per Mariàngela Vilallonga (presidenta del Consell Supervisor), Ricard Guerrero (secretari del Consell Supervisor), Isidor Mari (president de la Secció Filològica), Joaquim Torres (representant de la Secció Filològica), Lluís Garcia Sevilla (representant de la Secció de Ciències Biològiques), Salvador Alegret (representant de la Secció de Ciències i Tecnologia), Jordi Castellanos (representant de la Secció Històrico-Arqueològica) i Joaquim Arnau (representant de la Secció de Filosofia i Ciències Socials).

La Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans ha elaborat aquesta obra per a l'Observatori de la Llengua. L'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)* ha estat publicat sota llicència *Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0)*. Podeu copiar o distribuir-ne el contingut lliurement, i fer-ne obra derivada, sempre que reconegueu els autors d'aquesta obra, no ho feu amb motius comercials i compartiu l'obra derivada amb els mateixos termes de la llicència.⁷ L'obra es posa a disposició pública en paper i en format electrònic a la web de l'Observatori de la Llengua Catalana⁸ i la web de la Xarxa CRUSCAT – IEC.⁹

⁷ Per llegir els termes complets de la llicència, visiteu <<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca>>

⁸ <<http://www.observatoridelallengua.cat>>

⁹ <<http://www.demolinguistica.cat>>

2 Informe sobre la situació de la llengua catalana (2010)

2.1 Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística

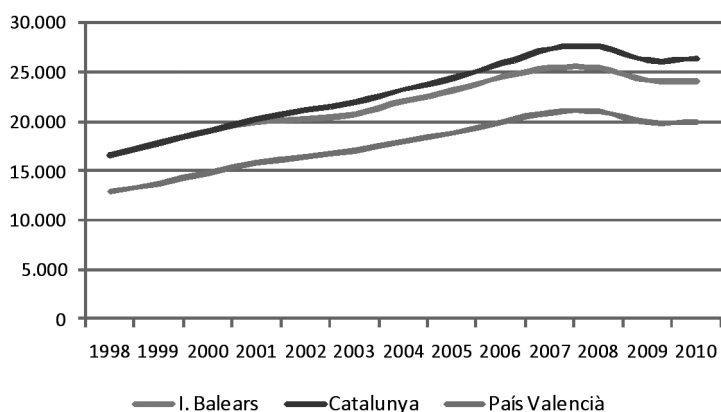
Natxo Sorolla Vidal
Xarxa CRUSCAT – IEC

2.1.1 Situació econòmica i estructura demogràfica

Situació econòmica

Les dades econòmiques de l'any 2010 apunten que la recessió econòmica s'ha estabilitzat i s'aturen els resultats econòmics més negatius. La crisi econòmica s'intuïa en el nostre Informe de 2005/2007,¹⁰ i es va fer palesa en l'Informe de 2008/2009.¹¹ Vist en perspectiva, les dades de 2009 són les que s'han mostrat més negatives per a tots els territoris, amb una pèrdua de PIB per càpita al voltant del 5% respecte de l'any anterior. Vegeu-ho al Gràfic 1. L'any 2010 ha anat acompanyat d'una treva per a les dades macroeconòmiques, s'han aturat els pitjors indicadors negatius i s'han estabilitzat les dades per a repetir valors similars als de 2009. En aquest context, el producte interior brut per càpita de l'any 2010 és similar al que s'havia obtingut quatre anys abans, l'any 2006.

Gràfic 1 – Producte interior brut per càpita. Catalunya, País Valencià i Illes Balears. Anys 1998–2010. Euros per càpita.

Font: Institut Nacional d'Estadística (INE). Les dades de 2007 i 2008 són provisionals, les de 2009 són un avançament i les de 2010 són la primera estimació.

Estructura demogràfica

Als territoris de llengua catalana hi ha l'any 2010 un total de 13,6 milions de persones. Vegeu-ho a la Taula 1. Les variacions poblacionals continuen sent positives, però es modera el creixement que s'havia observat en anys anteriors. Com hem observat, la recessió econòmica és patent a partir de l'any 2008, i les seues conseqüències es palesen en l'àmbit demogràfic l'any 2010, on es veu una

¹⁰ Pons; Sorolla (2009).

¹¹ Sorolla; Tenorio (2011).

tendència a l'estancament en les xifres totals de població. L'any 2010 es detecta un creixement poblacional de només el 0,5% anual.

Per contra, al llarg de la dècada anterior el creixement anual havia estat superior als 2 punts percentuals en la major part del període, situant-se l'any 2008 en el 2,4%. Aquest creixement fa possible als territoris de llengua catalana el pas dels 11,4 milions d'habitants de principis de dècada als 13,6 milions amb què es compta en l'actualitat. L'aturada s'ha fet més patent a Catalunya i el País Valencià que no pas a les Illes Balears, la Catalunya del Nord o Andorra. En els territoris amb menor població, com la Franja, l'Alguer i el Carxe, la taxa de variació poblacional és negativa per primer cop en anys.

Taula 1 – Població dels territoris de llengua catalana. Anys 2001 – 2010.

	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
TOTAL	11.398.813	12.036.144	12.231.738	12.566.173	12.820.398	12.993.993	13.307.249	13.490.118	13.556.756
Catalunya	6.353.427	6.695.773	6.804.487	6.985.987	7.125.143	7.200.693	7.353.884	7.465.125	7.502.175
P. Valencià	3.612.106	3.822.234	3.881.973	3.998.289	4.086.938	4.144.647	4.260.240	4.313.988	4.327.320
I. Balears	878.627	947.361	955.045	983.131	1.001.062	1.030.650	1.072.844	1.095.426	1.106.049
Cat. Nord	402.990	411.447	426.008	432.112	437.157	445.877		440.885	445.737
Andorra	66.334	72.320	76.875	78.549	81.222	83.137	84.484	84.082	85.015
Franja	46.250	46.836	46.694	47.148	47.771	47.686	48.363	48.946	48.888
L'Alguer	38.404	39.504	39.985	40.257	40.391	40.563	40.802	40.887	40.803
Carxe	675	669	671	700	714	740	755	779	769

Dades elaborades per la Xarxa CRUSCAT – IEC. S'exclouen del còmput les comarques castellanoparlants del País Valencià i el territori de llengua occitana de la Vall d'Aran. Les dades de la Catalunya del Nord tenen en compte també la comarca de llengua occitana de la Fenolleda. Fonts: Institut d'Estadística de Catalunya, Institut Valencià d'Estadística, Institut Balear d'Estadística, Institut National de la Statistique et des Études Économiques, Servei d'Estudis del Govern d'Andorra, Instituto Nazionale di Statistica, Instituto Aragonés de Estadística i Centro Regional de Estudios de Murcia.

Les dades generals de població amaguen dos processos divergents. El principal és la reducció de la població estrangera empadronada al llarg de l'any 2010. Els dos principals territoris (Catalunya i País Valencià) han vist reduir aquesta població estrangera en més de l'1%. El País Valencià obté una taxa de decreixement de la població estrangera del 1,8%, i Catalunya del 1,3%.¹² Amb tot, el percentatge total que representa aquesta població continua trobant-se per sobre del 15% als dos territoris. Per contra, les Balears veuen estabilitzar la xifra (+0,1%), i mantenen la taxa més elevada dels tres territoris: el 21,8% de població empadronada és estrangera.

Contràriament, el creixement natural de la població és positiu als tres territoris, i supera en nombre la pèrdua de població estrangera empadronada a tots tres territoris.¹³ En tota l'àrea les xifres de naixements són superiors a les defuncions, en una proporció major o igual a 1,3 naixements per defunció. Això ha fet que el creixement natural de la població s'haja situat durant l'any 2010 al voltant del 3‰, superant amb escreix la reducció de població estrangera empadronada.

¹² Instituto Nacional de Estadística (2011) *Avance del Padrón municipal a 1 de enero de 2011. Datos provisionales*. <<http://www.ine.es/prensa/np648.pdf>>

¹³ El creixement natural de la població és la diferència entre el nombre de naixements i les defuncions.

2.1.2 Situació i evolució sociolingüística del català als territoris de llengua catalana

En aquest darrer període els territoris de llengua catalana han incrementat la quantitat de dades demolingüístiques disponibles. Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears han vist consolidar les dades del *Baròmetre de la Comunicació*, que sumen una important base de dades sociolingüístiques comparables que complementen els estudis de la comunicació en les principals àrees de llengua catalana.¹⁴

A més, Catalunya elabora l'*Enquesta Demogràfica* l'any 2007,¹⁵ que comptava amb un apartat de preguntes sociolingüístiques essencials per a aquesta important operació estadística a població de dos i més anys, i realitzava l'any 2008 l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població*, una important rèplica de l'*Enquesta d'Usos Lingüístics* de l'any 2003.¹⁶ Al País Valencià, la Generalitat Valenciana replicava l'any 2010 la sèrie més històrica dels territoris de llengua catalana, iniciada l'any 1985 i que havia fet els dos darrers estudis l'any 2004 (Acadèmia Valenciana de la Llengua, AVL) i 2005 (Servici d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics – Generalitat Valenciana, SIES).¹⁷ També les Illes Balears sumaven dades comparables amb l'*Enquesta Modular d'Hàbits Socials (2010)*, que incloïa un *Mòdul de coneixements i usos lingüístics*¹⁸ comparable amb les dades de l'*Enquesta Sociolingüística de 2003*.¹⁹

La resta de territoris menors havien aportat poques novetats en les dades sociolingüístiques, a excepció d'Andorra que va realitzar l'estudi *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra* l'any 2009,²⁰ i que ja va ser tractat en l'anterior Informe sobre la situació de la llengua catalana.²¹ Són els territoris on precisament s'ha observat la situació més fràgil on no es compta amb noves dades des de l'onada dels anys 2003/2004.²² Ni la Catalunya del Nord, ni la Franja, ni l'Alguer compten amb dades de cap tipus des de les recerques de la dècada passada. El Carxe, malauradament, no té cap estudi amb el qual poder quantificar la vitalitat de la llengua.

¹⁴ Les dades públiques del *Baròmetre de la Comunicació* es poden consultar a la pàgina web de FUNDACC <<http://www.fundacc.org/>>. La Fundació Privada d'Audiències de la Comunicació i la Cultura (FUNDACC), encarregada del *Baròmetre de la Comunicació*, i l'Institut d'Estudis Catalans, que acull la Xarxa CRUSCAT, han signat l'any 2011 un conveni que permetrà l'explotació de les dades d'aquesta recerca.

¹⁵ Podeu consultar les dades sociolingüístiques de l'*Enquesta Demogràfica* (2007) a <<http://www.idescat.cat/territ/BasicTerr?TC=6&V0=3&V1=3&MN=1&&V3=2465&PARENT=1&CTX=B#FROM>>.

¹⁶ Podeu consultar els resultats públics de l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* (2008) i l'*Estadística d'Usos Lingüístics de la Població* (2008) a <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnextoid=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>>.

¹⁷ Podeu consultar els resultats de les enquestes del Servici d'Investigació i Estudis Sociolingüístics, de la Generalitat Valenciana, a <http://www.edu.gva.es/polin/val/sies/sies_fonum.htm>. La rèplica feta l'any 2004 per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua es pot consultar en la publicació <<http://www.avl.gva.es/va/publicacions/Col-lecci--Recerca-/Llibre-blanc-de-l-s-del-valenci---l-Enquesta-sobre-la-situaci--social-del-valenci---2004>>.

¹⁸ Enquesta modular d'hàbits socials. Mòdul de coneixements i usos lingüístics (2010). <http://www.ibestat.cat/ibestat/page?f=default&p=px_tablas&nodeId=d5c5d125-653a-4fdc-b243-e9b590431f53&lang=ca>.

¹⁹ Podeu consultar alguns resultats de l'Enquesta Sociolingüística a les Illes Balears (2003) a <<http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?estua=745706&lang=ca&codi=792443&coduo=745706>> <http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=revistes_cientifiques&subModuleName=&idCatalogacio=5828>

²⁰ Govern d'Andorra (2010).

²¹ Sorolla, Natxo; Tenorio, Xavier (2011): «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística», dins *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008 – 2009)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. <http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documents/informe_llengua_2008-09.pdf>

²² Podeu consultar els resultats públics de l'onada de recerques sociolingüístiques dels anys 2003 i 2004 a <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnextoid=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>>

El volum de dades sociolingüístiques és importantíssim, i compten amb uns nivells de qualitat molt importants, amb treballs de camp extensos que fan possible l'anàlisi focalitzada en segments menuts de la mostra amb un nivell d'anàlisi extraordinari. Però l'explotació aprofundida de les dades no està generalitzada, i fins i tot en alguns casos és inexistent, de manera que la recerca difícilment sobrepassa la descripció de les mostres i una revisió generalista sobre la situació sociolingüística del territori en qüestió. Així, és una paradoxa que, tot i l'avenç metodològic i el creixement exponencial en el nombre d'estudis realitzats, la recerca demoscòpica sobre la situació sociolingüística dels territoris de llengua catalana no ha tingut un creixement similar. La despreocupació per l'explotació de les dades per part de les administracions involucrades, la dificultat per accedir a les matrius de dades, la manca de formació analítica dels investigadors, i tants altres factors acaben desembocant en un desaprofitament de les dades sociolingüístiques disponibles. L'abast d'aquest Informe i els objectius mateixos fan impossible una anàlisi aprofundida i comparativa de les diferents recerques disponibles. És per això que, en perspectiva, l'anàlisi és poc aprofundida i només dona una visió general de les dades publicades. Només en el cas que existeixen algunes anàlisis més exhaustives, o amb perspectiva històrica, ens ha permès focalitzar el nostre punt de vista en els estudis.

Les xifres globals de parlants de català

Les estimacions sobre el nombre global de parlants de català als territoris de llengua catalana fan possible tenir una perspectiva general de la magnitud demogràfica de la llengua a escala internacional. La darrera estimació amb què es comptava va ser la que va fer possible l'onada d'enquestes dels anys 2003/2004.²³

Els nous estudis amb informació sociolingüística permeten renovar aquesta estimació, principalment per l'aportació del *Baròmetre de la Comunicació* i l'*Enquesta Demogràfica de Catalunya*. El *Baròmetre de la Comunicació* ha permès obtenir dades comparables per a Catalunya (2010), el País Valencià (2008) i les Illes Balears (2010), que han estat completades amb altres recerques.²⁴

El còmput total de població que declara saber parlar català és de 9.659.000 persones. La posició del català al voltant dels 10 milions de parlants és un dels actius més importants amb què compta la llengua. El seu potencial com a llengua de demografia mitjana la situa en un grup que ocupen altres llengües com el xec, el suec, l'hongarès, el búlgar o el grec. De la població total estimada

²³ Querol (2007).

²⁴ Seguint la metodologia utilitzada en les primeres estimacions, realitzades per Joaquim Torres i Ernest Querol (Querol, 2007), s'ha tingut en compte la competència lingüística dels darrers estudis comparables per a cadascun dels territoris. L'univers general que s'ha tingut en compte és el de la població de 2 i més anys.

La major part dels estudis només tenen informació sobre població adulta. En el cas de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià s'han utilitzat els resultats del *Baròmetre de la Comunicació*. Les dades corresponen a l'onada de l'any 2010 per a Catalunya i les Illes Balears, i els corresponents al darrer *Baròmetre de la Comunicació* realitzat al País Valencià, l'any 2008. En el cas de la Catalunya del Nord, Andorra, la Franja i l'Alguer s'han utilitzat les dades de l'onada d'Enquestes d'Usos Lingüístics (EUL) de l'any 2003/2004 (Querol, 2007).

En els casos que no es disposa d'informació de població infantil, s'han imputat els valors a partir del nombre d'efectius que componen les cohorts esmentades, segons els padrons del moment, i considerant que aquesta cohort més jove té un nivell de competència assimilable al de la cohort més jove de la qual es té informació, normalment 14–19 anys o 15–29 anys. Aquesta estimació es basa en el fet que a la major part dels territoris les diferències per grups d'edat no són gaire importants. Només a Catalunya s'ha pogut comptar amb dades empíriques per a la població de 2 a 14 anys, gràcies als resultats de l'*Enquesta Demogràfica* de 2007.

Pel que fa a les zones administrativament catalanes i valencianes d'altres dominis lingüístics (Vall d'Aran i Zona de Predomini Lingüístic Castellà del País Valencià), s'han mantingut en els còmputos per la dificultat de fer estimacions poblacionals per a aquestes àrees per separat.

S'ha de tenir en compte que aquesta és una estimació per a les dades de població dels territoris de llengua catalana. Pel que fa al total de població que sap parlar català, caldria tenir en consideració la població catalanoparlant que resideix fora del domini lingüístic. Amb tot, no pareix que aquesta xifra siga suficientment important per a fer variar substancialment les que hem tractat.

als territoris de llengua catalana, els que el saben parlar representen el 69,5%.²⁵ Les dues principals aportacions demolingüístiques són les de Catalunya, amb 5.703.000 parlants, i el País Valencià, amb 2.952.000 parlants. Els primers representen més de la meitat dels parlants de català (59%) i els segons, una tercera part (30,6%). Les Illes Balears representen la tercera aportació més quantiosa, ja a una distància més considerable, que amb 735.000 parlants de català representen el 7,6% del total. Finalment, i ja amb representacions demogràfiques molt menors, destaquen els 142.000 parlants de la Catalunya del Nord (1,5%). A continuació, hi ha els 61.000 parlants d'Andorra, els 42.000 de la Franja i els 24.000 de l'Alguer.²⁶

L'actualització del nombre total de parlants de català als territoris de llengua catalana permet veure l'avenç demogràfic en les competències lingüístiques. L'onada d'estudis de 2003/2004²⁷ va establir una estimació de 9.118.882 parlants de català. Així, amb l'actualització de les dades a l'any 2010 es fa patent una variació, en 7 anys, en un augment de més de mig milió de parlants, que representa un creixement del 5,9% de catalanoparlants.²⁸

Les dades també mostren una xifra global de persones que declaren entendre el català que arriba als 12.681.000 parlants, el 91,2% del total de població estimada. El creixement respecte de l'onada de 2003/2004 és encara major, al voltant del 1.670.000 persones. Proporcionalment, el creixement representa el 15,2% més que en l'anterior estimació (11.011.168 persones). I, per finalitzar, la capacitat d'escriure té una proporció molt menor arreu dels territoris. Se situa en els 6.739.000 persones, que representen la meitat de la població dels territoris de llengua catalana (48,5%).

La competència lingüística a les diferents regions

Les dades de 2008-2010 mostren una imatge força compacta pel que fa a la competència oral del català. És en la competència on hi ha hagut un major creixement arreu del territori, tot i que no es poden obviar les importants bosses de monolingües que es mantenen en gran part dels territoris. Aquest desconeixement del català no és perceptible només en la competència oral i escrita, sinó també en la capacitat d'entendre la llengua.

Pràcticament totes les comarques de Catalunya sobrepassen la proporció de tres quartes parts de la població que és competent oralment en català, a excepció del Barcelonès (69,6%) i el Baix Llobregat (71,1%). La resta es mou en valors més alts, i fins a 16 de les 39 comarques catalanes²⁹ tenen valors superiors al 90%. Vegeu-ho al Gràfic 2.

A les Illes Balears la competència oral varia entre el màxim de Menorca, amb el 80,5% de població competent, al mínim que marquen les Pitiüses, amb el 56,7%. Mallorca se situa en una posició intermèdia, amb el 65,4%. Al País Valencià la competència lingüística és també diversa. Trobem regions amb una competència oral força alta, com la Regió de Castelló (79,5%) i la Regió d'Alcoi-Gandia (77,7%), una competència molt menor a la Regió de València (77,7%) i força baixa a la Regió d'Alacant, amb un procés important de substitució a l'àrea més urbana, que posicionen la competència declarada en el 42,7%.

²⁵ Aquesta xifra és la que correspon a la població de 2 i més anys de tots els territoris de llengua catalana.

²⁶ Del Carxe no es compta amb cap estudi demolingüístic.

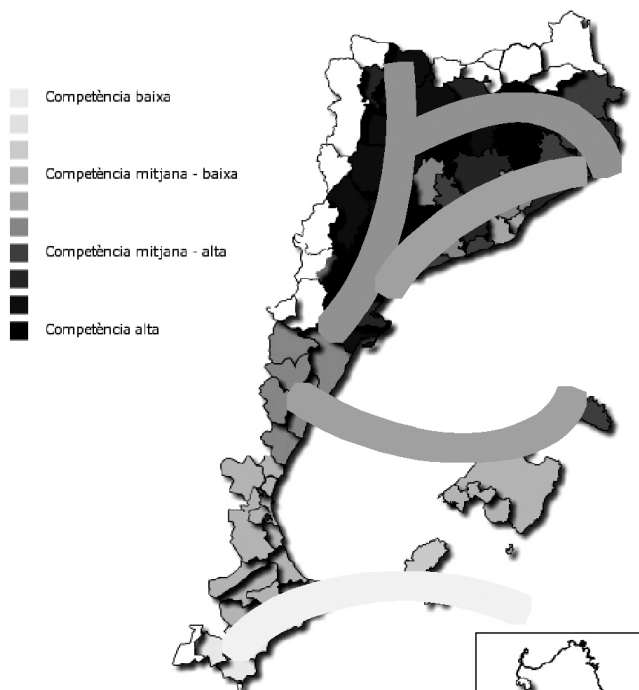
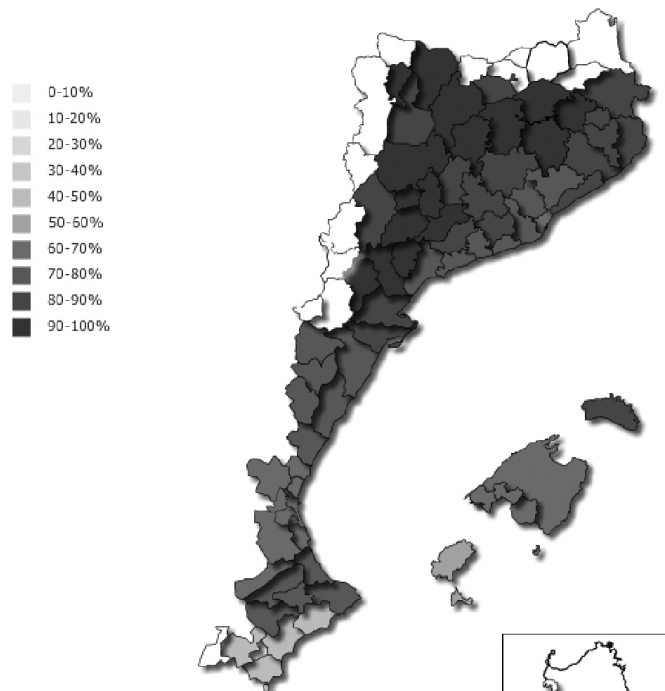
²⁷ Querol, E. (coord) (2007).

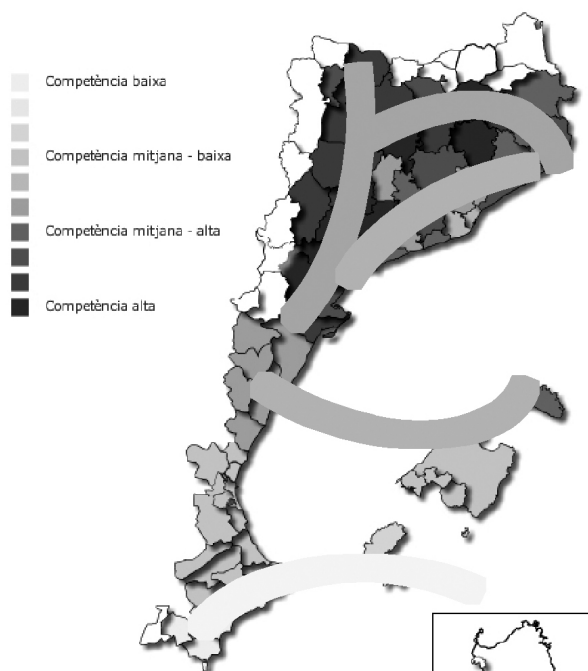
²⁸ Les dades actualitzades són les de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. No s'han produït estudis nous des de 2003/2004 a la Catalunya del Nord, la Franja, l'Alguer ni el Carxe. La nova recerca amb què compta Andorra no té resultats publicats sobre competències lingüístiques en una pregunta categòrica (dicotòmica).

²⁹ En els recomptes no es té en consideració la Vall d'Aran, històricament de llengua occitana.

Les dades de competència són la base sobre la qual es desenvolupa l'ús de la llengua. És en l'ús de la llengua on resideix la seua vitalitat. Per això cal tenir molt en compte que la informació sobre la competència no ha d'amagar les diferències pel que fa a l'ús de la llengua a les comarques, en unes dinàmiques que estan afectades per altres múltiples factors diferents a la competència, i que poden portar a un altre tipus d'anàlisi.

Gràfic 2 – Competència oral en català. Comarques i regions. *Baròmetre de la Comunicació*, 2008–2010. Percentatges.

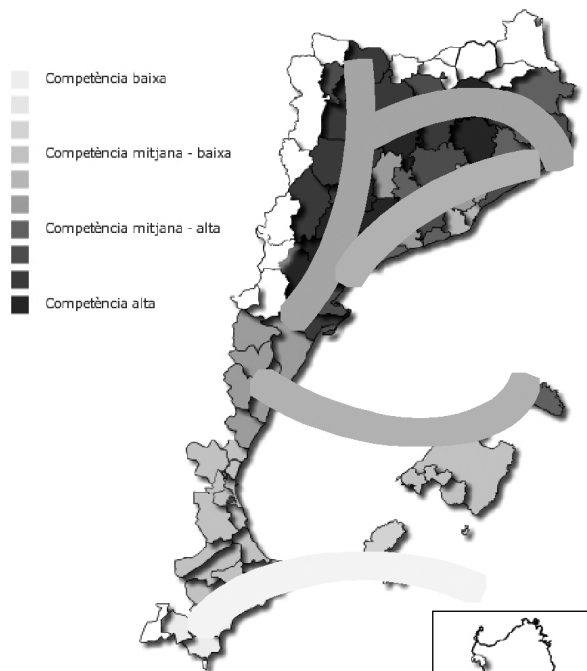

Gràfic 3 – Competència lingüística en català. Anàlisi factorial amb entendre, parlar i escriure. Comarques i regions dels territoris de llengua catalana. *Baròmetre de la Comunicació*, 2008–10. Valors factorials.

Nota: les línies que ajuden a la interpretació del mapa són blaves per als territoris amb més competència de català, taronja per als territoris amb índexs mitjans de competència i grogues per als territoris amb manques més importants de competència.

Tot i l'ample coneixement oral del català arreu del territori, hi ha notables excepcions. Si ens centrem en aquestes excepcions, i a més de la de parlar l'ampliem a les competències d'entendre

i escriure, trobem una dinàmiques força divergents. El mapa del

Gràfic 3 representa aquesta competència general del català, amb un gradient de colors que va dels violetes i blavosos a les àrees on hi ha una alta competència de català fins als colors més esgrogueïts allà on la competència en català és menor.³⁰ S'acompanya aquesta imatge amb unes línies que simplifiquen la lectura amb les principals vèrtebres del coneixement lingüístic.

A grans trets, totes les comarques catalanes mostren els nivells més alts de competència. D'una banda, una franja de comarques d'interior obté una importantíssima presència del català. La bossa de població que no entén el català no sobrepassa en cap cas el 4%, i la que no el sap parlar ronda valors inferiors al 15%. La competència escrita, a pesar que els percentatges sempre són més baixos, supera de llarg en la major part dels casos el 60% de la població.

D'altra banda, hi ha l'eix litoral i prelitoral que es dibuixa entre Tarragona, el Vallès i l'Empordà, on la presència general del català és menor. Aquestes comarques són les que precisament tenen la major densitat de població, i que també han fet front als majors fluxos migratoris. Com a norma solen tenir percentatges de població que no entén el català poc superiors al 4% i la competència oral es mou habitualment entre el 75% i el 90%. La competència escrita es mou en valors poc més alts del 60%. En aquest bloc trobem algunes discontinuïtats territorials remarcables, tals com Menorca, que manté uns nivells relativament alts de competència oral (80,5%) i escrita (60,8%), i una reduïda bossa de població que no l'entén. O també la Segarra, que es configura com un enclavament diferenciat de les comarques del seu voltant, atès que manté una competència oral (83,6%) i escrita (64,3%) important, però la bossa de població que declara no entendre el català és la més alta de tot Catalunya, fins al 8,6%. No és casualitat que aquesta comarca ocupe la segona posició en població estrangera de tot Catalunya, amb una proporció del 25,7% del total.

³⁰ S'efectua una anàlisi factorial amb la capacitat d'entendre, parlar i escriure el català a les comarques i regions, a partir de les dades del *Baròmetre de la Comunicació*. Les dades de Catalunya i de les Illes Balears són de l'any mòbil de 2010, mentre que les del País Valencià es refereixen a l'any mòbil de juliol de 2008 a juny de 2009. El primer i únic eix factorial que agrupa les tres variables troba molta facilitat per resumir la diversitat dels casos, aconseguint fins a un 89,5% d'explicació de la variància.

Fora d'aquestes comarques catalanes i Menorca, cap altre territori manté nivells tan alts de competència oral en català. Només la Regió de Castelló, dins la forta diversitat interna que conté, manté uns nivells importants de competència oral (79,5%) i una bossa molt reduïda de població que no entén el català (2,8%). Amb tot, la competència escrita no supera la meitat de la població. La Regió d'Alcoi–Gandia, que també manté una competència oral similar a la de Castelló (77,7%), té una bossa més important de població que no entén la llengua (8,9%) i poc més d'un terç de la població que el sap escriure (36,4%).

A més, encara amb relació a les comarques catalanes, convé no perdre de vista l'excelsionitat que acompanya el capteniment competencial de les comarques del Barcelonès i el Baix Llobregat. En aquestes dues comarques, juntament amb l'illa de Mallorca, més de la meitat de la població sap escriure el català, però els qui no el saben parlar són entre una quarta part i un terç de la població. Així, obtenen uns nivells de competència escrita sensiblement superiors a les regions valencianes de Castelló i Alcoi–Gandia, però la competència oral és inferior.

Ja en posicions on la competència lingüística té dèficits molt importants trobem la Regió de València, on els que no saben parlar català superen el terç de la població, tot i que són només el 5% que declaren no entendre'l. Les Pitiüses són les que major distància marquen en l'interior de les Balears, amb nivells de competència relativament baixos, amb un 43,3% de població que no el sap parlar i fins a un 14% que no l'entén. I Alacant és el territori on majors dèficits hi ha en la competència, atès que el 57,3% de la població declara no saber parlar català i fins al 23,5% declara no entendre'l.

Tot i el contrast entre unes àrees i les altres, tampoc no es pot interpretar directament que unes àrees tenen una presència absoluta del català i les altres una absència total. Aquestes dades tampoc no mostren la vitalitat de la llengua o la capacitat d'atracció que es puga mostrar tant en comarques amb un fort component catalanoparlant com en altres on hi ha una menor presència general de la llengua. Les dades sociolingüístiques, això és, les competències, els usos i les representacions, poden ser més divergents del que hom podria esperar. I l'heterogeneïtat interna de cadascuna de les àrees també pot ser molt important. Aquesta és només una línia que reflecteix els grans eixos en la competència de la llengua en l'àmbit comarcal i regional.

2.1.3 Situació i evolució sociolingüística a Catalunya

Tal com hem observat en l'apartat anterior, Catalunya és el territori amb una major competència lingüística en català. És el territori amb més població de tots els territoris de llengua catalana, i també el que aporta un nombre més gran de parlants de català. En l'apartat que ve a continuació desgranem algunes dades sociolingüístiques més que es focalitzen en aquest territori.

L'evolució històrica de les competències lingüístiques a Catalunya (1981–2007)

El seguiment de les operacions estadístiques oficials a Catalunya des de l'any 1981 fins a l'actualitat fa possible el dibuix de l'evolució de les competències lingüístiques en català. Tot i que els resultats no són plenament comparables, la informació que ens faciliten sí que ajuda a dibuixar l'evolució de les competències lingüístiques al llarg de les dues darreres dècades.³¹

Pel que fa a les competències, i restringint-nos a les recerques demogràfiques que tenen en compte tota la població de 2 i més anys, es disposa de sis grans estudis:³² el Cens de 1986, el

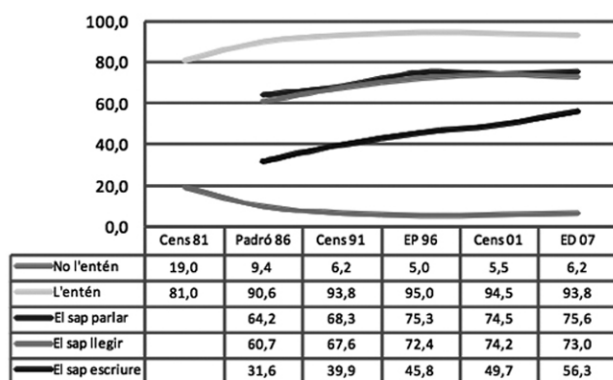
³¹ El primer volum d'anàlisi de l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* de l'any 2008 aporta un article cabdal en aquesta comparació dels resultats des de 1981 <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>> clicant a l'apartat dades i estudis.

³² Podeu consultar les dades sociolingüístiques dels Censos, Padrons i Enquesta Demogràfica de Catalunya a la web de l'Idescat <<http://www.idescat.cat/territ/BasicTerr?TC=6&V0=3&V1=3&MN=1&V3=2465&PARENT=1&CTX=B#FROM>>.

Padró de 1986, el Cens de 1991, l'Estadística de Població de 1996, el Cens de 2001³³ i l'*Enquesta Demogràfica* de 2007. El Cens de 1981 comptava només amb dades sobre la capacitat d'entendre la llengua.

La població de 2 i més anys que declara que sap parlar català ha crescut consecutivament des de l'any 1981 fins a l'actualitat. La capacitat de parlar el català partia de nivells que se situaven per sota dels dos terços de població que sabia parlar el català l'any 1986 (64,2%). Vegeu-ho en el Gràfic 4. En una dècada (any 1996) s'observà un creixement proporcional fins a les tres quartes parts de la població competent en català. En els successius estudis, fins a l'actualitat, no s'ha observat cap creixement important en les proporcions de la població que declara saber parlar català. El percentatge es manté en l'actualitat en les tres quartes parts de la població (de 2 i més anys) que declara saber-lo parlar.

Gràfic 4 – Competències lingüístiques en català. Catalunya, anys 1981–2007. Percentatges.

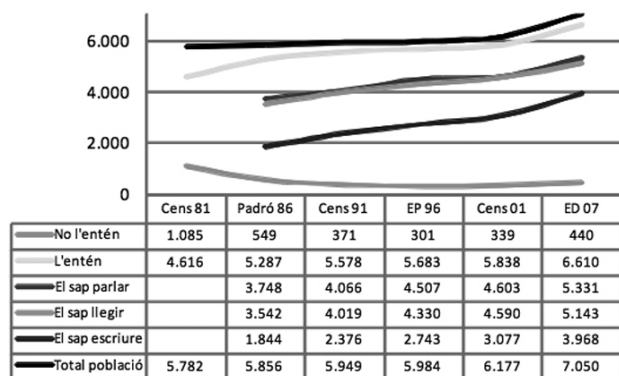

Amb tot, si atenem a les dades absolutes de parlants de català observem que darrere d'aquesta aparent aturada hi ha dues dinàmiques divergents. Si s'observen en el seu conjunt, aquestes dues tendències es neutralitzen en els seus efectes. Vegeu els resultats per a la competència de parlar en nombres absoluts al Gràfic 5. D'una banda, el nombre de gent que declara saber parlar català ha crescut sostingudament des dels anys vuitanta. L'any 1986 sabien parlar català 3.748.000 persones, però entrada la dècada dels noranta ja depassaven els 4 milions. A mitjan dècada eren 4,5 milions, però a final d'aquesta dècada no s'observa creixement. Amb tot, les dades apunten que l'any 2007, més que una aturada en el creixement del nombre absolut de parlants, el que hi ha és un important creixement en més de 700.000 efectius, que configura una xifra final de 5,3 milions de parlants a Catalunya.

Així, entre l'any 1986 i el 2007 es produeix un important creixement, que se situa en el milió i mig més de parlants. Però aquest creixement destacat queda diluït entre un altre procés, no menys important. La població total de Catalunya creix també en aquest període en unes dimensions similars a les que es produeix per a la competència oral. Si bé fins a finals dels anys noranta no se superen els 6 milions d'habitants, a partir d'aquest punt s'inicia un ràpid creixement demogràfic que situa la població de 2 i més anys durant l'any 2007 en els 7 milions. És per això que, tot i el continu creixement en el nombre de parlants de català a Catalunya, aquest queda difós en un creixement molt important de la població. I és sobretot en l'inici de la dècada anterior que l'escalada en les xifres demogràfiques té la immigració com a principal font.

³³ Vila (coord.) (2005).

Gràfic 5 – Competències lingüístiques en català. Catalunya, anys 1981–2007. Nombres absoluts (milers de persones).

Un procés similar a l'observat en la capacitat de parlar el català s'adverteix en la resta de competències. Sobretot en la capacitat d'entendre el català és on es veu el major creixement. L'any 1981 partia d'un nivell força ampli de població que no entenia el català, arribant a agrupar fins a 1 de cada 5 persones a Catalunya (19%). Només en 5 anys té lloc una importantíssima retallada d'aquest gruix, de fins a 1 de cada 10 enquestats que declara no entendre el català, fins als valors d'entre 5 i 6 punts percentuals que es mantenen des de la dècada dels anys noranta fins a l'actualitat.

Pel que fa a la competència escrita, el creixement és tan sòlid que ni el procés demogràfic abans descrit el neutralitza. El seu punt de partida és de molt baixa competència els anys vuitanta: només un terç de la població (31,6%) declara saber escriure el català l'any 1986. A finals dels anys noranta aquesta xifra s'aproxima a la meitat de la població. I l'any 2007 ha pujat fins al 56,3% de la població catalana. En nombres absoluts aquestes dades són, evidentment, encara més diàfanes: no arriben als dos milions els que declaren saber escriure el català l'any 1986; a principis de la dècada dels 2000 es converteixen en tres milions; i, finalment, l'any 2007 ja s'arriba als quatre milions.

El Baròmetre de la Comunicació (2010)

Una primera explotació de les dades sociolingüístiques del *Baròmetre de la Comunicació a Catalunya* ha estat realitzada i presentada per la Xarxa CRUSCAT – IEC i l'equip del *Baròmetre de la Comunicació*.³⁴

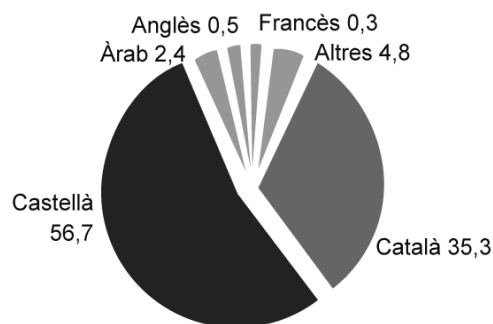
Pel que fa a la composició sociolingüística de la població de Catalunya, i la seua llengua inicial, un terç de la població adulta³⁵ de Catalunya té el català com a llengua inicial i, per tant, va aprendre a parlar en català (35,3%).³⁶ Poc més de la meitat de la població, per contra, té el castellà com a llengua inicial (56,7%). Les llengües altres tenen també un pes important (8%). Aquestes llengües altres arriben a aglutinar l'any 2010 prop d'una desena part de la població (8%). D'entre totes les llengües altres, diferents del català i el castellà, la diversitat és molt gran, i només algunes destaquen pel seu gruix, tals com l'àrab. Vegeu-ho al Gràfic 6.

³⁴ Podeu accedir als documents de la presentació de resultats des de la web de la Xarxa CRUSCAT – IEC <<http://blocs.iec.cat/cruscat/2011/03/31/coneixements-i-usos-del-catala-a-catalunya-el-2010-dades-del-barometre-de-la-comunicacio-i-la-cultura/>>.

³⁵ De 14 i més anys.

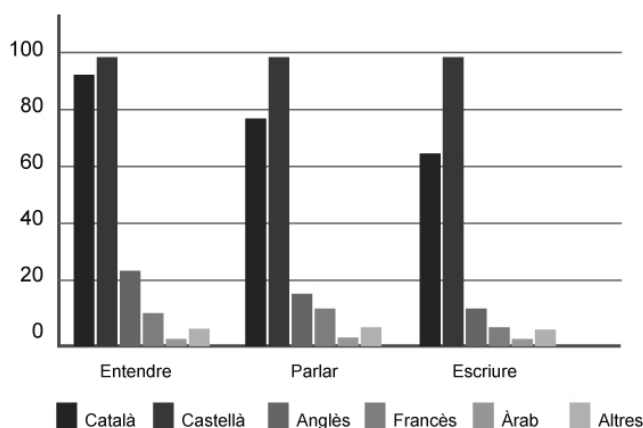
³⁶ La pregunta és *Quina va ser la primera llengua que va parlar a casa quan era petit?* amb tres opcions de resposta: *català*, *castellà* i *altres* (que es poden especificar). Noteu que el *Baròmetre de la Comunicació*, en aquesta i altres preguntes, no té en compte l'opció conjunta de *català i castellà*, tan habitual en altres recerques sociolingüístiques.

Gràfic 6 – Llengua inicial. Catalunya, any 2010. *Baròmetre de la Comunicació*. Percentatges.

Tot i que l'origen lingüístic familiar siga divers per a la població de Catalunya, la meitat de la població adulta que sap parlar el català (77,5%) no el té com a llengua inicial (35,3%). Vegeu-ho al Gràfic 7. Pel que fa a la competència receptiva, observem que pràcticament tota la població de Catalunya declara entendre el català (95,3%). Tot i aquestes xifres importants de competència oral, el coneixement de la llengua escrita és molt més limitat (60,6%), atès que és la competència que es troba amb més dificultats per assolir uns percentatges elevats.

Gràfic 7 – Competències lingüístiques en diferents llengües. Catalunya, any 2010. *Baròmetre de la Comunicació*. Percentatges.

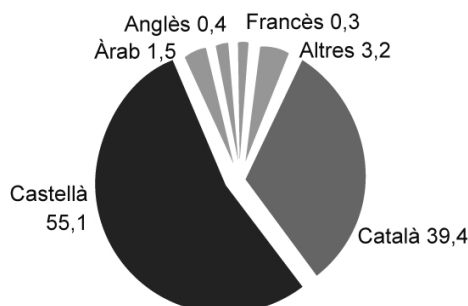
En el mateix Gràfic 7 podem observar que el coneixement de la resta de llengües és molt divers. D'una banda, el castellà assoleix els nivells màxims de competència tant en la capacitat d'entendre (99,9%), parlar (99,8%) i escriure (99%). Per contra, només una cinquena part de la població declara saber parlar l'anglès (18,8%), i només una dècima part declara saber parlar francès (10,8%).

El català també mostra cert poder d'atracció. Un 39,4% de la població adulta de Catalunya té el català com a llengua d'identificació.³⁷ El percentatge per al castellà és del 55,1%. Vegeu aquests percentatges al Gràfic 8. Si comparem les proporcions en la llengua d'identificació amb els

³⁷ La pregunta del qüestionari és «Quina diria Vostè que és "la seva llengua"? (ens referim a la seva llengua de referència, la seva)». Novament, les opcions de resposta són català, castellà i altres.

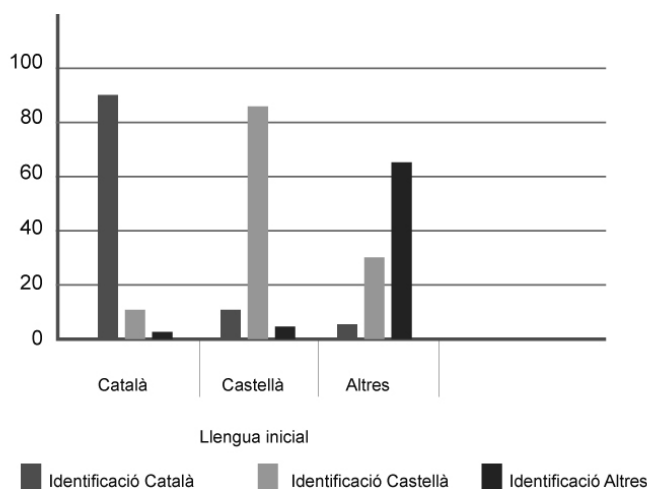
resultats per a la llengua inicial observem que el català té cert creixement, mentre que el castellà té un retrocés molt reduït.

Gràfic 8 – Llengua d'identificació. Catalunya, any 2010. *Baròmetre de la Comunicació*. Percentatges.

En creuar la informació sobre la llengua d'identificació dels enquestats segons la llengua inicial dels mateixos enquestats (Gràfic 9), comprovem que els catalanoparlants tenen un capteniment en la identificació amb la seua llengua inicial similar al dels castellanoparlants. En el cas del català el nivell de sostenibilitat és del 86,7%, i en el cas del castellà és del 84,9%.

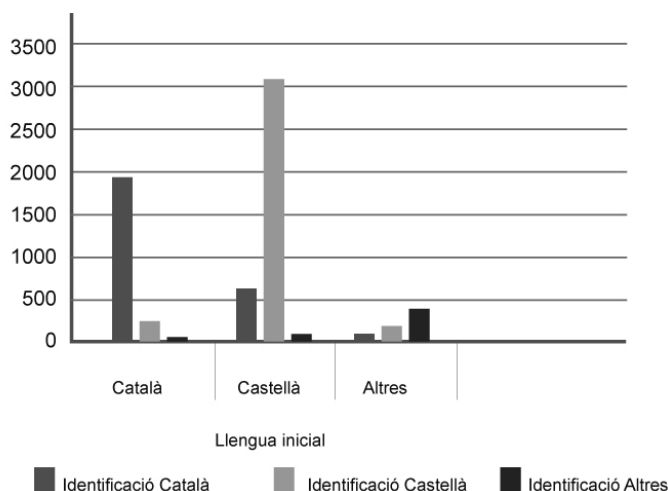
Gràfic 9 – Llengua d'identificació segons la llengua inicial. Catalunya, any 2010. *Baròmetre de la Comunicació*. Percentatges.

Amb tot, on resideix la principal tendència sociolingüística de canvi a Catalunya, en el cas de l'atracció del català com a llengua d'identificació, és sobretot en el pes demogràfic dels diferents grups sociolingüístics. Com sabem, el pes dels catalanoparlants inicials en valors absoluts és molt menor que el dels castellanoparlants inicials. Tot i que, proporcionalment, la capacitat de capteniment dels catalanoparlants inicials pel que fa a la llengua d'identificació és similar a la dels castellanoparlants, aquesta similitud és favorable al català en valors absoluts (vegeu-ho el Gràfic 10). Així, el català, amb els seus poc més de 2 milions de parlants inicials, perd uns 300.000 efectius que declaren el castellà com a llengua d'identificació (el 13,2% dels parlants inicials). Per contra, aquest nombre es veu contrarestat, i superat, pels 535.000 castellanoparlants inicials que declaren identificar-se amb el català (el 14,7% dels castellanoparlants inicials).

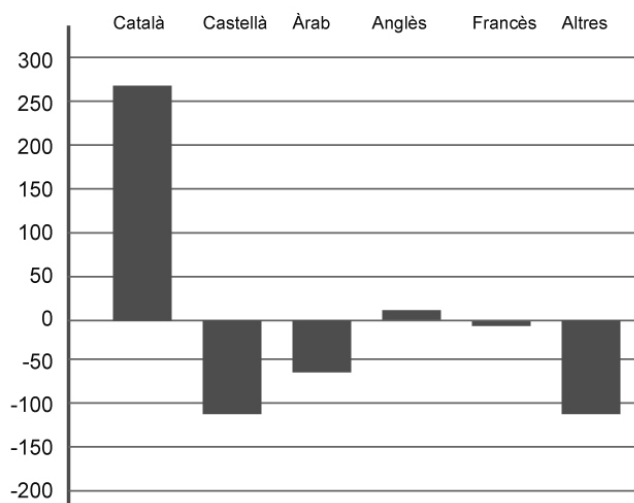
Gràfic 10 – Llengua d'identificació segons la llengua inicial. Catalunya, any 2010. *Baròmetre de la Comunicació*. Dades

absolutes.

El balanç final entre la llengua inicial i la llengua d'identificació es resol, doncs, en una atracció del català com a llengua d'identificació. Com es pot observar en el Gràfic 11, el català obté un balanç positiu de 264.000 efectius, que són els enquestats que se sumen al català com a llengua d'identificació respecte dels que ho havien fet com a llengua inicial. Aquest nombre d'efectius representa un gens menyspreable creixement de 4,1 punts proporcionals que té el català de més com a llengua d'identificació (Gràfic 8) respecte dels percentatges de parlants inicials de català (Gràfic 6). Per contra, tant el castellà com les altres llengües veuen reduir el seu pes en nombres absoluts. Els fluxos generals són força clars: els camps ocupats per les altres llengües tenen tendència a fluir cap al castellà, i els camps ocupats pel castellà tendeixen a fluir cap al català. Amb major o menor força, aquesta és la dinàmica que regna en el comportament sociolingüístic de Catalunya.

Gràfic 11 – Llengua d'identificació i llengua inicial. Balanç. Catalunya, any 2010. *Baròmetre de la Comunicació*. Dades absolutes.

Aquest fet, que es repeteix en altres camps com la llengua habitual, és força bàsic de cara al futur del català a Catalunya. Si els fluxos immigratoris de la darrera dècada s'aturen, o redueixen les seues aportacions, l'establiment de nova població castellanoparlant i al·loglota s'estabilitzarà. S'observa que si és així, i les taxes d'atracció es mantenen, a la llarga acaben traduint-se en una

taxa de creixement cap al català, almenys pel que fa a les competències i la identificació lingüística.

L'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població (2008)

L'any 2008 la Generalitat de Catalunya porta a terme l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* (EULP08).³⁸ És la segona edició de l'estadística oficial de població, rèplica del primer estudi que es va realitzar en el marc dels estudis de 2003/2004. La recerca compta amb una extensa mostra de 7.140 enquestats de 15 i més anys, dels quals es disposa d'un extens qüestionari sociolingüístic amb un amplí ventall de qüestions. Els resultats, com podrem comprovar, segueixen la línia que mostren les dades del *Baròmetre de la Comunicació* (2010). Entre les dades, com és habitual, hi ha divergències. Perquè els estudis estan elaborats en força mesos de decalatge, amb preguntes i opcions de resposta sensiblement diferents, per a grups d'edat també diferents, i perquè les variacions en l'elaboració de la mostra poden seguir sentits oposats. Però el resultat general d'ambdós estudis confirma unes dinàmiques sociolingüístiques força marcades.

Segons les conclusions de l'explotació de les dades, la major part de la població de Catalunya té competència lingüística en català en totes les habilitats, mesurant la capacitat d'entendre, parlar, llegir i escriure en una escala de 0 a 10. Però aquesta competència en català es dona a un nivell més baix que en castellà. Així, el 45,1% dels adults té un nivell alt en totes les competències lingüístiques en català (2.772.000 habitants), mentre que en el cas del castellà el percentatge ascendeix al 87,9% (5.400.000 habitants).³⁹

Tot i l'alt nivell de competència lingüística en català i en castellà a Catalunya, la configuració sociolingüística inicial del territori és força diversa. Segons l'EULP08, poc més de la meitat de la població (55,1%) té el castellà com a llengua inicial, i poc menys d'un terç (31,7%) són catalanoparlants inicials. Els que declaren les dues llengües com a inicials ascendeixen fins al 3,8% de la població. I els parlants inicials d'altres llengües no arriba a una dècima part (9,4%).

També s'evidencia un avenç, tot i que limitat, pel que fa a la llengua d'identificació, on el català observa cert creixement en relació amb la llengua inicial de fins a 5,5 punts (37,2%). Tant el castellà (46,5%) com les altres llengües (7,5%) perden posicions. Com s'ha comprovat en successius estudis, el grup dels que s'identifiquen de manera simultània amb el català i amb el castellà és superior als que tenen les dues llengües com a inicials, fins al 8,8%. La capacitat d'atracció del català es fa patent sobretot entre alguns col·lectius: els nascuts als territoris de llengua catalana però amb un o els dos progenitors nascuts fora, entre els que arribaren a Catalunya abans dels anys seixanta, entre els residents a les Comarques Centrals, entre la població adulta (de 35 a 64 anys) i entre els qui tenen estudis universitaris.

També el castellà atrau altres parlants com a llengua d'identificació. Però en aquest cas, el gran gruix es troba entre els parlants inicials d'altres llengües. En definitiva, els fluxos més comuns a Catalunya (de llengua inicial a llengua d'identificació), a més de produir-se entre la població que manté el castellà (43,7% de la població, 2.600.000 persones) i la que manté el català (29,8% de la població, 1.800.000 persones), es produeix sobretot entre aquells que adopten el català (7,4% de la població, 455.000 persones) i els que adopten el català i el castellà com a llengua d'identificació (6,9% de la població, 425.000 persones). La major part dels que adopten el català i el castellà (4 de cada 5) tenen el castellà com a llengua inicial. A més d'aquests grups, els que mantenen altres

³⁸ Diversos autors (2011). Primer volum d'explotació de l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* 2008 (Catalunya). Generalitat de Catalunya. <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/>
<http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>.

³⁹ L'avaluació de les competències habitualment es fa amb una pregunta dicotòmica, on l'enquestat declara si sap parlar català o no. Però en aquest cas l'anàlisi es fa servir de les preguntes sobre la competència lingüística amb respostes escalars, és a dir, on l'enquestat autoavalua la seua competència amb valor que va entre 0 i 10.

llengües se situen al voltant del 7,3% de la població (450.000 persones). Finalment, fins a un 2,9% dels adults (175.000) adopta el castellà com a llengua d'identificació, la major part dels quals (fins a 100.000) provenen de llengües inicials altres.

Així, es confirma que els fluxos sociolingüístics més habituals a Catalunya són dos. El primer, configurat abans de les darreres onades migratòries de la dècada passada, és un procés limitat, però evident, d'atracció del català entre els castellanoparlants amb arrelament a Catalunya, per naixement, per la via familiar o per altres vies. El segon és la pèrdua d'efectivitat d'aquest flux per la contraposició a un altre efecte, amb origen més proper en el temps, que és l'atracció del castellà de parlants inicials d'altres llengües.

També en el si familiar els fluxos lingüístics són positius per al català. El balanç en la transmissió lingüística intergeneracional és positiu a Catalunya. Novament, es troben dinàmiques similars a les d'altres situacions: les parelles formades per dos catalanoparlants mantenen el català en la transmissió als fills, i cert flux d'atracció del català fa que alguns castellanoparlants inicials trien el català per a transmetre als seus fills. Els fluxos de creixement del castellà, menors en proporció, s'alimenten sobretot de parelles formades per parlants d'altres llengües.

El grup que actualment més avanços fa en la transmissió intergeneracional del català és el dels fills dels arribats amb la gran immigració peninsular del tercer quart del segle XX, la meitat dels quals parlen sobretot català amb els fills. També es mostren positius altres factors, tals com l'edat, ja que la transmissió del català es troba més generalitzada entre les generacions més joves, i els nivells alts d'estudis.

Els enquestats que formen part d'una parella que canvia al català en la transmissió intergeneracional és una mica superior al mig milió d'adults. Principalment es tracta de fills de nats fora, proporcionalment més joves i amb més nivell d'estudis que la mitjana, i que majoritàriament tenen el català com a llengua d'identificació i habitual. Les parelles lingüísticament mixtes amb un component catalanoparlant i un altre de castellanoparlant també constitueixen un factor positiu d'avenç del català, perquè hi ha més casos en què es tria el català que en els que es tria el castellà.

Una de les qüestions que també interessa sociolingüísticament en les successives recerques⁴⁰ és la major natalitat que han experimentat els components de les successives onades migratòries. Es constata que el diferencial que es trobava fa alguns anys entre els immigrants castellanoparlants de la segona meitat del segle XX i els catalanoparlants autòctons ha desaparegut, per deixar pas a una nova divergència, en aquest cas amb la població nascuda a l'estranger de llengua no castellana.

En els usos lingüístics es constata que a Catalunya s'usen bàsicament dues llengües. De mitjana, l'ús general del català se situa en el 42,6%, mentre que en el cas del castellà és del 52,6%. Amb tot, aquest ús és dispers, i hi ha part de la població que utilitza sobretot només una llengua. Un terç declara utilitzar només o sobretot el català (33,2%) i alguns més (39,5%) declaren utilitzar només o sobretot el castellà. Enmig se situa menys d'una quarta part de la població que declara utilitzar les dues llengües en proporcions força similars.

Finalment, en una operació de síntesi, s'ofereix una tipologia de parlants on se singularitzen cinc grups sociolingüístics. Els catalanoparlants *predominants* (21,4%), que fan ús preferent de la seua llengua, tot i que fan ús del castellà especialment en el consum mediàtic. Aquest grup té un important creixement relatiu en la generació més jove. El grup dels catalanoparlants *habituals* (20,8%) utilitza usualment el català, però amb presència significativa del castellà. Els *alternadors* de català i castellà (14,3%) són sobretot castellanoparlants inicials que han adoptat el català i parlants inicials de les dues llengües. Els *distants* castellanoparlants (35,3%) són antics immigrants espanyols que no van aprendre català, i part dels fills d'aquesta generació estan instal·lats en un

⁴⁰ Torres (2005).

ús força monolingüe del castellà, així com la majoria dels nous immigrants hispanòfons. Els distants *al·loglots* (8,2%) és un grup més reduït quantitativament, però diferenciat pel seu ús extens d'altres llengües juntament amb el castellà.

2.1.4 Situació i evolució sociolingüística al País Valencià

El País Valencià ocupa la segona posició pel que fa a l'aportació demogràfica, amb una contribució gruixuda de parlants al total dels territoris de llengua catalana. Durant aquest període s'incorporen dos estudis més, que fan possible la focalització en l'evolució sociolingüística del territori. D'una banda, la Generalitat Valenciana, mitjançant el Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics (SIES), ha sumat un nou estudi amb l'enquesta *Coneixement i ús social del valencià. Enquesta 2010*, comparable amb la important sèrie d'estudis que manté el País Valencià des de 1985. D'una altra, el *Baròmetre de la Comunicació* ha realitzat el seu estudi al País Valencià fins l'any 2008, informació que ens aporta una important font de dades comparables amb els altres dos grans territoris de llengua catalana per primer cop en la història sociolingüística.⁴¹ Els resultats que aquí representem descansen en el primer estudi, atès que l'explotació de dades ha estat més intensa en aquest cas. Les dades del *Baròmetre de la Comunicació* han estat utilitzades per a l'elaboració de les dades de conjunt dels territoris de llengua catalana.

L'Enquesta del SIES al País Valencià (2010) i els estudis anteriors

L'estudi *Coneixement i ús social del valencià. Enquesta 2010* és un extens estudi a les cinc regions valencianoparlants i la regió castellanoparlant, amb mostres independents que sumen un total de 6.666 entrevistes personals a població de 15 i més anys.⁴² En les dades a què fem referència aquí tractem, sempre que no es considere el contrari, els resultats per a les regions valencianoparlants.⁴³

La llarga sèrie d'estudis sociolingüístics del País Valencià, elaborats per la Generalitat Valenciana mitjançant el Servei d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics (SIES), abraça un període de 25 anys, de 1985 a 2010. El fet que s'haja mantingut la metodologia en aquests estudis seriatos fa possible la comparabilitat de les dades, amb força continuïtat dels estudis. Tanmateix, durant el període de 9 anys entre l'enquesta de 1995 i la de 2004, no es compta amb cap enquesta sociolingüística.

Les competències lingüístiques a finals dels anys vuitanta mostraven un baix percentatge de població que declarava no entendre el català (4,3%). Vegeu-ho al Gràfic 12. La competència productiva en català oral, però, era força més baixa: un terç de la població (32,4%) declarava no saber-lo parlar. I la competència escrita era encara més baixa, sense arribar a la cinquena part de la població que podia escriure el català. La competència passiva de la llengua escrita, però, tenia uns nivells força més importants: molt més de la meitat de població declarava saber llegir la llengua (62,8%).

Però al contrari que a Catalunya, l'evolució en les capacitats orals al País Valencià ha sofert una evolució regressiva durant aquestes dues dècades. Aquesta és, a més, la competència més lligada amb els usos sociolingüístics i la transmissió intergeneracional de la llengua. La capacitat de parlar ha vist decreïxer la proporció de les dues tercers parts de població competent fins poc

⁴¹ Tingueu en compte que en l'onada d'enquestes de 2003/2004 les dades del País Valencià eren les de l'estudi de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que metodològicament s'emmarca en la sèrie d'estudis de la Generalitat Valenciana (SIES) i era força diferent de la resta d'enquestes.

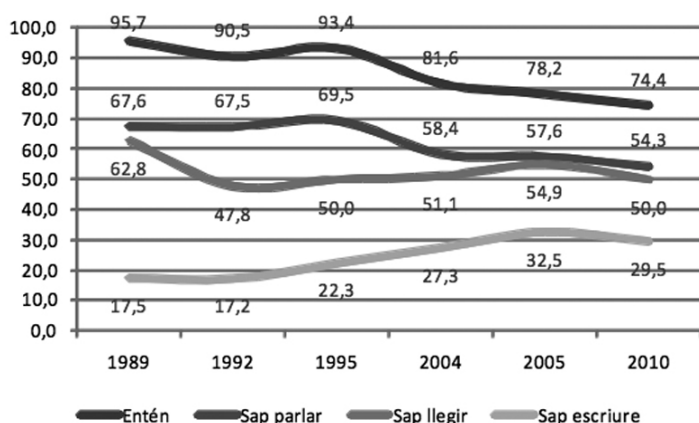
⁴² El marge d'error estadístic és del +/- 1,2% amb un interval de confiança del 95,5%.

⁴³ Podeu consultar els resultats dels estudis del SIES a <http://www.edu.gva.es/polin/val/sies/sies_fonum.htm>. Mereix especial menció l'aplicació que compila el resultat de la sèrie històrica anterior a 2005: *Coneixement i ús social del valencià* <http://www.edu.gva.es/polin/docs/sies_docs/coneixement_i_us_social.zip>.

més de la meitat de la població (54,3%) que actualment declara saber parlar català. La reducció, de fins a 13,3 punts, es tradueix en una pèrdua de fins a una cinquena part de les proporcions de competents en català dels que es disposava a finals dels anys vuitanta. Durant l'inici dels anys noranta aquesta competència es va mantenir estable, i fins i tot va observar un creixement matisat. Però és a partir de finals dels noranta i principis de la dècada següent que es produeix el més important decaïment, d'11,1 punts. D'igual manera, la proporció de població que declarava no entendre la llengua, tot i observar certes oscil·lacions a principis de la dècada dels noranta, no va superar en aquesta època la proporció d'1 de cada 10 enquestats no entenguera la llengua. No va ser fins a finals de la dècada dels noranta i principis de la següent que la proporció de població que no entenia el català superava aquests nivells i s'aproximava a dos de cada deu valencians (18,4%). Durant aquesta dècada anterior la xifra no ha fet més que créixer, fins a situar-se en el 25,6% de població que no és competent ni que siga receptivament.

La competència escrita ha observat una evolució força diferent. L'alfabetització del sistema educatiu valencià, en bona part, ha produït un creixement de la capacitat productiva en llengua escrita. Durant els anys noranta l'evolució sembla que va ser de creixement moderat, i a principis de la dècada següent el creixement es mantenia sostingut fins aproximar-se al terç de població adulta (32,5% l'any 2005). El darrer estudi (2010) indica, però, que el creixement s'ha pogut aturar, i fins i tot hi poden haver retrocessos.

Gràfic 12 – Competències lingüístiques en català. Opcions de resposta *perfectament* i *bastant bé*. País Valencià, zona valencianoparlant, anys 1989–2010. SIES i AVL. Percentatges.

A més de les competències lingüístiques, la sèrie d'estudis d'aquestes tres darreres dècades permet resseguir els usos lingüístics en sis àmbits: a casa, amb els amics, al carrer amb un desconegut, a les botigues tradicionals i a les grans superfícies. L'evolució general, d'igual manera que en el coneixement del català, és de recessió de la presència de la llengua en tot i cadascun dels àmbits estudiats. La llar era, i és durant tota l'etapa estudiada, el nucli on major ús del català hi ha. És l'àmbit on els usos lingüístics estan més polaritzats: s'utilitza majoritàriament una o altra llengua, però els enquestats declaren en pocs casos que fan un ús similar d'una i l'altra llengua. Però a més, consolida la imatge que al País Valencià el català és una llengua amb major presència en l'àmbit familiar que fora de la llar. El català té la seua presència més important en àmbits de proximitat, on es té una relació assídua amb l'interlocutor, tals com l'àmbit familiar, amb els amics o a les botigues de proximitat. Per contra, en els àmbits on hi ha més distància social amb l'interlocutor, com parlar al carrer amb un desconegut o l'ús lingüístic a les grans superfícies, la presència del català decreix.

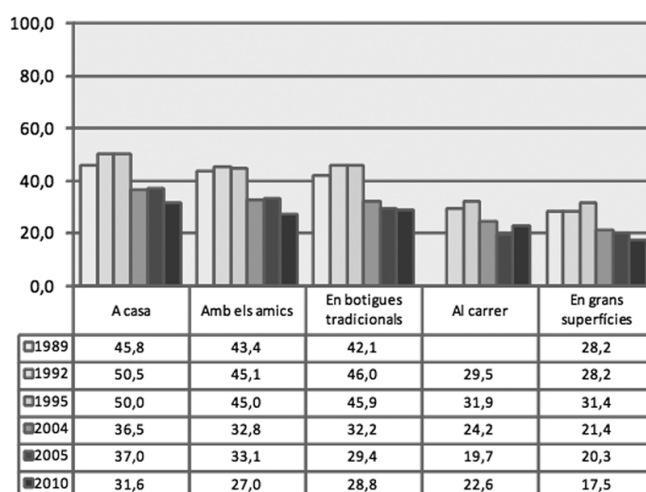
A finals dels anys vuitanta i principis dels noranta la presència del català a la llar era important. Gairebé la meitat de la població parlava sobretot català amb els membres de la llar. Però, com ja hem vist en les competències lingüístiques, és entre finals dels anys noranta i principis de la dècada següent que l'ús del català té un important descens. La reducció en aquest període de 9

anys se situa en els 13,5 punts. En conseqüència, el català en la llar deixa de ser utilitzat per la meitat de la població per a reduir-se a únicament una tercera part de la població, amb una proporció del 31,6% que observa l'any 2010. Vegeu-ho al Gràfic 13.

En la resta d'àmbits es produeix el mateix tipus d'evolució. Els canvis més importants es localitzen també entre l'estudi de l'any 1995 i el de 2004. Prop de la meitat de la població parlava a finals dels vuitanta predominantment en català amb els amics, així com a principis dels noranta, amb el màxim del 45,1% l'any 1992. Però entre finals dels noranta i principis de la dècada següent es redueix aquest ús predominant del català en un terç de la població, que l'any 2010 s'aproxima a només una quarta part de la població (27%). També en l'ús a les botigues l'evolució ha estat semblant. D'un ús predominant en català de prop de la meitat de la població, als anys noranta va reduir-se per situar-se per sota del terç de la població (28,8% l'any 2010).

L'ús del català al carrer amb desconeguts partia d'un ús ja molt menor. Els anys noranta no arribava al terç de la població que declarava que es dirigia en català a un desconegut. Novament, entre finals dels noranta i l'inici del nou mil·lenni s'observa un decreixement de l'ús del català, que se situa en l'actualitat en només una cinquena part de les ocasions (22,6%). En les grans superfícies, d'un punt de partida ja baix en els anys noranta (28,2%), la baixada situa l'ús en un 17,5% l'any 2010.

Gràfic 13 – Ús del català en diferents àmbits (a casa, amb els amics, al carrer amb un desconegut, a les botigues i a les grans superfícies). Opcions de resposta *sempre en valencià*, *generalment en valencià* i *més en valencià que castellà*. País Valencià, zona valencianoparlant, anys 1989–2010. SIES i AVL. Percentatges.

L'evolució de la situació sociolingüística al País Valencià (1985–2010)

Per a una anàlisi més aprofundida i interpretativa de l'evolució sociolingüística del País Valencià comptem amb el treball de Xavier Sanjuan,⁴⁴ que ofereix una visió panoràmica de les enquestes realitzades des de 1985 fins a l'any 2005.⁴⁵ Això ens permet obtenir una visió de l'evolució de la llengua al País Valencià amb cert aprofundiment en les causes estructurals. Així, tant la capacitat de parlar el català com el seu ús han tingut descensos importants al llarg del període estudiat. No

⁴⁴ Sanjuan, Xavier (2008): «L'evolució social del valencià (1983-2005)», dins *Llibre blanc de l'ús del valencià – II. Iniciatives per al foment del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

⁴⁵ X. Sanjuan utilitza la sèrie comparable més completa i homogènia que conformen les cinc enquestes del SIES (1985, 1989, 1992, 1995 i 2005) i la de l'AVL (2004). Per completar l'anàlisi, s'utilitzen també els censos i padrons de 1986, 1991 i 2001, les enquestes sociolingüístiques del CIS de 1993 (estudi 2052) i 1998 (estudi 2299), així com els estudis sociològics del CIS al País Valencià dels anys 2001, 2002, 2003, 2004 i 2005. No s'utilitza, perquè no s'havia realitzat encara, l'enquesta de 2010 del SIES.

ha estat així en la capacitat d'entendre la llengua, que s'ha estancat, ni en les competències en llengua escrita, que han experimentat un notable creixement.

X. Sanjuan diferencia dos subperíodes històrics. El primer, que va des del 1985 fins al 1995, on es constata cert increment del coneixement, i fins a principis dels anys noranta, en què també hi ha un increment de l'ús i el suport social a l'extensió del català en els diferents camps socials. Per contra, entre finals dels anys 90 i l'any 2005 s'observa una davallada molt important en el coneixement oral i en l'ús del valencià. Pareix que la davallada es concentraria sobretot entre finals dels anys noranta i principis de la següent dècada (any 2001), punt a partir del qual hi hauria certa estabilització.

Precisament els grups socials que més marcadament distants es troben del valencià serien els que han anat lligats amb els canvis ocorreguts en l'estructura socioeconòmica i política del País Valencià. El lideratge econòmic del sector de la construcció, juntament amb el del turisme, han tingut un fort impacte sobre el teixit social i la reurbanització del país. Els sectors econòmics tradicionals, més lligats a l'ús del català, haurien perdut pes relatiu en l'economia valenciana. I no cal oblidar també que tenen un pes important les polítiques lingüístiques i educatives dels successius governs conservadors, que no han estat propícies als avenços de la llengua, si no s'hi ha oposat frontalment. Les davallades en l'ús social del valencià entre finals dels anys vuitanta i l'any 2005 sumen fins a 9,3 punts a casa, 10,6 en les relacions d'amistat o 12,8 en les compres en les botigues tradicionals.

Tant pel que fa a la competència com a l'ús, les davallades més importants se situen a les regions d'Alacant, Castelló i l'Àrea Metropolitana de València. Aquestes davallades estan lligades als municipis més importants, que tenen menors taxes de competència lingüística, tals com Elx, Alacant i Benidorm, però també Paterna, Castelló, Sagunt, Torrent o València. En contraposició, les regions d'Alcoi-Gandia i València serien les que registren variacions negatives més reduïdes. Així, les reduccions més importants en la competència de la llengua durant aquest període afecten sobretot uns perfils determinats: els residents a la regió d'Alacant i l'Àrea Metropolitana de València, els majors de 35 anys, la població amb nivells baixos d'estudis i integrats en el sector del comerç.

L'estructura social del País Valencià ha observat importants canvis al llarg del període estudiat. S'ha reduït la proporció de població nascuda en els territoris de llengua catalana, mentre que han augmentat els contingents de població immigrada, tant la d'origen estatal dels anys seixanta com la de fora de l'estat d'arribada més recent. En general, la població també s'ha envellit, i ha incrementat el nivell general d'estudis, continuant certa emigració del camp a la ciutat. També ha crescut en el seu pes relatiu la Regió d'Alacant, mentre que algunes de les regions amb majors índexs de competència i ús, com les àrees i la Regió de València i les comarques d'Alcoi-Gandia, han vist reduir la seua aportació proporcional de població al País Valencià. També la població dedicada als sectors primari i secundari ha perdut pes a favor del terciari, però no del comerç.

Els perfils socials de la població amb major competència i ús de català és aquella que resideix a les regions d'Alcoi-Gandia i de València, la que habita en municipis menors de 10.000 habitants, que és estudiant i que es considera de classe mitjana-alta i autoubicada ideològicament més a l'esquerra. De fet, les divergències existents en coneixements i usos segons el grup d'edat i segons el nivell d'estudis mostren algunes qüestions clau de l'evolució sociolingüística del país. La competència és liderada per la població jove, però l'ús per la població major de 64 anys. D'igual manera, la competència és liderada per la població amb estudis universitaris, però l'ús de la llengua és liderat per la població amb nivells inferiors d'estudis, integrada en el sector primari o jubilada. Així, la competència queda lligada als sectors socialment capdavaners, mentre que l'ús es manté sobretot en sectors que han anat quedant relegats en un segon terme.

El perfil social de la població amb menor competència i ús del català és la resident a la regió d'Alacant i a l'Àrea Metropolitana de València, en les quatre ciutats de més de 100.000 habitants, enquadrada en els sectors de la construcció o el terciari, i situada ideològicament al centre-dreta.

També en la distinció dels grups que lideren el desconeixement del català i l'ús més important del castellà es destil·la altres qüestions cabdals per a entendre l'evolució de l'estructura social i sociolingüística del país. Els que menor competència tenen del català són majors de 64 anys, però els que més usen el castellà són especialment els menors de 35 anys. També els que tenen menor competència en català són la població amb menor nivell d'estudis, però els que més utilitzen el castellà tenen formació mitjana.

Un dels temes cabdals en la política lingüística valenciana és que, tot i els baixos nivells de competència lingüística, la principal via d'aprenentatge del valencià oral continua sent la familiar, mantenint-se l'escolar en un segon terme. No és gens estrany, doncs, que la població que usa el valencià siga bàsicament l'autòctona amb procedència familiar també autòctona: tot i que només representen el 50,7% de la població, són al voltant del 85% dels qui l'utilitzen predominantment. És en aquest punt que emergeix el fet cabdal que explica la fragilitat del català al País Valencià. La seua base de reproducció no es troba en les institucions, sinó més aviat en la transmissió familiar i l'ús en determinades xarxes socials. Fora d'aquí, el paper alfabetitzador de l'escola i d'integració lingüística d'altres camps tenen un paper secundari, si no testimonial.

Els canvis observats al llarg del període en la composició de la població entrevistada explicarien, en bona part, els descensos constatats en la competència oral en valencià. Així, els segments implicats en situacions desfavorables per a l'adquisició de la competència del valencià són precisament els que major incidència tenen en el canvi social de les darreres dècades. Tanmateix, això no explica la persistència d'aquests condicionaments negatius, especialment pel que fa a la població arribada al país durant la dècada dels seixanta i a la que, tot i haver nascut als territoris de llengua catalana, procedeix familiarment d'altres contrades.

X. Sanjuan conclou que les davallades no són (només) atribuïbles a l'augment de la immigració. D'una banda, aquest gruix de població té menors nivells de competència i ús que el que s'observava els anys noranta, en part pel canvi profund en la seua configuració. Però és important fer notar també que la societat receptora té actualment comportaments i actituds menys favorablement envers el valencià que els que mantenia en la primera etapa. A més de les variacions demogràfiques que ha sofert el País Valencià, assimilables a les que han ocorregut al llarg dels territoris de llengua catalana, no són menys importants també les transformacions socials, econòmiques, polítiques i culturals que, d'una manera o altra, han acabat intervenint en la transformació sociolingüística del país.

2.1.5 Situació i evolució sociolingüística a les Illes Balears

Les Illes Balears són el tercer territori pel que fa a l'aportació en nombre de parlants al còmput total dels territoris de llengua catalana. Si bé en l'anterior Informe sobre la situació de la llengua⁴⁶ no comptàvem amb dades sociolingüístiques actualitzades per a les Illes Balears, en l'actualitat comptem amb dades de dos estudis: el *Baròmetre de la Comunicació* de FUNDACC⁴⁷ i l'*Enquesta Modular d'Hàbits Socials (2010)* de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears.⁴⁸ Aquest darrer compta amb el *Mòdul de coneixements i usos lingüístics*, accessible en línia i que abraça un ampli espectre de dades sociolingüístiques: coneixement de la llengua catalana (en pregunta dicotòmica i escalar), ús lingüístic habitual, per àmbits (amb familiars, amb amistats, amb desconeguts), llengua d'identificació (pròpia), usos lingüístics quan l'interlocutor respon en castellà o en català, llengua que es considera pròpia de les Illes Balears i llengua en la qual haurien d'expressar-se les

⁴⁶ Sorolla; Tenorio (2011).

⁴⁷ Les dades públiques del *Baròmetre de la Comunicació* es poden consultar a la pàgina web de FUNDACC <<http://www.fundacc.org/>>.

⁴⁸ *Enquesta Modular d'Hàbits Socials* <http://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=d5c5d125-653a-4fdc-b243-e9b590431f53>

persones residents a les Illes Balears i els alumnes que han acabat l'ensenyament obligatori. La mostra és molt àmplia, amb 3.510 enquestats, de 16 i més anys.⁴⁹

Coneixements lingüístics

Les xifres de competència lingüística són força similars en els dos darrers estudis realitzats a les Illes Balears. Els que saben parlar el català superen les dues terceres parts de la població adulta. La major part de la població entén el català, tot i que el gruix dels que declaren no entendre'l superen un de cada deu enquestats. Pel que fa a la competència escrita, els nivells són força alts. Però se situa al voltant de la meitat de la població resident a les Balears, molt més proper a les xifres de Catalunya que no a les del País Valencià.

Segons les dades del *Baròmetre de la Comunicació* (BC10) a les Illes Balears per a l'any 2010,⁵⁰ la població de 16 i més anys que entén el català és el 88,8%, el sap parlar el 65% i el sap escriure fins a un 51%. En nombres absoluts, les xifres de població dels que declaren saber parlar català és de 602.000 persones, que puguen fins a les 823.000 que l'entenen i 472.000 que el saben escriure. Vegeu-ho a la Taula 2 i al Gràfic 14.

L'*Enquesta Modular d'Hàbits Socials 2010* (EM10) obté uns resultats percentuals similars. Fins a un 15% dels balears adults (de 16 i més anys) declara no entendre el català. Els que declaren saber-lo parlar són quasi dues terceres parts (63,4%), els que saben llegir-lo quasi tres de cada quatre balears (70,8%) i els que declaren saber-lo escriure són prop de la meitat de la població (47,9%). Així, en xifres absolutes, entenen el català tres quarts de milió dels balears (755.514), declaren saber-lo parlar poc més de mig milió (563.613) i els que declaren saber-lo escriure no arriben al mig milió (425.754) (≥16 anys). Vegeu-ho també a la Taula 2.

Taula 2 – Competència lingüística en català. Illes Balears, any 2010. *Enquesta Modular* i *Baròmetre de la Comunicació*. Població de 16 i més anys. Dades absolutes (milers de persones) i percentatges.

		Total	Entén	Sap parlar	Sap llegir	Sap escriure
<i>Enquesta Modular</i> (2010) (≥16 anys)	Milers de persones	889	756	564	629	426
	Percentatge	100	85,0	63,4	70,8	47,9
<i>Baròmetre de la Comunicació</i> (2010) (≥16 anys)	Milers de persones	926	823	602		472
	Percentatge	100	88,8	65		51

S'observa que la competència és molt pareguda percentualment. Amb tot, entre un estudi i l'altre hi ha diferències que, restringint-la a la població de 16 i més anys, es mouen entre els 1,6 punts en la competència oral, i els 3,8 en la capacitat d'entendre i els 3,1 en l'escripta.⁵¹ Les diferències són sempre de valors de competència superiors per al *Baròmetre de la Comunicació* que per a l'*Enquesta Modular*.

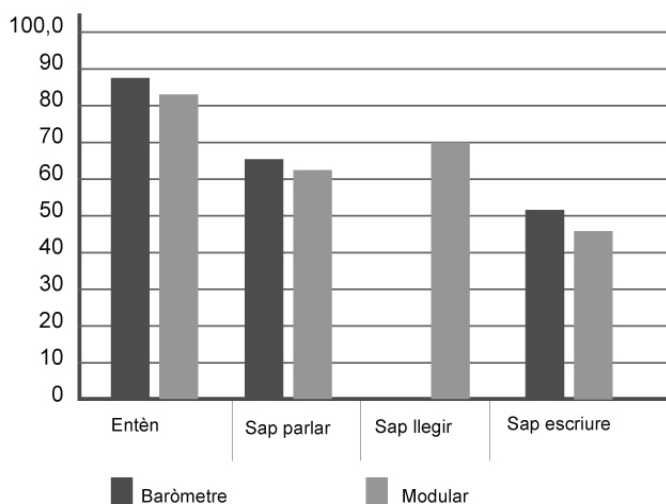
⁴⁹ *Enquesta Modular d'Hàbits Socials. 2010. Metodologia.*

<<http://ibestat.caib.es/ibfiles/content/noticias/ca/METODOLOG%20EMHS%202010%20CATAL%2081N.pdf>>

⁵⁰ Les dades del *Baròmetre de la Comunicació* (any natural gener 2010 – desembre 2010) que tractem són de població de 16 i més anys. L'estudi disposa de dades de la població a partir de 14 anys, però per fer-la comparable amb l'*Enquesta Modular*, que tracta població de 16 i més anys, s'exclou el grup de 14 i 15 anys.

⁵¹ L'univers de referència del *Baròmetre* és de 14 i més anys i, per tant, s'exclou en la comparació els enquestats de 14 i 15 anys. Aquests grups d'edat tenen valors superiors a la mitjana i, per tant, el percentatge per als grups de 16 i més anys queda en un 88,8% que declara entendre la llengua, 65% que la sap parlar i 51% que la sap escriure.

Gràfic 14 – Competència lingüística en català. Illes Balears, any 2010. *Enquesta Modular* i *Baròmetre de la Comunicació*. Població de 16 i més anys. Dades absolutes (milers de persones) i percentatges.

Diferències metodològiques entre el *Baròmetre de la Comunicació* i l'*Enquesta Modular*

Les diferències entre un estudi i l'altre són més importants en les xifres absolutes que no pas en les proporcions. Aquestes diferències no són estranyes per a dos estudis coetanis, atès que hi ha diferències metodològiques que poden afectar els resultats cap a una banda o una altra.

Entre les diferències principals, cal remarcar l'univers de referència. Aquesta diferència es deu al fet que el *Baròmetre de la Comunicació* pren com a referència els resultats de les dades obtingudes a l'últim *Padró de Població*, mentre que l'*Enquesta Modular* pren l'*Estimació de Població Actual* (EPOBA),⁵² publicada mensualment per l'Institut Nacional d'Estadística. El padró s'elabora a partir del registre de canvis demogràfics que elaboren les administracions, amb alguns problemes pel que fa a la immediatesa de les dades, la regulació legal dels registres o, fins i tot, les emigracions a l'exterior de la població estrangera. Per contra, les *Estimacions de Població Actual* s'elaboren segons el darrer *Cens de Població i Vivendes* disponible, que en el nostre cas és el de 2001 i diferents autors han remarcat alguns problemes pel que fa als resultats sociolingüístics.⁵³ D'aquesta base demogràfica, s'actualitza la informació disponible sobre fecunditat, mortalitat i migracions.⁵⁴ A efectes pràctics, les dades de població de l'EPOBA sempre són inferiors a les del Padró de Població. Per veure les diferències metodològiques entre l'*Enquesta Modular* i el *Baròmetre de la Comunicació*, aneu a la Taula 3.

Pel que fa a les dades que ens interessin, en el cas del *Baròmetre*, la població de 16 i més anys que s'estima és de 926.000 habitants, que s'aproxima a la dada oficial d'habitants del Padró de 2010: 928.191 habitants de 16 i més anys. En el cas de l'*Enquesta Modular*, que té un univers de

⁵² L'*Enquesta Modular* basa la seua mostra en les dades de l'EPOBA amb data 1/1/2009 i estima la població segons l'EPOBA de 31/03/2010, que és la data de referència de l'enquesta.

⁵³ El Cens de l'any 2001 va tenir diferents problemes, almenys pel que fa a les dades sociolingüístiques, que podeu resseguir a Vila, F. X. (coord.); Melià, J.; Torres, J.; Montoya, B.; Sorolla, N. (2005): *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: alguns dubtes i limitacions*. Col·lecció Xarxa CRUSCAT, n. 1. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. <http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=monografies_en_linia&subModuleName=&idCatalogacio=1094>

⁵⁴ L'Institut Nacional d'Estadística (INE) té algunes publicacions on s'explica la metodologia de les diferents operacions estadístiques:

Estimaciones de la Población Actual (ePOBA). Resumen metodológico.
<http://www.ine.es/daco/daco43/epoba/meto_resu.pdf>

¿Qué son las Estimaciones de la Población Actual (ePOBA)? <http://www.ine.es/daco/daco43/epoba/estima_pob.pdf>

¿Cuántos tipos de cifras de población publica el INE? <<http://www.ine.es/daco/daco43/epoba/cifras.pdf>>

referència de 888.840 persones, s'adequa també suficientment a les dades llançades per l'EPOBA per a població de 16 i més anys, que era el gener de 2009 de 890.687 habitants.⁵⁵ Així, les diferències en els nombres absoluts en les competències lingüístiques dels dos estudis es deuen més a una diferència de l'estimació de la població que es pren com a referència, el *Padró de Població* en el cas del *Baròmetre de la Comunicació* i l'*Estimació de Població Actual* en el cas de l'*Enquesta Modular*.

Un altre dels punts clau on hi ha força diferències entre els dos estudis és en la distribució de la mostra segons l'origen geogràfic dels enquestats. Possiblement, és aquest el factor més important en les diferències pel que fa a les dades proporcionals de les competències lingüístiques. Segons dades del Padró de 2010, els nascuts als territoris de llengua catalana (autòctons) són el 53,8% de la població, el 20,1% són nascuts a la resta de l'Estat i el 26,1% nascuts fora de l'Estat.⁵⁶ Vegeu-ho al Gràfic 15. La proporció de l'*Enquesta Modular*⁵⁷ és similar en la proporció de nascuts als TLC (53,0%), però relativament baixa en els nascuts a la resta de l'Estat (17,7%) i alta en els nascuts fora de l'Estat (29,3%). En el cas del *Baròmetre de la Comunicació*, cal tenir en compte que les dades dels autòctons fan referència als nascuts als territoris on es realitza el Baròmetre, que l'any 2010 no es realitza al País Valencià. Tenint en compte que segons les dades del Padró de 2010 els nascuts al País Valencià són un 1,8% de la població, les proporcions oficials amb que s'ha de comparar el Baròmetre apunten que s'ajusta a l'univers estudiat, atès que hi ha una sobrerrepresentació d'1,7% més de nascuts a Catalunya i Balears, un 1,2% més de nascuts a la resta de l'Estat o el País Valencià, i un subrepresentació del 2,9% dels nascuts a l'estranger.

En definitiva, les dades apunten que les diferències entre l'*Enquesta Modular* i el *Baròmetre de la Comunicació* no són importants. Amb tot, les diferències no són importants en l'àmbit de cada estudi, però el fet que el sentit d'aquestes diferències siga oposat entre els dos estudis n'augmenta l'efecte. A l'*Enquesta Modular* hi ha una subrepresentació dels autòctons, i entre els al·lòctons hi ha també subrepresentació dels nascuts a la resta de l'Estat, mentre els nascuts a la resta del món es troben sobrerrepresentats. Per contra, al *Baròmetre de la Comunicació* les desviacions són oposades, ja que hi ha sobrerrepresentació d'autòctons i, entre els al·lòctons, els nascuts a la resta de l'Estat es troben també sobrerrepresentats, mentre que els nascuts fora de l'Estat es troben subrepresentats. Així, les diferències entre els dos estudis són de 2,6 punts pel que fa a població autòctona; 3,6 punts respecte dels nascuts a la resta de l'Estat, i fins a 6,1 punts en les proporcions de nascuts fora de l'Estat.⁵⁸ És per això que els resultats sociolingüístics s'hi deuen veure afectats, de manera que les competències lingüístiques de l'*Enquesta Modular* estan sempre per sota de les del *Baròmetre de la Comunicació*. A partir de les dades oficials segons l'origen geogràfic familiar de la població de les Balears, considerem que les dades haurien de situar-se en un punt intermedi entre els resultats de l'*Enquesta Modular* i el *Baròmetre de la Comunicació*.

⁵⁵ La dada per a 1/4/2010, data de referència de l'estudi, és de 896.160 habitants.

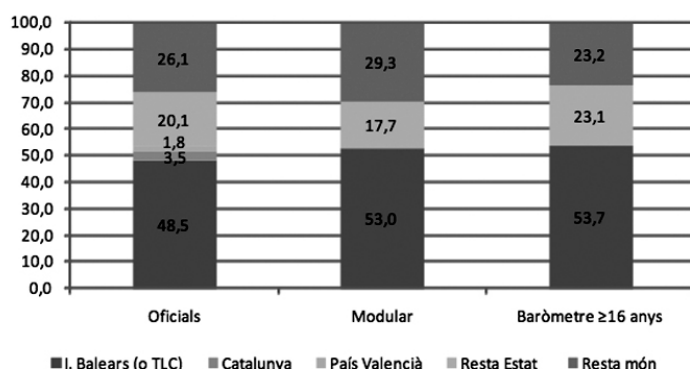
⁵⁶ Dades de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears <<http://www.ibestat.es/ibestat/page?f=default&p=poblacion>>.

⁵⁷ Les dades de la mostra de l'Enquesta Modular són reponderades segons l'estructura de la població per sexe i grups d'edat de manera independent en cada comarca, a partir de les dades disponibles de l'EPOBA a 1/1/2009 i la data de referència de l'enquesta, amb informació auxiliar de la dimensió de la llar per comarques i la nacionalitat dels individus (espanyola/estrangera). En el cas de la nacionalitat, l'EPOBA no dóna dades per nacionalitat i es calibra els percentatges d'espanyol/estranger del Padró a 1/1/2009.

El Padró de 2009 mostra una proporció de 22,2% de població de 16 i més anys amb nacionalitat estrangera (204.545 dels 920.126 empadronats). Aquesta proporció és també a l'Enquesta Modular del 22,2%, amb una estimació de 195.253 estrangers, d'un total de 888.840 que s'estima en població de 16 i més anys. Per tant, les dades s'ajusten pel que fa a la nacionalitat, però no pel que fa a l'origen geogràfic. L'Enquesta Modular ha de tenir una sobrerrepresentació de població nascuda a l'estranger però amb nacionalitat espanyola.

⁵⁸ Amb les correccions corresponents pel que fa al País Valencià, que a l'*Enquesta Modular* es consideren autòctons i al *Baròmetre de la Comunicació* es consideren entre els nascuts a la resta de l'Estat.

Gràfic 15 – Origen geogràfic de la població. Illes Balears, any 2010. *Padró de Població, Enquesta Modular i Baròmetre de la Comunicació*. Població de 16 i més anys. Percentatges.

Taula 3 – Diferències metodològiques entre l'*Enquesta Modular* i el *Baròmetre de la Comunicació*.

	<i>Enquesta Modular</i> (2010)	<i>Baròmetre de la Comunicació</i> (2010)
Població de referència (≥16 anys)	888.840 hab. ⁵⁹	926.000 hab.
Data de referència Padró	Estimacions de població de l'EPOBA a 1/1/2009: 890.687 hab.	Segons les dades obtingudes a l'últim Padró: 928.191 hab. (2010). 920.126 hab. (2009)
Data de referència enquesta	31 de març de 2010	Treball de camp continu
Edat de tot l'estudi	≥16 anys	≥14 anys
Presencial o telefònica	Presencial	Presencial
Mostra (enquestats)	3.510	2.335
Tipus d'enquesta	Hàbits socials	Consum mediàtic i cultural
Origen geogràfic de la població⁶⁰	Balears, Catalunya i País Valencià: 53,0% Resta d'Estat: 17,7% Resta món: 29,3% ⁶¹	Balears i Catalunya 53,7% Resta d'Estat: 23,1% Resta món: 23,2% ⁶²
Denominació de la llengua utilitzada al qüestionari	S'utilitzen les denominacions locals (mallorquí, menorquí...) i la denominació general de català ⁶³	Català; Mallorquí, menorquí, etc.

⁵⁹ «Aquesta informació auxiliar s'ha pres a partir de les dades de l'EPOBA (estimacions de la població actual) a 1 de gener de 2009, tenint en compte la població a la data de referència de l'enquesta. També s'ha utilitzat com a informació auxiliar les dimensions de la llar per comarques i la nacionalitat dels individus (espanyola/estrangera). (...) Es considera habitatge familiar principal qualsevol habitatge familiar que és utilitzat com a residència habitual d'una o més llars. Els habitatges familiars que són de temporada, deshabitats, etc., no són residència habitual i, per tant, no són principals.»
<<http://ibestat.caib.es/ibfiles//content/noticias/ca/METODOLOG%C3%8DA%20EMHS%202010%20CATAL%C3%81N.pdf>>

⁶⁰ Les dades oficials són d'elaboració pròpia a partir de l'IBESTAT http://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodeId=8fe9dfcb-a033-443a-9236-15cc948d23af per a població de 15 i més anys. Les dades del BC10 i EM10 referenciades en l'apartat d'immigració són de població de 16 i més anys. En el cas del *Baròmetre de la Comunicació* de 2010, es considera territoris del *Baròmetre de la Comunicació* les Illes Balears i Catalunya. Per tant, els nascuts al País Valencià passen a considerar-se entre els nascuts a la resta de l'Estat. Les dades oficials per a aquesta classificació són sensiblement diferents: 487.712 nascuts a Catalunya i Balears (52%), 205.724 nascuts al País Valencià o la resta de l'Estat (21,9%) i 244.983 nascuts a la resta del món (26,1%).

⁶¹ Els percentatges corresponents en el Padró de 2010 són de 53,8% de nascuts a les Balears, Catalunya i País Valencià; 20,1% a la resta de l'Estat, i 26,1% de nascuts fora de l'Estat.

⁶² Els percentatges corresponents en el Padró de 2010 són de 52% de nascuts a les Balears i Catalunya, 21,9% a la resta de l'Estat (amb el País Valencià inclòs) i 26,1% de nascuts fora de l'Estat.

Resultats: llengua d'identificació	Català 36,1, Català i Castellà 6,2%, Castellà 45,9%, Altres 11,9% (≥16 anys)	Català 34,4%, Castellà 56,3%, Altres 8,8% (≥14 anys)
Resultats: competències	Entén 85%, Sap parlar 63,4%, Sap llegir 70,8%, Sap escriure 47,9%	Entén 88,8%, Sap parlar 65% i Sap escriure 51% (≥16 anys)

L'Enquesta Modular d'Hàbits Socials (2010)

Les dades de l'*Enquesta Modular* han estat analitzades per Joan Melià.⁶⁴ En l'anàlisi ha tingut en compte també algunes dades de l'*Enquesta Sociolingüística* de 2003. Com en el cas de la comparació de l'*Enquesta Modular* i el *Baròmetre de la Comunicació*, on s'observen algunes diferències metodològiques importants, cal tenir en compte que l'estudi de 2003 és una recerca específicament sociolingüística, a població de 15 i més anys i per telèfon, mentre que l'*Enquesta Modular* és un estudi d'abast més general, amb entrevista presencial i a majors de 16 anys.

L'evolució sociolingüística des del 2003 fins al 2010 mostra una reducció general en aquests 7 anys, tant en les competències com en els usos lingüístics de la població. Tot i això, la major part d'aquests canvis són atribuïbles més a l'increment poblacional de la darrera dècada amb població al·loglota que no pas a un canvi d'hàbits dels catalanoparlants.

De fet, la població balear s'ha incrementat en un 16,8% entre aquestes dates, majoritàriament per la immigració de fora de l'Estat. S'ha passat dels 947.361 habitants de l'any 2003 al 1.106.049 del 2010.⁶⁵ El canvi és clar: els nascuts als territoris de llengua catalana passa del 63,4% de l'any 2003 al 58,3% de l'any 2010, amb un decrement de 5,1 punts en només 7 anys. Cal fer notar dues qüestions clau en aquest increment de la població forana. D'una banda, actualment la major part dels al·lòctons són nascuts fora de l'Estat (58%), fet que no ocorria l'any 2003. D'una altra, els nascuts als territoris de llengua catalana han incrementat el seu component al·lòcton, havent-hi major nombre de població nascuda als territoris de llengua catalana, però amb progenitors i avis amb origen al·lòcton i que, per tant, incorporen el castellà o altres llengües en els seus orígens lingüístics familiars.

L'*Enquesta Modular* no aporta informació sobre la llengua inicial dels enquestats, i només hi ha disponible informació sobre la llengua parlada actualment amb el pare o amb la mare. Però tenint en compte que ni en el cas de la mare ni en el cas del pare l'ús del català supera el 32%, cal pensar que menys d'un terç de la població va aprendre a parlar en català. Vegeu-ho en el Gràfic 16. Per contra, el català com a llengua d'identificació és lleugerament superior, del 36,1% dels enquestats, amb un 6,2% més que considera conjuntament el català i el castellà com a llengües d'identificació. Si bé cal dir que la llengua d'identificació ha decregut en 9,5 punts respecte de l'any 2010, el castellà només ha crescut en 0,6 punts. El canvi important ve donat sobretot per un creixement de les llengües altres, que se situa en els 6,6 punts més que fa 7 anys, i de les respostes bilingües català–castellà, que han crescut en 2,7 punts.

Però el fet que es ratifica, tant en l'*Enquesta Modular* com en el *Baròmetre de la Comunicació*, és que l'anàlisi interna de les dades és positiva sobre l'evolució de la llengua, tal com ja s'observava l'any 2003. De fet, ni la llengua amb els progenitors ni la llengua amb els avis se situa per sobre del terç de població que usa el català. Per contra, la llengua d'identificació s'incrementa fins al 36,1% i l'ús habitual del català "gairebé sempre" arriba al 41,8%. Amb tot, entre la població autòctona hi ha una recessió pel que fa a la identificació amb el català, de fins a 8 punts

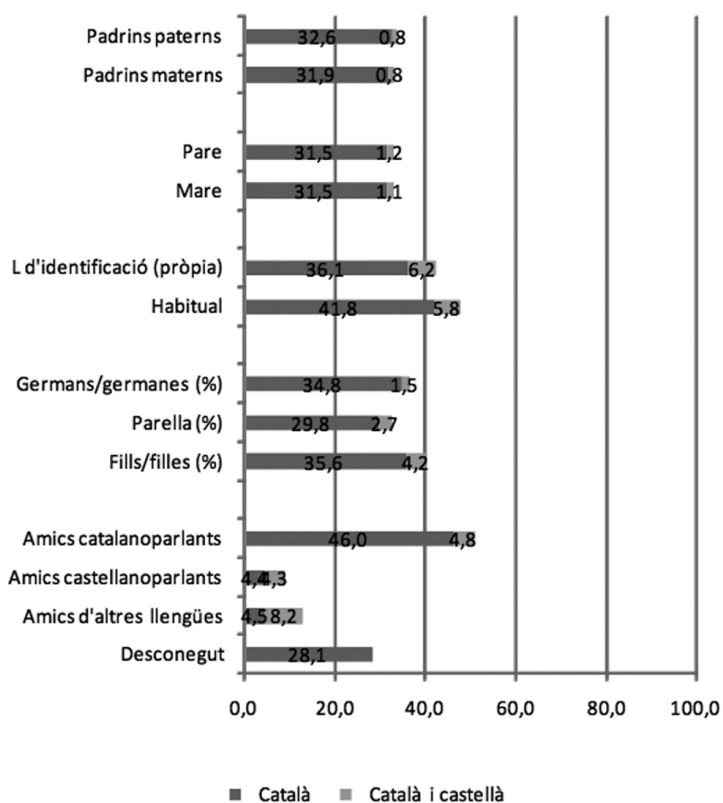
⁶³ *Questionari individual de l'Enquesta Modular d'Hàbits Socials 2010 (EMHS)* <<http://www.ibestat.cat/ibfiles/content/noticias/ca/Q%C3%B3Cestionari%20individual.pdf>>.

⁶⁴ *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2010*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

⁶⁵ Dades de l'Institut d'Estadística de les Illes Balears <<http://www.ibestat.es/ibestat/page?f=default&p=poblacion>>.

percentuals. Aquesta baixada es deu més a un creixement de les respostes bilingües (+ 4,8 punts) que al creixement del castellà (+ 2,7 punts). És ben probable que el creixement s'explique més per l'increment del component al·lòcton en l'origen geogràfic familiar dels nascuts a les Illes Balears que no pas per un abandó de la llengua.⁶⁶

Gràfic 16 – Ús del català, i el català i el castellà, en diferents àmbits. Illes Balears, any 2010. *Enquesta Modular*. Percentatges.

Per illes, s'observa que tant a Menorca com a Formentera la meitat de la població declara el català com a llengua d'identificació (51,5% i 50,8%, respectivament). En canvi, Eivissa compta amb el percentatge més baix (28,7%). Aquest fet mostra els problemes metodològics que es planteja en la major part dels estudis que consideren les Pitiüses com una unitat sociolingüística i, per tant, queda diluït el diferencial sociolingüístic de Formentera per la seua menor població.

Per grups d'edat, els més joves (entre els 16 i els 35 anys) són els que tenen proporcions menors d'identificació amb el català (24,4%), mentre que entre els majors de 65 anys és on el percentatge és més alt (62,2%). Però dos fets matisen aquesta reducció de la identificació amb el català. D'una banda, els més joves tenen un origen geogràfic familiar amb més components al·lòctons que no pas els majors de 65 anys. I de l'altra, si atenem als percentatges del segment més jove de 15-19 anys, el qual encara no ha vist créixer per complet el component migratori lligat amb el món laboral, observem que el 51,9% dels enquestats declara tenir el català com a llengua d'identificació. Contràriament, entre els que tenen entre 30 i 34 anys, la identificació amb el català assoleix el seu mínim generacional del 18,9%. De la mateixa manera, el component autòcton dels que tenen entre 15 i 19 anys arriba al 70,9%, mentre que entre els 30 i 34 anys només arriba al 51%.

També les competències experimenten una reducció entre l'any 2003 i el 2007. Aquest fet conviu amb dues dinàmiques: d'una banda, augmenten les competències lingüístiques en català de les

⁶⁶ Aquesta afirmació hauria de confirmar-se amb una anàlisi aprofundida sobre la llengua d'identificació, i altres variables sociolingüístiques, segons l'edat, l'origen geogràfic familiar i la llengua inicial (o llengua amb els progenitors).

generacions joves, per l'efecte alfabetitzador de l'ensenyament, però d'una altra es mantenen bosses importants de població que no és competent en català, si es té en compte que la situació sociolingüística encara "permet residir amb relativa comoditat a les Illes Balears prescindint del català". De fet, en el període entre els estudis la reducció en la capacitat de parlar és d'11,2 punts, i de 8,2 punts en la d'entendre. Només en la capacitat d'escriure es percep un augment menut, d'1 punt percentual.

Taula 4 – Competència lingüística en català. Illes Balears, any 2010. *Enquesta Modular*. Percentatges.

		L'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure
Total	2003	93,1	74,6	79,6	46,9
	2010	85	63,4	70,8	47,9
Autòctons⁶⁷	2003	99,6	96,8	91,8	64,4
	2010	98,7	94	91,4	73,1
Al·lòctons⁶⁸	2003	83,4	41,6	61,4	20,7
	2010	69,6	28,9	47,6	19,5

Nota: Els autòctons són els nascuts en territori de llengua catalana i els al·lòctons són els nascuts fora del territori de llengua catalana.

La reducció en les competències és notable, però sobretot és atribuïble als canvis en la població nascuda fora dels territoris de llengua catalana. Tal com s'observa a la Taula 4, entre la població autòctona no s'observen retrocessos pel que fa a la competència lingüística. La reducció és de 2,8 punts per a la capacitat de parlar i 0,9 punts en la capacitat d'entendre, situant-se l'any 2010 en el 94% i el 98,7% respectivament. A més, en la competència escrita, els avenços aconseguits amb l'ensenyament són de creixement, de les dues terceres parts dels autòctons que el sabien escriure fa 7 anys fins a les quasi tres quartes parts que declaren saber-lo escriure actualment.

De fet, un dels punts cabdals que mostren la vitalitat de la llengua és que entre la generació més jove, de 15 a 19 anys, amb un baix component al·lòcton, la competència és en totes quatre habilitats superior al 90%.⁶⁹

L'ús del català a les Balears és força important: el 47,5% de la població el parla habitualment, un percentatge superior al 36,1% de la població s'hi identifica. De fet, aquest percentatge ascendeix a 8 de cada 10 entre la població autòctona, i a la pràctica totalitat d'aquells que declaren el català com a llengua pròpia (94,6%).

L'ús del català amb els dos progenitors no supera el terç de la població, atès que el 31,5% de la població parla català amb el pare i el 31,5% parla català amb la mare. Així, tenint en compte que part d'aquesta població només parla català amb un dels progenitors, els enquestats que parlen català amb els dos progenitors se situen en un percentatge inferior. No és tampoc molt més alt l'ús del català amb els avis, atès que el percentatge d'ús més alt és del 32,6% en els padrins paterns. Per contra, l'ús del català amb els germans pareix créixer lleugerament situant-se en el 34,8%. En el cas de l'ús del català amb la parella, decreix el percentatge i se situa fins al 29,8%, a causa de certa preponderància del castellà en la creació de parelles mixtes, que són les formades per un component catalanoparlant i un altre de castellanoparlant. Per contra, l'ús del català amb els fills és el més alt de tots els usos familiars, amb fins a un 35,6% que parla només en català

⁶⁷ Nascuts en territori de llengua catalana.

⁶⁸ Nascuts fora del territori de llengua catalana.

⁶⁹ Per tal de fer una anàlisi aprofundida sobre el futur de la llengua, caldria analitzar les competències i els usos amb un model multivariable, amb el control simultani dels efectes de l'edat, l'origen geogràfic familiar i la llengua inicial; d'aquesta manera s'avaluaria, d'una banda, l'efecte de l'ensenyament sobre les competències lingüístiques, i els usos de manera indirecta i, de l'altra, els efectes que té el creixement del component al·lòcton en la població més jove per l'origen geogràfic familiar.

amb els fills, a més d'un 4,2% que hi parla català i castellà. Cal tenir en compte a més que les generacions amb fills són sobretot les majors de 30 anys, que tenen més components castellans que no pas el gruix de població més jove, que té un component encara en gran part catalanoparlant. Així, s'observa amb les dades de l'*Enquesta Modular* que el català no retrocedeix en l'àmbit familiar, sinó més aviat mostra certa fortalesa i avenç en la transmissió a les noves generacions.

Finalment, algunes dades sobre les representacions, actituds i ideologies lingüístiques mostren que el català gaudeix encara d'un important suport social per a la seua estabilitat i avenç: dues terceres parts de la població considera que la llengua pròpia de les Illes Balears és el català (65,7%) i més de la meitat considera que els residents a les Illes Balears s'haurien de poder expressar en les dues llengües (54,3%), que creix encara més per l'opinió molt majoritària que l'alumnat hauria de ser competent en les dues llengües en acabar l'ensenyament (72,4%), o almenys en català (13,9%).

2.1.6 Conclusió

Un dels fets cabdals que durant la darrera dècada ha marcat l'evolució sociolingüística de la llengua catalana ha estat la immigració, de magnituds molt importants per la bonança econòmica dels territoris de llengua catalana. És per això que l'esclat l'any 2008 de la crisi econòmica té repercussions socials, i aquestes van lligades amb conseqüències sociolingüístiques. Per primer cop en anys, la proporció de població estrangera ha decregut, encara que siga molt limitadament, la qual cosa ha estat simptomàtica de l'inici d'un nou cicle.

Des de l'inici de la dècada passada la llengua catalana ha fet front a l'arribada d'importants contingents de població parlant de castellà i altres llengües. Aquesta població s'ha sobreposat a la població catalanoparlant autòctona i a la immigració d'origen estatal que s'hi va establir durant el darrer terç del segle XX. Ha modelat la situació demolingüística que s'estava refent des de la restitució de la democràcia, i en part ha adaptat els seus usos lingüístics i l'adquisició de noves llengües segons el context que s'havia definit en el període anterior.

En alguns casos s'ha trobat amb el fet que la competència lingüística en català és un capital bàsic per a l'ascens social, però només assolible amb l'adquisició d'altres capitals socials, culturals, simbòlics o econòmics. I sobretot, amb el pas previ de l'adquisició de competència en castellà, com a adquisició bàsica per entrar en un marc de relacions interètniques i, sobretot, amb la població autòctona, ja siga castellanoparlant o catalanoparlant. És així de tal manera que en la major part dels àmbits dels territoris de llengua catalana es continua podent desenvolupar l'activitat quotidiana desconeixent la llengua catalana.

Aquest marc general ha propiciat que els equilibris sociolingüístics refermats entre el català i el castellà al llarg dels anys vuitanta i els anys noranta s'hagen mantingut al llarg de la dècada dels 2000. La pressió en diverses direccions del poder demogràfic de la llengua, les polítiques lingüístiques i les relacions de poder han mantingut en algunes bandes la capacitat d'atracció de la llengua catalana. Aquesta s'ha visualitzat en diverses maneres i intensitats, tals com la producció de nous parlants, fins aproximar-se als 10 milions de parlants amb què compta la llengua catalana en l'actualitat. Però també amb l'ús del català en àmbits ben diversos per part de parlants inicials d'altres llengües, fins i tot en el familiar. Per contra, en altres àrees la magnitud demogràfica de la llengua ha reulat, i juntament amb polítiques lingüístiques no propícies per a la restitució de la centralitat de la llengua, han incrementat la minorització de la llengua en el seu propi territori històric, en processos que en alguns casos s'havien iniciat ja abans de l'arribada de les onades migratòries.

Els dos principals territoris de llengua catalana divergeixen en la solidesa amb què han fet front a aquest cicle, iniciat a principis de la dècada dels 2000 i que al final de la dècada ha entrat en

declivi. Catalunya ha observat una aturada en el creixement de les competències lingüístiques, que en realitat amaga el manteniment de l'avenç de la llengua, però que es troba neutralitzat per l'arribada contínua de nova població. Aquesta vitalitat de la llengua és visible en altres indicadors, tals com la transmissió lingüística intergeneracional, l'ús fora de la llar o la identificació amb la llengua.

Per contra, el País Valencià s'ha vist abocat a un procés similar, però en un context més fràgil. Ja a finals dels anys noranta, amb l'inici de l'escalada dels sectors que liderarien econòmicament la dècada posterior i el canvi de sentit de les polítiques lingüístiques, es consolidaven uns fonaments fràgils per a una llengua que ha de fer front a importants reptes. Al llarg d'aquesta dècada passada no s'ha fet més que confirmar el retrocés del català en les competències, els usos i les representacions lingüístiques, en ocasions més important que el lligat estrictament a les conseqüències de l'establiment de nova població.

Les Illes Balears, en comparació, han observat una evolució equidistant entre la fermesa dels resultats d'un territori i la fragilitat de l'altre. En part, per la pròpia composició demolingüística del territori, i en part per les polítiques lingüístiques i educatives també diferenciades. Amb tot, cadascun dels territoris té una diversificació territorial de la situació sociolingüística a la qual cal donar més rellevància en les futures recerques. La resta de territoris de llengua catalana tenen una limitació més important en el nombre d'estudis demolingüístics, que dificulta l'anàlisi aprofundida i diacrònica de l'evolució al llarg d'aquesta dècada.

Tot i l'ampli ventall d'enquestes sociolingüístiques amb què actualment es disposa, és molt limitada la seua explotació. Les recerques sobre l'impacte demolingüístic de les migracions són encara molt limitades. En alguns territoris encara és difícil mesurar els canvis sociolingüístics en relació al canvi demogràfic de la dècada dels 2000, i desvetllar si s'ha mantingut l'atracció de la població castellanoparlant i al·loglota, o bé s'ha debilitat la presència de la llengua catalana entre la seua pròpia comunitat lingüística. Aquesta anàlisi és urgent, no només per avaluar la situació en el final d'aquest cicle d'importants fluxos poblacionals, sinó també per fer front als reptes d'un nou cicle. Aquest estarà menys marcat per l'arribada de nova població, però més pel creixement de la població autòctona que compta amb un alt component al·lòcton en l'origen geogràfic familiar, i inevitablement, per l'increment de la presència del castellà i les altres llengües en l'entorn familiar dels autòctons. De fet, és bàsic fer un balanç final d'aquesta etapa per afrontar amb les polítiques socials adequades una nova etapa que ja s'engega amb taxes importants de natalitat de la població estrangera.

2.1.7 Bibliografia

- Acadèmia Valenciana de la Llengua (2005): *Libre blanc de l'ús del valencià - I. Enquesta sobre la situació social del valencià*. 2004. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua. Accessible en línia a <http://www.avl.gva.es/va/publicacions/Col-lecci---Recerca-/Libre-blanc-de-l--s-del-valenci---I--Enquesta-sobre-la-situaci--social-del-valenci---2004>
- DYM (1998a): Enquesta lingüística sobre l'ús oral del català entre la població de Catalunya major de 15 anys. Informe resum. Volum fotocopiats. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- DYM (1998b): Enquesta lingüística sobre l'ús oral del català entre la població de Catalunya major de 15 anys. Taules. Volum fotocopiats. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- FUNDACC. Les dades públiques del Baròmetre de la Comunicació es poden consultar a la pàgina web de FUNDACC <http://www.fundacc.org/>.
- Govern d'Andorra, Servei de Política Lingüística, Centre de Recerca Sociològica (2010) *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra. Situació actual i evolució (1995-2009)* http://www.catala.ad/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=5
- Pons, Eva; Sorolla, Natxo [coord.] (2009) *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2005 – 2007)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/DOCS_CRUSCAT/publicacions/anuari_2005-07.pdf
- Querol, E. (coord); Chessa, E.; Sorolla, N.; Torres, J.; Villaverde, J. A. (2007) *Llengua i societat als territoris de parla catalana a l'inici del segle XXI. L'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya del Nord, Comunitat Valenciana, la Franja i les Illes Balears*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=11a1d4b73920b110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=11a1d4b73920b110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>
- Sorolla, Natxo; Tenorio, Xavier (2011) «Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística», dins Xarxa CRUSCAT (2011) *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2008 – 2009)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. http://www.observatoridelallengua.cat/arxius_documentos/informe_llengua_2008-09.pdf
- Torres, Joaquim (coord.); Vila, Francesc Xavier; Fabà, Albert; Bretxa, Vanessa; Pradilla, Miquel Àngel (2005): *Enquesta dels Usos Lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Barcelona: Generalitat de Catalunya - Secretaria de Política Lingüística.
- Vila i Moreno, F. Xavier (coord.); Melià Garí, Joan; Torres i Pla, Joaquim; Montoya Abat, Brauli; Sorolla Vidal, Natxo (2005): *Les dades lingüístiques del cens de l'any 2001: alguns dubtes i limitacions*. Col·lecció Xarxa CRUSCAT, n. 1. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. http://publicacions.iec.cat/PopulaFitxa.do?moduleName=coleccions_bibliografiques&subModuleName=cerca_rapida&idCatalogacio=1094

2.2 Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris

Agustí Pou i Pujolràs
Universitat de Barcelona

2.2.1 Algunes dades rellevants sobre el context sociopolític

Els eixos principals que marquen la dinàmica sociopolítica durant el 2010 a la major part dels Països Catalans no són, segurament, els processos electorals, sinó la presa de consciència per part de la ciutadania que la crisi econòmica és profunda i de llarga durada. L'encadenament de factors econòmics negatius com l'elevat endeutament públic, la davallada del dinamisme de molts sectors de l'economia, molt especialment el de la construcció, les altíssimes xifres d'aturats, etc., fan que el crèdit de l'Estat espanyol al mercat financer cada cop sigui més car, producte de la falta de confiança en l'economia espanyola. En alguns països dels anomenats "perifèrics" s'imposen rescats perquè no entrin en fallida. És el cas de Grècia i d'Irlanda a finals del 2010 i, ja al 2011, Portugal. En aquest context, la majoria de països de la UE imposen una retallada important de la despesa pública. En el cas espanyol, el Govern, molt pressionat per la situació financera i per la Unió Europea i els Estats Units, inicia diverses mesures d'ajustament (la més important, l'anunciada el 12/05/2010) com la reducció dels salaris dels funcionaris, l'eliminació del xec nadó, la reducció de la despesa per l'aplicació de la Llei de la dependència, la caiguda de les inversions, la pujada de determinats impostos, la venda parcial d'empreses públiques, etc. També s'aprova la normativa per reformar el mercat laboral (Llei 35/2010, de 17 de setembre, de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball) i s'engega la reordenació del sistema de caixes d'estalvi.

Aquesta darrera mesura té un gran impacte a Catalunya i a la resta dels països de parla catalana. El Govern de l'Estat aprova l'anomenat Fons de Reestructuració Ordenada Bancària (FROB), que posa diners a disposició de les entitats que s'hi acullin per tal d'accelerar-ne el procés de fusió i "bancarització". El Reial decret 11/2010, de 9 de juliol, d'òrgans de govern i altres aspectes del règim jurídic de les caixes d'estalvi suposa el canvi de l'estatut singular pel qual es regien. A Catalunya hi ha dos grans processos. D'una banda, CatalunyaCaixa, formada per Caixa Catalunya, Caixa Tarragona i Caixa Manresa, i, de l'altra, Unnim, integrada per les caixes de Sabadell, Terrassa i Manlleu. Així mateix, altres caixes són absorbides, com Caixa Girona per La Caixa, o s'integren en altres processos, com Caixa del Penedès i Caixa Laietana, que s'integren en fusions en què també hi ha Sa Nostra i Bancaixa. Aquesta reordenació concita un debat públic notable, i es fa un manifest en defensa del model de caixes català (29/07/2010).

Les circumstàncies econòmiques, doncs, són les que determinen el context general d'aquest període: de l'aposta social del president Rodríguez Zapatero es passa a la política de retallades i ajustaments econòmics, fets sempre sota una gran pressió exterior i interior. Fins i tot la presidència espanyola de la UE durant el primer semestre, que havia de servir per impulsar la presència internacional de l'Estat espanyol, passa amb més pena que glòria, intentant fer front als diferents revessos de la crisi, començant per la pròpia.

Però, sens dubte, el fet polític més rellevant d'aquest període, que ja havia marcat de ple el debat polític català, però també de tot l'Estat, és la Sentència del Tribunal Constitucional, de 28 de juny, que resol el recurs del Partit Popular contra l'Estatut català de 2006. El TC anul·la preceptes de catorze articles i fixa la interpretació d'unes vint-i-set normes més. I, més que el volum de l'articulat que interpreta o elimina, destaca la perspectiva de l'enjudiciament (sembla que l'Estatut es tracti com una norma autonòmica més), la troncalitat dels preceptes (la garantia de les competències de la Generalitat, les relacions bilaterals amb l'Estat, finançament) o el seu simbolisme (exclou qualsevol valor jurídic i polític per al fet nacional català). L'efecte immediat

de la Sentència és la massiva manifestació (es diu més d'un milió de persones) que, convocada per Òmnium Cultural i amb el lema *Som una nació, nosaltres decidim*, es fa el 10 de juliol a Barcelona. Pocs dies abans el Parlament de Catalunya aprova també una resolució en la qual la cambra catalana manifesta que “es mostra en disconformitat amb el contingut de la sentència del Tribunal Constitucional (...) ratifica solemnement el preàmbul de la nostra llei fonamental”. La reacció a l'Estatut marca un punt d'inflexió en el cicle polític engegat per l'Estatut, però la capitalització política del corrent generat no es tradueix de manera immediata. Abans d'acabar l'any, però, encara es produeix una altra reacció important davant de tres resolucions judicials que, basant-se en una interpretació de la Sentència del Constitucional, neguen una de les bases més importants de la normalització en l'àmbit educatiu: la consideració del català com a llengua vehicular de caràcter prioritari. La reacció de la major part de la societat civil, especialment del món de l'educació, i de la classe política és immediata i plouen les mostres de rebuig, exceptuant el Partit Popular i Ciudadanos, que anuncien que vetllaran pel compliment de les sentències.

Amb l'arrencada anterior, però que convergeixen amb les circumstàncies que hem indicat, al llarg del 2010 continuen les consultes sobiranistes iniciades a Arenys de Munt i es prepara la consulta a Barcelona, que es fa l'any següent. En l'articulació política de l'independentisme, però, es consolida una fragmentació considerable: Reagrupament, escindit d'ERC i liderat per Carretero, que s'estavella a les eleccions catalanes en no obtenir representació; Solidaritat Catalana per la Independència, que aglutina diversos corrents i és liderada per l'expresident del Barça Joan Laporta; la CUP, amb implantació en l'àmbit municipal, sobretot de Catalunya, i Esquerra Republicana mateix.

Dins de l'àmbit polític, el 28 de novembre hi ha eleccions a Catalunya. Com assenyalaven tots els sondejos, sense arribar a la majoria absoluta Convergència i Unió capitalitza la idea de canvi i guanya per un marge força ampli (62 diputats) i els dos grups principals del govern de José Montilla pateixen una gran davallada (PSC, 28, i ERC, 10). EL PP d'Alícia Sánchez Camacho millora els seus resultats fins arribar a 18 diputats i ICV baixa poc (de 12 a 10 diputats). Ciudadanos es manté (3) i entra al Parlament Solidaritat Catalana per la Independència, que n'obté 4. Finalment, Plataforma per Catalunya, de l'ultradretà Josep Anglada, no entra al Parlament, tot i que introdueix amb força, juntament amb el PP, el debat sobre la immigració a la campanya electoral. El 28 de desembre el nou president, Artur Mas, nomena el nou govern, que en matèria econòmica té un marcat caràcter liberal i amb una presència important d'independents (5). Sorpren, així mateix, el nomenament de l'exsocialista Ferran Mascarell.

A la Catalunya del Nord es produeixen canvis en els principals càrrecs institucionals, arran de la mort sobtada del president del Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló, Georges Frêche (24/10/2010), que havia guanyat les eleccions regionals del març. Christian Bourquin, fins llavors president del Consell General dels Pirineus Orientals, passa a ocupar la presidència de la Regió (10/11/2010) i Hermeline Malherbe és escollida presidenta del Consell General amb el suport de la majoria d'esquerra (21/11/2010). Precisament la nova presidenta, d'origen no català, participa en la manifestació d'oposició al Tractat dels Pirineus que es fa a Perpinyà i que aplega unes 2.000 persones.

Derivats dels anys precedents, els casos de corrupció tenen unes importants implicacions polítiques. A les Illes Balears els casos de corrupció provoquen estralls entre líders polítics significats. Maria Antònia Munar, d'Unió Mallorquina, deixa la política després de l'acusació formal de diversos delictes i d'imposar-se-li diverses mesures cautelars i, en el cas *Palma Arena*, Jaume Matas, expresident de les Illes, davant l'evident incomoditat de la direcció central del PP, es dona de baixa del partit. Poc després declara davant del jutge (com també ho fan la seva dona i altres exconsellers seus), que li imposa també fortes mesures cautelars i presó provisional amb possibilitat de pagar fiança (3 milions d'euros) i la retirada del passaport. Al País Valencià, el cas *Gürtel*, que afecta diversos dirigents populars i el mateix Francisco Camps, president de la Comunitat Valenciana, continua el seu camí judicial al Tribunal Superior de Justícia de Madrid. A Catalunya, el cas *Pretòria* continua el seu curs judicial i en acabar l'any ja hi ha 20 imputats i se

segueix la pista de diversos comptes en paradisos fiscals. El cas que, destapat el 2009, durant el 2010 ha anat adquirint un tint més intens de corrupció política ha estat l'anomenat *cas Palau de la Música*, en què el volum estimat de cabals sostrets per Fèlix Millet i els altres implicats arriba als 35 milions d'euros. Paral·lelament a la investigació judicial, el 2 de juny, a instància del PP i d'ICV, es posa en marxa una comissió d'investigació parlamentària, a la qual compareixen un gran nombre de persones relacionades amb el cas, entre les quals també hi ha imputats. La derivada política de la trama apunta en dos sentits: el finançament il·legal de Convergència Democràtica de Catalunya, amb la suposada implicació del responsable de finances del partit, Daniel Osàcar, i la implicació en un delictes urbanístic del conseller d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona, Ramon García-Bragado, i del gerent d'Urbanisme, Ramon Massaguer. La fase judicial de tots aquests expedients de corrupció no queda resolta en el període d'aquest informe.

Un fet important és la històrica abolició de les *corrides* de toros per part del Parlament de Catalunya (28/07/2010), que té l'origen en una iniciativa legislativa popular de la plataforma Prou. El debat sobre l'abolició d'aquest espectacle i les compareixences al Parlament català generen una gran expectació entre la ciutadania i als mitjans, fins al punt que és la notícia amb més ressò internacional esdevinguda als Països Catalans.

Per acabar aquestes dades contextuais, cal esmentar les notícies d'un tema recurrent, les infraestructures. Durant l'any hi ha una gran activitat del món polític i econòmic per aconseguir la decisió favorable de la Comissió Europea per construir l'eix ferroviari mediterrani, que seria un corredor de transport de mercaderies per tren que enllaçaria Algesires amb Europa, passant per València i Barcelona. La reivindicació de l'arc mediterrani i els recels per la posició del Govern central sobre la qüestió apropa el món econòmic i empresarial dels Països Catalans, especialment el valencià i el català. El 7 de maig es fa un gran acte per escenificar aquesta comunitat d'interessos, amb la cloenda a càrrec dels principals ministres i consellers d'Andorra, Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià. La crisi econòmica va evidenciant la poca perspectiva econòmica d'algunes obres públiques molt cares, com uns quants trams del tren d'alta velocitat, davant la precarietat o mancança d'infraestructures que haurien d'injectar competitivitat i dinamisme a pols econòmics importants, com l'eix mediterrani, que altrament queda ofegat per la falta d'inversions.

2.2.2 L'estatus del català: avenços en un context difícil

Des de la perspectiva de l'estatus jurídic, durant l'any 2010 el català experimenta innovacions rellevants. Per una banda, hi ha diverses normes que incideixen en la regulació de la llengua. A l'Aragó, la Llei de llengües aprovada a les acaballes del 2009 projecta durant el període que ressenyem el debat sobre la seva aplicació, amb una forta oposició dels grups polítics i socials que s'oposen al reconeixement de cap mena d'estatus per al català i l'aragonès. A la Catalunya del Nord, la capital, el municipi de Perpinyà, aprova la *Carta* del català; reconeixement normatiu que, tanmateix, té poc reflex en el dia a dia de la llengua a la Catalunya francesa, amb episodis tan negatius com l'anunci de l'eliminació del CAPES i del DUEC, diplomes que acrediten la formació com a professor de català, que expedia la Universitat de Perpinyà.

A Catalunya, s'aproven les proposicions de llei que anunciàvem en l'informe passat, que impliquen un apuntament de les polítiques lingüístiques en diversos àmbits: la Llei del cinema, la Llei d'acollida de persones immigrades, el Codi de consum o la Llei d'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya. Tot aquest cabal legislatiu, amb aspectes lingüístics importants, ha generat un gran debat públic, aprofitat especialment pels mitjans de comunicació bel·ligerants amb els avenços per al català (*El Mundo*, *ABC*, *La Razón*, *La Gaceta*, entre d'altres). Però l'oposició a aquesta normativa també ha tingut el seu vessant jurídic: recursos contra aquestes lleis per part del PP i la insistent intervenció, poc congruent amb les seves funcions, de la defensora del poble.

Dins d'aquestes consideracions generals sobre l'estatus del català, cal fer menció de tota l'activitat jurídica (sobretot convenis i acords) paral·lela a la voluntat de constituir un espai audiovisual català estès a tots els Països Catalans. L'activitat institucional de col·laboració ha estat notable i ja se'n deixa constància tant en l'apartat de relacions entre territoris com en el de mitjans de comunicació i indústries culturals. Volem destacar, però, per tal com és una iniciativa amb perspectiva interterritorial, la iniciativa legislativa popular de *Televisió sense Fronteres*, que lliura 650.000 signatures (en són necessàries 500.000) per tirar endavant la tramitació al Congrés dels Diputats la ILP; però l'octubre, adduint motius pressupostaris, el Govern de l'Estat veta la iniciativa, que queda, doncs, paralitzada. Tot això enmig de l'obstaculització constant del Govern valencià a la recepció de TV3, que acaba amb el tancament de les emissions el 17 de febrer de 2011 davant l'amenaça d'haver de pagar multes molt quantioses. De fet, el Consell modifica la Llei 1/2006 de la Generalitat, del sector audiovisual, a través de la Llei 16/2010, de 27 de desembre, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera i d'organització de la Generalitat, canvi que permet la imposició de les multes.

Molt significatius, però, han sigut els dos pronunciaments judicials sobre el català. El primer, la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut d'Autonomia, que si bé no desmunta el model lingüístic que dibuixa l'Estatut, i que és en bona mesura la sintetització de la normativa lingüística catalana d'ençà de la recuperació de l'autogovern, anul·la o interpreta a la baixa normes principals de notable incidència en l'arquitectura del model juridicolingüístic català. El segon pronunciament es produeix a finals d'any a través de tres sentències sobre l'ús del català a l'educació i el dret a rebre l'ensenyament en castellà. En les sentències, tècnicament defectuoses i molt negatives per al català com a llengua vehicular a l'ensenyament, el Tribunal Suprem, basant-se en els raonaments més regressius de l'anterior Sentència del Constitucional, engega un atac contra les disposicions que regeixen l'ús de la llengua en aquest àmbit i que fan possible la immersió lingüística i el model educatiu de conjunció. La reacció de l'Administració catalana, però sobretot la reacció social, és contundent.

En el context espanyol, els altres territoris amb llengua oficial pròpia també viuen canvis importants sobre l'estatut de les seves llengües, que tenen transcendència més enllà de la comunitat. És el cas de la regulació lingüística gallega a l'ensenyament; el Partit Popular espanyol assumeix com a model la línia marcada pel govern de Núñez Feijóo. Així, hi ha diverses declaracions d'aquest partit que apunten cap al reforçament del castellà en l'àmbit educatiu i la constitució d'un cos "nacional" de docents. En tot cas, pel que fa al cas gallec, la intenció de l'executiu de tirar endavant un decret per instaurar el trilingüisme a l'educació no universitària topa no solament amb l'oposició política, sinó també amb moltes instàncies públiques, com el Consell Consultiu de la Xunta, i de la societat civil, com els sindicats de l'educació. Finalment, el Decret 79/2010, de 20 de maig, estableix un règim que a la pràctica perjudica greument l'ús del gallec en l'ensenyament, sobretot en zones urbanes, i desatén el dret dels gallecs a rebre l'ensenyament en la seva llengua. En paral·lel, també al País Basc, s'esmenen els decrets de 2007 que preveïen que en els currículums educatius l'euskera fos la principal llengua vehicular. La nova normativa fa desaparèixer aquesta previsió i atorga als centres un paper encara més decisiu en el projecte lingüístic. De tota manera, tot i aquesta variació, la qüestió genera un punt de conflicte important entre el Partit Socialista d'Euskadi i el Partit Popular. Igualment rellevant és la decisió, pactada entre els dos partits esmentats, de no aplicar les sancions per l'incompliment de les obligacions lingüístiques (atenció i retolació) que preveu el decret de drets lingüístics dels consumidors, de 2008.

Les iniciatives que s'acaben d'assenyalar, i d'altres en què ara no podem estendre'ns, posen en relleu, per una banda, la voluntat dels partits d'àmbit estatal, sobretot del PP, de crear un marc homogeni que afavoreixi el castellà en tots els territoris amb llengua pròpia. Però, per altra banda, també s'evidencia les dificultats amb què topa aquesta política, sobretot per la gran contestació social que genera (Galícia n'és una mostra) i per la mateixa dificultat de desfer els avenços assolits en la normalització de la llengua pròpia.

A l'Estat, el reconeixement d'un plurilingüisme legal continua sent una assignatura no solament pendent, sinó sense agenda clara. Es produeix una reforma del Reglament de Senat, que és una continuació de les petites possibilitats d'ús del català introduïdes el 1994 i el 2005. De fet, la reforma respon a una transacció entre els senadors d'Entesa (que ja havien presentat una moció en aquest sentit el 2008, signada per Miquel Bofill) i el Grup Socialista, que implica el rebaixament d'objectius del primer grup. La reforma possibilita la intervenció en el Ple, "en ocasió del debat de les mocions, en qualsevol de les llengües que tinguin el caràcter d'oficials en alguna comunitat autònoma", cosa que, com destaca la premsa, evita que el president del Govern espanyol i els ministres hagin de fer servir l'auricular per a quan algun diputat els adreça preguntes en català (*Diario de Mallorca*, 22/06/2010). També permet la publicació en català de les iniciatives, que s'han de presentar juntament amb el text en castellà. Finalment, hi ha un seguit d'exhortacions per donar "normalitat" a l'ús de les llengües oficials diferents del castellà dins de les situacions en què és possible l'ús. La reforma entra en vigor l'1 de gener de 2011 i el primer diputat a fer ús d'aquesta facultat és Ramon Aleu, del PSC, a principis d'any. El debat polític, però, passa a centrar-se sobretot en el cost que representa la traducció i en el sentit de tenir un grup de traductors; a tall d'exemple, Rajoy assenyala que "això no es produeix en un país normal". En conjunt, un avenç menor, i més tenint en compte que es tracta de la cambra de representació territorial, amb un gran soroll.

També dins aquestes iniciatives de l'Estat, el ministre de Política Territorial, Manuel Chaves, anuncia (22/09/2010) que es prepara un projecte de llei per reconèixer el dret dels ciutadans a utilitzar les llengües oficials en determinats àmbits de l'Administració de l'Estat i, especialment, en la justícia. També destaca l'informe corresponent al 2009 de l'Oficina per a les Llengües Oficials (creada el 2007), on es recullen els avenços en capacitació lingüística del personal i en l'ús de les llengües en formularis i retolació, i formula determinades propostes i recomanacions com determinar els llocs que exigeixin coneixement de llengua cooficial com a requisit o com a mèrit en les llistes de llocs de treball, donar formació intensiva al personal en llocs que exigiran coneixement de la llengua cooficial com a requisit, fomentar la formació en línia de les llengües cooficials, culminar el procés de traducció d'impresos, models, cartells, rètols i senyalitzacions a llengües cooficials, etc. Així mateix, el 30 de juliol de 2010 es presenta al Consell d'Europa el tercer informe de l'Estat espanyol sobre l'aplicació de la *Carta europea de les llengües regionals o minoritàries*, corresponent al període 2006-2009. Tot i l'extensió i l'abundància de la informació, poc acompanyades d'una edició pulcra, de la lectura de l'informe es desprèn una gran activitat per part d'algunes comunitats autònomes, però una actuació més aviat fluixa en els organismes de l'Estat, titulars de competències exclusives, com la justícia, en què les comunitats poc hi tenen a dir. La mateixa pobresa de l'activitat legislativa estatal a favor de les llengües posa en relleu aquestes mancances.

Així, malgrat el nombre d'actuacions acumulades que planteja l'informe de la *Carta europea* i malgrat les bones intencions del Consell de les Llengües Oficials i la feina que impulsa l'Oficina que en depèn, que es visualitza sobretot en la presència en línia de l'Administració de l'Estat (bàsicament en les pàgines principals de les interfícies dels ministeris i dels organismes que en depenen) o en la bilingüïtzació de formularis, el teixit normatiu de l'Estat que fa de les llengües oficials pròpies unes llengües de segona categoria jurídica dificulta enormement la normalitat d'ús del català. Aquesta diferència entre les intencions i la realitat la il·lustra la notícia (*Públic*, 27/09/2010) que mentre el ministre anuncia la reforma legislativa, la Inspecció de Telecomunicacions de Girona, infringint la legislació ja vigent, rebutja un escrit de l'Ajuntament de Fontcoberta perquè és en català.

Un bon exemple del que s'acaba d'indicar és l'informe fet per l'entitat Plataforma per la Llengua que relaciona les com a mínim 500 normes de l'Estat espanyol que obliguen a l'ús del castellà, acompanyat per l'informe complementari *L'anomalia espanyola en el tractament lingüístic. Un cas únic en el reconeixement oficial de les llengües* (02/2010). Aquests informes mostren un raonat

argumentari per demostrar la situació excepcional de la regulació espanyola pel que fa al tractament de les llengües en relació amb els països del nostre entorn cultural i jurídic.

De fet, a banda dels mateixos textos que prescriuen o fomenten el castellà, els documents normatius de l'Estat tuitius amb el català o que li reconeixin un estatus són pràcticament nuls, les iniciatives que s'havien emprès per al reconeixement de català en diverses institucions de la Unió Europea (de les quals vam donar compte a l'informe 2008-2009) s'han revelat totalment ineficaces, o la valoració de coneixement de català per ocupar una plaça funcional en territoris de parla catalana és ben minsa i sempre com a mèrit. Si a això hi afegim els revessos judicials esmentats contra peces fonamentals en la normalització del català, llevat d'excepcions, com ara alguna activitat de subvenció (per exemple, la del cinema en català, regulada a través del Conveni entre l'Estat i la Generalitat de 31 d'agost de 2010), es pot constatar que l'Estat continua mantenint una actitud sovint refractària o, a vegades, simplement absentista, fet que juga a favor del monolingüisme estatal i de la falta de reconeixement de les altres llengües.

Una menció a banda, però molt vinculada a la pràctica de l'Estat respecte del català, mereix la situació jurídica del català a la Unió Europea, que sembla abocada a pronunciaments ineficaces i a acords inaplicats. Segurament per aquest motiu l'any ressenyat ha estat molt ric en debat públic sobre aquesta circumstància, però molt pobre en realitzacions. En tot cas, cal destacar la gran tasca que han dut a terme alguns dels eurodiputats catalans (Ramon Tremosa, Oriol Junqueras i Raül Romeva) per denunciar aquesta situació, davant la qual han aparegut notícies que celebraven, com a via futura de sortida, els contactes entre Andorra i la Unió per tractar del possible procés d'integració (09/2010).

La singladura del català a Europa durant l'any 2010 es pot reconduir a tres eixos. En primer lloc, l'incompliment per part de l'Estat espanyol dels acords administratius subscrits entre els anys 2005 i 2009 amb diferents institucions comunitàries (Comissió, Consell, Defensor del Poble, Comitè de les Regions, Comitè Econòmic i Social i Tribunal de Justícia), en no fer les traduccions a les quals s'havia compromès ni designar un òrgan en concret per fer-les. Aquests acords haurien de permetre els ciutadans fer ús del català per adreçar-s'hi i ser-hi correspostos. Un estudi fet per l'entitat Horitzó Europa demostra la pràctica inaplicació d'aquests acords per millorar la situació del català (6/5/2010). De fet, el mateix secretari d'Estat per a la UE, López Garrido, reconeix l'incompliment i l'imputa a la crisi (ACN, 11/11/2010). Prèviament, el Parlament, el Consell i el Defensor de Poble europeus ja havien posat de manifest l'incompliment de l'Estat espanyol amb el català, i fins i tot l'havien amonestat (*VilaWeb*, 20/07/2010).

En segon lloc, el rebuig per part del Parlament europeu que els parlamentaris puguin fer servir el català en les sessions de la cambra. El president del Parlament, Jerzy Buzek, descarta en més d'una ocasió (20/01/2010 i 09/06/2010) aquesta possibilitat per l'estatus del català dins l'Estat espanyol i per la impossibilitat de fer-lo servir en el mateix Parlament espanyol. De fet, la Comissió Mixta Congrès-Senat rebutja una moció de CiU que demanava la promoció d'una reforma del reglament lingüístic de la UE per poder donar accés a l'oficialitat de les llengües espanyoles diferents del castellà (15/06/2010).

Finalment, les mateixes iniciatives dutes a terme per eurodiputats catalans, com ara la signatura d'un compromís de tots els europarlamentaris catalans, llevat del PP, per impulsar la presència del català a les institucions (compliment dels acords, possibilitat de fer servir el català al Parlament europeu, traducció de pàgina web, garantir un traductor de català) (24/02/2010) o la denúncia de l'incompliment dels acords administratius amb les diferents institucions europees. Cal destacar també l'important funció d'iniciativa i seguiment que ha tingut l'esmentada associació Horitzó Europa.

La nota positiva, certament de caràcter menor, la dona l'esmena que pot fer aprovar el president del Parlament de Catalunya, Ernest Benach, en el Reglament de la Conferència d'Assemblees Regionals Europees perquè el català pugui ser llengua d'ús durant les reunions d'aquest organisme (05/10/2010).

En conjunt, del període cal destacar que les millores normatives introduïdes o la consolidació de les ja aprovades abans topen amb dificultats d'aplicació i amb poca predisposició per part de l'Estat espanyol, que manté una retòrica favorable al pluralisme lingüístic, però una pràctica que ben sovint la contradueix.

2.2.3 L'estatus jurídic del català per territoris

Andorra

Catalunya no registra canvis en la normativa sobre la llengua durant el 2010. Aquesta circumstància no indica, però, que l'oficialitat única del català comporti el reeiximent de la llengua com a pròpia i comuna del país. Més aviat de les dades es desprèn un estancament global del català com a idioma d'ús. Aquesta és la conclusió principal de l'informe fet pel Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra. Situació actual i evolució (1995-2009)*, presentat el febrer. Les dades també indiquen que es produeix una aplicació dubtosa de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial, entrada en vigor l'any 2000. D'aquí que el director de Promoció Cultural i Política Lingüística, Joan Sans, anuncia l'adopció de mesures com un servei d'acollida adreçat als nous vinguts no catalanoparlants. Alguns mitjans, com el *Diari d'Andorra*, es mostren crítics amb aquest deteriorament de l'oficialitat per la via d'acceptar la falta de compliment de la llei, com ara en la migradesa de l'atenció en català a les grans superfícies o en la tolerància de la marginalitat del català en els sistemes educatius espanyol i francès (que representen més d'un 60% de l'alumnat) o en l'espai audiovisual (19/02/2010).

Per contrarestar els punts febles indicats, se subscriuen acords en diferents matèries. Dins la política de crear un espai audiovisual comú, el 25 de juny se signa un conveni en matèria de televisió transfronterera entre el Govern andorrà, la Generalitat de Catalunya i representants de municipis de comarques limítrofes, que regularitza la recepció de Televisió de Catalunya a Andorra i possibilita l'emissió d'Andorra Televisió en aquestes comarques. Així mateix, el Govern d'Andorra signa convenis per incidir en l'ús lingüístic en àmbits delicats: un conveni de col·laboració amb cines de Catalunya perquè projectin pel·lícules en català (10/09/2010) i un altre amb uns quants grans magatzems per garantir el dret dels clients a ser atesos en català i la formació en aquesta llengua del personal que hi treballa (08/10/2010).

Finalment, cal fer menció de l'aprovació del *Nomenclàtor d'Andorra* per part del Govern el 13 d'octubre, seguint les propostes de la Comissió de Toponímia d'Andorra i d'acord amb la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial.

Aragó

Un cop aprovada el 22 de desembre la Llei de llengües, el 2010 s'enceta amb el debat encara obert (i sovint encès!) sobre quin ha de ser l'estatus de l'aragonès i, sobretot, del català a la Franja. De fet, les mateixes forces que s'hi van oposar frontalment i que sovint van exhibir l'estendard contra el pretès "imperialisme" català, continuen atiant l'animadversió cap al procés d'aplicació de la Llei. Especialment bel·ligerant és l'Ajuntament de Fraga, que amb altres ajuntaments de la Franja (inclosos un municipi governat pel PAR), presenten mocions perquè el Consell Consultiu emeti un dictamen per valorar la procedència de presentar un recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei per invasió de les competències municipals, que finalment presenten amb un total d'11 ajuntaments adherits (Faió, Fórnols de Matarranya, Fraga, la Codonyera, la Ginebrosa, la Freixneda, Lasquarri, Nonasp, Torre del Compte, Vall-de-roures i Aiguaviva) (18/06/2010). Aquesta activitat oficial és acompanyada per l'activisme del Partit Popular i per la Plataforma No Hablamos Catalán. Fins i tot s'arriba a rebentar algun acte de presentació de la Llei de llengües. Finalment, però, ja el 2011 el Tribunal Constitucional inadmet a tràmit el recurs.

Paral·lelament, a banda de l'activitat de la societat civil a favor de la llengua, cal notar que es produeix una col·laboració entre els governs català i aragonès en matèria de docència del català i d'espai audiovisual, cosa que permet, entres altres elements de foment de la llengua, l'accés de professors de català a places de l'altre territori i la recepció de Televisió de Catalunya a la Franja. Els convenis subscrits es tracten en el punt relatiu a la col·laboració entre territoris.

Pel que fa al desplegament de la Llei, amb sis mesos de retard respecte a la previsió de la Llei de llengües, el Decret de 18 d'octubre de 2010, de la Presidència del Govern d'Aragó, nomena, a proposta de les Corts d'Aragó, del seu Govern i de la Universitat de Saragossa, els quinze membres del Consell Superior de les Llengües d'Aragó. Tenint en compte el soroll previ a l'aprovació de la Llei, cal destacar la composició bastant equilibrada del Consell pel que fa a les seves posicions lingüístiques. Els membres vinculats al català són cinc (Javier Giralte, José Ignacio Micolau, María del Carmen Alcover, José Bada i Alberto Moragrega). El 10 de desembre es constitueix formalment el Consell i es designa José Bada Panillo president provisional.

Catalunya

L'any 2010 és un període contradictori pel que fa a la situació jurídica de la llengua catalana a Catalunya. Per una banda, cristal·litzen diverses iniciatives legislatives que tenen una incidència rellevant en la regulació de la llengua i que constitueixen el llegat més important, Estatut a banda, de la coalició política que conforma el govern tripartit, amb una rellevància especial per a Esquerra Republicana. Per altra banda, però, es produeixen diversos pronunciaments judicials que qüestionen el model lingüístic català des de diversos vessants: la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut, les sentències del Tribunal Suprem sobre l'ensenyament o les interlocutòries del Tribunal Superior de Justícia que suspensen cautelarment uns quants preceptes dels reglaments d'ús del català dels ajuntaments de Barcelona i Lleida. Cal recordar novament la bel·ligerància mostrada pel Partit Popular i per Ciudadanos contra qualsevol progrés en el règim de la llengua (fins i tot de l'aranès), complementat per entitats que, si bé tenen un caràcter marginal, tenen un paper actiu a l'hora d'impugnar la política lingüística de les institucions, com és el cas de Convivència Cívica Catalana. Per contra, també durant aquest any s'evidencia la vitalitat i la força de la societat civil catalana en defensa de la llengua pròpia; en aquest activisme ciutadà Òmnium Cultural assoleix sens dubte un lloc central i vertebrador, sense oblidar la feina feta per moltes altres entitats com Plataforma per la Llengua, Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia, etc.

Pel que fa al primer bloc, la normativa lingüística d'aquest període és força abundant. En ressenyem la més rellevant per ordre cronològic:

Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. Aquest text regula la primera acollida de les persones immigrades o retornades a Catalunya i els programes d'acollida especialitzada que eventualment s'implementin. Es tracta, doncs, d'una llei que atorga drets de prestació amb la voluntat d'integrar les persones novingudes a la societat catalana. Pel que fa a la llengua, estableix el català com a llengua de formació en la primera acollida a través del Consorci per a la Normalització Lingüística i com a llengua vehicular de tot el procés (article 9). La norma s'aprova el 28 d'abril de 2010 amb l'oposició del PP i del Grup Mixt (Ciudadanos), que rep el compromís del defensor del poble, Enrique Múgica, de presentar-hi recurs, que finalment és presentat per la seva successora en el càrrec, María Luisa Cava de Llano. El motiu de la impugnació és, precisament, la consideració del català com a llengua vehicular i comuna en el procés d'acollida i integració que s'institueix.

Llei 13/2010, del 21 de maig, del Pla estadístic de Catalunya 2011-2014. El text conté com a objectiu la realització d'un cens lingüístic, una estadística dels usos lingüístics de la població i un altre de les institucions i empreses i un sistema d'indicadors lingüístics.

Llei 17/2010, de 3 de juny, de llengua de signes catalana. Aquesta Llei reconeix la llengua de signes catalana, amb una llarga tradició i normativitzada l'any 2005. Garanteix el seu ús a les

administracions públiques, estableix que la Generalitat l'haurà de difondre i reconeix l'Institut d'Estudis Catalans com la institució acadèmica que n'ha de determinar les normes i impulsar-ne la recerca. El Parlament aprova per unanimitat la nova norma.

Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema. De tot el cos normatiu aprovat aquest any, sens dubte aquest ha estat el text que més ha derivat en un conflicte agut amb el sector concernit (distribuïdors i exhibidors), com en una confrontació política i als mitjans. De fet, al llarg de tot l'any se succeeixen diverses protestes del sector que van des de la crítica pública dels responsables dels diferents gremis fins al tancament de cinemes en protesta per la Llei (21/06/2010), tot això acompanyat d'una forta crítica d'alguns mitjans de comunicació espanyols contraris al projecte i del Partit Popular i Ciudadanos, que el mes de febrer hi presenten una esmena a la totalitat i s'hi oposen en la votació final (30/06/2010). L'article 18, Garantia d'accés lingüístic, regula la matèria. La novetat principal és la quota del 50% en la distribució i en l'exhibició, llevat de les pel·lícules europees doblades amb una distribució inferior a 16 còpies:

1. Quan s'estreni a Catalunya una obra cinematogràfica doblada o subtitulada amb més d'una còpia, les empreses distribuïdores tenen l'obligació de distribuir el cinquanta per cent de totes les còpies analògiques en versió en llengua catalana. Aquesta obligació s'ha de respectar tant en el còmput de les còpies distribuïdes en versió doblada com en el de les còpies distribuïdes en versió subtitulada. Les empreses distribuïdores han de garantir aquest equilibri lingüístic en la distribució de cinema atenent a criteris de població, territori i presència en pantalla, que s'han de desplegar per reglament. Quan el suport sigui digital, totes les còpies distribuïdes han de tenir incorporat l'accés lingüístic en català. En l'exhibició d'aquestes còpies, les empreses exhibidores tenen l'obligació d'exhibir el 50% de projeccions de l'obra en versió en llengua catalana atenent a criteris de població, territori, horari i taquillatge, que s'han de computar anualment i que s'han de desplegar per reglament. Aquesta obligació s'ha de respectar tant en el còmput de les projeccions exhibides en versió doblada com en el de les projeccions exhibides en versió subtitulada. Les empreses distribuïdores i les empreses exhibidores també han de garantir l'equilibri entre català i castellà en la publicitat que facin de les obres cinematogràfiques afectades per aquest article.

2. Resten exemptes del compliment de l'obligació establerta per l'apartat 1 les obres cinematogràfiques europees doblades de les quals es distribueixin a Catalunya menys de setze còpies.

El Partit Popular hi presenta recurs davant del Tribunal Constitucional i aquest l'admet a tràmit (10/11/2010).

Llei 22/2010, de 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya. La Llei estableix un seguit de drets lingüístics que completen i actualitzen les previsions de la Llei de política lingüística. Estableix el principi de disponibilitat lingüística oral i escrita, però estableix a més, i específicament, el dret a rebre en català:

“a) Les invitacions a comprar, la informació de caràcter fix, la documentació contractual, els pressupostos, els resguards de dipòsit, les factures i els altres documents que hi facin referència o que en derivin.

b) Les informacions necessàries per al consum, l'ús i el maneig adequats dels béns i serveis, d'acord amb llurs característiques, amb independència del mitjà, format o suport utilitzat, i, especialment, les dades obligatòries relacionades directament amb la salvaguarda de la salut i la seguretat.

c) Els contractes d'adhesió, els contractes amb clàusules tipus, els contractes normats, les condicions generals i la documentació que hi faci referència o que derivi de la realització d'algun d'aquests contractes.”

Així mateix estableix el deure de la Generalitat de fomentar les relacions de consum en occità a la Val d'Aran. El PP i la defensora del poble, a instància de Ciudadanos, hi presenten recurs en considerar que s'hi menysté el castellà, i és admès a tràmit pel Tribunal Constitucional (10/11/2010).

Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya. Per establir el règim lingüístic de les administracions públiques catalanes, l'article 5 d'aquesta Llei es remet a la normativa de l'Estatut i a la normativa lingüística. Per tant, no aporta novetats.

Llei 29/2010, del 3 d'agost, de l'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya. Introdueix una important normativa pel que fa a la llengua. Per una banda, estableix que "les aplicacions que les entitats que integren el sector públic posen a disposició dels ciutadans han de permetre que la consulta, la participació i la tramitació es puguin fer en la llengua oficial escollida per la persona interessada i han de permetre de canviar l'opció lingüística en qualsevol moment" com també "facilitar l'ús, sense efectes jurídics, d'altres llengües a fi d'afavorir la integració de col·lectius de persones immigrades". Per tant, preceptua la disponibilitat lingüística en els mitjans electrònics, amb la possibilitat d'ús d'altres llengües. Per altra banda, estableix el mandat per al poder públic de crear "eines multilingües que facilitin la tramitació dels procediments administratius en la llengua escollida pels ciutadans, com a mínim en les llengües oficials a Catalunya". De fet, un diari com *La Razón*, sempre amatent al plurilingüisme de les institucions catalanes, ja denunciava que alguns webs de la Generalitat el castellà es quedava a les primeres pàgines (09-04-2010).

Dins la legislació lingüística, és cabdal, però, la Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran. L'occità passa a tenir la consideració de llengua oficial a Catalunya. Per tant, la força de l'oficialitat abasta tot el territori català. També és la llengua preferent dins de l'Aran i la llengua normal de relació institucional amb la Vall. El règim que fixa per a tots els àmbits s'aproxima molt al que té el català. Des de l'òptica de l'informe sobre la situació de la llengua catalana, i en concret sobre el seu estatus jurídic, la incidència hi és evident: es regula una oficialitat i uns drets lingüístics que van més enllà del territori aranès, en la mesura que s'entén, d'acord amb l'Estatut català, que només així se'n pot garantir la plena oficialitat. El català, i el castellà, passa a "compartir" oficialitat amb la tercera llengua. Malgrat la pulcritud del text i la gran adhesió que genera tant a l'Aran com fora, el PP i Ciudadanos hi voten en contra perquè el text dona "preferència" a l'aranès, contradint, entenen aquests grups, la doctrina del Tribunal Constitucional.

A més d'aquestes lleis, fem menció del Decret 128/2010, de 14 de setembre, sobre l'acreditació del coneixement lingüístic del professorat de les universitats del sistema universitari de Catalunya. Aquest Decret culmina un llarg procés per exigir l'acreditació de coneixements de català al professorat universitari, que comença amb la mateixa Llei de política lingüística i es recull a la Llei d'universitats de Catalunya. Les diferències entre el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa i algunes universitats han estat presents en tot el procés (per exemple, el 2008 la Universitat Autònoma i la Pompeu Fabra se'n desmarquen un cop s'havia arribat a un acord — Acord del Ple de la Junta del Consell Interuniversitari de Catalunya del dia 11 de juny de 2008— i fins i tot hi ha el reconeixement per part de les principals universitats que no s'aplica l'acord, tardor 2008), com també amb diferents forces polítiques, que creuen que l'exigència pot dificultar la captació de professorat. Finalment, el Decret s'aprova amb l'aparent exigència del nivell C, però amb possibilitats de modulació per part de les universitats, com ara fer les proves els mateixos serveis lingüístics de la universitat, cosa que els permet rebaixar a un nivell de competència inferior al C, o requerir l'acreditació d'aquest "coneixement suficient" al professor un cop ja ha accedit a la plaça. Tot i això, ja es produeixen anuncis que es presentarà recurs contra aquesta disposició i, ja a principis de 2011, l'entitat espanyolista Convivència Cívica Catalana hi recorre davant el Tribunal Superior de Justícia.

Entre les normes reglamentàries aprovades durant el període trobem el desplegament de la Llei d'educació. Així, el Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, que regula, entre altres, el projecte lingüístic del centre. Aquesta norma deroga el Decret 362/1983, de 30 d'agost, que ha estat la base del sistema de conjunció lingüística català. També dins de l'àmbit educatiu, i de la mateixa data, el Decret 101/2010, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle d'educació infantil estableix el català com a llengua vehicular i d'aprenentatge, amb respecte als drets lingüístics que reconeix la llei. També esmentem el Decret 112/2010, de 31 d'agost, que aprova el Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives; preveu la capacitació lingüística en determinats casos i l'ús del català en plaques i rètols normalitzats.

El segon bloc de pronunciaments dels poders públics que incideixen sobre el règim de la llengua està constituït per la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i les sentències del Tribunal Suprem, de desembre de 2010, sobre la llengua a l'ensenyament. La rellevància d'aquestes resolucions és doble: per una banda, qüestionen principis de política lingüística catalana, recollits i configurats en la legislació ordinària i en el mateix Estatut, i consolidats en un llarg procés conformat per la interacció entre les polítiques públiques sobre la llengua, la normativa lingüística que s'ha anat aprovant des de l'Estatut de 1979 i les resolucions judicials i del Tribunal Constitucional que l'han enjudiciat; per altra banda, han tingut un ressò sociopolític enorme, amb una gran resposta de la societat civil, de l'àmbit institucional i polític i, fins i tot, del món acadèmic. Valgui com a mostra d'aquest impacte la mateixa manifestació de 10 de juliol en contra de la Sentència del Constitucional o els actes de rebuig que van seguir les sentències del Suprem sobre l'ensenyament, reflectits àmpliament en els mitjans.

La Sentència 31/2010, de 28 de juny, que resol el recurs del Grup Parlamentari Popular al Congrés contra una bona part del text de la reforma de l'Estatut català de 2006, en línies generals dóna per constitucional pràcticament tot el bloc referit a la regulació de la llengua (la Sentència 137/2010 de 16 de desembre, que resol el recurs del defensor del poble, es remet substancialment als raonaments de la precedent). En aquest sentit, doncs, tal com destaquen, per exemple, les consideracions d'experts fetes immediatament després de la sentència per a la *Revista Catalana de Dret Públic*, el règim lingüístic vigent queda substancialment avalat per la resolució, malgrat les nombroses imprecisions i confusió argumental del text del Constitucional. Un cop dit això, però, el cert és que la sentència anul·la o qüestiona conceptes que ja es donaven per fixats, sobretot a partir de la Llei de política lingüística. En detallem els punts més rellevants.

En primer lloc, anul·la la menció “preferent” que l'article 6 (“el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya”), que derivava de la consideració del català com a llengua pròpia. No sembla, però, que el Tribunal qüestionari que a les institucions catalanes s'utilitzi el català de manera “normal”, però l'argumentari de fons és la “igualtat” entre català i castellà quant a les possibilitats d'ús per part de les institucions (fins ara aquesta “igualtat” només es predicava dels ciutadans!). Així doncs, si bé no es pot parlar d'un impacte concret en el règim lingüístic de les institucions i dels organismes públics, sí que la resolució desactiva en part el potencial jurídic de la noció del català com a llengua pròpia del país mitjançant l'eliminació d'una de les seves conseqüències. I això pot tenir efectes en les impugnacions de disposicions administratives concretes, com de fet ja s'ha demostrat que té en la suspensió dels reglaments d'ús del català dels ajuntaments de Barcelona i de Lleida (interlocutòries del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya de 25 d'octubre de 2010).

En segon lloc, però, quant a l'establiment del deure de conèixer el català per part dels ciutadans, que estableix l'article 6.2 de l'Estatut (de fet, estableix el deure de conèixer les llengües oficials), la Sentència abandona l'“igualitarisme” precedent i estima que, a diferència del castellà, per al català, o per a les altres llengües pròpies, “no existe para los poderes públicos una facultat equivalente”. El deure de conèixer el castellà és general i s'ha de presumir que els ciutadans el saben, i, en canvi, el de conèixer el català només es pot considerar en situacions concretes, com el deure d'aprendre'l en el sistema educatiu o l'exigència de saber-lo per a relacions de subjecció

especial (per ex. accés a una plaça de les administracions catalanes). El precepte estatutari no s'anul·la però s'interpreta desvirtuant-ne completament el sentit.

En tercer lloc, en relació amb la llengua a l'ensenyament, se segueix substancialment la línia de la Sentència del TC 337/1994, que va avalar el sistema de conjunció lingüística a Catalunya; per tant, no qüestiona el sistema d'immersió lingüística i la consideració del català com a llengua vehicular, com a "centre de gravetat" del sistema. No obstant això, introdueix amb força la idea de "no exclusió" del castellà com a llengua vehicular i l'aplica, no ja al primer ensenyament, sinó al conjunt del sistema educatiu. Aquesta "reobertura" del model lingüísticoeducatiu tindrà efectes en les decisions preses per la jurisdicció ordinària, que prendrà part d'aquest argumentari per justificar el qüestionament del model, com es veurà en les sentències del Tribunal Suprem sobre l'ensenyament que es recullen en aquest informe.

En quart lloc, pel que fa al dret d'opció lingüística que recullen diversos articles de l'Estatut (33, 102), el Tribunal els considera constitucionals, tot i que en molts casos hi constata la necessitat d'intervenció "inexcusable i excoent" del legislador de l'Estat (gairebé com si l'Estatut no fos llei orgànica), cosa que, per una banda, explicita els límits de la competència de la Generalitat per fixar els drets dels ciutadans i les obligacions correlatives dels poders públics, i per l'altra, atorga a l'Estat una intervenció absoluta en la satisfacció d'aquests drets.

Finalment, en l'àmbit dels consumidors i usuaris (article 34), el TC fa un seguit d'interpretacions preventives encaminades a no entendre de manera automàtica el deure de disponibilitat lingüística de les empreses. Així indica que aquesta no pot significar la imposició d'obligacions "*de modo general, inmediato y directo*", de manera que dona ambigüitat al precepte, amb la consegüent inseguretat jurídica i incertesa per al legislador que el desenvolupi.

En conjunt, una sentència que més que pacificar el conflicte plantejat, genera confusions que permeten obrir nous fronts de conflicte i tensionar la política lingüística (que, per cert, sempre ha comptat amb un nivell de consens polític i social ampli) i l'aplicació de la normativa de la qual parteix.

L'altra decisió judicial que incideix amb caràcter troncal en el règim lingüístic de la llengua és la que es produeix per tres sentències del Tribunal Suprem de 9, 13 i 16 de desembre de 2010, que resolen recursos plantejats contra sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que alhora resolien impugnacions de resolucions administratives que denegaven, entre altres, l'obligació d'usar el castellà com a llengua vehicular, l'obligació de lliurar l'imprès oficial que preguntí per la llengua dels fills i el dret a rebre les comunicacions en castellà per part de l'Administració educativa. El Tribunal, sense establir cap mandat concret a la Generalitat, dona la raó als recurrents i ordena que s'adoptin les mesures necessàries perquè el castellà hi sigui llengua vehicular (tal com demanaven els recurrents) i perquè totes les comunicacions es facin en castellà, com també que a l'imprès de sol·licitud es preguntí per la llengua dels pares. Tot això ho basa en la doctrina de la Sentència de l'Estatut. Sens dubte, les resolucions són un atac al sistema lingüísticoeducatiu català, però la inconcreció de la decisió, amb les dificultats d'execució que representa, deixa el terreny assaonat per a nous conflictes.

Finalment, dins d'aquest conglomerat de pronunciaments judicials negatius esmentem les dues interlocutòries del Tribunal Superior de Justícia de 25 d'octubre que disposen la suspensió cautelar de determinats preceptes dels reglaments lingüístics de l'Ajuntament de Barcelona, impugnat pel PP, i de la Diputació de Lleida, impugnat per Convivència Cívica Catalana. Els articles suspesos són tots els que fan referència a l'obligació d'ús institucional del català —o occità— sense fer esment del castellà. El Tribunal justifica la decisió en la semblança d'aquests preceptes amb normes de reglaments lingüístics anul·lats anteriorment, com els de la Universitat Pompeu Fabra i Rovira i Virgili o el de l'Ajuntament de Sabadell, i en la recent doctrina de la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut que invalida la preferència de l'ús del català en les institucions públiques. Ambdues resolucions tenen un vot particular del magistrat Alberto Andrés Pereira, que entén improcedent la suspensió. Com en les altres ocasions, la reacció en

contra d'institucions de la societat civil i d'una bona part de la classe política ha estat immediata i contundent.

Per acabar l'apartat dedicat a Catalunya, cal donar compte d'altres fets esdevinguts del període que tenen relació amb la situació jurídicopolítica de la llengua.

Comença l'any amb una polèmica sobre l'ús de la llengua en la toponímia que s'utilitza en la retolació de les infraestructures de l'Estat: a les autopistes i vies de l'Estat diversos topònims catalans, sota l'excusa del seu "nom oficial", passen a castellanitzar-se (Castellón, Tamarite, etc.) o francesitzar-se (Perpignan, Tour de Carol, Bourg-Madame), com també en els panells informatius dels aeroports i Renfe que, bé utilitzen l'idioma oficial de destinació (Cerbère) o bé els topònims només en castellà (Bruselas, Edimburgo, etc.). En aquesta línia, el Parlament de Catalunya aprova la Resolució 737/VIII sobre la toponímia de l'aeroport de Barcelona, per la qual insta el Govern català perquè reclami al Govern de l'Estat el respecte a les formes catalanes dels territoris de parla catalana i fixa un seguit de criteris.

La defensora del poble, María Luisa Cava de Llano, protagonitza una discussió mediàtica sobre l'obligació d'etiquetar en català, sobretot a través d'una carta enviada al periodista Jordi Basté, en què justifica el fet que es multi perquè les empreses no etiquetin en castellà i critica que es faci el mateix pel català (*Racó Català*, *La Vanguardia*, etc. 24-11/2010)

També, dins de l'àmbit judicial, es té notícia de diverses actuacions que soscaven l'estatut jurídic del català, circumstància que contribueix a fer encara més petit el percentatge d'ús del català a l'Administració de justícia. El mateix Consell Social de la Llengua Catalana fa pública la preocupació per la marginació del català en aquest àmbit i per l'incompliment de la *Carta europea* (21/01/2010). Els mitjans han donat compte de diversos casos de requeriments als advocats perquè tradueixin els seus escrits al castellà, com el d'un jutjat de Santa Coloma que obliga un advocat a fer la traducció perquè la demandada és de Còrdova (26/05/2011). Dins l'àmbit de l'Estat, el cas de Marc Belzunces (condemnat per delictes electorals en no voler formar part d'una mesa electoral) arriba al Tribunal Suprem mitjançant un recurs de cassació redactat en català. L'òrgan jurisdiccional central li demana que n'aporti traducció al castellà (01/12/2010) i, amb l'informe del ministeri fiscal favorable a aquesta exigència, ja al 2011 el recurs es declara desert. També genera força enrenou l'exigència del Ministeri de Justícia francès a l'Estat espanyol perquè no s'enviïn més comunicacions en català a territori francès (generalment són comissions rogatòries) (15/05/2010). França només accepta, a banda del francès, el castellà, l'anglès, l'italià i l'alemany. El Consell General del Poder Judicial trasllada aquesta demanda al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya perquè compleixi amb aquesta exigència.

Dins de l'àmbit jurídic, cal destacar els acords de la Generalitat per impulsar el català amb el Col·legi de Notaris de Catalunya (23/12/2009), amb el Deganat dels Registradors de la Propietat (13/07/2010) i amb el Consell dels Col·legis de Procuradors dels Tribunals (19/10/2010). Aquests acords completen els convenis amb els professionals de l'àmbit jurídic iniciats amb l'Acord amb el Consell de Col·legis d'Advocats de 28 de desembre de 2008.

En aquesta mateixa línia de desplegament de la política lingüística per mitjà de pactes, es firmen diversos convenis amb entitats, empreses i institucions per desplegar la política lingüística, com ara el que subscriuen la companyia aèria Andalus amb la Generalitat (03/03/2010).

Finalment, es continua amb l'activitat de subvenció per promoure el català. Per esmentar-ne alguns exemples: la resolució, de 21 de gener, per la qual es convoca concurs públic per a la concessió de subvencions per a iniciatives adreçades a promoure els usos de la llengua catalana a Catalunya, la resolució de subvencions per augmentar les estrenes de llargmetratges doblats o subtítolats en català, la resolució d'1 de juliol que publica el cens d'entitats que tenen per finalitat el foment de la llengua catalana, als donants dels quals se'ls practica una deducció en l'IRPF, o l'Acord de Govern de 21 de setembre que aprova una subvenció d'un milió d'euros al Consorci per

a la Normalització Lingüística (CPNL) per fomentar l'aprenentatge del català entre persones novingudes.

Catalunya del Nord

El fet més rellevant durant el 2010 ha estat l'aprovació el 10 de juny de la *Carta* a favor del català per part del Consell Municipal de Perpinyà. Tot i que els mitjans han transmès que es tracta d'una declaració d'oficialitat, en propietat no es pot parlar en aquests termes. Es tracta d'un document de naturalesa semblant, si bé més extens, al text que va aprovar el Consell General dels Pirineus Orientals a finals de 2007, que va donar peu alhora a una resolució el 2008 que en desplegava algunes de les previsions. El text aprovat per Perpinyà, doncs, s'ha de situar en aquest context d'"afavoriment" del català, però no pas d'oficialitat.

Declara, en primer lloc, uns objectius generals, bàsicament encaminats a garantir la transmissió i la presència pública del català. En segon lloc, els objectius es projecten sobre diferents eixos d'actuació: l'ensenyament, el servei a la infància, la senyalització, els serveis públics i ús social i els mitjans de comunicació. Tant en l'ensenyament com en el servei a la infància s'advoca per donar suport a les classes bilingües i immersives; en el cas de les guarderies, es referma l'actuació existent de tres nivells: immersió, bilingüisme i d'"intervencions en català". En tercer lloc, s'impulsa el català (bilingüisme o presència del català) en els suports senyalètics municipals. En quart lloc, hi ha el compromís de fer present el català en els serveis a través de la presència d'una persona catalanòfona en cadascun d'ells i de la bilingüització dels documents públics. En cinquè lloc, també es persegueix la presència i difusió del català en els mitjans. Finalment, s'hi preveu un Pla municipal de política lingüística elaborat per l'Institut Font Nova, entitat que, a principis de 2011, es passa a integrar a l'estructura de l'Ajuntament com a Servei d'Affers Catalans.

En aquesta línia, l'associació que aplega alcaldes i regidors de la Catalunya del Nord engega una iniciativa, esperonada per Jaume Roure, d'Unitat Catalana i regidor a Perpinyà, per crear un "sindicat departamental" per impulsar l'ús del català en els àmbits oficials i fomentar-ne l'ensenyament.

En l'àmbit de l'Estat francès, el diputat bretó Le Fur i l'alsacià Jung, del grup de treball sobre desenvolupament de les llengües i cultures regionals, presenten dos projectes de llei a l'Assemblea francesa per regular les llengües regionals, per tal de desenvolupar la previsió de l'article 75 de la Constitució francesa ("Les llengües regionals pertanyen al patrimoni de França"), introduïda a la reforma de 2008. L'objectiu dels textos proposats és impulsar les llengües regionals a l'ensenyament i als mitjans de comunicació, promoure-la en la vida econòmica i social i en la vida pública o regular l'onomàstica i la toponímia. En el cas del text d'Armand Jung s'hi afegeixen 57 diputats, entre els quals Daniel Mach, diputat nord-català. El text, tot i que conté previsions específiques per a territoris, no s'hi esmenta, però, la situació transfronterera del català. Ja al 2011, el senador Robert Navarro presenta el mateix text al Senat. Caldrà veure, doncs, l'evolució parlamentària d'aquestes proposicions, que tot i ser essencialment de foment, tindrien una incidència directa sobre la situació del català.

També dins d'aquest apartat, esmentem la petició que adreça el Ministeri de Justícia francès a l'Estat espanyol perquè no s'enviïn documents judicials a territori francès en català (17/05/2010).

Illes Balears

La continuïtat és el tret que predomina en totes les qüestions relatives al règim jurídic de la llengua a les Illes. Tant l'activitat del Govern d'Antich com l'activitat parlamentària refermen la línia empresa en anys anteriors. Exemple d'això són, entre altres, les resolucions del Parlament favorables a l'impuls del català, com ara les de 7 d'octubre, derivades del debat general d'orientació política, en què es rebutja qualsevol actuació o declaració contrària a la condició de llengua pròpia del català que estableix l'Estatut i s'insta el Govern a aplicar amb celeritat el Pla general de política lingüística o elaborar una normativa d'acollida de la immigració que prevegi

l'accés al coneixement de la llengua. O la Resolució de 6 de maig, que demana fer les gestions perquè AENA utilitzi la toponímia en català, igual que fa per la seva banda el Parlament català. Aquesta línia política té una contestació forta del Partit Popular (a banda de l'habitual Círculo Balear), que al llarg del 2010 du a terme el canvi de lideratge amb José Ramón Bauzá, amb una ideologia lingüística propera al secessionisme. De fet, l'única iniciativa parlamentària del PP favorable al català és la que dona lloc a la Resolució de 18 de març relativa a la promoció i valoració dels anglicismes de Menorca.

Un dels fets més rellevants del període, que deriva del Conveni de reciprocitat televisiva signat el 22 de gener de 2009 entre els governs balear i català, és la recepció per TDT dels canals públics catalans a les Illes i a la inversa. A principis d'any l'apagada analògica deixa les Illes sense poder veure els canals catalans, però el 18 de febrer es posa en funcionament el segon múltiple que permet substancialment aquesta recepció, malgrat algunes limitacions derivades dels drets d'emissió. La voluntat de presència del català en aquest àmbit es torna a manifestar, per exemple, en l'Acord del Consell de Govern de 25 de juny de 2010 pel qual s'encomana al Consell de Mallorca la gestió directa de dos programes dins el múltiple de radiodifusió sonora digital terrestre d'àmbit autonòmic amb capacitat d'efectuar desconexions territorials, amb el requisit, en el plec de condicions, d'oferir "com a mínim 60 % en català en cada una de les franges horàries". Pel que fa a l'espai audiovisual compartit i en català és molt rellevant la Llei 15/2010, de 22 de desembre, de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears, que advoca per un espai comú a través de coproduccions, recepció mútua de les programacions, priorització de les obres en català i, en general, la normalització de la llengua a través d'aquests mitjans.

Fora d'això, la política lingüística s'orienta cap als ajuts i les subvencions a la llengua, tant des del mateix Govern balear com des dels consells insulars (premsa, producció editorial, cinema en català, dinamització entre els nouvinguts, teatre, etc.). Especial menció mereixen els diversos convenis de col·laboració que s'estableixen entre el Consorci per al Foment de la Llengua Catalana i la Projecció Exterior de la Cultura de les Illes Balears (COFUC) amb diferents administracions locals, política de foment que té la seva extensió en l'activitat de l'Institut Ramon Llull.

Pel que fa a la normativa que afecta la situació jurídica de la llengua, i a banda de la Llei de l'Ens de Radiotelevisió esmentada, dins l'àmbit educatiu cal mencionar el Decret 96/2010, de 30 de juliol, pel qual es regulen els centres integrats de formació professional dins l'àmbit de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que en l'article 7 preveu que el català és la llengua vehicular i de comunicació d'aquests centres. En concret, estableix: "a) La llengua catalana ha de ser la llengua d'ús preferent en els actes culturals i socials i en les relacions del centre amb les administracions públiques i les entitats privades. b) La llengua catalana ha de ser la llengua de les actuacions administratives de règim intern i de projecció externa dels centres integrats sostinguts amb fons públics". En l'àmbit de l'ensenyament superior, el Decret 64/2010, de 14 de maig, aprova els Estatuts de la Universitat de les Illes Balears i torna a instituir el català com a llengua pròpia de la institució i disposa normalitzar-ne l'ús. Així mateix, estableix la Universitat com a instància oficial consultiva pel que fa a la llengua catalana. I encara dins la formació, es preveu un òrgan específic d'avaluació del català per al personal de l'Administració (Resolució de la presidenta de l'Escola Balear d'Administració Pública de 21 de setembre de 2010 per la qual es crea la Comissió Tècnica d'Elaboració i Revisió de les proves de català de l'EBAP, se n'estableix l'estructura i se'n nomenen els membres per a les convocatòries de proves de 2011). I també se signa un conveni de col·laboració per a la formació en llengua catalana del personal de l'Administració General de l'Estat (Resolució de 15 de gener).

Quant a l'accés a la funció pública, el coneixement del català es preveu com a requisit en l'accés a places de l'Administració, amb l'excepció de l'àmbit sanitari, en el qual, arran de la forta polèmica que es va suscitar el 2009 per la necessitat d'acreditar el nivell que establia el Decret 24/2009, de 27 de març, les successives convocatòries han eximit els aspirants d'aquest requisit (per exemple, resolucions del director general del Servei de Salut de les Illes Balears de 14 de

setembre i de 15 de novembre de 2010). En aquest sentit, el Parlament balear aprova, sembla que per un error d'una diputada, la resolució promoguda pel Grup Parlamentari Mixt que insta el Govern a derogar la previsió de l'exigència lingüística en l'àmbit sanitari (que, de fet, com s'ha vist, no s'aplica).

Dins l'àmbit de l'exigència de requisit lingüístic, encara que ja no a l'Administració, es modifica la Llei 2/1999, de 24 de març, general turística de les Illes Balears, i s'incorpora la necessitat que els beneficiaris del reconeixement de les seves qualificacions professionals posseïxin els coneixements lingüístics de les llengües catalana i castellana necessaris per a l'exercici de la professió a les Illes Balears.

Quant a l'ús del català a l'àmbit administratiu, cal ressenyar la publicació del Decret 113/2010, de 5 de novembre, d'accés electrònic als serveis públics de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que estableix que la informació institucional i de serveis ha de ser com a mínim en català i en castellà, i l'aprovació de Llei 13/2010, 9 de desembre, de publicitat institucional de les Illes Balears, que atribueix al català una posició preferent.

Fem esment d'una resolució judicial que evidencia l'escassíssim interès de l'Estat per respectar l'estatus del català com a llengua oficial, amb el vistiplau del poder judicial. Es tracta de la Sentència del Tribunal Suprem, de 18 de maig, que resol un recurs contra una sentència del Tribunal Superior de Justícia que havia avalat la legitimitat del Decret 132/2002, de 25 d'octubre, el qual establia que els textos que totes les administracions enviaven per publicar al *Butlletí Oficial de les Illes* havien de ser en català i en castellà i s'havien d'enviar alhora. Doncs bé, l'alt tribunal espanyol, que dona la raó a l'advocat de l'Estat, estima que l'Administració de l'Estat no pot quedar vinculada a aquesta obligació i que si la institució corresponent de la comunitat autònoma vol fer la traducció, ho pot fer, però a càrrec seu. La conclusió que se n'extreu, doncs, és que per al TS la noció d'oficialitat no és igual per al castellà que per al català.

Per acabar, té força ressò mediàtic un cas de vulneració de drets per raó de l'ús del català en l'Administració. Saïda Saddouki és condemnada per injúries greus a un capità de la Guàrdia Civil, al qual havia acusat de vexacions després que ella li va parlar en català dins d'una caserna. La condemnada, que afirma que li va dir "mora catalanista", anuncia que recorrerà contra la sentència.

L'Alguer

Durant aquest any l'Alguer no ha tingut notícies rellevants sobre millores del règim jurídic de l'alguerès. En canvi, sí que ha tingut dues circumstàncies rellevants per a la llengua. Per una banda, la commemoració dels 50 anys del Viatge del Retrobament, quan l'agost de 1960 un grup d'intel·lectuals i polítics de parla catalana hi van ser rebuts amb senyeres pels algueresos. La celebració ha comptat amb un atapeït programa d'actes fets de juny a setembre i organitzats per la Generalitat i l'Ajuntament, a més d'entitats amb una trajectòria a favor de la llengua com Òmnium, Obra Cultural o l'Ateneu.

Per l'altra banda, la segona circumstància que cal destacar és l'activitat de la Representació de la Generalitat Espai Llull i la col·laboració que ha tingut amb l'Ajuntament, mercès al desplegament del Conveni de col·laboració signat el 31 de març de 2009. Així, es continua amb el suport a la línia d'ensenyament en català del projecte Costura (infantil) i del projecte Joan Palomba (primària i secundària). En aquest sentit, el representant de la Generalitat, Joan Elies Adell, diu que hi ha contactes amb el Govern italià per introduir l'alguerès a l'escola de manera institucionalitzada. També es faciliten diverses activitats, com un curs de formació en llengua catalana per al professorat (25/11/2010) o l'activitat *Vivim la llengua*. També s'esperona la col·laboració econòmica, i l'empresariat, sobretot turístic però també d'altres sectors, veu una oportunitat en el mercat català; per exemple, el 28 i 29 de juny es fa un acte a Perpinyà i a Girona, on es troben sectors econòmics de la Catalunya del Nord, Girona i l'Alguer. Destaquem també pel seu impacte la posada en funcionament de dos diaris electrònics en alguerès, *Alguer.cat* i *Alguerdigital.cat*.

País Valencià

La dinàmica sociopolítica del País Valencià ha continuat les pautes d'anys anteriors. El Govern de Francisco Camps ha seguit amb la política molt poc favorable al català, cosa que es visualitza tant en les pràcticament nul·les iniciatives legislatives i administratives en matèria de llengua com en l'enfrontament amb tot el món de l'activisme social a favor del valencià. Comencem per aquest segon punt destacant dos conflictes importants entorn de la llengua. El primer, al qual ja hem fet referència en l'epígraf sobre el context general, les dificultats de recepció de TV3 per la falta absoluta de voluntat d'acord del Govern valencià, fet que l'allunya de l'estol de convenis signats entre els territoris de parla catalana per crear espais audiovisuals comuns. Davant d'això, Acció Cultural del País Valencià manté les emissions, malgrat totes les traves administratives, fins que, ja entrat el 2011, decideix no continuar perquè no pot fer front a les multes imposades. En paral·lel, es presenta al Congrés la iniciativa legislativa popular de *Televisió sense Fronteres*, que queda encallada, es diu, pels costos que comporta.

El segon conflicte que volem ressenyar és l'educatiu, que pivota al voltant de la discrepància d'entitats importants de l'ensenyament, com l'Escola Valenciana i el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià, amb la política i la pràctica del conseller Alejandro Font de Mora. En aquest context es coneix el projecte de decret de la Conselleria que, a la pràctica, podria portar un percentatge altíssim d'alumnes a rebre en valencià només l'assignatura de llengua. Al llarg del maig es produeixen importants mobilitzacions del sector (16/05/2010), es fan "consultes populars" als centres per valorar la política educativa del conseller (06/05/2010) i, fins i tot, s'esdevé un episodi rocambolesc quan el president de la Diputació de València insulta i amenaça els docents que feien una concentració a Xàtiva (25/04/2010), fets denunciats a la justícia per Escola Valenciana. Encara en l'àmbit de l'activisme ciutadà i de l'exercici dels drets lingüístics, tal com fèiem en el darrer informe, deixem constància del volum considerable de queixes al síndic de greuges per la falta de retolació en valencià d'edificis públics i la manca de continguts en aquesta llengua de pàgines web oficials. Especial ressò té una queixa d'una ciutadana que es va queixar dels continguts només en castellà del web de la Generalitat i de l'inici en castellà per defecte. El síndic, que es va adreçar en valencià al Consell de la Generalitat, rep la resposta en castellà, per la qual cosa es queixa i recorda al Consell l'obligació de complir la Llei del valencià. Encara és més sorprenent, però, el fet que hem pogut constatar: moltes de les consultes sobre la gestió de les queixes que es poden fer al web del síndic només són en castellà.

Pel que fa al primer punt, les iniciatives legals i administratives relatives a la llengua, cal notar, en primer lloc, que continua la política de foment a través de les ajudes i subvencions, tant des de la Generalitat com des de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua; val a dir, però, que hi ha hagut una davallada important del volum de fons públics cap a aquesta finalitat.

En segon lloc, destaquem un canvi que, tot i fer-se d'una forma extremadament dissimulada, és ben rellevant. El Govern valencià accepta de manera implícita la validesa dels títols de filologia catalana com a eximents de la prova de valencià en els processos selectius d'accés a la funció pública docent. Així era d'aclaparador el volum de sentències del Tribunal Superior de Justícia i del Tribunal Suprem que imposen aquesta validesa. La fórmula emprada és l'afegitó, en l'ítem que reconeix la filologia valenciana com a eximent, de la clàusula "sense perjudi del que disposa l'annex del Reial decret 1954/1994, de 30 de setembre", norma de l'Estat que reconeix també implícitament la unitat lingüística valencià-català. En són exemple les resolucions de 27 d'abril o de 16 de novembre, i, en el cas d'un concurs de trasllat, la de 16 de novembre, que el possibilita per a professors i catedràtics de llengua catalana amb plaça a Catalunya i a les Illes, tot i que han d'acreditar que coneixen el valencià; de fet, manté la reciprocitat amb el que es fa a les Illes (Resolució del conseller d'Educació i Cultura del Govern balear de 12 de novembre de 2010). Però que s'accepti el títol de filologia no vol dir que es considerin equivalents els certificats administratius dels altres territoris catalans, que continuen bandejats dels processos selectius i de la provisió de llocs de treball de l'Administració valenciana. A diferència d'aquesta falta de

voluntat, en la provisió de places les universitats sí que recorren a les equivalències de títols entre territoris (per exemple, la Resolució de 18 d'octubre de la Universitat d'Alacant).

També amb relació a les equivalències de títols de català, es consolida la certificació diferent de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià respecte d'altres institucions (universitats) i territoris (Catalunya, Illes) (Resolució de 9 de març); la Junta no ofereix el nivell B-2 i certifica, doncs, només 4 nivells, a diferència dels altres, que en certifiquen 5. Aquesta diferència té conseqüències a l'hora d'aportar aquests certificats en processos selectius o provisió de llocs a les administracions públiques de l'àrea catalana.

En tercer lloc, s'aproven dues normes importants en l'àmbit de la funció pública i l'administració, importància que deriva més del fet de perdre una altra oportunitat d'introduir millores legals per al català que no pas de la regulació lingüística que conté. La Llei 8/2010, de 23 de juny, de règim local de la Comunitat Valenciana, estableix el valencià com a llengua pròpia de l'Administració local valenciana. De tota manera, per una banda, en l'àmbit administratiu són els ciutadans els que en principi trien la llengua de les actuacions en aquest àmbit, amb la qual cosa no s'estableix un "per defecte, en català"; per l'altra, d'aquesta qualitat de pròpia no deriven unes determinades normes d'ús en la documentació de les actuacions de l'ens local relacionats amb la representativitat política (actes, convocatòries, ordres del dia, mocions, etc.), atès que preveu que tots aquests escrits es redactin en qualsevol de les dues llengües, amb el límit que es respecti la llengua emprada per l'intervinent i, en tot cas, els membres de la corporació poden obtenir la documentació en la llengua volguda. La norma, doncs, no incorpora una voluntat de normalització. Pel que fa a la valoració de la llengua en l'accés a la funció pública, la llei en preveu tant els supòsits en què constitueix un mèrit com un requisit. En aquest darrer cas, després d'alguns pronunciaments judicials, la norma accepta la possibilitat, i només la possibilitat, de demanar un nivell mitjà per al personal d'habilitació estatal (secretaris, tesorers, interventors).

La segona norma és la Llei 10/2010, de 9 de juliol, de la Generalitat, d'ordenació i gestió de la funció pública valenciana. Des de diversos sectors, i fins i tot des del Consell Valencià de la Cultura i de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, es demana la introducció del coneixement del valencià com a requisit per a l'accés a la funció pública com a mitjà real per poder satisfer els drets lingüístics dels valencianoparlants. L'article 53 de la Llei, tot i que pel títol de l'article sembla que estableixi un requisit, l'únic que disposa és que si no es pot acreditar el coneixement de valencià cal fer "cursos de perfeccionament" oferts per la mateixa Generalitat. Més endavant estableix la possibilitat que en el procés es facin proves "per comprovar el domini del valencià i d'altres idiomes". Finalment, i coherent amb aquest sistema sense ambició, s'estableix que en els concursos de mèrits es valora el coneixement del valencià i d'altres idiomes comunitaris. Una oportunitat perduda, doncs, que referma el Govern valencià en la deixadesa i falta d'impuls real a la llengua.

Des d'aquesta perspectiva no és estrany que el Consell, en el Decret 116/2010, de 27 d'agost, pel qual s'aproven els Estatuts de la Universitat Jaume I de Castelló, "retalli" la menció que feien al valencià com "acadèmicament català" i hi afegeixi que les llengües oficials són "les que reconeix com a tals l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana". Ja el 2008, en aplicació d'una sentència del Tribunal Suprem que estimava il·legal la modificació feta pel Consell en els Estatuts de la Universitat d'Alacant, el Govern valencià va haver de publicar un decret per restablir-hi la clàusula "acadèmicament català". En definitiva, durant aquest període l'estatus de la llengua al País Valencià segueix la dinàmica dels darrers anys: voluntat de secessionisme (només matisada per la força de sentències que hi són contràries) i desgana per part de l'Administració autonòmica, i un fort activisme lingüístic per part de determinats sectors de la societat civil.

2.2.4 La unitat de la llengua

La valoració inicial sobre el tractament que ha tingut la unitat del català no pot ser gaire diferent de la que es feia en l'informe del període 2008-2009. La qüestió lingüística és instrumentalitzada pels

partits i les entitats espanyolistes que troben en la variació dialectal una bona excusa per capitalitzar i atiar el sentiment anticatalà. Al País Valencià, tot i el tímid reconeixement de la unitat lingüística en donar validesa al títol de filologia catalana com a eximent de la prova de valencià en els processos selectius de l'àmbit docent (vegeu País Valencià), el govern de la Generalitat continua, com a principi general, sense voler reconèixer l'evidència i persegueix tot el que tingui l'etiqueta "català". A la Franja de Ponent, en terra aragonesa, l'aplicació de la Llei de llengües ha toparat amb l'oposició dels grups i partits conservadors (PAR i PP). El postulat que el que s'hi parla no és català, contradint el que estableix la Llei, ha pres consistència i militància entre aquests sectors, que, instal·lats en uns quants ajuntaments, practiquen l'exclusivitat del castellà. També aquest és el perfil que es va decantant en el PP balear, sospitosament favorable al dialectalisme de cadascuna de les illes. Tampoc no ajuda el comportament de l'Estat espanyol en reconèixer valencià i català com a idiomes diferents en les resolucions que recullen els mèrits per coneixements de llengües autonòmiques entre diferents cossos de l'Administració de justícia, en concret els jutges i els secretaris judicials. O fer edicions separades del *Butlletí Oficial de l'Estat* en valencià i en català; a tall d'exemple, la Llei de pressupost de l'Estat, publicada el 23 de desembre, és en les dues versions (i curiosament en valencià ocupa 271 pàgines i en català, 274; tres pàgines deu ser la mesura de la diferència idiomàtica). O la inclusió de la diferència valencià-català en alguna pàgina web ministerial, com la d'Interior. Manteniment d'una diferenciació que, a més del cost cultural, té un cost econòmic evident, que no es recorda quan precisament per motius econòmics es nega el dret de parlar en català a les Corts espanyoles o s'obstaculitza la iniciativa legislativa popular de la Televisió sense Fronteres.

Durant aquest 2010 la incidència normativa i jurisdiccional sobre el tractament de la unitat lingüística ha estat mínima, o en tot cas no ha estat diferent que els anys precedents. Però si l'observem des de l'òptica de la col·laboració entre territoris i institucions, la unitat lingüística és una realitat: la concurrència d'institucions de totes les circumscripcions de parla catalana a la fira Expolangues (del 3 al 6/02/2010) o la commemoració del Viatge del Retrobament (juny-setembre); l'impuls decidit d'un espai audiovisual català, malgrat l'adversitat d'algunes circumstàncies; l'actuació d'organitzacions per sobre de les fronteres administratives, com el mateix Institut Ramon Llull, l'Institut Joan Lluís Vives (institució que aplega totes les universitats de parla catalana) o l'Euroinstitut català transfronterer, engegat el març de 2010 i vinculat a l'Espai Català Transfronterer; o l'actuació concertada d'institucions de la societat civil com Òminum Cultural, Obra Cultural Balear i Acció Cultural del País Valencià. Tot aquest teixit social i institucional sobrepassa els límits i les fronteres dins dels quals es desplega l'activitat administrativa. Aquesta circumstància, relativament poc formalitzada, és la que dia a dia aferma la unitat de la llengua.

2.2.5 La col·laboració entre territoris

Tal com s'ha dit en els apartats anteriors, un dels trets que caracteritza el període és que s'impulsa i es visualitza la col·laboració entre les institucions dels diferents territoris. Sense crear pràcticament estructures organitzatives noves, les que ja hi ha proporcionen uns rendiments notables.

El marc per excel·lència on es du a terme la col·laboració és l'Institut Ramon Llull, que ja compta entre els seus membres amb representants de totes les terres catalanes, articulats a través de la Fundació Ramon Llull, amb seu a Andorra. De fet, a Barcelona hi ha la primera reunió dels òrgans de direcció (14/06/2010) des de la reincorporació del Govern balear, el desembre de 2008. L'Institut continua amb la seva activitat de promoció de la llengua a través d'ajuts, beques i subvencions a institucions i persones, algunes dins del territori (per exemple, el conveni amb el Consell Insular de Menorca, Acord del Consell de 25 de gener de 2010), però majoritàriament fora i vinculats a la docència d'estudis catalans a l'exterior, generalment en l'àmbit universitari. També es continua amb la convocatòria i organització de proves de català a tot el món, aquest any a més setanta ciutats. L'Institut signa convenis amb centres educatius per consolidar-hi els estudis

catalans, com el Conveni de col·laboració amb la Universitat de Columbia de Nova York (13/05/2010).

Però on es visualitza més intensament la col·laboració és a la fira internacional Expolangues, celebrada del 3 al 6 de febrer a París, que té la llengua catalana de convidada d'honor i que constitueix un excel·lent marc de projecció exterior. A més del mateix Institut Ramon Llull, hi participen la Generalitat catalana, el Govern d'Andorra, el Govern de les Illes Balears, el Consell General dels Pirineus Orientals, la Xarxa de Ciutats Valencianes Ramon Llull, l'Alguer i la Xarxa Vives d'Universitats, a banda d'institucions acadèmiques, com l'Institut d'Estudis Catalans, i del món de la cultura i l'edició. Representants del més alt nivell d'aquestes institucions s'apleguen a la inauguració d'aquesta Fira. Altres fires on hi ha participació de la cultura catalana a través del Llull són la Fira Iberoamericana de Teatre i la mateixa Fira del Llibre de Guadalajara (27/11/2010). Esmentem també un fita amb ressò en aquest marc de cooperació entre territoris: la celebració del 50è aniversari del Viatge de Retrobament, a l'Alguer, amb un conjunt d'actes al llarg de l'estiu organitzats entre el mateix municipi, la Generalitat, amb un activitat destacada de la seva delegació, i diverses entitats culturals alguereses, catalanes i valencianes.

La consecució d'un espai audiovisual comú, amb un paper molt rellevant del Govern de la Generalitat i del conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserres, també porta a concloure un seguit de convenis entre territoris.

A les Illes Balears, el 18 de febrer es posa en funcionament el segon múltiplex que permet la recepció dels canals catalans, d'acord amb un conveni signat el 22 de gener de 2009 en què es pactava la reciprocitat. A Catalunya del Nord, aprofitant l'apagada analògica a Catalunya, els cinc canals catalans es poden veure amb el mateix múltiplex de Barcelona i Girona, després d'un acord amb les institucions nord-catalanes arran de la mobilització de diverses entitats per poder rebre la televisió i ràdio en català (març 2010). De tota manera, aquesta realitat respon més a la voluntat de les institucions que a un marc de col·laboració oficial. Per això es fan gestions amb el Govern francès per regularitzar aquesta situació d'alegalitat. A Andorra el 25 de juny se signa un conveni en matèria de televisió transfronterera entre el Govern andorrà, la Generalitat de Catalunya i representants de municipis de comarques limítrofes, que regularitza la recepció de Televisió de Catalunya a Andorra i possibilita l'emissió d'Andorra Televisió en aquestes comarques frontereres. I finalment, a la Franja, el 13 d'octubre de 2010 se signa un conveni de col·laboració entre el Govern de la Generalitat de Catalunya i el Govern d'Aragó per a la difusió de les emissions dels canals de televisió de titularitat pública en els territoris respectius (Resolució CMC/4060/2010, de 15 de desembre). Aquest acord afecta, d'una banda, les sis comarques que conformen la Franja de Ponent (Baix Aragó, Baix Cinca, Cinca Mitjà, Llitera, Matarranya i Ribagorça) i, de l'altra, els territoris catalans limítrofs.

En l'àmbit educatiu, el 6 d'abril se signa un acord de col·laboració entre el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i el Departament d'Educació, Cultura i Esport del Govern d'Aragó (Resolució EDU/1780/2010, de 31 de maig). Aquest conveni, a banda de l'objectiu de facilitar l'aprenentatge del català i homologar els estudis de català en l'ensenyament reglat, vol articular un sistema per proveir professors de català a través d'intercanvis i comissions de serveis. L'acord té tres anys de vigència prorrogables. No cal ni dir la importància que aquest tipus de col·laboració té per a l'aprenentatge i l'ús del català en els territoris de ponent.

Finalment, esmentem dos espais de col·laboració entre Catalunya i Catalunya del Nord. El març s'engega l'Euroinstitut Català Transfronterer, impulsat per les universitats de Perpinyà i de Girona, i el 8 d'octubre de 2010 s'inaugura la delegació a Girona de la Comunitat d'Aglomeració Perpinyà Mediterrani, que inclou Perpinyà i més de vint municipis del voltant. Tot i que ambdues institucions no tenen el foment del català com a objectiu, la incidència de la creació d'aquestes organitzacions afavoreix sens dubte la difusió del català.

2.2.6 Canvis en els organismes responsables de les polítiques lingüístiques

Conseqüentment amb l'absència d'eleccions, llevat les catalanes del 28 de novembre i les regionals franceses del 14 de març, els relleus en les responsabilitats sobre política lingüística són pocs. Esmentem el cas d'Aragó, on no hi ha canvis, sinó la creació d'un organisme nou, el Consell Superior de les Llengües d'Aragó, compost per 15 membres, 5 dels quals vinculats al català (Javier Giral, José Ignacio Micolau, María del Carmen Alcover, José Bada i Alberto Moragrega). Es nomena president provisional José Bada. Sembla que la composició de la majoria dels membres del Consell respecta la unitat del català.

Pel que fa a Catalunya, i fruit del canvi de govern, en els últims dies de l'any es dicten els primers decrets que reordenen els àmbits competencials de les conselleries i en reestructuren l'organització. El Decret 200/2010, de 27 de desembre, de creació, denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, inclou la promoció i el foment de la llengua catalana dintre de l'àmbit de competència del Departament de Cultura, a diferència dels governs precedents, que tenien adscrita la matèria al Departament de la Vicepresidència. Aquesta nova adscripció posa la política lingüística sota la responsabilitat del nou conseller de Cultura, Ferran Mascarell. Ja el 2011, el Decret 45/2011, de 4 de gener, d'estructuració del Departament de Cultura, suprimeix la Secretaria de Política Lingüística i converteix la Direcció de Planificació i Foment, fins aleshores adscrita la Secretaria, en Direcció General de Política Lingüística, de la qual també fixa les funcions. Hi ha un canvi substancial, doncs, en canviar l'adscripció departamental i en reduir-ne l'estructura directiva. El 18 de gener de 2011 es nomena Yvonne Grilley nova directora general, en substitució de l'antic secretari, Bernat Joan, i de la directora, Francesca Sanvicén.

Per la rellevància dins del món de defensa de la llengua, ressenyem també l'elecció de Muriel Casals com a nova presidenta d'Òmnium Cultural. En aquesta responsabilitat, ha encapçalat iniciatives tan rellevants com l'organització de la manifestació del 10 de juliol contra la Sentència de l'Estatut i la reacció a les sentències del Tribunal Suprem en contra de la immersió lingüística.

No es pot concloure aquest apartat sense esmentar la defunció durant el 2010 de persones notables en el món de la llengua catalana: Joan Solà, lingüista i gran defensor de la llengua, vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans; Joan Triadú, escriptor, crític literari, pedagog i gran activista del català; Jaume Vallcorba i Rocosa, lingüista i impulsor de l'ensenyament del català; Jordi Bruguera i Talleda, lingüista, i Robert Avril, editor, promotor de l'editorial nord-catalana *El Trabucaire*.

2.3 Ensenyament

Pere Mayans

Llicenciat en filologia catalana, catedràtic d'ensenyament secundari

Teresa Tort

Especialista de llengua catalana, secretària de la Comissió Interterritorial d'Ensenyament de la Llengua

2.3.1 Alguer, l'

La presència de la llengua catalana a l'ensenyament és escassa, tot i la promoció i els esforços esmerçats en els darrers anys, especialment per part de la Generalitat de Catalunya. En l'àmbit de l'ensenyament primari i secundari, hi trobem el Projecte Palomba de classes d'alguerès, que es va començar a desenvolupar el curs escolar 1998/1999, amb el suport del Municipi de l'Alguer, del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i de les associacions Òmnium Cultural de l'Alguer i Enllaç. Aquest projecte va néixer amb l'objectiu de fer arribar l'ensenyament del català de l'Alguer a totes les escoles per tal de potenciar-ne l'aprenentatge i l'ús. Durant el curs 2009/2010, segons fonts del Centre de Recursos Montessori de l'Alguer, en el marc del projecte es van impartir seixanta hores setmanals distribuïdes entre els diferents nivells educatius:

- Hores totals setmanals infància: 25 (1r Cercle, 2n Cercle, 3r Cercle, Fundació Lavagna, San Giovanni Bosco, Nostra Signora della Mercede, Sant'Agnese i l'Escola Orsoline di Maria Immacolata).
- Hores totals setmanals primària: 21 (1r Cercle, 2n Cercle, 3r Cercle, Fundació Lavagna).
- Hores totals setmanals secundària de primer grau: 14 (Escola Mitjana núm. 1 i 3).

Cal destacar que durant l'any 2010 es publicà el llibre de text *Alguerès 2* (editat per EUMO de Vic) com a material de suport a aquestes classes del Projecte Palomba (el 2006 s'havia publicat *Alguerès 1*, el primer llibre de text en català de l'Alguer).

El curs 2004/2005 es va obrir una línia d'ensenyament plurilingüe —alguerès, italià i anglès—, La Costura, ubicada dins de l'escola privada d'educació infantil San Giovanni Bosco, com a secció experimental, gràcies a un acord entre la Generalitat de Catalunya, Òmnium Cultural de l'Alguer, el Municipi de l'Alguer i l'Escola. El curs 2009/2010 hi havia 17 alumnes a l'aula i durant aquell mateix curs es va signar un acord de col·laboració entre el Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya i l'Escola amb l'objectiu de garantir la continuïtat de La Costura.

Pel que fa a l'ensenyament superior, el català és ensenyat a la Universitat de Sàsser. A la Facultat de Llengües s'imparteix: Literatura catalana en un curs de postgrau optatiu (2-3 alumnes), Llengua i literatura catalanes (6 alumnes) i Llengua catalana (8 alumnes). A la Facultat de Lletres s'imparteix: Llengua catalana (8 alumnes, molts són Erasmus de fora de l'illa) i cursos per a Erasmus —preacollida— (15 participants).

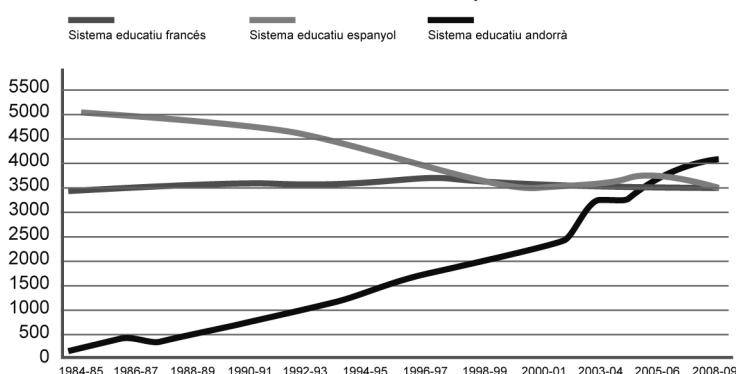
Quant a l'ensenyament de català per a adults, ofereixen cursos associacions diverses, encara que no totes de manera sistemàtica: l'Escola de Alguerés Pasqual Scanu —cursos de la variant algueresa del català per a públic en general—, l'Ateneu Alguerès —curs de preparació per a la obtenció dels certificats de català de nivell bàsic i elemental (A1 i A2)—, l'Associació per a la Salvaguarda del Patrimoni Històric Cultural de l'Alguer —laboratoris de teatre i literatura en alguerès— i la Facultat d'Arquitectura —curs de català preerasmus.

2.3.2 Andorra

A Andorra conviuen tres sistemes educatius: l'espanyol,⁷⁰ el francès⁷¹ i l'andorrà.⁷² Cal dir, però, que el sistema educatiu espanyol se subdivideix en tres modalitats: escoles congregacionals, escoles que depenen del Ministeri d'Educació espanyol i una escola privada. Segons el sistema educatiu, i amb dades de setembre de 2010,⁷³ l'alumnat d'Andorra (11.158 alumnes en total) es distribueix de la manera següent: 4.341 alumnes (un 38,9% del total) assisteix al sistema educatiu andorrà; 3.459 alumnes (un 31%), al sistema educatiu francès, i 3.358 alumnes (un 30,1%), al sistema educatiu espanyol (d'aquest percentatge: un 32% estudia en escoles que depenen del Ministeri d'Educació espanyol; un 60% en escoles congregacionals, i un 8% en l'única escola privada que hi ha a Andorra).

En els darrers anys hi ha hagut una tendència clara a l'augment d'alumnat al sistema educatiu andorrà, així com una davallada al sistema educatiu espanyol, tal com es pot veure en aquesta gràfica:

Evolució dels efectius d'alumnes per sistema educatiu

Font: Josep M. Areny.⁷⁴ Col·loqui Europeu d'Educació (Perpinyà, 2008)

Pel que fa al sistema educatiu andorrà, la llengua catalana s'introdueix a maternal A (2 anys i mig/3 anys) i s'utilitza al llarg dels diferents nivells educatius com a llengua vehicular de diferents àrees no lingüístiques. Els alumnes també reben unes hores setmanals de llengua catalana com a assignatura (entre 3 i 5 hores setmanals, segons el nivell d'ensenyament).

⁷⁰ La presència del sistema educatiu espanyol a Andorra cal situar-la en les primeres escoles confessionals, que daten de l'any 1882, i en l'obertura de les primeres escoles laiques l'any 1930, que depenen directament del Ministeri d'Educació espanyol. Per a més informació consulteu:

http://www.educacio.ad/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=129.

⁷¹ La presència de centres educatius francesos a Andorra data del 1900. Per a més informació:

http://www.educacio.ad/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=130.

⁷² L'Escola Andorrana neix el curs 1982-1983. Per a més informació:

http://www.educacio.ad/index.php?option=com_content&view=article&id=61&Itemid=128.

⁷³ Font: Ministeri d'Educació del Govern d'Andorra (2010).

⁷⁴ Aleshores, director del Departament d'Inspecció general i control de qualitat del Ministeri d'Educació i Formació Professional del Govern d'Andorra.

	nivell educatiu	nombre d'alumnes	hores setmanals de llengua catalana
sistema educatiu andorrà	maternal	967	català llengua vehicular
	primera ensenyança	1812	català llengua vehicular
	segona ensenyança	1027	català llengua vehicular
	batxillerat	241	català llengua vehicular
	formació professional	133	català llengua vehicular

Font: Ministeri d'Educació del Govern d'Andorra (2011)

Igualment, l'Escola Andorrana incorpora la llengua castellana, la llengua francesa i la llengua anglesa com a llengües d'escolarització. La introducció d'aquestes llengües es pot veure en els quadres següents, un per a primària i un altre per a secundària:

Maternal i Primera ensenyança				
Maternal		Primera ensenyança		
Mat. A 3 anys	Mat. B 4-5 anys	Primer cicle 6-7 anys	Segon cicle 8-9 anys	Tercer cicle 10-11 anys
Català				
Francès				
Anglès				
1r cicle: prova pilot (3h) 2n cicle : 1.30h 3r cicle: 2.00h				
Castellà				
3r cicle: 3.00h				

Font: Josep M. Areny. Col·loqui Europeu d'Educació (Perpinyà, 2008)

Segona Ensenyança 12-16 anys			
Català	Castellà	Francès	Anglès
3h	3h	3h	3h

Llengües vehiculars
Castellà: ciències naturals a tots els cicles (3h)
Francès: plàstica a tots els cicles (2h)
Resta d'àrees: materials curriculars en català, francès i castellà

Font: Josep M. Areny. Col·loqui Europeu d'Educació (Perpinyà, 2008)

Pel que fa al sistema educatiu francès —la llengua vehicular del qual és el francès—, la llengua catalana s'introdueix a l'*école maternelle (moyenne section)*, als 4 anys i es manté al llarg dels diferents nivells d'ensenyament. A banda de les classes de llengua catalana, els alumnes reben classes de medi (*école maternelle* i *école élémentaire*) i de geografia i d'història d'Andorra i d'institucions andorranes (*collège, lycée, formation professionnelle*). Aquestes classes són impartides per ensenyants de formació andorrana que depenen del Ministeri encarregat de l'educació del Govern d'Andorra.

	nivell educatiu	nombre d'alumnes	hores setmanals de llengua catalana
sistema educatiu francès	école maternelle	439	3h
	école élémentaire	1137	3h
	collège	920	4h
	lycée	335	de 2h a 5h*
	formation professionnelle	242	4h

* En funció de l'especialitat escollida.

Font: Ministeri d'Educació del Govern d'Andorra (2011)

I, finalment, pel que fa al sistema educatiu espanyol, com hem dit, hem de distingir-ne tres subtipus.

		nivell educatiu	nombre d'alumnes	hores setmanals de llengua catalana
sistema educatiu espanyol	escoles espanyoles públiques	infantil (4 i 5 anys)	62	4h
		educació primària	359	4h
		ESO	346	1r: 5h 2n a 4t: 4h
		batxillerat	117	4h
	escoles congregacional	infantil	482	català llengua vehicular
		educació primària	877	català llengua vehicular
		ESO	571	català llengua vehicular
		batxillerat	169	català llengua vehicular
		formació professional	5	català llengua vehicular
	escola privada	infantil	36	català llengua vehicular
		educació primària	83	català llengua vehicular
		ESO	57	català llengua vehicular
		batxillerat	37	català llengua vehicular

Font: Ministeri d'Educació del Govern d'Andorra (2011)

A les escoles espanyoles públiques, la llengua catalana s'hi introdueix a l'educació infantil, als 4 anys, i es manté al llarg dels diferents nivells d'ensenyament. A banda de les classes de llengua catalana, els alumnes reben classes de medi (infantil i educació primària), geografia i història d'Andorra i d'institucions andorranes (ESO i batxillerat). Les classes són impartides per ensenyants de formació andorrana que depenen del Ministeri d'Educació del Govern d'Andorra.

A les escoles congregacionals, la llengua catalana s'hi introdueix a infantil (2 anys i mig/3 anys) i s'utilitza al llarg dels diferents nivells educatius com a llengua vehicular en les diferents àrees no lingüístiques. Els alumnes també reben unes hores setmanals de llengua catalana com a assignatura.

A l'escola privada, la llengua catalana s'introdueix a infantil (2 anys i mig/3 anys) i s'utilitza al llarg dels diferents nivells educatius com a llengua vehicular en les diferents àrees no lingüístiques. Els alumnes també reben unes hores setmanals de llengua catalana com a assignatura.

Pel que fa a la formació d'adults, cal destacar que una de les seves branques, la de classes de català i d'història,⁷⁵ és la que acapara, especialment la de llengua, la gran majoria d'alumnes, especialment en el nivell més bàsic (l'anomenat A), al qual s'inscriuen els immigrants acabats d'arribar i que desconeixen l'idioma. El curs 2009-2010 es varen inscriure 573 alumnes al nivell A, 241 al nivell B (que ja és de perfeccionament) i 77 més al C. També hi ha classes de conversa i de redacció de documents que han sumat una vuitantena d'estudiants més. Tanmateix, són diverses les empreses que recorren a la formació d'adults per facilitar l'aprenentatge del català als seus empleats i també l'administració facilita cursos als seus treballadors. D'aquest perfil, se n'han apuntat 434 persones. Finalment, una seixantena de persones s'han matriculat en ciències històriques. En total, prop de 1.500 alumnes el curs 2009-2010. El curs anterior en van ser 1.290.

Pel que fa la Universitat d'Andorra, la llei 12/2008, del 12 de juny, d'ordenació de l'ensenyament superior,⁷⁶ va establir en el seu article 12 que "el català és la llengua pròpia de l'ensenyament superior públic d'Andorra", tot i que "s'han d'establir programes de foment d'altres llengües, que poden tenir el caràcter de llengua vehicular en el desenvolupament de programes docents i de recerca". A la web institucional de la Universitat d'Andorra⁷⁷ es destaca que, pel que fa a la llengua oficial, "la Universitat d'Andorra ha de potenciar el ple ús del català en tots els àmbits de la seva activitat, docent i no docent, i ha de dedicar una atenció especial a l'estudi i al conreu de la cultura del país. Per això, la llengua pròpia i oficial és el català. A més, poden utilitzar-se altres llengües com a instrument vehicular de l'ensenyament". No hi trobem, però, constància estadística de l'ús d'aquestes llengües.

2.3.3 Catalunya

Pel que fa a la política lingüística en el sistema educatiu de Catalunya, la sentència del Tribunal Constitucional espanyol al recurs d'inconstitucionalitat presentat per més de cinquanta diputats del Grup Parlamentari Popular contra l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006 posa en evidència el xoc entre dues maneres d'entendre el paper de les llengües oficials al nostre territori. Tot i que es tracta d'una sentència que fa referència a la situació legal de la llengua a Catalunya, és evident que crea un precedent per a les Illes Balears i per a la part del sistema educatiu del País Valencià que s'articula en la nostra llengua.

A la sentència del Tribunal Constitucional, que es va donar a conèixer íntegrament el 9 de juliol de 2010, davant de la visió catalana que considera que el català s'ha d'utilitzar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament universitari i en el no universitari (article 35.1. de l'Estatut d'Autonomia de 2006, però amb una llarga trajectòria jurídica que arrenca de la dècada dels vuitanta del segle passat), hi trobàvem la interpretació següent:

- El catalán debe ser, por tanto, lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza, pero no la única que goce de tal condición, predicable con igual título del castellano en tanto que lengua asimismo oficial en Cataluña. (...) Pero desde ahora hemos de dejar sentado en nuestra argumentación que, como principio, el castellano no puede dejar de ser también lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza.
- (...) no cabe pretender legítimamente que la misma se imparta única y exclusivamente en una de las dos lenguas cooficiales, (...), por constituir la enseñanza en las lenguas oficiales una de las consecuencias inherentes, precisamente, a la cooficialidad. Siendo

⁷⁵ http://www.educacio.ad/index.php?option=com_content&view=article&id=175%3Aformacio-adults-catala-historia&catid=52&Itemid=81.

⁷⁶

http://www.uda.ad/images/stories/documents/normativa/llei_d_ordenacio_de_l_ensenyament_superior/20080716%20%5Bllei%2012-2008%2C%20del%2012%20de%20juny%2C%20d%27ordenaci%C3%B3%20de%20l%27ensenyament%20superior%5D.pdf.

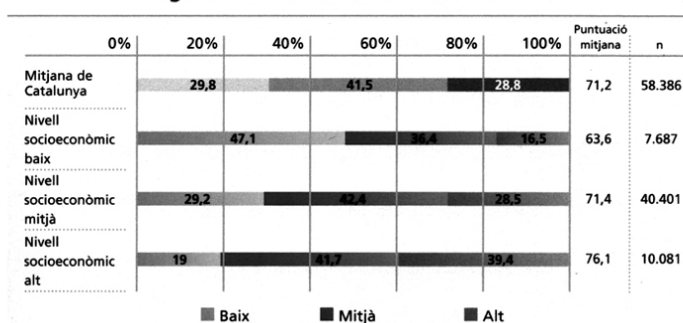
⁷⁷ http://www.uda.ad/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=339.

así que ambas lenguas han de ser no sólo objeto de enseñanza, sino también medio de comunicación en el conjunto del proceso educativo, es constitucionalmente obligado que las dos lenguas cooficiales sean reconocidas por los poderes públicos competentes como vehiculares, siendo en tales términos los particulares titulares del derecho a recibir la enseñanza en cualquiera de ellas. Por tanto resulta perfectamente “legítimo que el catalán, en atención al objetivo de la normalización lingüística en Cataluña, sea el centro de gravedad de este modelo de bilingüismo”, aunque siempre con el límite de que “ello no determine la exclusión del castellano como lengua docente de forma que quede garantizado su conocimiento y uso en el territorio de la Comunidad Autónoma”.

Per tant, sembla que queda clar que el castellà també ha de ser vehicular de continguts curriculars (i no únicament matèria d'ensenyament), és a dir, s'han d'impartir assignatures en aquesta llengua. Ara caldrà veure com es posa en pràctica aquesta sentència: si n'hi ha prou amb l'article 11.4 de la Llei d'educació, que estableix que “en el curs escolar en què els alumnes iniciïn el primer ensenyament, les mares, els pares o els tutors dels alumnes la llengua habitual dels quals sigui el castellà poden instar, en el moment de la matrícula, i d'acord amb el procediment que estableixi el Departament, que llurs fills hi rebin atenció lingüística individualitzada en aquesta llengua” i amb el fet que a l'ensenyament primari s'hagi estipulat que “els centres podran impartir continguts d'àrees no lingüístiques en castellà o en una llengua estrangera, o alternativament es podran utilitzar aquestes llengües en la realització d'activitats previstes en la franja horària de lliure disposició”. L'afirmació, però, “medio de comunicación en el conjunto del proceso educativo” sembla que va bastant més enllà. De fet, les tres sentències dictades pel Tribunal Suprem espanyol el desembre de 2010 basades en aquesta sentència del Tribunal Constitucional i davant de la petició d'uns particulars, va en la mateixa línia d'intentar introduir el castellà també com a llengua vehicular, malgrat que tots els informes demostrin que l'alumnat, en aquest cas de Catalunya, saben tant català com castellà, i saben tant castellà com el de la resta de l'Estat.

En aquest punt és interessant recordar que el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya va publicar, tot just quan s'acabava la legislatura, el document *L'avaluació de sisè de primària 2010*,⁷⁸ on es presentava la síntesi de resultats de la segona prova externa i censal que es va fer (2010) a tot l'alumnat de 6è de primària per comprovar el nivell d'assoliment de les competències bàsiques lingüístiques i matemàtiques.

Gràfic 10 ■ Percentatge d'alumnat situat en els trams de competència en llengua castellana segons el nivell socioeconòmic del centre

Coneixement del castellà segons el nivell socioeconòmic. Font: Departament d'Ensenyament

A l'hora d'analitzar els resultats de llengua catalana i de llengua castellana, en primer lloc cal destacar que les puntuacions mitjanes que obtenen els nostres alumnes tant en català com en castellà són força similars, estadísticament parlant. La puntuació global en competència lingüística en català és de 73,7 (sobre 100) mentre que en castellà s'ha obtingut un 71,2. Ara bé, si agafem

⁷⁸ <http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Consell%20superior%20d'avalua/Pdf%20i%20altres/Static%20file/quaderns18.pdf>.

les subcompetències avaluades podem observar algunes dades significatives. Malgrat que la mitjana sigui superior en català, s'obté un millor resultat en castellà en comprensió lectora (un 77,9 del castellà enfront d'un 77,1 en català). En canvi, l'expressió escrita és superior en català (68,9 enfront d'un 63,5 del castellà). Una primera conclusió sembla indicar-nos que, en aquesta etapa educativa, està una mica —només un mica— més consolidada la llengua vehicular del sistema educatiu, el català, com, d'altra banda, no deixa de ser lògic si és la llengua més utilitzada per impartir les matèries. Ara bé, això no implica que la comprensió lectora sigui igual de bona —o, fins i tot, una mica millor— en castellà, ja que és una llengua omnipresent en tots els àmbits de la societat (especialment els mitjans de comunicació que consumeixen els nostres joves). La pregunta ens la podríem fer al revés: què passaria si el català no fos la llengua vehicular del nostre sistema educatiu? Quins resultats obtindríem d'expressió escrita en aquesta llengua?... Segurament molt per de sota del castellà, perquè la llengua catalana no té la presència social del castellà.

Un altre element interessant és analitzar el percentatge d'alumnat situat en els diversos trams de competència en llengua catalana i en llengua castellana segons el nivell socioeconòmic dels centres. Partim de les premisses següents:

- Si mirem la mitjana de Catalunya, pel que fa a la llengua catalana, el 28,2% obté un nivell alt de resultats, un 43,4% l'obté mitjà i un 28,4, baix.
- Els centres de Catalunya s'han subdividit, segons el nivell socioeconòmic de l'alumnat, en baix, mitjà i alt. No sembla erroni afirmar que, a més nivell socioeconòmic, més presència d'alumnat que té com a llengua familiar el català.
- També s'han subdividit els centres segons la titularitat: privada, privada concertada i pública. Cal pensar que, especialment en ciutats grans i mitjanes, hi ha més presència de catalanoparlants a l'escola privada que no pas a la pública, per raons molt i molt diverses.

Doncs bé, segons el nivell socioeconòmic trobem que el 48,3% de l'alumnat de nivell baix es troba en un tram també baix de competència en llengua catalana. I, pel que fa al castellà (vegeu gràfic anterior), un 47,1% de l'alumnat d'aquest nivell també té un nivell baix en aquesta llengua. Per tant, no sembla que la llengua familiar marqui una tendència clara, ja que, com menys nivell socioeconòmic, menys competència tant en català com en castellà. Paral·lelament, el 39,4% de l'alumnat de nivell socioeconòmic alt té un nivell alt de castellà i un 37,5% el té en català. Curiosament, doncs, en contextos teòricament més catalans es treuen més bon resultats en castellà.

Una altra dada significativa és veure el percentatge d'alumnat situat en els trams de competència en llengua catalana i en llengua castellana segons la nacionalitat. El fet que hi hagi uns resultats força semblants de català que de castellà (64,4 enfront d'un 62,4) ens indica que, malgrat que el català sigui la llengua d'acollida al nostre sistema educatiu, el castellà s'acaba aprenent quasi al mateix nivell. Significativament, l'alumnat procedent de l'Europa occidental treu més bon resultats de castellà que l'alumnat d'origen llatinoamericà. També treuen més bons resultats en castellà l'alumnat de nacionalitat espanyola (on hi ha inclosos tots els catalanoparlants) que no pas aquest alumnat llatinoamericà, amb 7,5 punts de diferència!

En definitiva, unes dades que continuen confirmant que el capital socioeconòmic —i, afegiríem sociocultural— de les famílies és determinant per analitzar els resultats de l'alumnat i no ho és tant la llengua familiar. Les dades també ens indiquen que, per mantenir el nivell de llengua catalana, és imprescindible que continuï sent la llengua vehicular del nostre sistema educatiu. A més, cal recordar que estem analitzant dades de 6è de primària, quatre anys abans de la finalització de l'ensenyament obligatori, que acabarà d'anivellar el coneixement de les dues llengües (només una darrera dada: a les proves d'accés a la Universitat de juny de 2010 la nota mitjana de llengua catalana va ser de 5,75 mentre que la de llengua castellana un 6,62).

Pel que fa al nivell de llengua castellana de l'alumnat de Catalunya comparat amb el de la resta de l'Estat, la publicació per part del Ministeri d'Educació de l'Estat de *La Evaluación General de Diagnóstico 2010*⁷⁹ ens confirma que la competència lingüística en castellà de l'alumnat de Catalunya és a la mitjana de l'Estat i, fins i tot, per sobre de comunitats "monolingües" com Canàries, Extremadura o Andalusia, o de comunitats "bilingües" on el castellà té una presència més gran com a llengua vehicular (Balears, Galícia, Comunitat Valenciana). Vegeu-ne els gràfics següents:

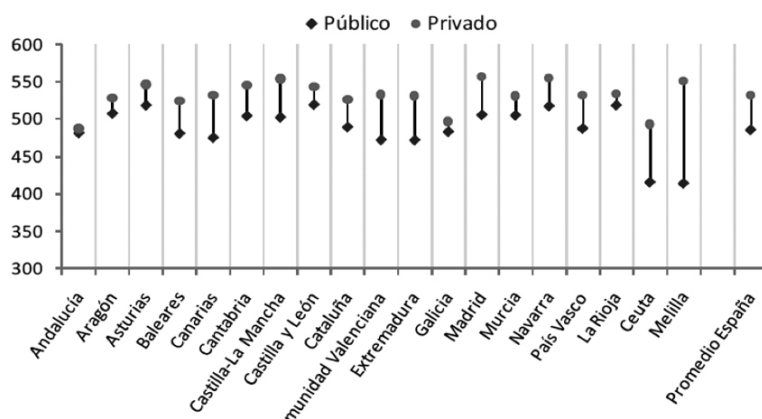
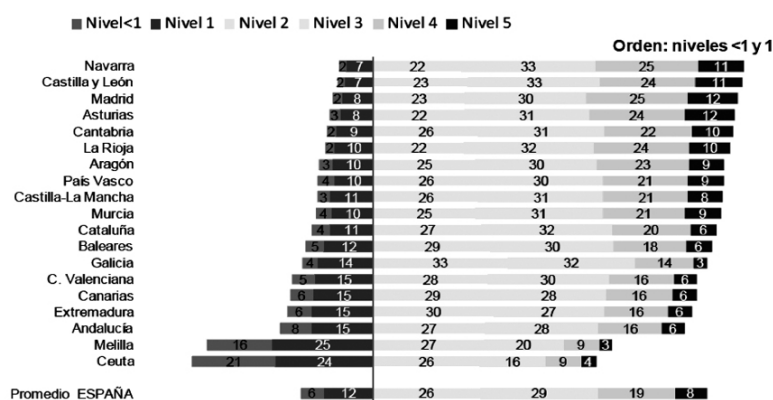

Gráfico 3.3. Niveles de competencia lingüística

La situació de la llengua al sistema educatiu a Catalunya, malgrat l'espasa de Dàmocles jurídica que hem vist en l'inici d'aquest capítol, ha continuat sent, però, com la dels anys anteriors. L'últim any del conseller Ernest Maragall, del PSC, ha representat, en temes lingüístics, una política de continuïtat. S'ha mantingut el Pla per a la Llengua i la Cohesió Social,⁸⁰ les parts més visibles del qual són les aules d'acollida⁸¹ per a l'alumnat nouvingut (1.180 aules el curs 2009-2010, i 1.013 aules el curs 2010-2011) i els plans educatius d'entorn⁸² (95 repartits en 80 municipis), i s'ha continuat desenvolupant el Pla per a l'Actualització del Programa d'Immersion Lingüística⁸³ (que ha arribat a 221 centres i 3.317 professors el curs 2009-2010), que el curs 2010-2011 arribà, per

⁷⁹ <http://www.educacion.gob.es/horizontales/prensa/notas/2011/07/evaluacion-diagnostico.html>.

⁸⁰ http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/pla_lic_nov_09.pdf.

⁸¹ http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/annex1_aules_nov_09.pdf.

⁸² http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/pee/catala/annex3_pla_lic_doc_marc_pee_gener2010.pdf.

⁸³ <http://www.xtec.cat/lic/intro/documenta/pil.pdf>.

primer cop, a centres de secundària, on s'han començat a treballar les estratègies pròpies d'un programa de tractament integrat de llengua i continguts.

Finalment, cal destacar la publicació del decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil,⁸⁴ que estableix en el seu article 3.1.:

- El català, com a llengua pròpia de Catalunya, s'ha d'utilitzar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge. Les activitats internes i externes de la comunitat educativa, tant les orals com les escrites i les comunicacions amb les famílies, han de ser normalment en català.
- Els nens i les nenes tenen el dret a rebre l'ensenyament en català i a no ser separats en centres ni en grups classe diferents per raó de la seva llengua habitual. En tot cas es respectaran els drets lingüístics individuals de l'alumne o alumna, d'acord amb la legislació vigent.
- Totes les referències que fa aquest Decret al català com a llengua pròpia de l'ensenyament a Catalunya s'estenen a l'occità per als centres educatius d'Aran.

Pel que fa a la formació d'adults, a més de les persones que assisteixen a la formació de persones adultes del Departament d'Ensenyament, on, segons el decret 161/2009, de 27 d'octubre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria per a les persones adultes, "el català, com a llengua pròpia de Catalunya, s'utilitza normalment com a llengua vehicular d'ensenyament i d'aprenentatge i en les activitats internes i externes de la comunitat educativa: activitats orals i escrites de l'alumnat i del professorat, exposicions del professorat, llibres de text i material didàctic, activitats d'aprenentatge i d'avaluació", cal destacar, pel que fa al català, la feina del Consorci per a la Normalització Lingüística. Durant el curs 2009-2010 hi ha hagut un total de 127.807 inscripcions. Del total, 117.608 corresponen a inscripcions a cursos presencials i semipresencials als 4.806 cursos de català per a adults, 1.025 han seguit un procés autònom en un centre d'autoaprenentatge i 9.174 han seguit un curs a distància.

Pel que fa a l'àmbit universitari, on la presència de la llengua catalana és molt desigual, depenent de les carreres, i que cal situar per damunt del 60% de les classes,⁸⁵ l'any 2010 s'aprovà el decret 128/2010, de 14 de setembre, sobre l'acreditació del coneixement lingüístic del professorat de les universitats del sistema universitari de Catalunya, que establia en el seu article 3:

- El professorat dels cossos docents universitaris de les universitats públiques ha d'acreditar el coneixement suficient del català en els concursos d'accés convocats per les universitats. Les convocatòries dels concursos d'accés han de preveure com a requisit l'acreditació del coneixement suficient del català.

És a dir, es demanava al professorat un nivell C (C1, segons el Marc europeu comú de referència per a les llengües, que és l'acreditació que en aquests moments es dona a un alumne que acaba 4t d'ESO a Catalunya).

Cal aclarir, però, que, segons l'article 2, àmbit d'aplicació, quedaven exceptuats o eximits d'aquest requisit els professors següents:

⁸⁴ L'educació infantil és l'etapa educativa i voluntària que s'imparteix als infants de zero a sis anys i que s'organitza en dos cicles. El primer, primera infància, comprèn entre els zero i els tres anys, i el segon, primer ensenyament, comprèn entre els tres i els sis anys.

⁸⁵ Podeu consultar: <http://www.llengua.info/continguts.php?seccio=3.6>. Per exemple: a la Universitat de Barcelona el curs 2008-2009 el 64,32% de les classes es feien en català, el 30,60% en castellà i un 5,08% en altres llengües (<http://www.ub.edu/sl/ca/socio/dades/>); a la Universitat Politècnica de Catalunya el curs 2009-2010, el 61,2% de les classes eren en català, el 22,4% en castellà, el 13,7% en anglès i un 2,6 eren bilingües català/castellà —malgrat això de les 285 tesis elaborades aquell curs només 17 eren en català, mentre que 131 eren en castellà, 133 en anglès i 4 en altres llengües (<http://www.upc.edu/sit/pla-llengues-upc/indicadors-linguistics/>); a la Universitat Pompeu Fabra el curs 2009-2010, el 61,60% de les classes es feien en català, el 31,70% en castellà i un 6,70% en anglès (<http://www.upf.edu/llengues/infosocio/dades/>)...

- Queden exceptuats de l'acreditació del requisit del coneixement del català en els processos de selecció el professorat visitant, el professorat emèrit i el professorat que desenvolupi una activitat acadèmica honorària de les universitats públiques i el professorat de categories anàlogues a aquestes que les universitats privades determinin.

Les universitats, d'acord amb la seva normativa interna, poden eximir el professorat de l'acreditació del requisit del coneixement del català segons la temporalitat o les específiques característiques de les tasques acadèmiques vinculades només a la recerca o a la docència en terceres llengües, sempre que en aquest darrer cas s'acrediti el coneixement suficient d'aquestes llengües.

2.3.4 Catalunya del Nord

La situació de la llengua catalana a la Catalunya del Nord és diferent segons les professions, el municipi o les edats, cal dir, però, que tant les escoles que apliquen programes d'immersió lingüística (Bressola, Comte Guifré i Arrels) com les seccions bilingües de les escoles públiques són un veritable motor, possiblement l'únic, per a l'extensió de l'ús entre la població més jove.

Pel que fa a l'ensenyament públic, l'ensenyament del català a la Catalunya del Nord, que depèn de l'Acadèmia de Montpeller,⁸⁶ té diverses modalitats: iniciació, llengua viva i fileres bilingües. També és present a les escoles el Projecte Alberes, que afavoreix l'increment de l'ensenyament-aprenentatge del català a l'escola pública de primària de la Catalunya del Nord amb el suport dels ajuntaments, la Generalitat de Catalunya, el Consell General dels Pirineus Orientals i la Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals, que és qui té la competència en l'àmbit educatiu al Departament. El projecte és gestionat per l'Associació per a l'Ensenyament del Català (APLEC)⁸⁷ i abasta uns 40 pobles de la Catalunya del Nord.

En els quadres següents es pot veure el nombre d'alumnes per nivell i modalitat d'ensenyament (font: Inspecció Acadèmica dels Pirineus Orientals):

Ensenyament del català – Establiments públics – any escolar 2010 / 2011

Primer grau

Iniciació i LVE							
Maternal				Elemental			Total
APLEC	PE*	IE*	Total	APLEC	PE	Total	
2.267	703	71	3.041	3.355	879	4.234	7.275

*PE: professorat escola *IE: intervinent exterior

Escoles maternals	Escoles elementals	Total
24	41	64

Ensenyament bilingüe		
Efectius maternals	Efectius elementals	Total
741	1.313	2.054

Escoles maternals	Escoles elementals	Escoles primàries	Total
16	16	3	35

Total general: 7.275 + 2.054 = 9.329 (d'un total de 36.738 alumnes al Departament).

⁸⁶ Per a més informació podeu consultar: <http://www.crdp-montpellier.fr/languesregionales/catalan/accueil.html>.

⁸⁷ <http://www.aplec.cat/>.

Segon Grau

Llengua i cultura regional, opció i LV2-LV3								
Col·legi				Liceu			Secció pro	Total
LCR	Opció	LV2-3	Total	Opció	LV2-3	Total	Opció fac	
1.068	281	20	1.369	128	186	314	280	1.963

Col·legis	Liceus	Seccions pro	Total
20	8	3	31

Ensenyament bilingüe		
Col·legis	Liceus	Total
583	122	705

Col·legis	Liceus	Total
10	3	13

Total general segon grau públic: $1.963 + 705 = 2.668$ (d'un total de 29.500 alumnes al Departament).

Total públic: $9.329 + 2.668 = 11.997$

Ensenyament del català - Establiments privats - any escolar 2010 / 2011

Primer grau

Iniciació				
Maternal		Elemental		Total
St. Josep Prada	Total	St. Josep Prada	Total	
	20		115	135

Ensenyament bilingüe d'immersió en català	
Maternal + elemental (Bressola)	Total
593	593

Total general primer grau privat: $135 + 593 = 728$ (d'un total de 3.668 alumnes al Departament).

Segon grau

Llengua i cultura regional, opció i LV2-LV3								
Col·legi (Sant Josep)				Liceu (Bon Secours, St. Louis)			Seccions Pro	Total
LCR	Opció	LV2-3	Total	Opció	LV2-3	Total	Opció fac	
152	50	0	202	40	63	103	0	305

Ensenyament bilingüe d'immersió en català		
Col·legis (Bressola - Guifré)	Liceus	Total
111	0	111

Total general segon grau privat: $305 + 111 = 416$ (d'un total de 6.400 alumnes al Departament).

Total privat: $728 + 416 = 1.144$

TOTAL GENERAL PRIVAT + PÚBLIC = $11.997 + 1.144 = 13.141$ (d'un total de 76.306 alumnes al Departament, un 17,22%).

Pel que fa a l'ensenyament de català per a adults, amb una llarga tradició a Catalunya del Nord, cal dir que el curs 2008-2009, era impartit per entitats tan diverses com Òmnium Cultural (amb diferència, l'entitat que atenia més alumnat: més de 300), Casal Jaume I de Perpinyà, Aire Nou de Baó, Casal de l'Albera d'Argelers de la Marenda, Institut Font Nova de l'Ajuntament de Perpinyà, Col·legi d'Advocats de Perpinyà, Hospital Sant Joan de Perpinyà, Associació Cultural Catalana de Cabestany, Escola de Català de Ceret, Català sense Fronteres (Ceret, Enveig, Font-romeu, Sallagosa, Bolquera), Ben viure a llúpia, Ajuntament de Paçà, Ajuntament de Castellnou, Ajuntament de Sant Feliu d'Avall, Okay Reart de Salelles, Associació Catalana de Sant Andreu de Sureda, Associació Llengües de Sant Cebrià, Foment Estevenç de Sant Esteve, Fogar Rural de Vilamulaca i Escola de Català del Voló. En total, hi van assistir 927 alumnes.

2.3.5 Franja

El primer any d'aplicació de la Llei de llengües de l'Aragó⁸⁸ no ha comportat, de moment, un canvi substancial en la situació de la llengua catalana als centres educatius de la Franja. Recordem, en aquest sentit, que al capítol VI de l'esmentada Llei, en concret a l'article 22 (De la enseñanza de las lenguas propias) s'establia el següent:

1. Se garantiza el derecho a la enseñanza de las lenguas y modalidades lingüísticas propias de Aragón en las zonas de uso histórico predominante, cuyo aprendizaje será voluntario. El Gobierno de Aragón, a través del Departamento competente en educación, garantizará este derecho mediante una oferta adecuada en los centros educativos.
2. El anterior derecho también se garantizará en las zonas de transición-recepción y en las localidades en las que haya centros educativos de referencia para el alumnado procedente de municipios de las zonas de utilización histórica predominante de lenguas propias.

De fet, cal recordar que aquestes classes es fan des del curs 1984-1985. L'1 d'octubre de 1985, el Govern central ja va reconèixer oficialitat a l'ensenyament del català a la Comunitat Autònoma d'Aragó i ho va fer mitjançant una resolució del Ministeri d'Educació i Ciència i un posterior conveni entre aquest ministeri i la Conselleria de Cultura i Educació de la Diputació General d'Aragó.

En tot cas, la Llei de llengües d'Aragó el que ha fet és obrir el camí a l'expansió d'aquest ensenyament del català. Fixem-nos el que diu l'article 23 (Uso curricular):

1. En las zonas de utilización histórica predominante de las lenguas propias se garantizará que su enseñanza, junto al castellano, se establezca en todos los niveles y etapas como materia integrante del currículo. Los contenidos de la materia de lengua propia tendrán en cuenta las modalidades y variedades locales.
2. El Gobierno de Aragón impulsará la edición de materiales didácticos para ser utilizados en las asignaturas de lenguas propias en los centros educativos de Aragón.

Pel que fa al professorat, l'article 26 de l'esmentada Llei determina:

1. Se garantizará la adecuada formación inicial y permanente, así como la capacitación del profesorado necesario para la enseñanza de las lenguas propias. Para el acceso a las plazas destinadas a su enseñanza se acreditará, de la forma que reglamentariamente se establezca, el conocimiento de las mismas, teniendo en cuenta las modalidades lingüísticas locales.

⁸⁸ Podeu consultar-ne el text íntegre a: <http://www.boa.aragon.es/cgi-bin/BOAE/BRSCGI?CMD=VERDOC&BASE=BOLE&PIECE=BOLE&DOCR=3&SEC=FIRMA&RNG=200&SEPARADOR=&&PUBL=20091230>.

2. Los profesores serán capacitados progresivamente en el conocimiento de las lenguas propias de forma voluntaria y gradual.
3. El profesorado de las lenguas propias estará sometido al mismo régimen jurídico que el profesorado de las restantes materias del currículo.

Durant el curs 2009-2010, la presència de la llengua catalana als centres educatius dels territoris catalanoparlants que avui són a l'Aragó podia ser de dos tipus: com a assignatura d'oferta obligada als centres educatius, amb valor curricular, però de lliure elecció per part de l'alumnat; en centres educatius amb projecte lingüístic, en els quals, a més de fer-se l'assignatura de llengua catalana, es poden fer assignatures en llengua catalana, és a dir, el català esdevé, en aquest cas, llengua vehicular (els alumnes fan entre un 20% i un 30% del currículum de català i en català).

Cal dir que, des del curs 2007/2008, es reconeix el nivell intermedi de llengua catalana (B) als alumnes que acaben l'ensenyament secundari obligatori si tenen el "títol de graduació en educació secundària (ESO), sempre que s'hagi cursat i aprovat l'assignatura de llengua catalana durant la totalitat de l'educació secundària obligatòria i, com a mínim, quatre cursos de l'educació primària a centres de l'Aragó. Per acreditar les condicions acadèmiques esmentades, cal aportar un certificat expedit amb aquesta finalitat, a sol·licitud de la persona interessada, per l'òrgan competent que determini el govern d'Aragó".⁸⁹

En els quadres següents es pot veure el percentatge d'alumnat dels territoris on el català és la llengua d'"utilització històrica" que assisteix a classes de llengua catalana el curs 2009-2010. Cal destacar que l'única població no-catalanoparlant on es fan classes de llengua catalana és Graus, atès que es considera zona de "transició-recepció" ja que acull alumnes de Benavarri, Montanui...:

CENTRES EDUCATIUS DE LA PROVÍNCIA DE SARAGOSSA			
Nivell educatiu	Total alumnes	Total català	Xifra percentual
Infantil	135	120	88,9%
Primària	372	333	89,5%
ESO	188	112	60,0%

CENTRES EDUCATIUS DE LA PROVÍNCIA DE TEROL			
Nivell educatiu	Total alumnes	Total català	Xifra percentual
Infantil	192	145	75,5%
Primària	421	269	63,8%
ESO	71	21	29,5%

CENTRES EDUCATIUS DE LA PROVÍNCIA D'OSCA			
Nivell educatiu	Total alumnes	Total català	Xifra percentual
Infantil	624	590	94,54%
Primària	1.448	1.349	93,16%
ESO	988	745	75,40%
Batxillerat	254	153	60,23%

TOTAL CENTRES EDUCATIUS DE LA FRANJA			
Nivell educatiu	Total alumnes	Total català	Xifra percentual
Infantil	951	855	89,90%
Primària	2.241	1.951	87,09%
ESO	1.247	878	70,04%
Batxillerat	254	153	60,23%
TOTAL	4.693	3.837	81,76%

⁸⁹ ORDRE VCP/491/2009, de 12 de novembre (DOGC 5511, del 23), per la qual es refonen i s'actualitzen els títols, diplomes i certificats equivalents als certificats de coneixements de català de la Secretaria de Política Lingüística Modificada per l'Ordre VCP/233/2010, de 12 d'abril (DOGC 5610, del 19).

A més, hi ha cinc centres de la zona que tenen projecte lingüístic (tres de secundària i dos de primària). El centre d'educació infantil i primària Miguel Servet de Fraga el té implantat a tots els cursos i el centre d'educació infantil i primària San José de Calasanz també de Fraga només el té fins a tercer curs de primària. Pel que fa als tres centres de secundària, només l'Institut Ramón J. Sender de Fraga tindrà el curs 2010-2011 la primera promoció que ha estudiat alguna matèria en català a tot l'ESO. Pel que fa als altres dos instituts, l'IES Bajo Cinca de Fraga i l'IES La Llitera de Tamarit de la Llitera durant aquest mateix curs els primers alumnes del programa fan 3r d'ESO.

Centres amb projecte lingüístic (Osca) curs 2009-2010			
Nivell educatiu	Total alumnes	Total català	Xifra percentual
Infantil	305	273	89,51%
Primària	374	301	80,48%
ESO	436	214	49,08%

2.3.6 Illes Balears

La situació de la llengua catalana al sistema educatiu a les Illes Balears i Pitiüses no ha variat substancialment en aquest darrer any del Govern Antich (el [Govern de les Illes Balears](#) de la setena legislatura —2007-2011— va ser fruit d'un pacte entre [PSIB-PSOE](#), [Bloc per Mallorca](#), [UM](#), [Eivissa pel Canvi](#) i [PSM-VERDS](#) —l'anomenat oficialment [Acord per l'estabilitat política i el futur sostenible de les Illes Balears](#) i popularment [Pacte de Progrés](#) o Pacte de Centre-esquerra). En tot cas, en matèria de política lingüística a l'ensenyament no universitari, cal destacar que ha continuat l'estreta col·laboració que s'ha mantingut en aquests darrers anys amb el Govern de Catalunya, amb la realització, per exemple, de materials didàctics conjunts.

L'Informe del sistema educatiu de les Illes Balears 2008/2009,⁹⁰ que fou aprovat el dia 31 de gener de 2011 pel Ple del Consell Escolar de les Illes Balears, ens dona una informació prou detallada sobre la situació de la llengua catalana als centres educatius de les Illes, per nivells educatius.

Pel que fa a l'educació infantil de 2n cicle, i segons el Departament d'Inspecció Educativa (DIE):

CENTRES AMB ENSENYAMENT EN CATALÀ A EDUCACIÓ INFANTIL2				
	2007/08		2008/09	
	Públics	Concertats i privats	Públics	Concertats i privats
Mallorca	91,0%	57,0%	98,0%	72,0%
Menorca	94,0%	80,0%	94,4%	80,0%
Eivissa i Formentera	87,9%	20,0%	97,2%	50,0%
Illes Balears	91,0%	56,0%	97,6%	70,9%

Font: DIE

Cal aclarir, però, que per àmbits territorials aquests percentatges poden variar lleugerament (dades 2008/2009):

⁹⁰ http://balearweb.net/ceib/informe_08_09/01_COMPLET_2008_2009.pdf.

ENSENYAMENT EN CATALÀ A EDUCACIÓ INFANTIL-2				
	Centres		Alumnat	
	Públics	Concertats i privats	Ensenyament públic	Ensenyament concertat i privat
Palma	95,7%	61,4%	99,1%	58,4%
Part Forana	99,1%	87,1%	99,2%	90,8%
MALLORCA	98,0%	72,0%	99,2%	68,7%
MENORCA	94,4%	80,0%	94,2%	82,8%
PITIÜSES	97,2%	50,0%	97,0%	30,8%
ILLES BALEARS	97,6%	70,9%	98,3%	67,2%

Font: DIE

I, finalment, cal tenir en compte que, quan es parla d'ensenyament en català, no sempre es vol dir que el 100% de les classes⁹¹ es facin en llengua catalana. Així, al curs 2008/2009, la presència del català era la següent:

ENSENYAMENT EN CATALÀ PER ÀMBITS				
	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Illes Balears
Tots els àmbits ²²	89,5%	91,3%	90,5%	89,8%
2 àmbits	5,7%	4,3%	7,1%	5,8%
1 àmbit	2,2%	0,0%	0,0%	1,7%
Cap àmbit	2,6%	4,3%	2,4%	2,7%

Font: DIE

Pel que fa a l'educació primària, cal notar un retrocés important de l'ensenyament en català (segurament faltaria un estudi més acurat per saber el significat real d'aquestes dades, perquè, com veurem, són oposades a les d'educació infantil i a les d'educació secundària obligatòria):

CENTRES AMB ENSENYAMENT EN CATALÀ A EDUCACIÓ PRIMÀRIA				
	2007/08		2008/09	
	Públics	Concertats i privats	Públics	Concertats i privats
Mallorca	87,1%	42,2%	79,2%	32,5%
Menorca	84,0%	28,6%	66,7%	28,6%
Eivissa i Formentera	74,8%	00,0%	60,0%	20,0%
Illes Balears	84,8%	38,8%	76,0%	31,6%

Font: DIE

Pel que fa a les dades del curs 2008-2009, es constata clarament que l'ensenyament públic està molt més catalanitzat i que, en diferència, la part forana de l'illa de Mallorca és també on s'ha produït una catalanització més accentuada del sistema educatiu balear.

⁹¹ En aquest context de l'educació infantil, els àmbits fan referència a les tres àrees de coneixement curriculars: àrea de coneixement de si mateix i autonomia personal, àrea de coneixement de l'entorn i àrea de llenguatge: comunicació i representació.

ENSENYAMENT EN CATALÀ A EDUCACIÓ PRIMÀRIA				
	Centres		Alumnat	
	Públics	Concertats i privats	Ensenyament públic	Ensenyament privat
Palma	67,4%	18,8%	81,9%	26,0%
Part Forana	84,3%	51,4%	88,3%	60,6%
MALLORCA	79,2%	32,5%	86,2%	37,2%
MENORCA	66,7%	28,6%	73,0%	29,2%
PITIÜSES	60,0%	20,0%	70,6%	28,9%
ILLES BALEARS	76,0%	31,6%	82,5%	36,3%

Font: DIE

ENSENYAMENT EN CATALÀ PER ÀREES				
	Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Illes Balears
Totes les àrees	62,9%	56,0%	55,0%	62,0%
4 àrees	21,9%	20,0%	25,0%	22,1%
3 àrees	10,1%	20,0%	15,0%	11,6%
2 àrees	2,1%	4,0%	5,0%	2,6%
1 àrea	0,8%	0,0%	0,0%	0,7%
Cap àrea	2,1%	0,0%	0,0%	1,0%

Font: DIE

ENSENYAMENT EN CATALÀ PER NIVELL EDUCATIU A EDUCACIÓ PRIMÀRIA				
	Centres		Alumnat	
	Públics	Concertats i privats	Centres públics	Centres concertats i privats
1r	86,1%	40,0%	86,0%	35,6%
2n	86,3%	43,2%	86,1%	36,7%
3r	83,3%	42,1%	82,6%	37,0%
4t	82,1%	43,2%	80,9%	38,2%
5è	82,6%	40,0%	79,0%	37,1%
6è	81,1%	36,8%	79,8%	33,4%

Font: DIE

Pel que fa a l'educació secundària obligatòria, cal notar l'augment espectacular de l'ensenyament en català als centres públics (que contrasta amb les dades que havíem observat a l'educació primària):

CENTRES AMB ENSENYAMENT EN CATALÀ A EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA				
	2007/08		2008/09	
	Públics	Concertats i privats	Públics	Concertats i privats
Mallorca	59,7%	32,6%	78,7%	37,8%
Menorca	78,6%	17,9%	85,7%	28,6%
Eivissa i Formentera	45,0%	00,0%	80,0%	20,0%
Illes Balears	40,3%	29,2%	79,7%	36,0%

Font: DIE

La distribució geogràfica ens indica que Menorca i la Part Forana de Mallorca són les zones on més s'han catalanitzat els centres:

ALUMNAT QUE VA REBRE ENSENYAMENT EN CATALÀ PER TITULARITAT DE CENTRE I ILLA		
	Centres públics	Centres concertats i privats
Palma	68,9%	21,4%
Part Forana	83,4%	53,6%
MALLORCA	78,1%	31,2%
MENORCA	92,4%	30,3%
PITIÜSES	75,3%	13,1%
ILLES BALEARS	79,0%	30,2%

Font: DIE

ALUMNAT QUE VA REBRE ENSENYAMENT EN CATALÀ PER NIVELL EDUCATIU		
	Centres públics	Centres concertats i privats
1r	75,1%	32,2%
2n	78,0%	30,5%
3r	76,3%	28,6%
4t	72,0%	29,2%

Font: DIE

Com podem veure en aquest quadre darrer, i tal com passa a l'educació infantil i a l'educació primària, a mesura que augmenta el nivell educatiu disminueix el percentatge d'ensenyament en català.

Pel que fa a l'ensenyament universitari, les dades del curs 2007-2008 ens permeten comprovar que un 51,67% del professorat fa classes en llengua catalana; un 44,11% en fa en llengua castellana, i un 2,38% en fa en llengües estrangeres. S'ha de precisar que les dades esmentades indiquen tendències majoritàries.⁹²

2.3.7 País Valencià

El Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-Intersindical Valenciana), en el seu informe⁹³ sobre l'ensenyament en valencià a l'ensenyament obligatori durant el curs 2010-2011, afirma que només un 29% de l'alumnat del País Valencià rep l'ensenyament en valencià (sigui en un programa d'ensenyament en valencià –PEV– sigui en un programa d'immersió lingüística en valencià –PIL). La resta de l'alumnat o bé fa únicament l'assignatura de valencià (que no és obligatòria en els territoris històricament no-catalanoparlants del País Valencià) o bé fa programes d'incorporació progressiva (PIP), on, a part de l'assignatura de valencià, a partir de 3r de primària es fa, com a mínim, una assignatura en la nostra llengua.⁹⁴

L'estudi també indica que l'educació en valencià creix, però a un ritme molt lent de l'1% anual, malgrat que hi hagi molta més demanda, no atesa per l'administració valenciana. També s'hi pot observar que, mentre a l'educació infantil un 35,9% de l'alumnat estudia en valencià i a l'educació primària ho fa un 33,3%, a l'educació secundària només ho fa un 27,3%, al batxillerat un 18% i a la formació professional un 4,6%. Aquesta esclatxa també es pot observar entre la xarxa pública i la xarxa privada: un 93,09% de l'alumnat que fa l'ensenyament en valencià ho fa en centres públics. A part d'una altra esclatxa també molt significativa: com més al nord més valencià, com

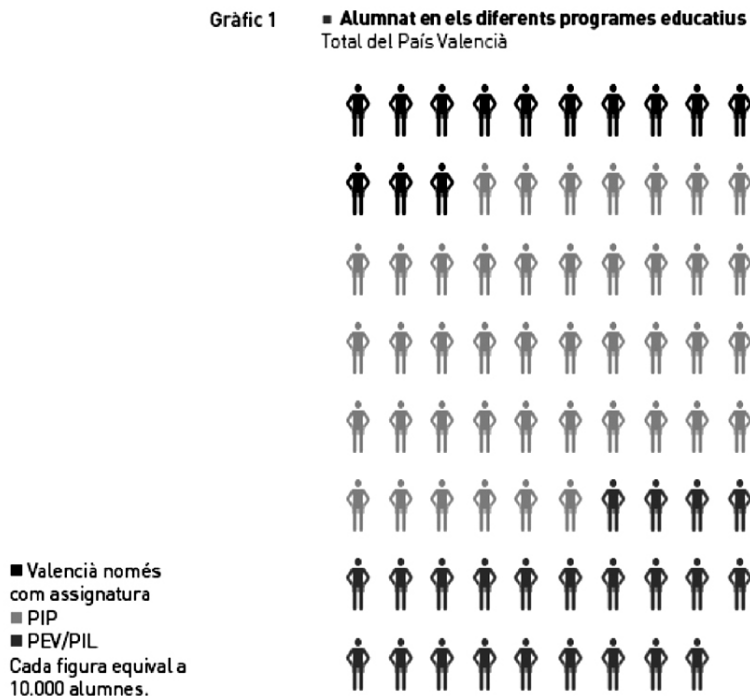
⁹² <http://www.doredin.mec.es/documentos/01220103007261.pdf>.

⁹³ <http://www.intersindical.org/stepv/polival/informevalencia2011.pdf>.

⁹⁴ Per a més informació sobre els programes d'educació bilingüe que s'imparteixen al País Valencià, consulteu: http://www.edu.gva.es/ocd/sedev/val/pro_edu_bil.htm.

més al sud del país més ensenyament en castellà. Resumint: com més cap al sud del territori, menys valencià; com més edat té l'alumnat, menys valencià; com més ensenyament privat, menys valencià.

Segons dades de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana, actualment hi ha 726 centres de primària i 302 de secundària que fan ensenyament en valencià.

Font: Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV-Intersindical Valenciana)

Pel que fa a la presència del català a la Universitat, algunes de les dades de les quals disposem ens indiquen que la situació és especialment greu. Per exemple, a la Universitat d'Alacant⁹⁵ el curs 2007/2008 (últim del qual tenim dades) només un 5,12% dels crèdits eren en català (dels quals la majoria eren de la docència impartida pel Departament de Filologia Catalana). En llengua estrangera es feien un 3,41% dels crèdits (l'any 2004/2005 aquest percentatge havia arribat al 9,48%). A la Universitat de València,⁹⁶ el curs 2007-2008 només un 24,8% de l'alumnat triava com a llengua de preferència a l'hora de matricular-se el valencià (a Alacant, la demanda de docència en valencià era del 7,8% el curs 2008-2009 al qual es podria sumar un altre 7,8%, que eren les persones a les quals els era indiferent l'ús del català o del castellà a la docència).⁹⁷ És, especialment greu, però, la situació a la Universitat Miguel Hernández d'Elx, en la qual no hi ha cap assignatura en la nostra llengua.

⁹⁵ <http://www.ua.es/spv/docencia/docenciaimpartida.html#universitat>.

⁹⁶ <http://www.uv.es/spl/v/docs/consultes/informes/Coneixements%2007-08.pdf>.

⁹⁷ <http://www.ua.es/spv/docencia/demandadocencia.html>.

Per fer-nos una idea final del que passa al conjunt de les universitats valencianes, només cal observar aquestes quadres:⁹⁸

	valencià	castellà	indiferent	no ho sap + no anreg.	Total
UMH	4,5	85,6	7,9	2,0	100
UA	7,8	82,9	7,8	1,5	100
UPV	17,5	63,5	19,0	-	100
UV-EG	24,9	62,7	12,0	0,4	100
UJI	35,9	50,3	13,9	5,6	100

Taula I-2. «Demanda» de llengües de docència per l'estudiantat segons universitat
Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2008/09.

	En valencià	En castellà	En una altra llengua
UV-EG (2007-08)	23,93	72,48	3,58
UJI (2008-09)	21,30	71,60	7,10
UPV (2008-09)	7,80	87,40	4,50
UA (2007-08)	5,12	90,35	7,50
UMH (2008-09)	0,00	100,00	0,00

Taula I-3. Llengües d'impartició de la docència (percentatge sobre crèdits totals) segons universitat
Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2007/08/09.

	demanda	crèdits impartits
UMH	4,5	0,0
UA	7,8	5,1
UPV	17,5	7,8
UV-EG	24,9	23,9
UJI	35,9	21,3

Taula I-4. Demanda de docència en valencià expressada per l'estudiantat (% sobre total d'estudiantat) i crèdits impartits en valencià (% sobre total de crèdits impartits) i universitats valencianes
Font: Serveis lingüístics universitaris. Curs 2007/08/09.

⁹⁸ Extrems de l'estudi *Els usos lingüístics a les universitats públiques valencianes* d'Artur Aparici i Rafael Castelló (editors), publicat per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i disponible a: <http://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/ulupv.pdf>.

2.4 Els mitjans de comunicació i les indústries culturals

Bernat López López
Universitat Rovira i Virgili

2.4.1 Premsa diària

L'any 2010 no va variar la situació pel que fa a la proporció català/castellà en l'oferta de premsa diària de Catalunya, amb la notable excepció de l'aparició el novembre d'aquest any del nou diari *Ara*, íntegrament redactat en la llengua pròpia: sense incloure aquest darrer, del total de 33 rotatius amb difusió en aquest territori el 2010, tan sols 9 eren en català (un 27,3%), per 24 en castellà.⁹⁹ Si comptem exemplars difosos el panorama encara és més negatiu per a la llengua pròpia, ja que tan sols un 13,4% de les més de 1,216 milions de còpies difoses a Catalunya de mitjana diària van correspondre a rotatius en català, dues dècimes menys que el 2009, però cinc més que el 2008. La propera edició de l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana* podrà comptabilitzar el nou diari en català, a més de l'edició en aquesta llengua de *La Vanguardia*, la qual cosa segurament comportarà una millora de les dades globals d'oferta i de difusió de premsa diària en llengua pròpia. Les dades d'audiència confirmen la situació minoritària del consum de diaris en català: segons el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura (any mòbil març de 2010-febrer de 2011), tan sols un 29,2% dels lectors de premsa diària llegeixen diaris en català, per un 85,4% en castellà. La penetració (percentatge de la població de 14 anys o més que consumeix el mitjà en qüestió) dels diaris en català va ser d'un 12% el 2010, per un 35,9% en castellà.

En el subsector dels diaris de pagament les xifres varien lleugerament: el 2010 un 23% de les 26 capçaleres amb implantació a Catalunya, i un 17,7% dels exemplars difosos, van ser en llengua pròpia. Aquest últim percentatge va a la baixa des que el 2006 va assolir un 19,9%. Dins d'aquest subsector trobem dos extrems: la categoria més catalanitzada és la dels diaris d'abast local i comarcal, ja que un 58,2 dels exemplars que van difondre el 2010 eren en llengua pròpia (igual que el 2009),¹⁰⁰ mentre que en l'altre extrem trobem la premsa especialitzada (esportiva i econòmica), que s'edita íntegrament en castellà, amb l'excepció d'*El Nou Esportiu*.¹⁰¹

La premsa diària gratuïta és el subsector que a Catalunya presenta un panorama més negatiu per al català: tot i que l'oferta consisteix en tres capçaleres en català per quatre en castellà, tan sols un 8,4% dels exemplars distribuïts van correspondre el 2010 a gratuïts en llengua pròpia, gairebé tres dècimes menys que el 2009, però quatre més que el 2008. La principal raó és que aquests rotatius es distribueixen a Lleida i a Tarragona, mentre que els quatre en castellà totalment o majoritàriament estan implantats a l'àrea metropolitana de Barcelona, la qual cosa redunda en xifres de distribució molt més altes.

La situació de precarietat de la premsa diària en català a la resta de territoris del domini no ha variat entre 2009 i 2010. Al País Valencià continua sense editar-se cap rotatiu en valencià. Segons Rafael Xambó, "la situació del català a la premsa diària editada al País Valencià gairebé no s'ha modificat en les darreres dècades. La seua presència és anecdòtica, ocasional i merament testimonial" (Xambó, 2010: 10), i es limita a unes poques pàgines dels diaris *El País* i *Levante-EMV*.

A les Balears s'edita un únic diari en català, el *DBalears* o *Diari de Balears*, que assoleix una difusió mitjana (no controlada per OJD) de 8.000 exemplars de dilluns a dissabte, i uns 10.000 els

⁹⁹ Es compten per separat les edicions en castellà i en català d'*El Periódico de Catalunya* i del *Segre*. S'inclou diaris de pagament i gratuïts, i de difusió comarcal, nacional o estatal.

¹⁰⁰ Per bé que en l'oferta continuen predominant les capçaleres en castellà (*Diari de Tarragona*, *Segre* en castellà, *Diari de Sabadell*, *Diari de Terrassa* i *La Mañana*) sobre els diaris en català (*El Punt*, *Regió 7*, *Segre* en català i *Diari de Girona*).

¹⁰¹ No comptabilitzat per OJD ja que es difon majoritàriament encartat en diversos diaris catalans.

diumenges.¹⁰² El 2010 l'*Avui* i *El Periòdic de Catalunya* (versió en català) van difondre conjuntament uns 350 exemplars de mitjana diària a les Illes, i uns 300 al País Valencià, xifres que podem considerar simbòliques (dades d'OJD). A Andorra, en canvi, el panorama és força més positiu per al català, ja que els quatre rotatius que s'hi editen estan redactats en la llengua nacional: *Diari d'Andorra*, *El Periòdic d'Andorra* i els gratuïts *Més Andorra* i *Bondia*.

2.4.2 Publicacions no diàries

La dispersió i la volatilitat d'aquest sector fa difícil diagnosticar el grau de normalització que hi assoleix la llengua pròpia. A Catalunya, el 2010 van ser visibles al Baròmetre un total de 90 setmanaris i bisetmanaris,¹⁰³ un 64,5% dels quals eren en català, tot i que tan sols un 37,5% dels 4,382 milions de lectors agregats d'aquest subsector van correspondre a aquestes capçaleres. Les xifres són més negatives quan ens referim a revistes d'altra periodicitat visibles al Baròmetre del 2010, un total de 343, tan sols un 38,5% de les quals van correspondre a capçaleres en català. Els lectors agregats d'aquestes darreres van assolir només un 23% del total. Aquestes xifres són congruents amb les dades de penetració proporcionades pel Baròmetre: el 2010 tan sols un 15,7% de la població catalana de 14 anys o més va declarar haver consumit setmanaris en català, per un 26,2% en castellà. Aquests percentatges estan força estabilitzats des de la primera edició del Baròmetre el 2007 (López, 2009). En l'any mòbil març de 2010-febrer de 2010, un 46,9% dels lectors de revistes consumien revistes en català, per un 55,8% en castellà.

Una anàlisi pròpia del dinàmic i expansiu subsector de les revistes gratuïtes revela una realitat molt més positiva per a la normalització del català a Catalunya: de les aproximadament 167 capçaleres d'aquest tipus existents el març de 2011, un 82% eren majoritàriament o totalment en català, tres punts més que el mateix mes de 2009. I un 83,3% dels exemplars distribuïts eren en llengua pròpia, percentatge que representa un important salt des del 60% de 2009. La crisi econòmica sembla haver afectat més severament les revistes gratuïtes en castellà.

L'absència d'estudis específics i de dades actualitzades dificulta el seguiment de l'evolució del sector dels setmanaris i les revistes en català a altres territoris del domini lingüístic entre 2009 i 2010, però està clar que aquest continua essent clarament minoritari, tant pel que fa a l'oferta com al consum. Per exemple, de les 142 publicacions sòcies de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català a mitjan 2011, només 11 tenien la seva seu i el seu àmbit de difusió principal fora de Catalunya: sis al País Valencià i cinc a les Illes.

La fundació, l'abril de 2010, de l'Associació de Publicacions Periòdiques Valencianes va suposar una fita significativa en el sector, amb la seva cinquantena de capçaleres associades.¹⁰⁴ Però el fet que en el moment d'escriure aquestes línies encara no compti amb un lloc web propi es pot interpretar com un símptoma de vitalitat limitada.

Xambó assenyala que "quant a premsa no diària (...) la majoria s'editen en castellà i tenen la seu a Madrid o a Barcelona", essent el setmanari *El Temps* l'experiència més reeixida en català. "La resta de revistes en català (...) tenen una difusió reduïda i un caràcter especialitzat" (Xambó, 2010: 10). Per a aquest autor, una de les causes principals de la feblesa del sector és la inexistència d'ajuts institucionals de la Generalitat valenciana a l'edició de premsa en valencià. Martínez Sanchis informa de l'existència de 19 periòdics en valencià, amb un tiratge mitjà conjunt de 62.450 exemplars; "no obstant això, el castellà domina la premsa comarcal valenciana", amb 69 periòdics locals d'informació general en castellà del total de 87 existents el 2007 (Martínez Sanchis, 2010: 45). Segons aquest autor, l'únic àmbit a on el valencià presenta una certa solidesa

¹⁰² Segons comunicació personal amb el departament de publicitat del diari, en consulta telefònica feta el 6 de juny de 2011.

¹⁰³ Els que van assolir un llindar mínim de 4.000 lectors.

¹⁰⁴ http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0520670, consultat el maig de 2011.

és el de les revistes “vinculades al món universitari, la cultura, l’ensenyament, l’art i temàtiques socials” (2010: 46).

Pel que fa a les Balears, sembla que la llengua catalana gaudeix de millor salut a la premsa no diària. Segons Martínez Sanchis (2010), a Mallorca el 80% dels periòdics locals o *premsa forana* s’editen en català. A mitjan 2011 l’Associació de Premsa Forana de Mallorca agrupava 42 capçaleres, la gran majoria en llengua pròpia, mentre que l’Associació de Premsa local de Menorca comptava per les mateixes dates amb quatre associats, tots editats en català, i l’Associació de Revistes Locals de Menorca en tenia tres, igualment en llengua pròpia. Un altre indicador és que a principis de 2011, de les 130 publicacions en paper membres de l’Associació Catalana de la Premsa Gratuïta i Mitjans Digitals, n’hi havia 18 de les Illes Balears, la majoria redactades en català.¹⁰⁵

2.4.3 Ràdio

Entre 2009 i 2010 ha continuat progressant la normalització del català a la ràdio a Catalunya. De les 9 cadenes generalistes de cobertura estatal o autonòmica recollides al Baròmetre de 2010, quatre eren en català (Catalunya Ràdio, RAC 1, COM Ràdio i Ràdio 4), mentre que en la ràdio musical la distribució va ser de 7 radiades en català i 12 en castellà, i en la ràdio informativa, una en català i quatre en castellà. Aquestes proporcions gairebé no han canviat des de 2007. Les dades d’audiència són més favorables per al català: el 2010 un 55,7% de la suma de les audiències acumulades de les cadenes generalistes va correspondre a emissores en la llengua pròpia, tres punts més que el 2009 i set més que el 2007. Aquest avanç del català en la ràdio generalista és atribuïble en bona mesura a l’èxit de l’emissora privada RAC1, del grup Godó, la qual ha experimentat un enorme increment de la seva audiència en els últims anys, fins al punt de disputar el lideratge històric de Catalunya Ràdio. Tot i que malgrat aquest auge de RAC1, les audiències de l’emissora pública no s’han reduït substancialment.

En l’àmbit de la ràdio temàtica informativa, l’única cadena en català, Catalunya Informació, va suposar un 52,7% de la suma de les audiències acumulades del subsector, tot i que aquí el català reula en els últims anys per efecte del sorgiment de noves cadenes en castellà de cobertura estatal. En canvi, en el subsector de la ràdio musical les bones audiències de RAC 105 i de les emissores del grup Flaix no són suficients per contestar l’hegemonia de les radiofòrmules radiades majoritàriament o totalment en castellà, que acaparen un 76,3% de la suma de les audiències acumulades del subsector. No es disposa de dades sistematitzades per a l’àmbit de la ràdio local i comarcal, però es pot afirmar que el català hi predomina de forma aclaparadora en les programacions que no es fan en cadena. Les dades del Baròmetre per a l’any mòbil març de 2010-febrer de 2011 confirmen que la ràdio és el mitjà més catalanitzat: un 54,9% dels oients habituals escolten ràdio en català, per un 59,9 en castellà, la diferència menor entre ambdues llengües de tots els mitjans i suports analitzats.

Al País Valencià i les Illes Balears la situació minoritària del català a les ones radiofòniques no ha variat entre 2009 i 2010. A escala autonòmica continuen operant-hi dues cadenes en llengua pròpia a les Illes (IB3 Ràdio, del Govern Balear, i Ona Mallorca, del Consell de Mallorca)¹⁰⁶ i dues al País Valencià (Ràdio 9 i Sí Ràdio, de la Generalitat). En aquest darrer territori, segons Rafael Xambó, “el fort predomini de la programació en cadena, centralitzada des de Madrid i realitzada en espanyol, la concentració de l’audiència en les grans cadenes estatals, la incapacitat de la ràdio pública autonòmica per guanyar-se un espai suficient, el tancament de Ràdio 4 (...) i el

¹⁰⁵ <http://www.acpg.cat/noticies/detail.php?id=663>, consultat el maig de 2011.

¹⁰⁶ Durant els primers mesos de 2010 IB3 Ràdio va assolir la xifra rècord de 28.000 oients. Font: http://ib3noticies.com/20100602_75588-ib3-radio-consolida-el-seu-record-d%E2%80%99audiencia-28-000-oients.html, consultat el maig de 2011.

desenvolupament precari i tardà de les ràdios municipals serien les principals causes del baix nivell de presència del català a la ràdio” en aquest territori (Xambó, 2010: 11). Martínez Sanchis informa que “l’audiència de Ràdio 9 (50.000 oients el 2007) està molt per baix de la ràdio estatal”, mentre que la musical “Sí Ràdio passa desapercibuda” (Martínez Sanchis, 2010: 45). Tot i això, les dades d’audiència de Ràdio 9 han anat en augment fins assolir els 79.000 oients de dilluns a divendres a finals de 2010.¹⁰⁷

En canvi, el valencià té més presència a les ràdios municipals, amb un total de “23 emissores amb un nivell mitjà-alt de català”; la Xarxa d’Emissores Municipals Valencianes, creada el 2006 i que agrupa una dotzena d’estacions, impulsa la programació en aquesta llengua (Martínez Sanchis, 2010: 46). Això ve contrarestat pel fet que l’audiència d’aquestes emissores “és molt reduïda” (Martínez Sanchis, 2010: 42).

La llengua pròpia també gaudeix de més presència a les emissores locals de les Illes Balears. El febrer de 2011 es va constituir la xarxa Xerram, que agrupa 12 emissores locals mallorquines més Ona Mallorca, totes elles amb emissions majoritàriament en llengua catalana.¹⁰⁸ A Andorra, la proximitat geogràfica a Catalunya i el caràcter de llengua oficial única del català fan que també a la ràdio la llengua nacional hi presenti un millor estat de salut. Les emissores públiques Ràdio Nacional d’Andorra i Andorra Música estan radiades íntegrament en català. A això cal afegir l’àmplia oferta en aquesta llengua provinent de Catalunya.

2.4.4 Televisió

El desplegament complet de la TDT ha suposat que la proporció de l’oferta de televisió en català sobre el total de canals de cobertura estatal o autonòmica hagi reculat respecte a l’última edició d’aquest l’informe: a mitjan 2009 s’hi difonien 9 en llengua pròpia per 23 en castellà i dos mixtos; dos anys després les llars catalanes en reben 9 en català, 33 en castellà i tres mixtos. Així doncs, els canals en llengua pròpia han passat de representar el 26,5% dels que es reben a tota Catalunya el 2009 a un 20% el 2011. En contrast, en la TDT de proximitat s’ha passat de vuit canals en català sobre un total d’11, a 41 sobre 42 el 2011, per efecte de la implantació de molts projectes de TDT locals (o més ben dit, comarcals o intercomarcals) que encara no s’havien desplegat el 2009. Com en el cas de la ràdio, doncs, la televisió de proximitat és un dels subsectors més catalanitzats del sistema mediàtic de Catalunya, però això té poca incidència sobre les estadístiques de consum de televisió en català, ja que aquest subsector té un pes molt escàs en l’audiència.

Les dades d’audimetria revelen que el 2010 els principals canals en català de cobertura autonòmica (TV3, 33, Súper 3 i 3/24) van aglutinar un 18,7% de la quota de pantalla a Catalunya, per sota d’una cinquena part del total. La nota positiva és que, tot i el context de multiplicació de canals, l’audiència conjunta de TV3 i l’equivalent al K3/33 (que es va dividir en 33 i Súper 3 el 2010) s’ha incrementat lleugerament entre 2008 i 2010, augment que referma l’històric paper de Televisió de Catalunya com a pal de paller de la televisió en llengua pròpia. En canvi, el canal 8TV, vaixell insígnia del múltiplex gestionat per Emissions Digitals de Catalunya (EDC), del Grup Godó, s’emet en una barreja de castellà i català, igual que la nova oferta d’aquest múltiplex, Estil 9. Només Barça TV és majoritàriament en català, per la qual cosa cal posar en quarantena la contribució d’EDC a la normalització de la llengua pròpia.

Al País Valencià, la notícia més negativa del període pel que fa a la presència del català a la televisió ha estat el tancament, el 19 de març de 2011, dels repetidors d’Acció Cultural del País

¹⁰⁷ <http://www.rtvv.es/rtvv/premsa/premsa2386.asp?idioma=0>, consultat el maig de 2011.

¹⁰⁸ <http://dbalears.cat/actualitat/balears/les-radios-locales-perfilen-la-coalicio-a-la-part-forana.html>, consultat el maig de 2011.

Valencià que difonien TV3 en analògic, arran de la pressió del Govern valencià.¹⁰⁹ D'aquesta manera els espectadors d'aquest territori s'han vist privats de l'opció de veure aquesta cadena en català, present a les ones hertzianes del País Valencià des de 1984. També ha reculat l'ús del valencià en la televisió de proximitat arran de la culminació del desplegament de la TDT. Segons Xambó, "la implantació de la TDT ha suposat la liquidació de les televisions locals anteriors, moltes de les quals feien una televisió de proximitat digna i en valencià. El retrocés lingüístic és enorme" (Xambó, 2010: 15). Aquest autor explica que "els 42 canals privats [de proximitat] disponibles van anar a parar, majoritàriament, a mans de grups de dreta i extrema dreta afins al PP, de caire estatal i sense presència anterior en la televisió local", mentre que les dues llicències d'abast autonòmic es van adjudicar a Las Provincias i a Popular TV (cadena COPE). Xambó denuncia que els nous canals de proximitat en mans de grups estatals no compleixen les obligacions concessionals, entre les quals es troba emetre un mínim del 25% de la programació en valencià, per la qual cosa "haurien de tornar la llicència o ser tancats per la Generalitat" (Xambó, 2010: 14). A tot això s'ha d'afegir el fet que Televisió Valenciana està "morta com a motor de normalització lingüística" (Martínez Sanchis, 2010: 46).

A les Illes Balears la situació del català a la televisió és millor. L'ens públic Radiotelevisió de les Illes Balears emet per al conjunt del territori el canal IB3, majoritàriament en llengua pròpia, el qual va assolir el 2010 un 5,5 de quota de pantalla, quatre dècimes més que el 2009. El Consell de Mallorca opera des de 2005 el canal de TDT TV Mallorca, íntegrament en llengua pròpia. A Menorca s'emet Televisió Menorquina, amb programació en català que ocupa però només dues franges del canal que comparteix amb Popular TV (en castellà). Altres canals locals o insulars utilitzen el català. D'altra banda, l'acord de reciprocitat entre els governs català i balear permet que s'hi puguin rebre els principals canals en TDT de Televisió de Catalunya (TV3, 33, 3/24 i Súper 3/3XL). El mateix es pot dir del cas d'Andorra, a on el canal públic Andorra Televisió emet íntegrament en català, i a banda s'hi reben tots els canals de TDT de Televisió de Catalunya, la privada d'àmbit català 8TV (mixta català-castellà) i la d'àmbit comarcal Pirineus Televisió, íntegrament en català.

2.4.5 Indústries culturals

Les diverses estadístiques disponibles confirmen l'estat de gran precarietat de la llengua catalana en els sectors del cinema de sala, la música i els videojocs. El 2010 es van comptabilitzar uns 660.000 espectadors de films en català (versió original, doblades o subtítulades) a Catalunya, un ínfim 3,4% del total d'espectadors de cinema. Aquest percentatge suposa un punt més que el 2009, però és idèntic al de 2008. De fet, en el període 2005-2010 ha variat molt poc. Segons dades del Baròmetre, el 2010 dels 2,228 milions de catalans que havien anat al cinema en els tres mesos anteriors a l'enquesta, tan sols un 4,5% van declarar que l'última pel·lícula que havien vist era en català, un percentatge lleugerament superior que el 2009 (3,8%). Les dades d'oferta també estan estancades o van a la baixa: el 2010 es van projectar 120 llargmetratges en versió catalana, per 125 el 2009 i 146 el 2008, mentre que el nombre de sessions de films en llengua pròpia va ser de 23.699 el 2010, davant dels 20.450 de 2009 i els 24.538 de 2008 (Cerdan i Quílez, 2011, en premsa). S'ha de veure com afectarà la imposició d'una quota d'exhibició de cinema en català del 50% que inclou la nova Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema.

Segons dades del Baròmetre, el 2010 dels 5,7 milions de catalans que havien escoltat música els tres mesos anteriors a l'enquesta, un 9,7% van declarar que l'última cançó que havien sentit era en català, amb un esperançador increment de quatre punts respecte al 2009. En el sector dels videojocs aquest percentatge va ser molt inferior, un testimonial 1,9%, tan sols cinc dècimes per damunt del de 2009.

¹⁰⁹ <http://www.3cat24.cat/noticia/1073546/comunicacio/Accio-Cultural-desconnecta-els-repetidors-que-envien-el-senyal-de-TV3-al-Pais-Valencia>, consultat el maig de 2011.

En el sector editorial, la llengua catalana presenta estadístiques lleugerament millors. Segons l'estudi *Panorámica de la Edición en España el 2010*¹¹⁰ un 9,4% dels 114.459 títols editats a l'Estat espanyol aquell any van ser en català, percentatge gairebé idèntic al de 2009 (9,55%), però 1,4 punts per sota del de 2006. La xifra absoluta de 2010 va ser de 10.748 títols, un 2,1% més que el 2009. El català és el segon idioma amb més llibres editats a Espanya el 2010, a gran distància però del castellà (90.939). Catalunya és la segona comunitat autònoma amb més títols publicats en qualsevol llengua, amb un 26,75% del total (30.629), per darrere de Madrid (34,9%). Els 6.031 llibres editats al País Valencià suposen un 5,3% del total, i els 749 de les Balears un 0,7%. En el moment de tancar aquest capítol la Generalitat de Catalunya no havia fet públiques les dades per al 2010 relatives al nombre de títols en català editats a Catalunya. El 2008 la xifra va ser de 8.507 llibres en llengua pròpia d'un total de 32.741 títols produïts, un 26%. Tampoc no hi ha dades actualitzades sobre hàbits de lectura en català per al 2010. Segons un estudi encarregat pel Gremi d'Editors de Catalunya, el 2009 només un 23,5% dels enquestats llegien habitualment en català, contra un 73,1% en castellà (Conecta Research and Consulting, 2010).

2.4.6 Internet

Durant l'any 2010 ha continuat l'expansió de la llengua catalana a la Xarxa, un canal que sembla presentar condicions força favorables per a aquest desenvolupament: costos baixos, facilitat de publicació, accessibilitat, etc. Múltiples indicadors testimonien aquesta bona salut. El gener de 2011 s'havia assolit la xifra de 46.575 dominis .cat registrats, un 17,4 més que l'any anterior.¹¹¹ El març d'aquell any la llengua catalana va assolir el tretzè lloc del rànquing d'idiomes per nombre d'entrades a la Wikipedia (amb un total de 307.510), per damunt de llengües amb molts més parlants, com ara l'ucraïnès, el romanès, el coreà i el turc. El 2007 ocupava el lloc 21è d'aquesta classificació.

Segons el director de Google Books a la península Ibèrica, Luis Collado, la nostra llengua se situa entre les 10 o 15 amb més presència del rànquing d'idiomes occidentals/internacionals: "aquesta posició denota un nivell de presència enorme en relació amb el nombre de parlants que té la llengua catalana".¹¹² L'estudi que elabora des de 2002 l'organització Webmàsters Independents en Català, de Cultura i d'Àmbits Cívics (WICCAC) sobre l'ús del català a les webs d'organismes i empreses ubicats als territoris de parla catalana, revela que el desembre de 2010 un 59,47% d'aquestes webs tenien versió en català, gairebé un punt més que l'any anterior i 19 més que quan es va començar aquest estudi, l'agost de 2002. La lectura negativa d'aquesta xifra és que encara hi ha un 40% d'empreses i organismes que no tenen web amb versió en llengua pròpia, un percentatge revelador de l'estat real de la normalització lingüística en aquest important canal de comunicació.

Pel que fa específicament al País Valencià, López García afirma que "no es pot dir que el bilingüisme que caracteritza el territori valencià trobi una presència ajustada a la realitat" dels mitjans *on line*. Un 65,9% dels 191 censats el 2009 utilitzaven únicament el castellà, mentre que només 40 (un 13,8%) eren en valencià i 42 (un 14,5%) eren mixtos (López García, 2010: 74). És significatiu que tan sols un 7,6% dels cibermitjans privats tenen el valencià com a llengua vehicular, mentre que aquest percentatge puja a un 46,2% en el cas dels públics. No es disposa de dades actualitzades per al 2010.

¹¹⁰ <http://www.mcu.es/libro/MC/PEE/index.html>, consultat el maig de 2011.

¹¹¹ www.puntcat.cat, consultat el febrer de 2011.

¹¹² <http://www.eltemper.cat/ca/2011/04/09/google-situa-la-nostra-llengua-entre-les-10-o-15-mes-actives-del-mon/>, consultat el maig de 2011.

2.4.7 Bibliografia i referències

Conecta Research and Consulting (2010): *Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya, any 2009*. <<http://www.gremieditorscat.es/AdArch/Bilio/Ftp/HLCL009Catala.pdf>>, consultat el maig de 2010.

Cerdán, Josetxo i Laia Quílez (2011, en premsa): "El sector cinematogràfic", dins Moragas, M. de *et al.* (ed.): *Informe de la Comunicació a Catalunya 2009-2010*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

López García, Guillermo (2010): "Los cibermedios en el País Valenciano", *Arxius de Ciències Socials*, 23.

López, Bernat (2009): "La llengua", dins Moragas, M. de *et al.* (ed.): *Informe de la Comunicació a Catalunya 2008-2009*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

López, Bernat (2011, en premsa): "La llengua", dins Moragas, M. de *et al.* (ed.): *Informe de la Comunicació a Catalunya 2009-2010*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Martínez Sanchis, Francesc (2010): "La informació de proximitat al País Valencià en l'àmbit dels territoris de llengua catalana", *Arxius de Ciències Socials*, 23.

Xambó, Rafael (2010): "Els mitjans de comunicació al País Valencià", *Arxius de Ciències Socials*, 23.

2.5 Institucions públiques. Projectió exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

Carles de Rosselló i Peralta

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC-UB)

2.5.1 Institucions públiques

L'Estat espanyol

L'aprovació d'una moció de l'Entesa Catalana de Progrés (PSC, ERC i ICV) el 19 de maig del 2009 obre la porta a poder utilitzar el català al Senat. Fins aleshores, les llengües cooficials només es podien emprar oralment en la Comissió de Comunitats Autònomes, mentre que les preguntes per escrit es podien formular en català, basc o gallec sempre que anessin acompanyades de la versió en castellà.¹¹³ D'aquesta manera, un total de 34 senadors —entre els quals no s'afegeixen ni els del PSOE ni els del PP— presenten el 12 de gener una proposta de reforma del Reglament per fer extensiu l'ús de les llengües cooficials a la cambra alta. El PP, a través del seu portaveu al Senat, Pío García-Escudero, deixa clar des del començament que el seu grup s'hi oposarà al·legant que el castellà és l'idioma comú, que la traducció seria molt cara i que «por encima de su derecho individual [el dels senadors defensors de la proposta] está el colectivo de todos los españoles a entenderles».¹¹⁴ Les negociacions que s'estableixen al llarg dels mesos permet sumar el PSOE a l'acord, de manera que el 22 de juliol s'aprova amb els vots en contra del PP i d'UPN l'ús de les llengües cooficials al Senat a partir de l'1 de gener de 2011. Això no obstant, aquest ús preveu certes restriccions, com ara que el català, basc i gallec no es puguin utilitzar en les sessions de control al Govern espanyol ni als debats d'iniciatives legislatives.¹¹⁵ Per aquest motiu, els senadors impulsors de la proposta consideren l'acord només un primer pas dirigit a la consecució de l'objectiu final: aconseguir l'ús de les llengües cooficials sense cap restricció.¹¹⁶

Si bé el català ha fet progressos modestos al Senat, no es pot dir el mateix respecte del Congrés dels Diputats, on l'ús de qualsevol altra llengua que no sigui la castellana continua vedat. El fet més destacat en aquest àmbit s'ha produït el penúltim dia de l'any, quan diverses forces polítiques han presentat una nova proposició de reforma del Reglament amb l'objectiu de poder parlar en les llengües cooficials en els plens, en les comissions i en la diputació permanent.¹¹⁷ Això no obstant, fonts mateixes del Congrés haurien admès la dificultat de regular l'ús de les llengües cooficials en aquesta cambra i al Senat. Per pal·liar la inferioritat dels altres idiomes respecte del castellà davant els òrgans de l'administració estatal, Manuel Chaves, vicepresident del Govern espanyol, ha anunciat que s'elaborarà un projecte de llei que reconegui als ciutadans la capacitat de poder adreçar-se en qualsevol llengua cooficial a determinats òrgans de l'Estat, tot i que no ha especificat quins ni el termini de presentació del projecte.¹¹⁸ Paradoxalment, el mateix dia que Chaves feia aquest anunci, la Inspecció de Telecomunicacions de Girona —organisme dependent

¹¹³ *Público*, 11/01/2010.

¹¹⁴ *El Mundo*, 14/01/2010.

¹¹⁵ *El Punt*, 23/07/2010.

¹¹⁶ *3cat24*: www.3cat24.cat/noticia/780186/politica/Aprovat-lus-del-catala-al-Senat-a-partir-del-2011.

¹¹⁷ *El Punt*, 31/12/2010.

¹¹⁸ *3cat24*, 22/09/2010 (<http://www.3cat24.cat/noticia/864986/politica/Zapatero-vol-impulsar-per-ilei-lus-del-catala-a-les-institucions-de-lEstat>).

del Ministeri d'Indústria— retornava una carta de l'Ajuntament de Fontcuberta perquè no estava escrita en castellà.¹¹⁹

L'informe 2008-2009 de l'Observatori de la llengua recollia el compromís de la Guàrdia Civil i la policia espanyola de respectar els drets lingüístics dels ciutadans que s'expressessin en llengües cooficials. Tanmateix aquesta declaració serà difícil atènyer-la, si més no al País Valencià, tenint en compte que el Ministeri de l'Interior només ofereix una plaça de cursos de català per cada 53 policies. Malgrat que la Direcció Superior de Policia de València ha ordenat que a cada torn de treball hi hagi agents amb coneixements de valencià, el Sindicat Unificat de Policia ha recordat la impossibilitat de complir aquest objectiu perquè només un 8% de la plantilla el sap parlar.¹²⁰

2.5.2 Els territoris: administració estatal, autonòmica i local

Catalunya

La regulació dels usos institucionals a Catalunya ha suposat un encadenament d'enceses polèmiques i un devessall de notícies i articles d'opinió, especialment en la premsa de fora de Catalunya. El 2010 queda emmarcat per dues sentències judicials referides al sistema educatiu català. D'una banda, a principis d'any, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya avalava la decisió de la Conselleria d'Educació de suprimir de la sol·licitud de preinscripció la possibilitat que els pares triessin la llengua d'instrucció dels seus fills tant en el segon cicle d'educació infantil com en el primer cicle de primària. El tribunal considera que aquest dret està garantit amb l'article 21.2 de la Llei de política lingüística, que disposa que els infants tenen dret a rebre el primer ensenyament en la seva llengua habitual, ja sigui aquesta el català o el castellà.¹²¹ D'altra banda, durant la darrera setmana de l'any, es donava a conèixer la sentència del Tribunal Suprem (TS) que donava la raó a tres famílies que havien sol·licitat l'ensenyament en castellà.¹²² D'aquesta manera, el Suprem insta la Generalitat a incorporar aquesta llengua com a vehicle normal d'instrucció en l'ensenyament obligatori. El TS considera que la prevalença del català sobre el castellà en l'àmbit educatiu és transitòria i que un cop s'hagin assolit els objectius de la normalització lingüística, la immersió ha de deixar pas a un «bilingüisme integral», que expressat en altres termes significa l'equiparació en hores de les dues llengües com a vehicles d'instrucció. Artur Mas, futur president de la Generalitat de Catalunya, va apuntar que la sentència no posava en perill l'actual model educatiu català atès que solament afecta a les famílies demandants, visió que també va ser compartida pel conseller sortint d'Educació, Ernest Maragall.¹²³

Tal com ha argumentat l'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia, la resolució del Suprem no es pot entendre sense tenir present la Sentència del Tribunal Constitucional (STC), que ha arribat després de quatre anys de deliberacions sobre la constitucionalitat de diversos aspectes de l'Estatut aprovat per referèndum el 2006. Pel que fa a la llengua i al sistema educatiu, la STC¹²⁴ disposa que hi ha d'haver ensenyament *en* castellà, i tot i que no fixa les hores argumenta que cal generalitzar-lo en tot el procés educatiu i no circumscriure'l als «estudis bàsics». Amb tot, tal com argumenta Antoni Milian,¹²⁵ un dels aspectes més preocupants és que segons quina interpretació se'n faci, la sentència és prou ambigua per a obrir la porta a un doble model escolar segons la llengua de l'alumnat. Altres disposicions estatutàries afectades per la

¹¹⁹ *El Punt*, 23/09/2010.

¹²⁰ *Levante*, 08/03/2010.

¹²¹ Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya 1131/2009, de 12 de novembre.

¹²² Sentència del Tribunal Suprem 6629/2010, de 13 de desembre.

¹²³ *Ara*, 23/12/2010.

¹²⁴ Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny.

¹²⁵ «La llengua catalana i la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut. Anàlisi i perspectives», 8/9/2010 (http://videoteca.iec.cat/entrada.asp?v_id=82).

STC és, en primer lloc, el concepte de *llengua pròpia*, del qual es despenia l'opció de «preferent» per al català en l'Administració. Tanmateix, la STC ha declarat inconstitucional el terme *preferent* de l'article 6.1 de l'Estatut, fet que comporta que, si bé el català pot continuar sent la llengua d'ús normal en les comunicacions internes de l'Administració, en les comunicacions externes no s'haurà de fer cap tràmit per rebre les notificacions en castellà. I en segon lloc, la mesura prevista a l'EAC que permetia equilibrar el deure de coneixement del català amb el del castellà ha decaigut, i només es manté aplicat en l'àmbit de l'educació i dels servidors públics.¹²⁶

El debat lingüístic que va acaparar tota l'atenció mediàtica els dos primers mesos de l'any va ser l'article 18 del projecte de llei del cinema,¹²⁷ que obliga a distribuir, en un termini màxim de 5 anys, el 50% de totes les còpies en llengua catalana, ja sigui en versió doblada o en versió subtitulada. Aquest punt va comptar amb l'oposició frontal tant del PP com de Ciutadans, així com dels exhibidors i distribuïdors, que al·leguen que la mesura, d'una banda, posa en perill el sector a causa de la crisi econòmica i de l'altra, que té un règim sancionador molt dur. El Parlament va aprovar la llei el 30 de juny per 117 vots a favor i 17 en contra; amb tot, el PP ha presentat un recurs d'inconstitucionalitat que el Tribunal Constitucional ha admès a tràmit.

Una altra llei que ha estat impugnada pel PP, conjuntament amb el defensor del poble (a través de Ciutadans),¹²⁸ és el Codi de consum de Catalunya.¹²⁹ Els arguments reproduïen en part els esgrimits per a la Llei del cinema: un règim sancionador abusiu i la discriminació de la llibertat individual de no poder posar el rètol del comerç en castellà.¹³⁰ Els drets lingüístics de les persones consumidores queden recollides en el Codi amb el dret de ser ateses oralment i per escrit en la llengua oficial que escullin, i amb el dret a rebre documents en català com ara invitacions a comprar, contractes, informacions, pressupostos, factures, etc., de manera immediata. Encara dins dels usos escrits, el Codi s'ajusta a la Llei de política lingüística, que estableix que la retolació de l'establiment ha d'estar escrita almenys en català. Pel que fa a la disponibilitat lingüística dels usos orals —també objecte d'impugnació a la STC—, «ser atès» significa l'obligació d'entendre, almenys, la persona consumidora que s'expressi en català o castellà, però això no implica l'obligació de parlar una llengua o una altra. Un dels punts destacats que preveu el Codi és que els drets lingüístics són d'obligat compliment per a qualsevol empresa que dugui a terme les seves activitats a Catalunya, fins i tot per a aquelles l'estructura organitzativa de les quals estigui fora del país.

Un altre motiu de forta contestació, tant dins de Catalunya com fora, ha estat l'anunci del conseller d'Universitats, Josep Huguet, d'exigir el nivell C als professors universitaris temporals amb més de dos anys de contracte i als que vulguin promocionar. La polseguera ha estat tan considerable que finalment el decret¹³¹ d'acreditació del coneixement lingüístic no recull les aspiracions inicials: els nous professors funcionaris i contractats hauran d'acreditar el nivell suficient de català, i també ho hauran de fer els que ja treballen a la universitat si volen participar en un nou procés de selecció de plaça; ara bé, la manera com es podrà demostrar el coneixement de la llengua podrà ser amb un certificat expedit per la universitat. Així doncs, no serà un requisit imprescindible examinar-se i obtenir el certificat de nivell de suficiència de català.

¹²⁶ Antoni Milian. «El règim de les llengües oficials. Comentari a la sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny»

www10.gencat.net/eapc_revistadret/recursos_interes/especial%20estatut/documents%20especial%20estatut/cat/06_Milian_ca.pdf

¹²⁷ Projecte de llei del cinema de Catalunya, de 12 de gener de 2010

www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SID/Documents/Documents%20VI/Arxiu%20documents%202010/text_projecte_cine.pdf.

¹²⁸ *El Mundo*, 24/08/2010.

¹²⁹ Codi de consum de Catalunya (www.gencat.cat/eadop/imatges/5677/10196041.pdf).

¹³⁰ *El País*, 14/10/2010.

¹³¹ Decret 128/2010, de 14 de setembre (www.gencat.cat/eadop/imatges/5716/10209023.pdf).

Els contenciosos judicials que s'han anat relatant al llarg d'aquest apartat també s'han estès fins a la Llei d'acollida de les persones immigrades i les retornades a Catalunya.¹³² Aquesta llei preveu que les persones immigrades adquireixin unes competències lingüístiques bàsiques en català i castellà, si bé en aquest cas l'ordre en què hem esmentat les llengües és important. Ho és perquè la llei remarca per primera vegada que el català és la llengua comuna per a la gestió de les polítiques d'acollida i d'integració a Catalunya. D'aquí es deriva que l'adquisició dels coneixements lingüístics ha de començar pel català, i un cop s'acabi la formació en aquesta llengua, s'oferirà la formació en castellà a les persones que ho requereixin o ho sol·licitin. Precisament aquest ús preferent del català en el procés d'integració és el que ha recorregut la defensora del poble, Maria Luisa Cava de Llano, al Tribunal Constitucional. L'alt tribunal ha admès el recurs.

Finalment, el 2010 ha servit per aprovar dues lleis més. La primera ha estat la de l'occità,¹³³ el desplegament de la qual ha de servir per protegir i promoure l'aranès, llengua oficial a Catalunya des del 2006. La segona ha estat la de la llengua de signes catalana,¹³⁴ que en regula l'ús, l'aprenentatge, la docència, la recerca i la interpretació i preveu crear una titulació universitària a les facultats d'interpretació catalanes.

País Valencià

El 2010 ha representat un pas endavant per al reconeixement de la unitat de la llengua. La Generalitat Valenciana ha reconegut, ni que sigui de manera implícita, el títol de Filologia Catalana per accedir a unes oposicions de docent. En l'annex X de la convocatòria de 27 d'abril d'accés per a professors de secundària, es disposa que quedaran exempts de la prova de valencià els llicenciats en aquesta filologia «sense perjudici del que disposa l'annex del Reial Decret 1954/1994, de 30 de setembre».¹³⁵ En aquest Reial Decret no hi figura la Filologia Valenciana, que queda integrada dins la Catalana. Cal dir que aquest reconeixement no arriba fins després de 35 sentències condemnatòries —28 referides específicament a les oposicions per a docents—, totes les quals havien estat, fins ara, sistemàticament ignorades pel Govern de Francisco Camps. Aquesta actitud havia estat motiu d'amonestació per part de diversos jutges, i fins i tot el Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament del País Valencià havia demandat el conseller d'Educació, Alejandro Font de Mora, per prevaricació i desobediència.¹³⁶ L'argumentació del Tribunal Suprem sosté que no hi ha cap raó jurídica per considerar que una persona amb la llicenciatura de Filologia Catalana hagi de fer la prova de coneixements de valencià, atès que la denominació d'aquesta llengua en l'àmbit acadèmic és *català*.¹³⁷

Paral·lelament a aquest reconeixement, el context de crisi econòmica que viu l'Estat espanyol ha estat l'excusa utilitzada pel Govern valencià per reduir en un 33% els ajuts destinats a associacions cíviques i comerços que emprenguin accions per promoure la llengua. Un informe del diari *Levante*¹³⁸ denuncia que el retall pressupostari en matèria de política lingüística ha estat un dels més profunds projectats per la Generalitat, atès que sobre els pressupostos ja ajustats, posteriorment, s'hi han aplicat minoritzacions. La Conselleria d'Educació, de la qual depèn l'àrea de política lingüística, tenia una previsió de creixement de la despesa per al 2010 superior al 5%, en canvi totes les partides que tenen a veure amb la llengua s'han reduït.

¹³² Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. (www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematics/05Immigracio/12legislacio/Projecte_Llei_acollida/Text_projecte/Documents/Lei_acollida_dogc.pdf).

¹³³ Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran.

¹³⁴ Llei 17/2010, del 3 de juny, de la llengua de signes catalana.

¹³⁵ *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*, 6257, de 30 d'abril de 2010.

¹³⁶ *El Punt*, 05/05/2010.

¹³⁷ *Las Provincias* i *Levante*, 05/05/2010.

¹³⁸ *Levante*, 09/06/2010.

Un dels episodis més destacats en l'àmbit dels usos institucionals al País Valencià ha girat a l'entorn d'introduir el valencià com a requisit per treballar en l'Administració pública. Per assolir aquest objectiu, s'ha constituït la plataforma Sí al Valencià, composta per un centenar de col·lectius cívics, polítics i sindicals —tret del PP—, la qual va donar a conèixer les seves reivindicacions a través d'un manifest¹³⁹ poc abans d'iniciar-se el debat al Parlament de la nova Llei per a l'ordenació i gestió de la funció pública. El manifest recull que, segons dades de la Generalitat, només en un 1,2% de les places de l'Administració s'ha exigint coneixement del català i reclama que s'apliqui la Llei d'ús i d'ensenyament del valencià que estableix en l'article 16 que «les empreses de caràcter públic, així com els serveis públics directament dependents de l'Administració, han de garantir que els empleats que tenen relació directa amb el públic tinguen el coneixement suficient del valencià per a atendre amb normalitat el servei que els és encomanat». A pesar d'aquestes reivindicacions, la llei ha estat aprovada sense que la reclamació lingüística hagi estat introduïda en el text. Per si quedava cap ombra de dubte, i arran de la voluntat del Govern valencià de reformar l'Estatut per equiparar-lo al text català, Serafín Castellano, conseller de Governació, avança que la posició de l'executiu en matèria lingüística roman inalterable, per aquest motiu descarta convertir el valencià com a requisit per accedir a l'Administració.¹⁴⁰ Malgrat aquestes declaracions, a finals d'any s'ha fet un discret pas endavant en aquest àmbit. El Pla de foment del coneixement i de l'ús del valencià en l'administració de la Generalitat,¹⁴¹ és un informe que fa una diagnosi de la capacitació lingüística del funcionariat valencià, i que en l'apartat de conclusions proposa una sèrie de mesures que han estat avalades pel Consell que presideix Francisco Camps. Així, el català continuarà sense ser un requisit per accedir a l'Administració, però els funcionaris estaran obligats a superar una prova que n'acrediti el coneixement.

Un dels temes més polèmics encara no resolt ha estat el contenciós per a la recepció de TV3 al País Valencià. En aquest sentit, l'actuació més sobresortint ha estat la que ha protagonitzat Acció Cultural del País Valencià amb la recollida de 651.650 signatures per impulsar una iniciativa legislativa popular (ILP) per trobar una solució al tancament de repetidors que duu a terme el Govern valencià des de fa tres anys.¹⁴² Aquest nombre de signatures ha possibilitat que s'iniciïn els tràmits perquè la ILP sigui debatuda al Parlament espanyol i que es faci efectiu l'article 11.2 de la *Carta europea de les llengües regionals i minoritàries*, signada el 1992 pel Govern de l'Estat, que estableix la lliure recepció d'emissions televisives i radiofòniques entre països veïns.

En l'apartat d'accions favorables a la llengua, la Generalitat Valenciana ha presentat el projecte per configurar, al llarg del 2010, 27.000 extensions de telefonia fixa del personal de l'Administració amb l'opció lingüística «valencià».¹⁴³ D'altra banda, s'han editat diverses guies de conversa bilingüe (anglès/italià/alemany/francès-valencià) preparades per descarregar-les al mòbil. Les guies contenen vocabulari bàsic i frases habituals relacionades amb diverses situacions comunicatives.¹⁴⁴

Illes Balears

El 2010 s'ha materialitzat el conveni de reciprocitat signat el 2009 entre el Govern de les Illes Balears i la Generalitat de Catalunya pel qual IB3 es pot veure a Catalunya i a les Illes el canal Súper3/300 i el 33, a més de TV3CAT (el canal internacional de TVC) i el 3/24, que ja es

¹³⁹ Manifest a favor del coneixement del valencià per a l'accés a un lloc de treball de les administracions valencianes (<http://sites.google.com/site/sialvalencia/manifest>).

¹⁴⁰ *Levante*, 30/06/2010.

¹⁴¹ Pla de foment del coneixement i de l'ús del valencià en l'administració de la Generalitat (www.fsc.ccoo.es/comunes/temp/recursos/17806/719979.pdf).

¹⁴² *Avui*, 23/06/2010.

¹⁴³ *Levante*, 15/01/2010.

¹⁴⁴ *Avui*, 22/07/2010.

rebién.¹⁴⁵ La bona notícia que representa aquest avenç contrasta amb la denúncia feta pel Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament de Balears perquè el Govern no està aplicant el Pla de normalització lingüística. El Ple del Consell Social de la Llengua Catalana de les Illes Balears va aprovar el 2 d'abril del 2009 aquest Pla que consta de més de 900 mesures que preveuen actuacions en àmbits tan diversos com ara l'administració, l'educació, els mitjans de comunicació o la sanitat, entre d'altres. Això no obstant, un any i mig després de la seva aprovació, encara no s'havia emprès cap de les mesures recollides en el Pla.¹⁴⁶

En aquest sentit, l'Obra Cultural Balear (OCB) inicia el juliol la campanya *La llengua és la clau*, que té com a objectiu fer arribar a totes les institucions de les Balears dotze propostes per fer avançar el coneixement i l'ús de la llengua. Aquestes propostes, que Jaume Mateu, president de l'OCB, qualifica de «bàsiques», tenen a veure amb la garantia que els ciutadans es puguin expressar en català en qualsevol àmbit públic de les Balears, amb la revisió del sistema d'homologació dels títols de coneixement de la llengua, amb l'establiment d'acords amb el Govern i la Universitat per estudiar regularment el procés de normalització lingüística, etc.¹⁴⁷ Així, el 22 de juliol, el Consell de Mallorca acorda desplegar les propostes fetes per l'OCB, i una setmana més tard s'hi compromet Margalida Tous com a directora general de Política Lingüística.

El Pla de normalització lingüística aprovat el 2009 neix amb l'oposició del PP, el qual denuncia que el document «atempta» contra els drets fonamentals de la persona, ja que segons els populars, es vol imposar el català fins i tot en els àmbits privats.¹⁴⁸ Per aquest motiu, José Ramón Bauzá, president del PP balear, anuncia que en cas de governar, eliminarà no tan sols el Pla, sinó la Llei de normalització lingüística de 1986, la qual també va comptar amb el suport d'aquest partit. Això permetria al PP potenciar dos eixos principals de la seva política lingüística: promoure les modalitats lingüístiques de les Illes –en contraposició a la unitat del català– i vehicular l'ensenyament a través d'aquestes modalitats o del castellà, tot deixant llibertat d'elecció lingüística als pares dels alumnes. L'allau de crítiques que generen aquestes declaracions, obliguen Bauzá a rectificar al cap de 10 hores, i redueix els canvis a la derogació del decret de mínims en l'ensenyament, que garanteix que el català sigui llengua vehicular, almenys, del 50% de les assignatures i a aspectes parcials d'accés a l'Administració.¹⁴⁹

A banda del Pla, el Consell de Mallorca ha iniciat a finals d'any el Programa d'acollida lingüística i cultural, que té com a objectiu la integració dels nousvinguts i la promoció de la cohesió social entre autòctons i immigrants a partir de l'ús del català. Per fer-ho possible, el programa preveu distribuir equips de dinamitzadors en vuit localitats si l'ajuntament del municipi ho sol·licita i segons el percentatge de població immigrant.¹⁵⁰ Un altre aspecte important s'ha produït el 21 de desembre, amb l'aprovació de la Llei d'IB3, la qual blindava el català com la llengua vehicular de la cadena. En aquest punt el PP havia presentat diverses esmenes reclamant la presència de les modalitats insulars, però finalment les va retirar a canvi que el director del canal autonòmic fos escollit per majoria absoluta de vots al Parlament i no per consens com s'havia previst inicialment.¹⁵¹ Per acabar, cal destacar que el Govern balear ha aprovat un nou sistema de certificació del nivell de català que rebaixa la puntuació mínima per obtenir-ne el títol. D'aquesta manera, l'alumnat haurà d'obtenir 50 punts sobre 100 que val l'examen, en lloc dels 72 que s'exigia fins ara. Aquest canvi, que entrarà en vigor el 2011, es deu a un decret impulsat per la Conselleria d'Educació per establir les equivalències en el marc europeu comú de referència per a l'avaluació de llengües. El

¹⁴⁵ *Diari de les Balears*, 19/02/2010.

¹⁴⁶ *Vilaweb*, 10/12/2010.

¹⁴⁷ *20 minutos*, 19/07/2010.

¹⁴⁸ *La Vanguardia*, 9/10/2010.

¹⁴⁹ *Vilaweb*, 11/10/2010.

¹⁵⁰ *Europapress*, 30/11/2010 (<http://www.europapress.es/illes-balears/noticia-consell-mallorca-destina-cerca-300000-euros-palc-programa-acogida-fomentar-uso-catalan-20101129172929.html>).

¹⁵¹ *El Mundo*, 22/12/2010.

nou sistema de convalidacions reconeixerà els títols de llengua expedits per la Junta Qualificadora de Coneixements del Valencià.¹⁵²

Andorra

El Govern d'Andorra ha arribat a un acord de reciprocitat televisiva amb la Generalitat de Catalunya. Aquest acord permet oficialitzar la recepció del múltiplex de TVC a Andorra, que es va començar a rebre a partir del setembre del 2007. L'acord preveu que a més de la recepció del múltiplex català –que inclou els canals TV3, 33, 3/24 i Súper3/300–, la televisió andorrana es pugui sintonitzar a les comarques de l'Alt Urgell, la Cerdanya, els Pallars i l'Alta Ribagorça.¹⁵³

En l'àmbit dels usos interpersonals, el Servei de Política Lingüística i la Secretaria d'Estat de Funció Pública han organitzat dos tallers de conducta lingüística adreçats als funcionaris que treballen de cara al públic.¹⁵⁴ Aquesta formació es vehicula a través dels tallers d'espai lingüístic personal (TELP) i està adreçada a evitar el canvi de llengua dels catalanoparlants quan no sigui estrictament necessari sense que això representi un desgast psicològic per a la persona que faci aquesta tria lingüística.

Catalunya del Nord

A bona part de la Catalunya del Nord s'ha doblat l'oferta de canals en català procedents de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Això ha estat possible gràcies a la substitució del senyal analògic pel digital, canvi que ha permès que el 3/24 i el Súper3 s'afegeixin a TV3 i al 33.¹⁵⁵

L'Alguer

La Generalitat de Catalunya, a través del seu representant a l'illa, Joan-Elies Adell, ha iniciat converses per introduir el català a les escoles, una iniciativa que vol anar més enllà del projecte Palomba, gràcies al qual, des de 1998 s'imparteix un hora d'alguerès a la setmana per part de mestres voluntàries. L'enfocament que es planteja ara és que l'alguerès es converteixi en llengua vehicular d'alguna matèria.¹⁵⁶

Franja

El 30 de gener de 2010 ha entrat en vigor la Llei de l'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó, més coneguda com a Llei de Llengües. En l'*Informe 2008-2009* ja es van explicitar els eixos bàsics d'actuació de la llei. Ara ens interessa destacar que la posada en marxa de la llei ha activat el compte enrere perquè, en un termini de tres mesos, es constitueixi el Consell Superior de les Llengües d'Aragó, tal com estableix la Disposició Transitòria Primera. Alhora, però en un termini màxim de quatre anys, les administracions autonòmica i locals hauran d'adaptar-se a la reglamentació lingüística que preveu la llei.

Precisament, el llarg període d'aplicació abans no es desplegui completament la llei, conjuntament amb el fet que no consideri la cooficialitat del català, que no concreti en quines zones el català i l'aragonès són les llengües «d'utilització històrica predominant»,¹⁵⁷ o que es vulgui constituir una acadèmia lingüística a part de la de l'Institut d'Estudis Catalans, són alguns dels aspectes que més han criticat sectors activistes favorables a l'impuls de la llengua en aquest territori. Això no

¹⁵² Agència Catalana de Notícies, 04/11/2010; *Diario de Mallorca*, 05/11/2010.

¹⁵³ *El Punt*, 11/05/2010.

¹⁵⁴ *El Periòdic d'Andorra*, 08/06/2010.

¹⁵⁵ *El Punt*, 30/03/2010.

¹⁵⁶ *Directe! Cat*: www.directe.cat/noticia/46406/la-generalitat-negocia-amb-l-estat-italia-erqueintrodueixi-el-catala-a-les-escoles-de-

¹⁵⁷ Llei de l'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó: www.boa.aragon.es/cgi-bin/BOAE/BRSCGI?CMD=VEROBJ&MLKOB=586170354242.

obstant, la Llei de llengües ha estat objecte d'una agra polèmica política, que va comportar que el PAR, soci de govern del PSOE, s'arreglerés amb el PP i hi votés en contra. Seguint aquesta mateixa línia, el mes de juny onze alcaldes del PP i del PAR han recorregut la llei davant del Tribunal Constitucional adduint que hi ha invasió de competències.¹⁵⁸

Pràcticament un any després de l'aprovació de la llei, el 12 de desembre s'ha reunit el Consell Superior de les Llengües d'Aragó, constituït per especialistes de la Universitat de Saragossa i representants de tots els partits polítics de l'arc parlamentari aragonès tret del PP, que va refusar participar-hi. Els dos primers reptes que haurà d'emprendre el Consell serà, d'una banda, establir el mapa lingüístic del català i de l'aragonès per determinar els territoris on s'haurà d'aplicar la llei; i de l'altra, crear les acadèmies lingüístiques dels dos idiomes per desenvolupar-ne la normativa.¹⁵⁹

2.5.3 Projecció exterior de la llengua

El 2010 ha començat amb la presidència espanyola de la Unió Europea durant el primer semestre. És un període en què diverses veus es posicionen favorablement a capgirar la situació de nul·la presència del català en el Parlament europeu, com la de López Garrido, secretari d'Estat per a la UE. En una línia similar el president Montilla i la vicepresidenta De la Vega plantegen la voluntat de visualitzar l'Estat espanyol com un territori divers i plurilingüe.

La demanda que envia per carta López Garrido a Jerzy Buzek, president de l'Eurocambra, perquè els eurodiputats puguin prendre la paraula en català, va ser rebutjada adduint, en primera instància, que tots els diputats catalans saben castellà, i en segon terme, que és estrany que una llengua que no es permet utilitzar en el Parlament espanyol sí que ho hagi de ser en l'europeu. Més enllà d'aquesta iniciativa no reeixida, la presidència espanyola de la UE s'ha tancat amb un balanç decebedor pel que fa als objectius que els seus màxims representants havien manifestat uns mesos enrere. Bona prova d'això és el portal web¹⁶⁰ de la presidència espanyola, en què es dona la benvinguda en castellà, català, basc i gallec però l'ús de les llengües cooficials queda restringit als rètols de les seccions del web i al contingut de tres apartats en què el text és invariable, mentre que totes les notícies i altres documents només es troben en castellà.

A banda d'aquest fet, l'associació Horitzó Europa ha tornat a denunciar —tal com ja havia fet un any abans— l'incompliment del Govern espanyol dels acords signats el 2005, pels quals es comprometia a crear un òrgan de traducció per als escrits en català que la ciutadania del domini lingüístic fes arribar a les institucions comunitàries. En resposta a una interpel·lació presentada per l'eurodiputat Oriol Junqueras (ERC), Buzek i el defensor del poble europeu, P. Nikiforos Diamandouros, coincideixen a afirmar que l'Estat tampoc no ha traduït la legislació comunitària a les llengües cooficials,¹⁶¹ extrem que López Garrido defensa a causa de la crisi econòmica malgrat que es continuen fent les traduccions al castellà. Per la seva banda, la Comissió Mixta Congrés-Senat per a la UE rebutja amb els vots del PSOE i del PP una moció de CiU per promoure una reforma del reglament lingüístic comunitari per fer que el català, el basc i el gallec siguin oficials en les institucions europees.¹⁶² Un dels arguments esgrimits pel Partit Popular per votar-hi en contra és que la moció no esmenta el valencià com a llengua cooficial. Això no obstant, a finals d'any el secessionisme lingüístic ha obtingut un petit èxit gràcies a l'aval del Govern espanyol, el qual va sol·licitar a la Comissió Europea diferenciar català de valencià en els cursos intensius que subvenciona als estudiants Erasmus. El 2010 la demanda per fer classes de català

¹⁵⁸ Segre i La Mañana, 19/06/2010.

¹⁵⁹ El Periódico de Aragón, 10/12/2010.

¹⁶⁰ www.eu2010.es/export/sites/presidencia/ca/index.html.

¹⁶¹ Europapress, 19/07/2010 (www.europapress.es/presidencia-eu/noticia-ue-eurocamara-aseguragobierno-no-traducido-normativa-comunitaria-lenguas-cooficiales-20100719135947.html).

¹⁶² Diari de les Balears, 16/06/2010.

ha augmentat de manera considerable entre els estrangers, fet que ha provocat que per primer cop Brussel·les hagi ofert ajudes per a l'aprenentatge d'aquesta llengua, però amb l'exigència estatal de diferenciar entre català i valencià, tal com reconeix el portaveu d'Educació de la Comissió, Dennis Abbott: «Això ho ha decidit el Govern espanyol, ens ha dit que podem subvencionar cursos de català, basc, gallec i valencià, però les quatre llengües han de rebre el mateix suport».¹⁶³

Una altra de les polèmiques que s'han suscitat al llarg de l'any va ser la decisió, finalment revocada, de la comissària europea de la Societat d'Informació i Mitjans de Comunicació, Viviane Reding, de prescindir de l'única persona traductora al català de què disposava la Comissió per traduir-ne les publicacions, els articles de premsa i els comunicats dels comissaris i la pàgina web.¹⁶⁴ Paral·lelament a aquesta qüestió i aprofitant la conjuntura política de la presidència espanyola, Horitzó Europa va traçar un full de ruta per millorar el reconeixement del català a Brussel·les que va obtenir el suport de diverses forces polítiques catalanes: CiU, PSC, ERC i ICV. Aquest pla, el compliment del qual serà avaluat el 2011, es concreta en cinc objectius: fer complir els acords administratius signats per Espanya amb organismes de la UE per permetre l'ús oficial, tot i que amb limitacions, del català; permetre l'ús d'aquesta llengua en les sessions plenàries del Parlament europeu, tal com es va acordar el 2005; actualitzar els acords signats per agilitar i racionalitzar l'ús del català en aquestes institucions; impulsar la traducció al català del portal web de la UE, i, finalment, garantir la presència de la persona traductora de català a les seus de la Comissió Europea de Barcelona i Brussel·les.¹⁶⁵

Una de les possibilitats amb què els eurodiputats catalans treballen és amb l'horitzó del 2013, atès que probablement Croàcia o Islàndia demanaran l'ingrés a la UE. Si això es produís caldria reobrir el Reglament 1/58 sobre el règim lingüístic de les institucions comunitàries per fer oficials els idiomes d'aquests països, moment que el Govern espanyol podria aprofitar per demanar l'oficialitat del català. Una de les institucions que ha reconegut la plena oficialitat del català durant el 2010 és la Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals, de manera que en els plens d'aquest organisme es podrà emprar la llengua catalana a partir de 2011.¹⁶⁶ Finalment, també cal destacar la Fira Expolangues de París, celebrada del 3 al 6 de febrer, on el català ha estat la llengua convidada d'honor. És el primer cop que una llengua no oficial d'Estat rep aquest tipus de reconeixement.¹⁶⁷

2.5.4 Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

Àmbit socioeconòmic

Catalunya ha concentrat el nombre més alt d'activitats per avançar en l'ús del català en l'àmbit socioeconòmic. Una part important d'aquestes actuacions tenen el denominador comú que s'han realitzat amb la col·laboració dels centres de normalització lingüística (CNL) distribuïts al llarg del país i que s'han concentrat en el món comercial. Tot seguit esmentem algunes d'aquestes iniciatives. A Vic, el CNL d'Osona ha arribat a un acord amb CentreVic, una associació de comerciants que agrupa més de 300 comerços de la capital d'Osona. L'acord es concreta en diversos punts com ara la formació del personal dels establiments, la creació d'una xarxa en línia de recursos lingüístics als quals tindrà accés el comerç associat a CentreVic o l'adhesió d'aquests comerços al *Voluntariat per la llengua*.¹⁶⁸ Una acció similar s'ha dut a terme a Terrassa, on els

¹⁶³ *Avui* i *El Punt*, 11/11/2010.

¹⁶⁴ *Avui*, 22/02/2010.

¹⁶⁵ http://horitzoeu.multiservers.com/full_de_ruta_del_catala_he_avaluacio_2011.pdf.

¹⁶⁶ *El Punt*, 06/10/10.

¹⁶⁷ *Levante*, 22/01/2010.

¹⁶⁸ *Actualitat empresarial*, 07/06/2010.

comerços de Ca n'Anglada rebran formació especialitzada i assessorament per potenciar el català i fer-lo servir com a llengua d'inici en les relacions amb els clients.¹⁶⁹ A Reus, el CNL, d'una banda, ha ofert un curs de català inicial adreçat al personal de bars i restaurants xinesos,¹⁷⁰ i, de l'altra, ha signat un conveni amb Mercadona per promoure l'atenció en català als clients i per formar parelles lingüístiques dins la mateixa empresa.¹⁷¹ A Santa Coloma de Gramenet, l'associació Fondo Comerç, amb la col·laboració del CNL L'Heura, ha repartit milers de vocabularis a comerços i clients amb l'objectiu de difondre nocions bàsiques de llengua per poder comprar en català. Aquesta iniciativa va ser precedida pel concurs *Com es diu?*, un joc lingüístic que perseguia els mateixos objectius.¹⁷² En una línia similar, i fora ja del Consorci per a la Normalització Lingüística, la Confederació de Comerç de Catalunya ha difós la campanya *Oberts al català* a 300 comerços de les comarques de Lleida.¹⁷³ La mateixa Confederació ha guardonat l'agrupació de comerciants Girona Centre Eix Comercial pel foment de l'ús de la llengua.¹⁷⁴ Precisament a la capital del Gironès, en el marc de la fira De Tot Cat, s'ha subscrit l'anomenat *Compromís de Girona*. Aquest compromís ratifica la voluntat dels signants —ajuntaments, consells comarcals, diputacions, universitats, partits polítics i entitats— de proveir-se només de productes que estiguin etiquetats en català.

Dins de l'àmbit empresarial, la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya ha posat en marxa el Punt d'atenció a l'empresa. Aquest Punt assessora les empreses i persones emprenedores per millorar la situació de l'ús del català, per establir estratègies de gestió del multilingüisme i per informar sobre la legislació respecte de la llengua de la retolació. El Punt també aporta eines per fer la diagnosi de la situació del català dins de l'empresa, així com programes informàtics i vocabularis especialitzats.

La promoció de l'ús de la llengua en l'àmbit laboral també és un dels objectius que el sindicat Comissions Obreres ha recollit per a la negociació col·lectiva del 2011. El document aposta per diverses línies d'actuació, com ara garantir el dret de disposar del conveni col·lectiu en català, garantir el dret de treballar en català, incloure un pla de formació lingüística i de reciclatge en el marc de la formació contínua per adquirir la competència lingüística adequada pel lloc de feina, promoure un canvi d'hàbits lingüístics en les persones catalanoparlants perquè no canviïn de llengua innecessàriament, etc.¹⁷⁵ Un dels sectors laborals que el 2010 s'ha plantejat introduir requisits lingüístics és el del taxi. L'alt nombre d'al·loglots que són taxistes o aspiren a ser-ho ha fet prendre mesures a l'Institut Metropolità del Taxi, que té previst fer un examen de català i castellà per a les persones que vulguin obtenir la llicència.¹⁷⁶

A Andorra, el conveni de col·laboració entre el departament de Promoció Cultural, Política Lingüística i les societats comercials Pyrénées, Escale i Gaces ha permès que més de 100 treballadors d'aquests grans magatzems rebin formació per millorar l'atenció al públic en català. Aquesta formació inclou estratègies per adreçar-se al client en català i el compromís de mantenir-se en aquesta llengua en cas que el client la utilitzi per efectuar la seva compra.¹⁷⁷ Quan l'empleat hagi superat l'etapa formativa, lluirà un cartellet a la solapa amb el missatge «Us puc atendre en català»; en cas que encara estigui en fase formativa, en mostrarà un que dirà «Estic aprenent

¹⁶⁹ *Terrassadigital.cat*, 02/12/2010.

¹⁷⁰ *Diari de Tarragona*, 04/02/2010.

¹⁷¹ *El Punt*, 07/03/2010.

¹⁷² *El Periódico*, 22/04/2010.

¹⁷³ *Segre*, 27/07/2010.

¹⁷⁴ *Diaridegirona.cat*, 29/12/2010.

¹⁷⁵ *Objectius de la negociació col·lectiva 2011* (www.ccoo.cat/pdf_documents/objectius_de_la_negociacio_collectiva_2011.pdf).

¹⁷⁶ *El País*, 06/09/2010.

¹⁷⁷ *Bon dia. Diari digital d'Andorra*, 30/11/2010.

català». ¹⁷⁸ Aquest acord ha arribat després que la darrera enquesta sobre els usos lingüístics revelés que menys del 6% del personal d'atenció al públic del grans magatzems atenia en català.

La promoció del valencià en l'àmbit econòmic privat s'ha fet a escala municipal, com és el cas de la campanya *Ací sí*, promoguda per l'Ajuntament d'Alcoi conjuntament amb Escola Valenciana. La campanya té per objectiu identificar els establiments de la ciutat que són capaços d'atendre en català. ¹⁷⁹

El conjunt de mesures que s'han anat exposant fins aquí són símptoma del llarg camí que encara li queda per recórrer al català per assolir un cert grau de normalització en el món econòmic privat. En aquest sentit, un estudi d'Adecco ¹⁸⁰ afirma que tan sols el 34,8% de les ofertes laborals de Catalunya exigeixen tenir coneixements de la llengua pròpia del país. Aquest percentatge és molt menor a les Illes Balears (10%) i encara més al País Valencià (7%). Respecte de les dades de 2007-2008, la demanda del català a Catalunya ha augmentat 6 punts; en canvi, el requeriment de la llengua ha disminuït a les Illes en 0,15 punts i al País Valencià en 2,5.

Un altre àmbit en què el català té una presència molt feble és en el de les línies aèries, tal com posa de manifest un estudi de la Plataforma per la Llengua. ¹⁸¹ Així, el 25% de les companyies emeten missatges gravats en català i el 18% empen aquesta llengua en els missatges fets in situ per la tripulació. L'anàlisi dels missatges revela que quan són enregistrats no superen el 24,8% i que quan són els tripulants els encarregats d'emetre'ls, el percentatge decau fins al 16%. L'estudi també demostra que de les cinc companyies aèries amb un major nombre de passatgers transportats a terres de parla catalana l'any 2009, només Air Berlin no utilitza el català en la megafonia en cap dels vols analitzats. Aquesta mateixa companyia tampoc no ha incorporat el català en la seva pàgina web ni sembla que tingui intenció de fer-ho en un futur, tal com ha declarat Álvaro Middelman, director d'Air Berlin per a Espanya i Portugal: «Pensem que l'espanyol és suficient per a Espanya, no entrarem en això. És l'idioma que, segons la Constitució espanyola, han de conèixer i poder usar tots els espanyols». ¹⁸² En el vessant positiu, Spanair ha inclòs el català a la revista *Spanorama*, acció que converteix aquesta aerolínia en la primera a prendre una decisió d'aquestes característiques.

Àmbit sanitari i de protecció

Poques novetats hi ha hagut durant el període analitzat respecte de l'àmbit sanitari. A Catalunya, les àrees bàsiques de salut de Salt i les Borges del Camp, el CAP de Santa Eugènia de Berga i l'Hospital General de Vic, conjuntament amb la Universitat de Vic, han posat en funcionament el *Mediador Lingüístic Sanitari* (MeLiSa), un programa informàtic que permet als pacients immigrants entendre les indicacions del personal sanitari. El programa dóna informació sobre diversos apartats com ara dietes, accidents infantils, la mesura de la pressió arterial, etc., i pretén ser un complement a les persones que desenvolupen la mediació lingüística en els centres de salut. ¹⁸³

El 2010 ha vist el naixement de la primera comunitat virtual mèdica en català, impulsada per l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de les Illes Balears. El portal, que s'anomena *Àgora*, ofereix formació en línia, una biblioteca virtual i un servei d'interconsultes.

A les Illes Balears, i tal com es va recollir en l'Informe 2008-2009, es va aprovar el Decret 24/2009, de 27 de març, pel qual es regula l'exigència de coneixements de llengua catalana en els procediments selectius d'accés i de mobilitat relatius a la funció pública estatutària i per ocupar

¹⁷⁸ *Diari d'Andorra*, 08/10/2010.

¹⁷⁹ *Información*, 09/12/2010.

¹⁸⁰ Informe Adecco (www.adecco.es/data/NotasPrensa/pdf/241.pdf).

¹⁸¹ «El català i les companyies aèries: megafonia dels vols i llocs web» (www.plataforma-llengua.cat/estudis/interior/69).

¹⁸² *Diari de Balears*, 19/03/2010.

¹⁸³ *Diari de Girona*, 24/09/2010.

llocs de treball que es convoquin en el sector públic sanitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. L'entrada en vigor d'aquest Decret —que exigeix acreditar un nivell de català corresponent als certificats A o B segons el lloc de treball— ha comportat que un total de 632 sanitaris hagin fet algun curs de llengua per adaptar-se als requisits lingüístics que s'hi estableixen.¹⁸⁴ La Comissió de Cultura del Govern també ha aprovat una proposició no de llei que insta el Govern a promoure el català en la retolació i les publicacions de la sanitat privada.¹⁸⁵

¹⁸⁴ *Última Hora*, 25/01/2010.

¹⁸⁵ *Diario de Mallorca*, 04/06/2010.

3 Síntesi de l'Informe

3.1 Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística

La situació sociolingüística de la llengua catalana durant l'any 2010 s'emmarca en un context socioeconòmic de crisi. Aquesta situació té importants conseqüències socials, demogràfiques, i també sociolingüístiques. L'any 2009 és el que mostra pitjors resultats socioeconòmics, atès que durant el 2010 aquests s'han vist moderats.

Amb tot, les conseqüències demogràfiques d'aquesta davallada econòmica sobretot s'han fet paleses durant l'any 2010. Per primer cop en anys, les taxes de població estrangera s'han reduït a Catalunya i el País Valencià, i s'han estabilitzat a les Illes Balears. A la resta de territoris de llengua catalana les dinàmiques no han estat gaire diferents. Amb tot, les taxes de natalitat s'han mantingut amb uns índexs importants, ajudades per les altes taxes de fecunditat de la població recentment migrada.

És per aquest fet que la pèrdua de població immigrada s'ha vist difuminada pel creixement natural de la població, fent que la població de tots els territoris de llengua catalana segueixi creixent, encara que d'una manera més moderada. L'any 2010 hi ha als territoris de llengua catalana un total de 13,6 milions d'habitants, que representen un increment anual de la població al voltant del 0,5%. Així, dels 11,4 milions d'habitants de principis de la dècada passada als 13,6 milions de principis d'aquesta dècada, el creixement ha estat de 2,2 milions d'habitants, un 19,3% més de població.

Els estudis demolingüístics disponibles per als territoris de llengua catalana han augmentat durant aquest període, però només per als tres principals territoris: Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. D'una banda, el *Baròmetre de la Comunicació* de FUNDACC suma una important base de dades sociolingüístiques comparables per als tres principals territoris i, de l'altra, s'afegeixen a Catalunya les dades de l'*Enquesta Demogràfica* (2007) i l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* (2008); al País Valencià l'enquesta de la Generalitat Valenciana – *Servici d'Estudis i Investigacions Sociolingüístiques* (2010), i a les Illes Balears l'*Enquesta Modular d'Hàbits Socials* (2010).

Les noves recerques sociolingüístiques permeten actualitzar les estimacions del nombre total de parlants de català, que se situa actualment en els 9,7 milions de parlants. Aquesta xifra posiciona la llengua catalana entre les llengües de demografia mitjana, amb prop de deu milions de parlants, que són el 69,5% del total de la població estimada. L'increment és de més de mig milió de parlants respecte de les estimacions de 2003/2004, amb una taxa de creixement del 5,9%.

Les dues principals aportacions demolingüístiques són les de Catalunya, amb 5.703.000 parlants, i el País Valencià, amb 2.952.000 parlants. Les Illes Balears representen la tercera aportació més notable, ja a una distància més considerable, amb 735.000 parlants de català. Així, els parlants de català de Catalunya són el 59% del total, els del País Valencià, el 30,6%, i els de les Illes Balears, el 7,6%. Finalment, i ja amb representacions demogràfiques molt menors, destaquen els 142.000 parlants de la Catalunya del Nord (1,5%), els 61.000 d'Andorra, els 42.000 de la Franja i els 24.000 de l'Alguer.

Les dades també mostren una xifra global de persones que declaren entendre el català que arriba als 12.681.000 persones, el 91,2% del total de població estimada. I la capacitat d'escriure obté una proporció molt menor arreu dels territoris, situant-se en els 6.739.000 persones, que representen la meitat de la població dels territoris de llengua catalana (48,5%).

Les competències lingüístiques observen una distribució territorial desigual segons les àrees. D'una banda, hi ha un ampli continuïm de comarques interiors de Catalunya, amb competències lingüístiques molt altes. Per contra, la presència del català és menor a l'eix costaner català, i Menorca. Les regions de Castelló i Alcoi–Gandia mantenen uns nivells importants de competència oral, però menor en les competències escrites. Per contra, el Barcelonès, el Baix Llobregat i Mallorca tenen una bossa més important de població que no sap parlar català, però tenen competències escrites més importants. On ja hi ha bosses majors al terç de població que no sap parlar català és a la Regió de València i a Eivissa. Finalment, la Regió d'Alacant és la que manté les mancances més importants en la competència lingüística.

Les dades disponibles per a Catalunya, des dels primers estudis censals de l'any 1981, han aconseguit ja una perspectiva històrica força important. Aquests estudis mostren com el nombre absolut de parlants de català no hi ha parat de créixer. Tot i que percentualment la competència oral pareix establitzar-se a partir dels anys 90, les dades del total de parlants mostren com, en realitat, han crescut a un nivell similar al que ha anat marcant la pressió demogràfica de les noves migracions. En el cas de la competència escrita, el creixement ha estat més potent durant aquestes dècades, i molt superior a les migracions, observant un ascens fins i tot en les dades percentuals.

Pel que fa a les dinàmiques internes que s'observa en els estudis a Catalunya, les tendències continuen constatant una vitalitat important del català. Tot i que només un terç de la població de Catalunya és de llengua inicial catalana, una important majoria el sap parlar i, per tant, l'ha après fora del context familiar. Amb tot, el castellà continua sent l'única llengua de les dues oficials que és coneguda per quasi tota la població.

El català manté unes dinàmiques moderades d'atracció, tot i que significatives. Així, la població que té el català com a llengua d'identificació és superior a la població que el té com a llengua inicial. Aquest procés afecta sobretot algunes capes de la població, tals com la població autòctona amb components familiars al·loctons o la població arribada a Catalunya abans dels anys seixanta. Per contra, el castellà observa com les pèrdues són rellevades per un increment per part de població al·loglota que adopta el castellà com a llengua d'identificació.

En el si familiar els fluxos sociolingüístics també són positius per al català. A més que els catalanoparlants mantenen la llengua per a la transmissió als fills, alguns castellanoparlants també trien el català per a la transmissió als propis fills. Amb tot, hi ha certs fluxos d'atracció del castellà, que s'alimenten de parlants d'altres llengües. Els avenços més importants en l'adopció del català com a llengua de transmissió intergeneracional s'estan produint entre els fills dels arribats amb la gran immigració peninsular del tercer quart del segle xx, i sobretot les parelles lingüísticament mixtes, que majoritàriament trien el català com a llengua de transmissió. En relació amb els temes de natalitat, es ratifica la desaparició del diferencial en la taxa de fecunditat que existia entre immigrants castellanoparlants i catalanoparlants autòctons. Per contra, s'observa que una nova divergència existeix respecte de la major taxa de fecunditat de la població de llengua no castellana nascuda a l'estranger.

L'ús del català a Catalunya és força divers, entre un terç de la població que sobretot utilitza el català i una mica més d'un terç que sobretot utilitza el castellà. Així, el comportament sociolingüístic és divers, amb diverses tipologies tals com els catalanoparlants *predominants* (21,4%), els catalanoparlants *habituals* (20,8%), els *alternadors* de català i castellà (14,3%), els *distsants* castellanoparlants (35,3%) i els distants *al·loglots* (8,2%).

Així, la tendència general que s'observa a Catalunya és la que marca que els espais ocupats per les altres llengües tenen tendència a fluir cap al castellà, i els espais ocupats pel castellà tendeixen a fluir cap al català. Així, es confirmen dos fluxos sociolingüístics. D'una banda, l'atracció del català entre els castellanoparlants amb arrelament a Catalunya i, de l'altra, la pèrdua d'efectivitat d'aquest flux per les migracions més recents i l'atracció del castellà de parlants inicials d'altres llengües.

El País Valencià aporta un gruix molt important de parlants de català als territoris de llengua catalana, de quasi un terç del total. És per això que en la seua evolució sociolingüística resideix part del futur de la llengua catalana. Contràriament a l'evolució que ha observat la llengua a Catalunya, al llarg de les tres dècades anteriors la competència lingüística oral ha sofert certs retrocessos al País Valencià. Si bé als anys vuitanta la proporció de població que declarava no saber parlar català era d'un terç, i també era baixa la proporció de població que declarava no poder entendre la llengua (al voltant d'un de cada vint enquestats), les proporcions actuals han ascendit fins prop de la meitat de la població valenciana que declara no saber parlar català i més d'una quarta part que declara no entendre'l.

Pareix que l'evolució no ha estat lineal al llarg d'aquest període, i les reduccions més importants van ocórrer sobretot a finals dels anys noranta i principis de la dècada anterior. Només en la competència escrita hi ha un increment significatiu. Tot i no superar en cap cas el terç de població que declara saber escriure el català, sí que ha anat ascendint moderadament des de la restitució democràtica.

Pel que fa als usos lingüístics, l'evolució ha estat marcadament lligada a l'evolució de la competència oral. Tots i cadascun dels àmbits han vist reduir la presència de la llengua. A més, a diferència de Catalunya, on l'ús del català és major en àmbits fora de la llar, al País Valencià s'observa que el familiar és l'àmbit on el català conserva major presència. De l'ús del català per part de la meitat de la població a finals dels anys vuitanta, fins a l'ús per poc menys d'un terç de la població dues dècades més tard, hi ha un remarcable descens. Així, també s'observa que l'àmbit dels amics és un dels que té major presència de la llengua, ratificant el fet que al País Valencià la llengua té una importantíssima dependència de la xarxa social de proximitat.

Estudis més focalitzats en l'evolució sociolingüística valenciana, com el de X. Sanjuan, apunten que part dels canvis sociolingüístics es poden atribuir a l'augment poblacional, produït per les migracions provinents de fora de l'Estat. Però aquestes recerques també apunten que el canvi en l'estructura social del País Valencià, i el creixement de sectors tals com el de la construcció i el turisme, han anat lligats als sectors més marcadament distants del valencià. Així, els sectors econòmics tradicionals han perdut pes en l'economia valenciana. I a més, aquesta reestructuració social ha anat acompanyada de polítiques lingüístiques i educatives que no han estat propícies per a l'avenç de la llengua.

En referència a la situació de la llengua catalana a les Illes Balears, es troba en una posició intermèdia entre la de Catalunya i la del País Valencià. Saben parlar el català dues terceres parts de la població, i les bosses de població que no l'entén no són tan prominents com les que es troben a altres territoris. La competència escrita obté també nivells elevats. En general, les dades indiquen que el català ha perdut posicions en les competències lingüístiques i els usos durant aquesta darrera dècada. Amb tot, aquest procés té a veure més amb l'increment poblacional per l'arribada de població al·loglota que no pas amb un canvi d'hàbits dels catalanoparlants. De fet, l'anàlisi interna dels estudis mostra que el català manté cert poder d'atracció com a llengua d'identificació i com a llengua de transmissió als fills, fins i tot per a població que no té aquesta llengua com a primera llengua. De fet, la major part de la població apunta un important suport per l'avenç social de la llengua.

3.2 Estatus jurídic de la llengua i dinàmica sociopolítica. Unitat de la llengua i relacions entre territoris

Algunes dades rellevants sobre el context sociopolític

La crisi econòmica marca la dinàmica sociopolítica durant el 2010. A l'Estat espanyol l'encadenament de factors econòmics negatius genera una gran falta de confiança; el Govern, molt pressionat per la situació financera, engega amb recança diverses mesures: ajustament de la despesa pública, reforma del mercat laboral, reordenació del sistema de caixes d'estalvis. Així, de l'aposta social del president Rodríguez Zapatero es passa a la política de retallades. Aquesta circumstància condiciona molt la presidència espanyola de la UE durant el primer semestre. Mentre, la reivindicació de l'arc ferroviari mediterrani apropa el món econòmic i empresarial dels Països Catalans, especialment el valencià i el català.

Però, sens dubte, el fet polític més rellevant d'aquest període, que ja havia marcat de ple el debat polític a l'Estat espanyol, és la Sentència del Tribunal Constitucional, de 28 de juny, que resol el recurs del Partit Popular contra l'Estatut català de 2006. El TC anul·la preceptes de catorze articles i fixa la interpretació d'unes vint-i-set normes més. Deixa encara més desvirtuat l'impuls competencial i el mateix valor jurídic del fet nacional. L'efecte immediat de la Sentència és la massiva manifestació que, convocada per Òmnium Cultural i amb el lema *Som una nació, nosaltres decidim*, es fa el 10 de juliol a Barcelona, amb un gran suport institucional i ciutadà. En aquest context, van tenir lloc les consultes sobiranistes en diversos municipis catalans.

CiU guanya les eleccions catalanes del 28 de novembre per un marge força ampli. PSC i ERC baixen molt i ICV, poc; mentre que el PP obté una millora important. Ciudadanos es manté i Solidaritat Catalana per la Independència entra al Parlament. El 28 de desembre el nou president, Artur Mas, nomena el nou govern, amb una presència important d'independents i amb l'objectiu d'equilibrar les finances públiques. A la Catalunya del Nord també es produeixen canvis en els principals càrrecs institucionals, arran de la mort sobtada del president del Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló, Georges Frêche, que havia guanyat les eleccions regionals del març.

Els casos de corrupció tenen unes importants implicacions polítiques. A les Illes Balears provoquen estralls entre líders polítics significats. Al País Valencià, el cas *Gürtel*, que afecta diversos dirigents populars i el mateix Francisco Camps, president de la Comunitat, continua el seu camí judicial. A Catalunya, es continua investigant el cas *Pretòria*, amb 20 imputats, i el cas *Palau* adquireix un tint més intens de corrupció política; paral·lelament a la investigació judicial, es posa en marxa una comissió d'investigació parlamentària, a la qual compareixen un gran nombre de persones relacionades amb el cas. La derivada política de la trama implica Convergència Democràtica i el PSC.

Finalment, el 2010 és l'any de la històrica abolició de les *corrides* de toros per part del Parlament de Catalunya, que té un enorme ressò internacional

L'estatus del català: avenços en un context difícil

Des de la perspectiva de l'estatus jurídic, durant l'any 2010 el català experimenta innovacions rellevants. La Llei de llengües d'Aragó, del 2009, projecta durant aquest període el debat sobre la seva aplicació. El municipi de Perpinyà aprova la Carta a favor del català. A Catalunya, s'aproven lleis amb un important contingut lingüístic, com la Llei del cinema.

Cal fer menció de tota l'activitat jurídica paral·lela a la voluntat de constituir un espai audiovisual català estès a tots els Països Catalans; per una banda, els convenis subscrits per la Generalitat catalana amb els altres territoris per fer possible la recepció mútua dels canals en català; per l'altra, la iniciativa legislativa popular de *Televisió sense Fronteres*, que lliura 650.000 signatures per tirar endavant la tramitació al Congrés dels Diputats, però que queda paralitzada pel veto del Govern. Tot això mentre el Govern valencià torpedina la recepció de TV3 al País Valencià.

Molt significatiu, però, han sigut els dos pronunciaments judicials sobre el català. El primer, la mateixa Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut català, que si bé no desmunta el model lingüístic vigent, el deixa tocat. Així anul·la la consideració del català com a llengua preferent de l'Administració i dilueix el deure general de conèixer el català, a banda d'interpretacions negatives en àmbits concrets. El segon pronunciament es produeix a finals d'any a través de tres sentències sobre l'ús del català a l'educació i el dret a rebre l'ensenyament en castellà, que posen en entredit el model d'immersió lingüística. Mentrestant, la política lingüística que defensa el PP a l'Estat es basa a crear un marc homogeni que afavoreixi el castellà en tots els territoris amb llengua pròpia. Amb tot, també s'evidencia la contestació social que això genera. Galícia i el País Valencià en són exemple.

Pel que fa a l'Estat, el reconeixement d'un plurilingüisme legal continua sent una assignatura no solament pendent, sinó sense agenda clara. Es produeix una reforma del Reglament de Senat, que introdueix més possibilitats d'ús del català, però el debat polític sobre això passa a centrar-se, amb grans dosis de demagògia, en el cost que representa la traducció i en el sentit de tenir un grup de traductors. Així mateix, el ministre de Política Territorial anuncia que es prepara un projecte de llei per reconèixer el dret dels ciutadans a utilitzar les llengües oficials en determinats àmbits de l'Administració de l'Estat i, especialment, en la justícia. Destaca també l'informe corresponent al 2009 de l'Oficina per a les Llengües Oficials (creada el 2007) on s'indiquen els avenços assolits i les recomanacions. A través de l'informe al Consell d'Europa, l'Estat espanyol ret comptes del compliment de la *Carta europea de llengües regionals o minoritàries*. Però malgrat aquestes bones intencions, el teixit normatiu de l'Estat continua fent de les llengües oficials pròpies unes llengües de segona categoria jurídica, cosa que dificulta enormement la normalitat d'ús del català. Un bon exemple d'això són les com a mínim 500 normes de l'Estat espanyol que obliguen a l'ús del castellà, relacionades en un informe fet per l'entitat Plataforma per la Llengua.

Molt vinculada a aquesta mala pràctica de l'Estat, la situació jurídica del català a la Unió Europea no té avenços i sembla abocada a pronunciaments ineficaços i a acords inaplicats. Per això durant aquest any es combinen les iniciatives dels europarlamentaris catalans favorables al català amb la constatació de la barrera que suposa que el català no sigui la llengua d'estat. Una de les poques notes positives, certament de caràcter menor, la dóna l'esmena que va poder fer aprovar el president del Parlament de Catalunya en el Reglament de la Conferència d'Assemblees Regionals Europees perquè el català pugui ser llengua d'ús durant les reunions d'aquest organisme.

En conjunt, del període cal destacar que les millores normatives introduïdes o la consolidació de les ja aprovades abans topen amb dificultats d'aplicació i amb poca predisposició per part de l'Estat espanyol, que manté una retòrica favorable al pluralisme lingüístic, però una pràctica que ben sovint la contradueix.

L'estatus jurídic del català per territoris

Andorra

Catalunya no registra canvis en la normativa. Hi ha alguna declaració des del Govern sobre l'adopció de mesures per frenar el que es percep com un deteriorament de l'oficialitat per l'absència del català en l'atenció al públic a les grans superfícies, en el camp audiovisual o en la mateixa educació. Per millorar aquests punts, se subscriu un conveni en matèria de televisió transfronterera entre el Govern andorrà i la Generalitat de Catalunya; un conveni de col·laboració amb cines de Catalunya perquè projectin pel·lícules en català, i un altre amb uns quants grans magatzems per garantir el dret dels clients a ser atesos en català.

Aragó

Un cop aprovada el 22 de desembre la Llei de llengües, el 2010 s'enceta amb el debat encara obert sobre quin ha de ser l'estatus de l'aragonès i, sobretot, del català a la Franja, fins al punt que un grup d'ajuntaments del PP i del PAR presenten un recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei per invasió de les competències municipals. Finalment, però, ja el 2011 el Tribunal

Constitucional inadmet a tràmit el recurs. Paral·lelament, però, cal notar que es produeix una col·laboració entre els governs català i aragonès en matèria de docència del català i d'espai audiovisual, fet que permet, entre altres elements de foment de la llengua, l'accés de professors de català a places de l'altre territori i la recepció de Televisió de Catalunya a la Franja. Així mateix, la Llei de llengües es comença a desplegar, tot i que amb retard, amb el nomenament dels membres del Consell Superior de les Llengües d'Aragó, que sembla tenir una composició bastant equilibrada pel que fa a les seves posicions lingüístiques.

Catalunya

L'any 2010 és un període contradictori pel que fa a la situació jurídica de la llengua catalana a Catalunya. Per una banda, cristal·litzen diverses iniciatives legislatives que tenen una incidència rellevant en la regulació de la llengua i que constitueixen el llegat més important, Estatut a banda, de la coalició política que conforma el govern tripartit. Els textos legislatius més rellevants són els que segueixen. La Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya, estableix el català com a llengua de formació en la primera acollida a través del Consorci per a la Normalització Lingüística i com a llengua vehicular de tot el procés. La Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema, amb important oposició per part del sector, dels mitjans espanyols i de PP i Ciudadanos, estableix una quota de català del 50% en la distribució i en l'exhibició, llevat de les pel·lícules europees doblades amb una distribució inferior a 16 còpies. La Llei 22/2010, de 20 de juliol del Codi de consum de Catalunya, estableix, d'acord amb el principi de disponibilitat lingüística, un seguit de drets lingüístics que completen i actualitzen les previsions de la Llei de política lingüística. El PP i/o la defensora del poble presenten recursos d'inconstitucionalitat contra aquestes lleis, que són admesos a tràmit pel Tribunal Constitucional. La Llei 17/2010, de 3 de juny, de llengua de signes catalana garanteix l'ús d'aquesta llengua a les administracions públiques, estableix que la Generalitat l'haurà de difondre i reconeix l'Institut d'Estudis Catalans com la institució acadèmica que n'ha de determinar les normes i impulsar-ne la recerca. I la Llei 29/2010, del 3 d'agost, de l'ús dels mitjans electrònics al sector públic de Catalunya introdueix la disponibilitat lingüística (com a mínim en català i castellà) en els mitjans electrònics. Finalment, és cabdal la Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran, que dóna a l'occità una regulació semblant a la del català, i passa a tenir la consideració, d'acord amb l'Estatut, de llengua oficial a Catalunya.

Ja dins de les disposicions del Govern, el Decret 128/2010, de 14 de setembre, sobre l'acreditació del coneixement lingüístic del professorat de les universitats, estableix l'exigència del nivell C per ocupar plaça, si bé amb molts matisos en la seva aplicació. També es publiquen dos decrets de desplaçament de la Llei d'educació.

Per altra banda, però, es produeixen diversos pronunciaments judicials que qüestionen el model lingüístic català. La Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, sobre l'Estatut, que elimina la preferència del català a l'administració i als mitjans de comunicació públics, rebaixa el deure de coneixement del català a situacions específiques (a diferència del castellà, que és general), reobre el sistema lingüísticoeducatiu en establir que no es pot deixar de banda el castellà com a llengua vehicular o limita el dret d'opció lingüística en emfatitzar la necessitat d'intervenció del legislador estatal per tal que sigui efectiu. La Sentència, més que pacificar el conflicte plantejat, genera confusions que permeten obrir nous fronts de conflicte i tensar la política lingüística i l'aplicació de la normativa de la qual parteix. I, efectivament, dos nous blocs de resolucions judicials es basen en aquesta doctrina per qüestionar greument aspectes troncats de la política lingüística catalana: el primer, les sentències del Tribunal Suprem de 9, 13 i 16 de desembre de 2010 estableixen la necessitat que el castellà sigui igualment llengua vehicular a l'ensenyament, l'obligació de lliurar l'imprès oficial que pregunti per la llengua dels fills i el dret dels pares a rebre les comunicacions en castellà per part de l'Administració educativa; el segon, dues interlocutòries del Tribunal Superior de Justícia, de 25 d'octubre, que disposen la suspensió cautelar de determinats preceptes dels reglaments lingüístics de l'Ajuntament de Barcelona i de la Diputació de Lleida, que fan referència a l'obligació d'ús institucional del català —o occità— sense

fer esment del castellà. Totes aquestes sentències han tingut una gran contestació ciutadana i de les associacions a favor de la llengua.

Per acabar, cal donar compte d'altres fets esdevinguts del període que tenen relació amb la situació juridicopolítica de la llengua, com la reivindicació —fins i tot al Parlament— perquè no es castellanitzin en la retolació els topònims de fora de Catalunya; la falta d'atenció als drets lingüístics en l'àmbit judicial, amb casos especialment punyents; els convenis subscrits entre la Generalitat i diversos col·legis professionals del món del dret per impulsar el català, o la política de subvencions i ajuts públics a la llengua catalana.

Catalunya del Nord

El fet més rellevant durant el 2010 és l'aprovació el 10 de juny de la *Carta* a favor del català per part del Consell Municipal de Perpinyà. Tot i que els mitjans transmeten que es tracta d'una declaració d'oficialitat, en propietat és més un compromís institucional d'afavorir el català en diferents àmbits, com l'ensenyament, la senyalització, els serveis públics o els mitjans de comunicació. En el marc de l'Estat francès, es presenten dos projectes a l'Assemblea francesa per regular les llengües regionals, a fi de donar contingut a la previsió de l'article 75 de la Constitució francesa ("Les llengües regionals pertanyen al patrimoni de França"), introduïda a la reforma de 2008.

Illes Balears

La continuïtat és el tret que predomina en totes les qüestions relatives al règim jurídic de la llengua a les Illes. Tant l'activitat del Govern d'Antich com l'activitat parlamentària (amb diverses resolucions d'impuls del català) refermen la línia empresa en anys anteriors. Un dels fets més rellevants del període, que deriva del Conveni de reciprocitat televisiva signat el 22 de gener de 2009 entre els governs balear i català, és la recepció per TDT dels canals públics catalans a les Illes i a la inversa. Pel que fa precisament a l'espai audiovisual compartit i en català és molt rellevant la Llei 15/2010, de 22 de desembre, de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears, que advoca per un espai comú a través de coproduccions, recepció mútua de les programacions, prioritització de les obres en català i, en general, la normalització de la llengua a través d'aquests mitjans. En l'educació es referma la preeminència del català; el Decret 96/2010, de 30 de juliol, pel qual es regulen els centres integrats de formació professional preveu que el català és la llengua vehicular i de comunicació d'aquests centres, i els nous Estatuts de la Universitat de les Illes tornen a preveure el català com a llengua pròpia amb l'obligació de normalitzar-ne l'ús. Quant a l'accés a la funció pública, el coneixement del català es preveu com a requisit en l'accés a places de l'Administració, amb l'excepció de l'àmbit sanitari, en què s'eximeix els aspirants de l'obligació d'acreditació que estableix el mateix Decret regulador de l'any 2009. En l'ús administratiu, tant el Decret 113/2010, d'accés electrònic als serveis públics, com la Llei 13/2010, 9 de desembre, de publicitat institucional atribueixen al català una posició preferent. I, per concloure, una sentència negativa per a l'estatus de la llengua: la Sentència del Tribunal Suprem de 18 de maig anul·la la previsió del Decret 132/2002, de 25 d'octubre, que establia que els textos que totes les administracions enviaven per publicar al *Butlletí Oficial de les Illes* havien de ser en català i en castellà i s'havien d'enviar alhora. L'alt tribunal entén que si el butlletí es vol publicar en català, la traducció de les resolucions que l'Administració de l'Estat hi enviï les ha de fer el mateix Butlletí.

L'Alguer

Durant aquest any l'Alguer no té notícies rellevants sobre millores del règim jurídic de l'alguerès. Destaquem el desplegament del marc col·laboratiu que ofereix Conveni amb la Generalitat signat el 31 de març de 2009, que permet a la representació de la Generalitat Espai Lull canalitzar moltes activitats concertadament amb l'Ajuntament i associacions del municipi, com la commemoració dels 50 anys del Viatge del Retrobament.

País Valencià

La dinàmica sociopolítica del País Valencià continua les pautes d'anys anteriors. El Govern de Francisco Camps segueix amb la política molt poc favorable al català. Per una banda, les iniciatives legislatives i administratives en matèria de llengua són pràcticament nul·les. Cal ressaltar que el Govern valencià accepta de manera implícita la validesa dels títols de filologia catalana com a eximents de la prova de valencià en els processos selectius d'accés a la funció pública docent (no així els certificats administratius). Rebutja, però, la unitat de la llengua el Decret 116/2010, de 27 d'agost, que aprova els Estatuts de la Universitat Jaume I de Castelló, "retallant" la menció que la mateixa Universitat havia fet al valencià com a "acadèmicament català". Així mateix, s'aproven la Llei 8/2010, de 23 de juny, de règim local, amb molt poca voluntat d'impuls del valencià, i la Llei 10/2010, de 9 de juliol, d'ordenació i gestió de la funció pública valenciana, que no incorpora el coneixement de valencià com a requisit lingüístic i es limita a assenyalar que, si l'aspirant no l'acredita, ha de fer més endavant "cursos de perfeccionament".

Per l'altra, es continua obstaculitzant la recepció de TV3 i s'evita l'acord de reciprocitat de recepció de canals amb Catalunya. També es manté el conflicte amb el sector educatiu, amb importants mobilitzacions, i més quan es coneix el projecte de decret que, a la pràctica, pot portar un percentatge altíssim d'alumnes a rebre en valencià només l'assignatura de llengua. Finalment, també cal esmentar el volum notable de queixes al síndic de greuges per la falta d'ús del valencià a la retolació i als webs públics.

La unitat de la llengua

La qüestió lingüística és instrumentalitzada pels partits i entitats espanyolistes que troben en la variació dialectal una bona excusa per capitalitzar i atiar el sentiment anticatalà: al País Valencià, i llevat de l'excepció esmentada, la Generalitat defuig completament tot el que signifiqui una equivalència amb el català. A la Franja, des d'una part d'ajuntaments del PP o del PAR es fa servir la peculiaritat dialectal per negar la unitat i acabar fent servir en exclusiva el castellà. I la mateixa pràctica de l'Estat tampoc no hi ajuda (distinció entre català i valencià en les edicions del BOE, en el mèrit lingüístic dels jutges, en determinats webs). Per contra, l'alt nivell de col·laboració entre territoris, amb voluntat de projecció internacional i de superar les fronteres administratives és una política important de consolidació de la unitat lingüística.

La col·laboració entre territoris

El marc per excel·lència on es du a terme la col·laboració és l'Institut Ramon Llull, que ja compta entre els seus membres amb representants de totes les terres catalanes, articulats a través de la Fundació Ramon Llull. On es visualitza més intensament la col·laboració és a la fira internacional Expolangues, amb el català com a llengua convidada d'honor, que aplega les institucions i els màxims representants dels territoris de parla catalana. La col·laboració interterritorial també es ben manifesta en els acords per a la consecució d'un espai audiovisual en català comú (amb pactes amb Aragó, Catalunya del Nord i les Illes), en el conveni amb Aragó per poder compartir professors de català o en la creació d'àmbits compartits entre les universitats de Perpinyà i de Girona (Euroinstitut Català Transfronterer).

Canvis en els organismes responsables de les polítiques lingüístiques

Hi ha pocs canvis en els organismes responsables. Es nomenen els quinze membres del Consell Superior de les Llengües d'Aragó, cinc dels quals vinculats al català. Es designa José Bada com a president provisional. A Catalunya, arran del canvi de govern, la promoció i el foment de la llengua catalana passa a l'àmbit de competència del Departament de Cultura, amb Ferran Mascarell de conseller. Se suprimeix la Secretaria de Política Lingüística, ocupada per Bernat Joan, i la Direcció de Planificació i Foment recupera la designació de Direcció General de Política Lingüística, i es designa Yvonne Grilley com a titular, en substitució de Francesca Sanvicén.

El 2010 també hem de lamentar la mort de persones tan notables en el món de la llengua catalana com Joan Solà, Joan Triadú, Jaume Vallcorba i Rocosa, Jordi Bruguera i Talleda, i Robert Avril.

3.3 Ensenyament

Pel que fa a la situació de l'ensenyament no universitari als nostres territoris, cal diferenciar diverses situacions. En primer lloc, a la ciutat catalana de Sardenya, l'Alguer, les classes de llengua catalana i en llengua catalana no deixen de ser o bé producte del voluntarisme del professorat que participa en el Projecte Palomba o bé producte dels ajuts directes que arriben del Govern de la Generalitat. Cal urgentment que la regió sarda i el Govern italià, així com els centres educatius de la ciutat, desenvolupin amb les dotacions econòmiques corresponents el marc legal italià i sard que permet fer classes de i en llengua de minories. Si no es fa així, copiant d'alguna manera el que s'ha fet per part de l'Estat francès a la Catalunya del Nord, segurament aquest model actual d'ensenyament del català de l'Alguer té poc futur.

A la Franja i a la Catalunya del Nord, encara que molt lentament, el català es va consolidant en el sistema educatiu, especialment a la Franja. Fins a l'any 2010 s'ha pogut visualitzar una certa predisposició política a favor de l'ensenyament de la llengua en ambdós territoris. La Llei de Llengües de l'Aragó, malgrat les seves limitacions, tot i que no ha produït un canvi substancial, sí que ha servit per consolidar l'ensenyament del i en català.

A Catalunya, a les línies en valencià del País Valencià i a la major part del sistema educatiu a les Illes Balears, la sentència del Tribunal Constitucional contra l'Estatut d'Autonomia i les tres sentències dictades pel Tribunal Suprem espanyol el desembre de 2010 basades en aquesta sentència del Tribunal Constitucional i davant de la petició d'uns particulars, poden qüestionar en un futur molt proper el paper del català com a llengua vehicular del sistema educatiu. A les sentències, tot i que no es qüestiona la potestat de la Generalitat a l'hora de definir les seves polítiques lingüístiques al sistema educatiu per aconseguir la normalització del català, sí que s'afirma que el castellà "no puede dejar de ser también lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza" i que, en tot cas, la tendència haurà de ser la d'igualar la presència com a llengua vehicular de les dues llengües oficials si es considera assolit el procés de normalització del català (sic!).

Pel que fa al País Valencià també es percep un cert estancament en l'augment de les línies en la nostra llengua, malgrat un nombre més elevats de peticions, sobretot gràcies a la feina de la Federació Escola Valenciana¹⁸⁶ i malgrat la política del Govern de la Generalitat.

Finalment, pel que fa a Andorra, es consolida clarament el model d'escola andorrana, en detriment en aquests darrers cursos de l'escola espanyola. La crisi econòmica, però, podria fer replantejar alguns dels aspectes d'aquest ensenyament realment plurilingüe.

Pel que fa a l'ensenyament universitari, cal constatar tres realitats ben diferenciades. En primer lloc, en els territoris diguem-ne perifèrics, l'Alguer, la Franja i Catalunya del Nord, la presència de la llengua catalana no deixa de ser testimonial, i només respon a la formació específica en llengua i literatura catalanes, tant a la Universitat de Perpinyà com a les universitats de Sàsser i de Saragossa que són, respectivament, les universitats de l'àmbit territorial on són l'Alguer i la Franja (tot i que en aquest darrer cas, la universitat que, fins ara, ha fet de referència ha estat Lleida, sobretot per proximitat geogràfica).

¹⁸⁶ Per veure les campanyes de promoció de l'ensenyament en valencià:
<http://www.escolavalenciana.com/categorias/index/252/matricula-en-futur-matricula-en-valencia>.

En segon lloc, tant a les Balears com a Catalunya es percep un cert estancament de la presència del català a la docència, amb dades que o bé són inexistentes (com passa també a Andorra) o bé són només indicatives.

En tercer lloc, hi hauria el cas del País Valencià amb casos tan dramàtics com el de la Universitat Miguel Hernández on la presència del català és menor fins i tot que a les universitats de Saragossa, Perpinyà i Sàsser, ja que ni tan sols s'ensenya alguna disciplina relacionada amb la nostra llengua o amb la nostra literatura. A la resta d'universitats valencianes la presència del valencià com a llengua de docència no sobrepassa, en cap cas, el 24% de les classes.

Pel que fa a l'ensenyament de català a adults, cal destacar, especialment, la tasca ingent que ha fet el CPNL de Catalunya per atendre l'extraordinària allau migratòria que ha arribat a Catalunya en aquests darrers anys, amb més de 125.000 persones ateses el curs 2009/2010.

3.4 Els mitjans de comunicació i les indústries culturals

En el sector de la premsa diària de Catalunya, la dada més significativa del 2010 va ser l'aparició al novembre del nou diari *Ara*, íntegrament redactat en la llengua pròpia. Sense incloure aquest darrer, el 2010, tan sols un 27,3% dels rotatius i un 13,4% dels exemplars van ser en català. Pel que fa a l'audiència, tan sols un 29,2% dels lectors de premsa diària de Catalunya llegien el 2010 diaris en català, per un 85,4% en castellà. El subsector més catalanitzat és el dels diaris d'abast local i comarcal, amb un 58,2% dels exemplars en llengua pròpia el 2010; en l'altre extrem trobem la premsa esportiva i econòmica, íntegrament en castellà excepte *El Nou Esportiu*. Els diaris gratuïts tampoc no presenten bones dades per a la llengua pròpia (2010: 8,4% dels exemplars distribuïts), gairebé tres dècimes menys que el 2009. La situació de precarietat de la premsa diària en català a la resta de territoris del domini no ha variat entre 2009 i 2010.

Pel que fa a les revistes, a Catalunya, el 2010 van ser visibles al Baròmetre un total de 90 setmanaris i bisetmanaris, un 64,5% dels quals eren en català, tot i que aquests aglutinaven tan sols un 37,5% dels seus lectors agregats. Tan sols un 38,5% de les revistes d'altra periodicitat visibles al Baròmetre van correspondre a capçaleres en català. Els lectors agregats d'aquestes darreres van assolir només un 23% del total. El subsector de les revistes gratuïtes és l'únic on el català presenta un panorama clarament positiu. El català continua essent fortament minoritari en el sector de les revistes als altres territoris del domini lingüístic.

Entre 2009 i 2010 ha continuat progressant la normalització del català a la ràdio a Catalunya. Aquest darrer any un 55,7% de la suma de les audiències acumulades de les cadenes generalistes va correspondre a emissores en la llengua pròpia, tres punts més que el 2009. En l'àmbit de la ràdio local i comarcal el català hi predomina de forma aclaparadora en les programacions que no es fan en cadena. Al País Valencià i les Illes Balears la situació minoritària del català a les ones radiofòniques no ha variat entre 2009 i 2010. A Andorra, la proximitat geogràfica a Catalunya i el caràcter de llengua oficial única del català fan que també a la ràdio la llengua nacional hi presenti un millor estat de salut.

El desplegament complet de la TDT ha suposat que els canals en llengua pròpia hagin passat de representar el 26,5% dels que es rebien a tota Catalunya el 2009 a un 20% el 2011. En contrast, la televisió de proximitat continua essent un dels subsectors més catalanitzats del sistema mediàtic de Catalunya. L'audiència conjunta de TV3 i l'equivalent al K3/33 s'ha incrementat lleugerament entre 2008 i 2010, una dada molt significativa en el context de la multiplicació de canals. En canvi, cal posar en quarantena la contribució dels canals del grup Godó a la normalització de la llengua pròpia.

Al País Valencià, la notícia més negativa del període pel que fa a la presència del català a la televisió ha estat el tancament, el 19 de març de 2011, dels repetidors d'Acció Cultural del País

Valencià que difonien TV3 en analògic, arran de la pressió del Govern valencià. També ha reculat l'ús del valencià en la televisió de proximitat arran de la culminació del desplegament de la TDT. A tot això s'ha d'afegir el pobre paper de Televisió Valenciana com a motor de normalització lingüística.

A les Illes Balears l'ens públic Radiotelevisió de les Illes Balears emet per al conjunt del territori el canal IB3, majoritàriament en llengua pròpia, i el Consell de Mallorca opera des de 2005 el canal de TDT TV Mallorca, íntegrament en català. D'altra banda, l'acord de reciprocitat entre els governs català i balear permet que s'hi puguin rebre els principals canals en TDT de Televisió de Catalunya (TV3, 33, 3/24 i Súper 3/3XL). El mateix es pot dir del cas d'Andorra, on el canal públic Andorra Televisió emet íntegrament en català, i a banda s'hi reben la gran majoria dels canals de Catalunya en la llengua pròpia.

Es confirma l'estat de gran precarietat de la llengua catalana en els sectors del cinema de sala, la música i els videojocs. El 2010 un ínfim 3,4% del total d'espectadors de cinema va correspondre a films en català. Les dades d'oferta de films també estan estancades o van a la baixa. S'ha de veure com afectarà la imposició d'una quota d'exhibició de cinema en català del 50% que preveu la nova Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema.

En el sector editorial, la llengua catalana presenta estadístiques lleugerament millors. El 2010 un 9,4% dels 114.459 títols editats a l'Estat espanyol van ser en català, percentatge gairebé idèntic al de 2009 (9,55%). El català és el segon idioma amb més llibres editats a Espanya el 2010, a gran distància però del castellà.

Durant l'any 2010 ha continuat l'expansió de la llengua catalana a la Xarxa, un canal que sembla presentar condicions força favorables per a aquest desenvolupament. El gener de 2011 s'havia assolit la xifra de 46.575 dominis .cat registrats, un 17,4% més que l'any anterior. El març d'aquell any la llengua catalana va assolir el tretzè lloc del rànquing d'idiomes per nombre d'entrades a la Wikipedia. El desembre de 2010 un 59,47% dels webs d'empreses i organismes amb seu als territoris de parla catalana tenien versió en català, gairebé un punt més que l'any anterior.

3.5 Institucions públiques. Projecció exterior de la llengua. Entre públic i privat: socioeconòmic, sanitari i de protecció

La regulació lingüística de les institucions públiques proposada pel Govern català ha comportat que el 2010 hagi estat un any de posicionaments polítics molt enfrontats i de diverses sentències per establir la jerarquia del català i del castellà a Catalunya. Sens dubte, la que més repercussió ha suscitat ha estat la Sentència del Tribunal Constitucional respecte de l'Estatut, que anul·la, entre d'altres disposicions, el caràcter preferent del català en l'Administració i el deure de coneixement de la llengua. El sistema de conjunció lingüística escolar també ha estat qüestionat arran d'una sentència del Tribunal Suprem, que insta la Generalitat a equiparar les hores d'ensenyament en català i castellà, demanda que ha estat aprofitada en els mesos posteriors pel Partit Popular i Ciutadans per reclamar canvis en la política lingüística escolar. El Parlament de Catalunya ha aprovat altres lleis com ara la del cinema, la d'acollida i el Codi de Consum. Cadascuna en el seu àmbit legisla o bé un equilibri dels dos idiomes oficials de Catalunya —com la Llei del cinema—, o bé una certa preferència del català per sobre del castellà —en el cas de les altres dues. En tots els casos, les lleis han estat recorregudes.

Al País Valencià, el Govern de Francisco Camps ha continuat la seva política de minorització de la llengua. D'una banda, a través de la reducció pressupostària de l'Àrea de Política Lingüística —un dels àmbits governamentals més afectats per les retallades— i, de l'altra, pel fet que el català continua sent només un mèrit per treballar a l'Administració valenciana. Això no obstant, el Consell ha acceptat que els funcionaris facin una prova lingüística per acreditar els seus

coneixements de valencià. Respecte de la unitat de la llengua, la Generalitat Valenciana, després de 35 sentències condemnatòries, ha reconegut el títol de Filologia Catalana per accedir a unes oposicions per a docents. Finalment, el contenciós per a la recepció de TV3 al País Valencià continua obert i una iniciativa legislativa popular presentada per Acció Cultural del País Valencià serà debatuda al Parlament espanyol.

Precisament, l'acord de reciprocitat de TV3 amb diferents territoris de parla catalana —la Franja de Ponent, la Catalunya del Nord, Andorra i les Illes Balears— ha estat un dels fets més positius per a l'extensió de la llengua al llarg de l'any. A les Illes, a més, el català ha estat blindat com a llengua vehicular d'IB3. Aquestes notícies contrasten amb la denúncia del Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament de Balears respecte de l'incompliment del Govern pel que fa al Pla de normalització lingüística aprovat el 2009.

A la Franja, s'ha aprovat la Llei de l'ús, protecció i promoció de les llengües pròpies d'Aragó. Gràcies a aquesta llei, el català i l'aragonès obtenen el rang de llengües pròpies de la Comunitat, però no l'oficialitat. Així, al costat de mesures com ara l'ensenyament d'aquestes llengües, n'hi ha d'altres que han generat polèmica entre els col·lectius favorables al català, com és la constitució d'una acadèmia lingüística a part de l'Institut d'Estudis Catalans, fet que deixa la porta oberta a establir una normativa lingüística diferent.

En l'àmbit de l'Estat, s'ha arribat a un acord perquè les llengües cooficials es puguin usar al Senat tot i que amb restriccions: tant a les sessions de control com en els debats d'iniciatives legislatives, els senadors i les senadores només podran emprar el castellà. On no s'ha produït cap progrés és en el Congrés dels Diputats, que continua sent terreny vetat per al català, el basc i el gallec. El fet que l'Estat posi tants obstacles al reconeixement de la seva diversitat lingüística, és un dels arguments esgrimits des d'Europa per impedir que els eurodiputats i les eurodiputades puguin adreçar-se a l'Eurocambra en català. De fet, el 2010 havia de ser un any important per a la llengua en el marc de la Unió Europea, atès que el Govern espanyol n'ha ostentat la presidència durant el primer semestre. Tanmateix, el seu mandat s'ha clos sense cap avenç significatiu per al reconeixement internacional del català.

Per acabar, en l'àmbit socioeconòmic, Catalunya ha estat el territori que ha presentat més iniciatives per estendre el coneixement i l'ús de la llengua. Bona part d'aquestes iniciatives s'han vehiculat a través del Consorci per a la Normalització Lingüística. A Andorra, l'acord de tres de les principals societats comercials amb el Govern, ha permès dur a terme cursos de català per a més de 100 treballadors. A pesar d'aquestes i altres accions, dos estudis que s'han publicat al llarg del 2010 constaten la feblesa de la llengua en aquest àmbit. Així, l'informe d'Adecco reporta que el percentatge d'ofertes laborals en què es demana coneixements de català a Catalunya no arriba al 35%, a les Illes només és del 10% i al País Valencià del 7%. En l'àmbit sanitari, cal destacar l'entrada en vigor, a les Illes Balears, del decret que exigeix l'acreditació de coneixements de català segons el càrrec o la responsabilitat que s'exerceixi.

4 Conclusions

Miquel Àngel Pradilla
Xarxa CRUSCAT – IEC

Des que la Xarxa CRUSCAT s'ha fet càrrec de l'elaboració de l'Informe sobre la situació de la llengua catalana, un dels objectius a assolir ha estat no demorar-ne l'aparició en relació amb el període avaluat. El lector comprendrà que no és una tasca fàcil, perquè el volum de dades que s'ha de processar i interpretar és d'una gran envergadura. Tanmateix, per a l'avinentsa que ens ocupa, entenem que s'ha aconseguit accelerar un procés complex, fet que hauria de permetre una major efectivitat en la difusió d'unes consideracions sobre una realitat encara present en la memòria de la ciutadania. No cal dir que la inexorable continuïtat dels esdeveniments pot donar la sensació que les diferents mirades que s'han projectat sobre l'any 2010, a les acaballes de 2011 ja han estat superades per un context sociopolític que es metamorfosa a una velocitat vertiginosa. Sens dubte, hi haurà situacions recents, com algun canvi de lideratge o la resolució d'alguns afers que en el període estudiat només s'intuïen, que ho faran palès. És un risc que no podem deixar de córrer.

En l'anterior Informe (anys 2008-2009) s'insistia en la consolidació d'una crisi econòmica de gran magnitud. Durant l'any 2010 els resultats socioeconòmics negatius s'han moderat, però les conseqüències demogràfiques s'han manifestat amb tota la seva cruessa. Així, per primer cop els fluxos migratoris s'han estrocat, de manera que a Catalunya i al País Valencià les taxes de població estrangera s'han reduït i a les Illes Balears s'han estabilitzat. Amb tot, el creixement poblacional (0,5%) no s'ha aturat, ja que la pèrdua de població acabada d'esmentar s'ha vist compensada per un creixement natural del 3%. Els territoris de llengua catalana acollirien, doncs, uns 13,6 milions d'habitants.

Des del vessant demolingüístic, durant el període avaluat hem tingut a la nostra disposició un conjunt d'enquestes força importants. Val a dir que l'anàlisi d'aquestes recerques es troba encara en una fase incipient. Així i tot, ens proveeix de tot un seguit d'informacions que ens permeten obtenir una fotografia fixa de l'estructura sociolingüística de la població, les seves habilitats lingüístiques, els usos que fa de les llengües disponibles i les representacions socials que en tenen els parlants. A partir d'enquestes territorialitzades (Catalunya, País Valencià i Illes Balears), hom pot afirmar que es compta amb una panoràmica sociolingüística actualitzada del gruix de l'àmbit lingüístic catalanòfon. Paradoxalment, els territoris on la vitalitat i l'ús de la llengua té més dificultats no presenten dades recents. A propòsit d'això, ens agradaria destacar la importància de poder realitzar avaluacions del conjunt territorial de la llengua. En aquest sentit, la sèrie d'enquestes del projecte EUL (Enquestes d'Usos Lingüístics), realitzades durant els anys 2003-2004 a bona part de l'àmbit lingüístic, són un exemple immillorable de recerca reeixida que s'hauria de potenciar estratègicament, més enllà dels gestors polítics de torn en les diferents circumscripcions administratives.

Globalment podríem dir que entre els anys 2003/2004 i 2008/2010 la llengua catalana ha incrementat els seus parlants en mig milió de persones. Les xifres referencials serien les de 9,7 milions de catalanoparlants i 12,7 milions de catalanoentenents. Amb aquestes estimacions, el català es consolida com una llengua de demografia mitjana entre les cent llengües més parlades al món.

A Catalunya i a les Illes Balears, la llengua catalana manté una moderada capacitat d'atracció, tot i que el grup de llengua inicial es troba minoritzat a causa de l'extraordinària alteració demolingüística que han propiciat diversos períodes contemporanis. Diferents indicadors ho corroboren, això és, d'una banda, el contrast positiu entre les dades sobre la llengua inicial i la

llengua d'identificació de la població, i, de l'altra, els valors positius de la transmissió intergeneracional del català. Val a dir que aquestes dinàmiques apuntades presenten més solidesa a Catalunya que a les Illes Balears, territori on la llengua mostra unes febleses ecosistèmiques que la fan especialment vulnerable. Al País Valencià, aquestes tendències favorables no semblen tan clares i requereixen estudis més aprofundits.

Quant a les competències lingüístiques, la mapificació sociolingüística elaborada per la Xarxa CRUSCAT a partir de les dades del *Baròmetre de la comunicació* ens permet visualitzar matisos importants entre les diferents unitats de segmentació considerades. El contrast entre zona interior i àrea costanera esdevé especialment rellevant en la caracterització de les diferents habilitats que declaren els seus habitants. En relació amb el coneixement oral del català es detecta a les regions de València i Alacant i a Eivissa bosses importants de població que declaren no saber parlar català, superiors al terç del total.

L'evolució de l'habilitat de parlar la llengua, per l'estreta vinculació que té amb l'ús, és de vital importància per al seu esdevenidor. Malauradament, els tres grans territoris estudiats mostren un decrement percentual, especialment rellevant al País Valencià. Així, aproximadament, a Catalunya tres quartes parts de la població es declaren competents oralment, a les Illes dos terços i al País Valencià només la meitat. Aquest darrer territori compta amb l'agreujant que més d'un quart de la població declara no entendre el valencià. Les incompetències que se'n deriven constitueixen veritables obstacles comunicatius per a la llengua en el seu ecosistema històric. La seva correcció hauria de ser un objectiu prioritari de tota política lingüística compromesa amb la recuperació de la llengua catalana.

Quant als usos, paral·lelament a l'evolució de la competència oral, també han disminuït. A Catalunya es defineix una pauta que atorgaria a la llengua catalana una presència més gran en funció de la formalitat comunicativa. El català, doncs, guanyaria presència fora de la llar, on la dimensió més reduïda del grup etnolingüístic comporta resultats més baixos. Al País Valencià, en canvi, la pauta s'inverteix, de manera que la xarxa de proximitat és la que acollirà millor els usos de la llengua.

Sens dubte, l'important contingent de nouvinguts al·lòctons és a la base d'una explicació de les davallades percentuals constatades en el coneixement i l'ús de la llengua. Tanmateix, faríem bé a no perdre de vista la incidència d'altres factors de tipus socioeconòmic o de suport institucional, especialment actius a l'hora d'explicar la creixent minorització de la llengua històrica al País Valencià.

L'informe 2008-2009 ja posava de manifest la importància del context sociopolític a l'hora d'interpretar la dinàmica sociolingüística dels diferents territoris. La intervenció sobre la llengua des de la política i la planificació lingüística esdevé un factor crucial a l'hora de subvertir-ne la minorització. Convé advertir, però, que l'acció *de dalt a baix* que protagonitzen els lideratges institucionals, a l'hora que convergeix amb la dinàmica *de baix a dalt* d'una part de la societat civil, també pot col·lisionar-hi. Les situacions de contacte de llengües solen abocar a una situació de conflicte. La manca de consens a l'hora de determinar la funcionalitat comunicativa de les llengües en disputa propicia, doncs, un debat permanent.

L'àmbit lingüístic català mostra una tipologia força variada de dinàmiques conflictives. D'entrada, els horitzons lingüístics que patrocinen els diferents partits als governs territorials no tan sols difereixen sinó que poden arribar a ser divergents. L'acció (o la inacció) legislativa que emana dels poders territorials és un indicador important de la política que es vol seguir. En aquest sentit, el període avaluat, llevat de l'accés al poder de Convergència i Unió a finals de novembre, es troba presidit per la continuïtat dels lideratges oficials. Atès que l'orientació sociolingüística del nou govern català no pren rellevància fins ben entrat l'any 2011, hom podria dir que, de manera general, les grans línies d'acció esbossades en l'informe 2008-2009 s'han mantingut actives. Vegem-ho sumàriament.

Amb activitat jurídica nova o sense, els territoris on la conjuntura política s'ha mostrat favorable als avenços de la llengua catalana han estat Andorra, Catalunya i les Illes Balears. A la Comunitat Aragonesa i a la Catalunya del Nord s'hi han de destacar algunes fites rellevants (desplegament incipient de la Llei de llengües aragonesa de finals del 2009 i aprovació de la *Carta* a favor del català per part del Consell Municipal de Perpinyà), que no haurien d'amagar, però, l'extraordinària feblesa jurídica en què descansa la gestió de la llengua catalana en els esmentats territoris. Talment com passa a l'Alguer, on no hi ha hagut cap novetat legislativa. Finalment, al País Valencià el continuisme institucional prolonga una política lingüística pretesament igualitarista que no prioritza la llengua històrica i territorial.

Catalunya és el territori on la situació jurídica ha produït més novetats. Les notícies més positives ens arribem amb la cristallització de tot un seguit d'iniciatives jurídiques apuntades en l'anterior informe. Durant l'any 2010 han vist la llum: la Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya; la Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema; i la Llei 22/2010, de 20 de juliol del Codi de consum de Catalunya. Aquestes lleis, recorregudes pel Partit Popular i/o la defensora del poble, suposen un avenç significatiu en la presència de la llengua catalana en els àmbits d'aplicació. També cal destacar el Decret 128/2010, de 14 de setembre, sobre l'acreditació del coneixement lingüístic del professorat de les universitats, on, encara que amb matisos gens superflus, es regula l'exigència del nivell C per tal d'ocupar una plaça.

Malauradament, la judicatura estatal ha generat diversos pronunciaments de gran transcendència per a la viabilitat del marc jurídic vigent sobre el qual descansava el model lingüístic català. La Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, sobre l'Estatut suposa una involució en tota regla, ja que ataca de ple la consideració preferent del català en l'administració i els mitjans de comunicació públics, rebaixa el deure de coneixement del català a situacions específiques i obre les portes a un nou plantejament per al sistema educatiu que no exclogui la vehicularitat de la llengua castellana. Aquesta sentència inicia un període on la doctrina legal esdevé la punta de llança d'una nova política molt bel·ligerant amb les aspiracions d'autogestió de les diferents autonomies.

L'altre pronunciament que destacarem és una conseqüència de l'anterior. Ens referim a les tres sentències promulgades a finals de 2010 sobre l'ús del català i del castellà a l'educació. Aquestes sentències, en tant que estableixen la vehicularitat de la llengua castellana, torpedinen un model de conjunció lingüística que ha permès la bilingüïtzació de la població escolar. El debat polític que ha generat aquesta impugnació ha estat especialment intens durant l'any 2011 i ha amagat un debat pedagògic que proclama la bondat d'un model lingüístic d'igualtat d'oportunitats i de cohesió social al voltant de la llengua catalana lloat internacionalment. D'altra banda, molt ens temem que temps a venir la nova doctrina del Tribunal Constitucional tindrà efectes nocius a l'hora de (in) validar les lleis esmentades amb anterioritat.

No voldríem acabar les consideracions jurídiques a Catalunya sense fer esment de la Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran. Aquesta llei atorga a l'occità una regulació semblant a la del català, que passa a tenir la consideració, d'acord amb l'Estatut, de llengua oficial a Catalunya.

Al País Valencià, de manera conseqüent a la política lingüística de caràcter liberal impulsada, és important destacar la tenacitat en la no incorporació del coneixement de la llengua com a requisit en la Llei 8/2010, de 23 de juny, de règim local i la Llei 10/2010, de 9 de juliol, d'ordenació i gestió de la funció pública valenciana. Una nova oportunitat perduda per garantir l'efectivitat de la proclama institucional que declara el valencià com a llengua pròpia de l'administració.

La dinàmica *de dalt a baix* a què hem al·ludit en referir-nos a l'acció legislativa, com s'ha pogut comprovar, mostra una primera col·lisió entre els poders autonòmics i el poder estatal. La causa d'aquesta pugna desigual l'hem de cercar en l'ordenació asimètrica del plurilingüisme estatal, que privilegia la llengua castellana i deixa en un lloc jurídicament subaltern la resta de llengües. La

reprovació de la Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut ens ha proporcionat un episodi clau, la manifestació del 10 de juliol convocada per Òmnium Cultural, que va aplegar una part molt important de l'estament polític territorial i un gruix no menys important de la societat civil catalana. I és que la dinàmica planificadora *de baix a dalt*, des de determinants sectors de la societat civil, s'ha mostrat força activa en aquest període i reprèn la direccionalitat que havíem descrit en l'informe 2008-2009. Aquesta dinàmica ha tingut un signe diferent segons el capteniment planificador dels governants de torn. Així, novament, a Catalunya, les Illes Balears i la Franja la contestació ha vingut des de sectors contraris a la normalització lingüística, uns amb implantació local (Ciudadanos, Convivencia Cívica, Circulo Balear, Academi de Sa Llengo Baléa, la Coordinadora d'Entitats Culturals del Regne de València, la plataforma No Hablamos Catalán, la FCAAO, etc.) i uns altres amb transversalitat territorial (PP i UPyD), tots ells fortament amplificats per determinats mitjans de comunicació estatals. I s'ha bastit a partir del discurs recurrent sobre la conculcació dels drets lingüístics dels castellanoparlants, el pretès "imperialisme català", etc. Contràriament, la impugnació del capteniment institucional al País Valencià ha vingut de la mà d'entitats com Acció Cultural del País Valencià, Escola Valenciana i el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament.

L'àmbit educatiu, pel que suposa en relació amb la creació de nous usuaris per a la llengua, té una importància vital. El fet que, alhora, esdevingui l'instrument més efectiu en la modificació d'actituds i comportaments envers la llengua, el converteix en un focus de tensió destacat. Tant en els territoris on la preeminència de la llengua catalana el 2010 estava garantida (Catalunya i Illes Balears) com en els llocs on el model de tria de la llengua preferent de l'ensenyament residualitza la seva presència (País Valencià). La manca de consens en un punt tan important augura canvis en funció del poder de torn.

A Catalunya i a les Illes Balears, l'acció legislativa ha continuat avançant en la creació d'un corpus jurídic favorable a la preeminència de la llengua catalana en el sistema educatiu. Tanmateix, com s'ha dit, la sentència sobre l'Estatut ha modificat sobtadament les regles de joc i les conseqüències, ja palpables a finals de l'any, encara només s'entrelluquen. A Andorra, el sistema educatiu andorrà consolida el creixement apuntat en l'informe anterior i supera els sistemes espanyol i francès. Al País Valencià, la implantació de l'ensenyament en valencià continua estancada i apareixen les primeres veus que alerten sobre les intencions del govern d'apostar per un model, anomenat *multilingüe*, que podria acabar amb la vehicularitat preferent de la llengua històrica i territorial en els programes d'ensenyament en valencià. Finalment, a l'Aragó, la Llei de llengües, un cop desenvolupada, hauria de millorar la presència de la llengua catalana a la Franja.

La docència en català a l'ensenyament universitari de Catalunya i de les Illes Balears sembla que no avança. El multilingüisme que presideix l'aposta universitària contemporània, amb una potenciació destacada de l'anglès com a llengua vehicular, no hauria d'anar en detriment de la llengua catalana. Sens dubte, la gestió lingüística en l'àmbit universitari ha de ser objecte d'una reflexió profunda. D'altra banda, la presència del català a la universitat valenciana pública (a la privada és testimonial) manté uns percentatges exigus, que consoliden una tendència decreixent a mesura que s'avança en el sistema educatiu.

Quant al conjunt de l'oferta i del consum mediàtic i de productes culturals, es manté la forta minorització de la llengua catalana descrita en l'informe 2008-2009. Això sí, és important matisar-ne la intensitat en funció dels sectors i dels territoris. Andorra i Catalunya són els únics territoris on la premsa diària presenta una oferta significativa. A Catalunya, tanmateix, sense comptabilitzar l'impacte que ha tingut l'aparició del diari *Ara*, íntegrament en català, tan sols el 13,4% dels exemplars va ser en català. La premsa diària de caire local o comarcal és el subsector més catalanitzat, amb més del 58,2% d'exemplars en català. Pel que fa a les revistes, només el subsector de les gratuïtes mostra un balanç favorable.

El sector radiofònic i el de la televisió també mostren el seu millor bagatge a Andorra i a Catalunya. La normalització del català a la ràdio va fent camí i supera la meitat dels oients.

Talment com a la premsa, en la ràdio de caràcter local i comarcal la llengua catalana hi és aclaparadorament predominant. El sector televisiu, amb el desplegament de la TDT, ha propiciat un decrement en la presència de la llengua catalana, especialment intens al País Valencià. Novament, la televisió de proximitat és el sector més catalanitzat.

Els àmbits del cinema, de la música en català i de l'oci infantil continuen presentant una gran precarietat a tot el domini lingüístic. En canvi, el món editorial manté uns xifres de publicació en català perfectament homologables a les de les llengües amb les mateixes característiques demogràfiques. I, finalment, la notícia més positiva ens arriba del món de la Xarxa, un àmbit on la llengua catalana, de manera sostinguda, continua guanyant visibilitat.

Clourem aquestes conclusions tot fent referència a la (des) cohesió de la comunitat lingüística. Com és sabut, l'establiment d'una comunitat (socio) lingüística sòlidament travada és un dels grans reptes amb què s'enfronta el col·lectiu territorial de parla catalana. La fragmentació administrativa i el comportament autista dels governants a bona part dels territoris catalanòfons constitueix un seriós obstacle per a l'aprofitament de les sinergies que demana una dinàmica cultural de mercat força exigent. En aquest sentit, hem de celebrar la consolidació de l'Institut Ramon Llull, a través de la Fundació Llull, com a referent de la promoció exterior de la llengua catalana. La fira internacional Expolangues ha estat l'exponent més fidel del funcionament col·lectiu anhelat. Sens dubte, una bona notícia.

En el període avaluat s'han produït uns avenços que ens agradaria destacar. D'entrada voldríem deixar constància de la tasca desplegada des de la Generalitat de Catalunya a l'hora d'impulsar un espai comunicacional compartit amb la resta de territoris. Els acords assolits amb Andorra, Catalunya del Nord, Illes Balears i Aragó obren un nou horitzó de col·laboració inèdit. Contràriament, al País Valencià l'estratègia aïllacionista ha trobat en la problematització de la recepció de TV3 un àmbit d'actuació òptim. D'altra banda, els plantejaments individuadors han continuat fent camí, sovint associats a campanyes contra mesures reguladores de l'ús públic de la llengua catalana. Amb tot, el nivell de col·laboració interterritorial s'ha incrementat d'una manera esperançadora. Val a dir que l'horitzó de col·laboració descrit ha tingut (i tindrà) en la sintonia del món polític i econòmic per la consecució del tram ferroviari mediterrani un factor de primer ordre.

PUBLICACIONS DE L'OBSERVATORI

Dossiers

- 1.- Informe sobre la Carta Europea de llengües regionals o minoritàries, presentat al Consell d'Europa a Estrasburg. *Coordinat pel Dr. Santiago Castellà i Surribas, (URV).*
- 2.- Informe sobre la discriminació de la llengua catalana presentat davant el Comitè contra la discriminació racial, de les NNUU, a Ginebra. *Coordinat per Maria Josep Parés (Advocada).*
- 3.- El règim lingüístic de Catalunya al nou estatut d'autonomia. *Coordinat per Jordi Argelaguet (UAB).*
- 4.- Els drets lingüístics com a drets humans. *Eva Pons (UB), Anna Mª Pla (UdG), Maria Josep Parés (Advocada).*
- 5.- Compareixença de l'Observatori de la llengua catalana davant la comissió de cultura del Senat. *Intervencions de Jordi Porta (President d'Òmnium Cultural), Eliseu Climent (Secretari general d'Acció Cultural del País Valencià) i Sebastià Frau (President d'Obra Cultural Balear).*
- 6.- Informe sobre la situació de la llengua catalana 2003-2004. *Eva Pons Parera (UB), F. Xavier Vila i Moreno (UB).*
- 7.- Estudi de viabilitat d'un marc de difusió de la llengua catalana a la Catalunya Nord: de l'intermunicipal al transfronterer. *Joan Francesc Castex-Ey (Llicenciat en Ordenació territorial)*
- 8.- La percepció de la llengua catalana per part de turistes i visitants a Catalunya Nord. *Olivier Gandou Saquer (Màster Relacions Transfrontereres, Perpinyà)*
- 9.- El català a Europa. *Eva Pons (UB).*
- 10.- El tractament de la llengua catalana en els llibres de text de secundària. *Ester Pascual i Rubio (Professora de secundària) i Toni Jaimez i Zamora (Periodista).*
- 11.-Cap a un estat plurilingües. *Dr. Santiago Castellà i Surribas, (URV).*
- 12.-Informe sobre la situació de la Llengua Catalana (2008-2009)
*Coordinació: Miquel Àngel Pradilla i Cardona (Director de la Xarxa CRUSCAT)
i Natxo Sorolla Vidal (Tècnic de la Xarxa CRUSCAT)*

Llibres

- 1.- El nom, la unitat i la normalitat. Informe sobre el reconeixement del català com a llengua oficial i pròpia del País Valencià. *Alfons Esteve (UV), Francesc Esteve (UV), Mercè Teodoro (ACPV).*

COMISSIÓ D'EXPERTS DE L'OBSERVATORI

La Comissió d'experts de l'Observatori està formada per:

Bartomeu Colom, coordinador Dret Administratiu (Universitat de les Illes Balears)

Manuel Alcaraz Dret Constitucional (Universitat d'Alacant)

Jordi Argelaguet Ciència Política (Universitat Autònoma de Barcelona)

Albert Bastardas Lingüística General (Universitat de Barcelona)

Alà Baylac Llengua Catalana (Universitat de Perpinyà)

Gabriel Bibiloni Lingüística (Universitat de les Illes Balears)

Emili Boix Filologia Catalana (Universitat de Barcelona)

Albert Branchadell Filologia Catalana (Universitat Autònoma de Barcelona)

Teresa Cabré Lingüística aplicada – Terminologia (Universitat Pompeu Fabra)

Santi Castellà Dret Internacional (Universitat Rovira i Virgili)

Alfons Esteve Servei de Política Lingüística (Universitat de València)

Francesc Esteve Filologia Catalana (Universitat de València)

Xavier Lamuela Sociolingüística (Universitat de Girona)

Isidor Marí Sociolingüística (Universitat Oberta de Catalunya)

Joan Martí (Institut d'Estudis Catalans)

Jordi Matas Ciència Política (Universitat de Barcelona)

Mercè Teodoro Advocada (Acció Cultural del País Valencià)

Antoni Milian Dret Administratiu (Universitat Autònoma de Barcelona)

Antoni Mirambell Dret Civil (Universitat de Barcelona)

Josep Ochoa Dret Administratiu (Universitat d'Alacant)

Eva Pons Dret Constitucional (Universitat de Barcelona)

Joan Ramon Soler Dret Lingüístic (Secretaria de Política Lingüística)

Miquel Strubell Sociolingüística (Universitat Oberta de Catalunya)

Francesc Vallverdú (Institut d'Estudis Catalans)

Ignasi Vila Psicologia (Universitat de Girona)

Xavier Vila Sociolingüística (Universitat de Barcelona)

Rafael Xambó Sociologia (Universitat de València)

ENTITATS DE L'OBSERVATORI

- > Acció Cultural del País Valencià
- > Associació de Juristes en defensa de la llengua pròpia
- > Casal Jaume I de Perpinyà
- > Casal Jaume I de Fraga
- > Centre UNESCO de Catalunya
- > CIEMEN
- > Comitè de seguiment de la Declaració universal de drets lingüístics
- > Consell de Col·legis d'Advocats de Catalunya
- > Cultural Nord
- > Fundació Congrés de Cultura Catalana
- > Institut Linguapax
- > Obra Cultural Balear
- > Observatori de la Llengua de la Universitat d'Alacant
- > Òmnium Cultural
- > Òmnium Cultural de l'Alguer
- > Organització pel Multilingüisme
- > Plataforma per la Llengua

Hi ha signats convenis de col·laboració permanent amb la Xarxa d'Universitats Institut Joan Lluís Vives i amb Televisió de Catalunya.

L'any 2006 es van signar convenis de col·laboració amb la Universitat de Barcelona i amb la Universitat de Lleida.

INFORME SOBRE LA SITUACIÓ DE LA LLENGUA CATALANA (2010)

Coordinació:

Miquel Àngel Pradilla i Cardona

Director de la Xarxa CRUSCAT

Natxo Sorolla Vidal

Tècnic de la Xarxa CRUSCAT

OBSERVATORI DE LA LLENGUA CATALANA

Observatori de la Llengua Catalana
C. de Rocafort, 242, bis 3r
08029 Barcelona, Països Catalans
Correu electrònic: observatori@observatoridelallengua.cat
Web: <http://www.observatoridelallengua.cat>

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya